

A
KEGYESRENDIEK VEZETÉSE ALATT ÁLLÓ
SZEGEDI VÁROSI RÓM. KAT.
DUGONICS ANDRÁS GIMNÁZIUM

ÉRTESÍTŐJE

KÖZZÉTESZI:
DR. TIHANYI BÉLA
IGAZGATÓ

SZEGEDI TANKERÜLET.

1935—36. ISK. ÉV.

A
KEGYESRENDIEK VEZETÉSE ALATT ÁLLÓ
SZEGEDI VÁROSI RÓM. KAT.
DUGONICS ANDRÁS GIMNÁZIUM

ÉRTESÍTŐJE

KÖZZÉTESZI:
DR. TIHANYI BÉLA
IGAZGATÓ

JUHÁSZ ISTVÁN KÖNYVNYOMDÁJA SZEGEDEN, GIZELLA-TÉR 4. SZ.
1936.

ODE.

*Exegi monumentum aere perennius, . . .
 Quod non imber edax non Aquilo imperans
 Possit diruere, aut innumerabilis
 Annorum series et fuga temporum.*

Horat. Carm. III. 30.

*Ad Excellentissimum ac Reverendissimum Dominum Doctissimum
 Julium Glattfelder de Moór, Episcopum Csanádiensem, quum salutari
 episcopatus munere quinque lustris gloriosissime fungeretur.*

Ave Sacerdos Summe, Pater Pie,
 Devotus omnis nunc gratulor Tibi
 Dioecesis nostrae atque urbis
 Nemine, tempore jubilari!

Iam quinque lustris clementer imperas,
 Juvante Coelo Pastor Amabilis
 Tuasque oves clerumque corde
 Diligis ac adjuvare pergis.

Episcopali tunc sede depulsum
 Deus dedit Te, Praesulem imo Patrem
 Salutis nobis gaudioque,
 Gratia Coelicolis agenda est!

Virtute tanta eloquioque sic,
 Scientiarum lumine Praeditus
 Fulges sacerdotum pius Sol,
 Dioecesis decus atque lumen!

Iam de beandis juvenibus bonis,
 Magnis merentem de patria quoque
 Regni potentis magna gratia
 Te decoravit honore summo.

Supreme Rector, siderea domo
 Mundi gubernans machinam inclytam,
 Permite nostro Patri et uti
 Fructibus omnibus his laborum.

Coelicolum Rex ac hominum Sator,
 Videre cedas Pontificem Pium
 Beatum iam lustris adauctum
 Ecclesiae patriaeque florem!

Szegedini, Pridie Idus Maias, MCMXXXVI.

Hippolytus Fekete
 e Scholis Püis.

Dr. KAUFMANN GYÖRGY
A SZEGEDI TANKERÜLET KIRÁLYI FŐIGAZGATÓJA
1929—1935.

Közel hét évig állott a szegedi tankerület élén. Ezen hét esztendő egy munkáséletnek harmonikus, minden mozzanatában emelkedett kiteljesülése volt, a magyar középfokú oktatás- és nevelésügy felsőbbrendű szolgálata. Letűnő idők legnemesebbjei közül valónak ismertük meg Őt: láрма nélkül törvényt tisztelt, és zajoskodás nélkül törvénytiszteletre nevelt diákokot, tanárt egyformán; világított, de nem hívta magát Világosságnak; irányított, de nem volt Tilalomfa. És mégis erőskezű kormányosunk volt, aki sok nehézség között is, biztos szemmel, csendes, mély vizek felett vitte gályánkat az áhított partok, a magyar művelődés eszményei felé. Emlékét kegyelettel őrizzük és nyugalomban is Ad Multos Annos hő kívánságával búcsúzunk Tőle.

I.

A nagydiák szabadságharca

Írta: dr. Révai József

„Én hiszek a gondviselő Istenben,
hiszek az életben, mely az örök Jóért
van és amelyben nem mindegy, hogy
ezt vagy azt az utat választom-e.”
(Paul Claudel Jacques Rivièrehez.)

1. A piramis tanítása.

„Ha örökké akarsz élni, tarts
ki amellet, aki örökkévaló.”
(Augustinus)

Egy útleírásban Cheops piramisáról azt olvastam, hogy nemcsak sírkamra és elsőrendű építészeti műemlék, valóságos köcsoda, mely matematikusoknak is számos fejtörést okozott és okoz arányaival, hanem a világ négy tája felé néző oldalaival és méginkább a Sarkcsillag felé néző bejáratával valóságos csillagászati rejtély is. Erdősi Károly — aki az „Élet” c. hetilap XXVII. évf. 14. sz.-ában leírja —, hozzáteszi, hogyha a piramis alap-hosszát az év 365 napjaival elosztjuk, megkapjuk a piramisméretet, a világ-egyetem titokzatos mértékrendszerét, mely a földön és a világűrben mérhető arányok hányadosa.

Ahhoz, amit első levelemben mondani szándékozom, keresve sem találhattam volna jobb kiindulópontot. Lám, mégis csak jó olvasni sok mindent (a sportlapokon kívül is) és jó ceruzával a kezünkben olvasni, hogy itt-ott egy-egy széljegyzetet készíthessünk, vagy pedig egy „silva rerum”-ba, egy betűrendes gyűjtőfüzetbe bejegyezhesünk egyet s mást abból, ami fölkelte az érdeklődésünket. Az ilyen piszmozásnak látszó feljegyzések készítésére az iskolai év folyamán talán kevésbé alkalmas a szűkre szabott idő, de ilyenkor, mikor idő-milliomos a diákember, jó elraktározni minél többet a szellemi táplálékból, hogy később is fel lehessen használni minél többet ebből a diák-naplóból, akár füzetben örökíted meg, ami természetesen előnyösebb, akár csak afféle „Fliegende Blätter”-formában, ami azonban főképen nagytakarítás idején, úgy összekeveredhetik, hogy jómagad se fogsz ráismerni. „Rend a lelke mindennek”. A diákszobában is, a diák íróasztalán is, a diák koponyájában is. Agyunk bizony ezernyi fiókból álló raktárhoz hasonlítható, amelynek nyilvántartásához sokszor az kell, hogy káptalan legyen a fejünk („capitulum”), ha a „caput” tulajdonosa nem tud rendet tartani. Sok

kínos perctől, órától, sőt talán naptól is megkímélheted magadat, ha a kapkodva keresgélésnek így veszed elejét.

Térjünk most már vissza a piramishoz, melynek elsőrendű rendeltetése az volt, hogy az örökkévalóság számára megőrizze azt, amit építője megőrzésre és megörökítésre érdemesnek vélt. Ezen a megörökítésen, sőt magán a megörökítési szándékon is el lehet gondolkodni. Először is gondolkodóba ejt maga a hit, melynek ez egy különös, de kétségtelenül beszédes, évszázadokra, sőt évezredekre is kiható tanú-bizonyosága. „Örök” „örökkévaló”, „megörökítés” — mind megannyi nagyotmondás, szinte puffogó frázis, ha meggondoljuk, hogy „felforgat a nagy századok érkeze mindent,” hiszen a piramisokat és a közelükben rejtélyesen hallgató szfinkszet egyre jobban fenyegeti ma a Szahara homokja. „Pár ezredév guláidat elássa, homoktorlaszba temeti neved” — olvassuk az „Ember tragédiájá”-ban. A fáraó-sírok egyrészét Herodotos szerint már röviddel a nagy építető fáraók halála után kirabolták, tehát „örök” pihenő helyükön alaposan megzavarták. „Örök”-nek itt a földön semmi se mondható, sőt maga a „Terra” bolygó sem az. Ez a fáraó, aki „megörökítette” a nevét így a bebalzsamozott holtteste őrzésére örök időkre óriási munkával és költséggel, állítólag szükség-munkával épített piramis alakjában, jó időre kitolta ezzel a „megörökítéssel” a teljes feledésbe való merülés lehetőségét, de azért ő is csak odajut előbb-utóbb, ahová névtelen kortársai: a feledésbe. „Tout lasse, tout casse, tout passe”. Nincsen „örök” az Istenen kívül, aki öröktől fogva van és örökké — per omnia saecula saeculorum lesz. Lelkünk, ez az isteni szikra bennünk, időben lett, egyideig a földön van, mint porból lett és porrá leendő testünk spiritus rectora, azután pedig „örökké” él a világon és földi tereken túl a számára érdeme szerint elkészített boldog, vagy boldogtalan örökkévalóságban. Sem egy égfelé nyúló gúla, sem egy akármilyen művészi módon kiremekelt mauzóleumi (a név Mausolos király örök pihenőjéről való) vagy egyéb emlékjel nem áll örökké. „Non habemus hic manentem civitatem” (nincs itt maradandó városunk) mondja a Szentírás.

Kölcsey egyik versében (Vanitatum vanitas) így fogalmazza meg ezt az igazságot:

„Vársz hírt s halhatatlanságot?
Illat az, mely tölt virágot.
És a rózsát, ha elhull,
Még egy perccel éli túl.”

Ha nincsenek is örök dolgok, amelyek anyagból valók és az anyagnak minden esetlegességét, tehát a mulandóságot is kénytelenek elszenvedni, vannak mégis örök igazságok, amelyek Sark-csillagként nemcsak ragyognak, hanem megingathatatlanok is. Ezekhez a tájékozódást kereső lélek halála utáni létében is alkalmazkodni kíván. Hiszen ezek mutattak neki irányt. Ezek adták meg a szükséges eligazodást földi életében is. Ezekről az evilágra és a túvilágra egyaránt tájékoztatásul szolgáló igazságokról mondotta az Úr Jézus: „Ég és Föld elmúlnak, de az én igéim el nem múlnak.” (Luk. 21. 33) Tehát a sírba vezető lejártnak a Sarkcsillag felé való iránya, akár egyenest az örökkévalóságban való hit, akár pedig csak egy csilla-

gászati kuriózum diktálta a piramis építőjének, nagyon találó és szimbolumnak is fölfogható megoldás. Szent Ágoston írja: „Az igazság útja az én utam. De hogyne esnénk el ezen az úton, ha a világosságot nélkülözzük? Azért legfontosabb szükségletünk ezen az úton az, hogy tisztán lássunk.“ Rückertnek van egy verse egy „per devia et avia“, úttalan utakon haladó apáról és fiáról. A fiú fiatalos kapkodással majd jobbra, majd balra, majd hátul keresi az utat, míg az apja nyugodtan a csillagokra szegezi a tekintetét, és az örök útmutatótól vár eligazodást, melyet aztán meg is kap, mert:

„Wohl dem, der traut den Sternen:
Den Weg der Erde kann man nur am Himmel lernen.“

Ehhez a kapkodva útkereső fiúhoz nagyon sok ember hasonlít. Sokkal többen, mint ahányról gondoljuk. Többen, mint ahányan észreveszik magukon, vagy be merik maguknak és másoknak vallani a tájékozatlanságot. Sőt többen azok sorából is, akik maguk többkevesebb tájékozottság vagy jóhiszeműség birtokában, másoknak irányítást, vagy éppenséggel útmutatást mernek adni. Ilyen önhitt egyének, tudósok vagy írók nem egyszer valóságos megtestesítői a hybrisnek, a gögnek. Nem egy ilyen homunculus (pl. a francia „halhatatlan“ Viviani) azzal mert dicsekedni, hogy ő kioltotta az égi világosságot. Voltaire-től Wellsig a felfuvalkodott áltudomány önmagát azonosítja az igazsággal. Mereskovszki „Örök utitársak“ címen egész vaskos könyvet írt. A felsorolt tucat író sorában két római, egy spanyol, egy angol, egy német, két francia és négy orosz író említ az „Akropolis“ címen összefoglalt görög szellem képviselőin kívül. Érdekes, hogy a „Divina Commedia“ szerzője nem szerepel köztük, sem pedig a brit óriás, Shakespeare. Pedig az előbbi az ihletett költői képzelet és az ihlető hit szárnyán elvezet a túlvilág két büntető állomása után Beatrice oldalán a Paradisóba is, az utóbbi pedig annyira belevilágított drámahőseinek a lelkén keresztül az „örök ember“ ezer-rétű lelkébe, hogy egyes tudósok szerint Shakespeare műveiből meg lehetne írni az ember természetrajzát akkor is, ha a földről más emlék nem is maradna meg. Kell-e mondanom, hogy ezek sem „örök“ utitársak, aminthogy „örök“ földi ember és földi igazság vagy szépség csak a szónak igen viszonylagos értelmében van. Feltűnnek és ragyognak egy ideig, talán vakító fényes üstökös-ként sokak vagy csak jánosbogárka módjára egy igen kis közület szemében, talán az örökkévalósághoz képest néhány éjszakának mondható évszázadon át, de köztük a leghatalmasabb koponya, Goethe is. haldoklása gyötrelmeiben ezt kiáltja: „Mehr Licht!“ Hogy haláluk után még századokon vagy évezredek át ragyog némelyik, az az „önothera biennis“ nevű, éjjel halvány fényt sugárzó virágéhoz hasonló ragyogás, mely lényegében a nappal magábaszedett fény átalakítása és kibocsátása. (v. ö. Augustin Wibbelt — Tályán M: A napkönyv 42. l.) Amikor ezekről az „örök“ utitársakról olvasol, bizonyára a fejedet csóválod, amiért éppen a legelső, sőt az egyetlen örök utitársat, Krisztus Urunkat nem említi a nagy orosz író. Különös, de való, hogy a vakság néha olyan nagy, hogy az ember szánakozik az illetőn, hogy nem lát, ha ugyan nem alkalmazható rája a francia közmondás: „Il n'est pire aveugle que celui qui ne

veut voir.“ Ez a mű-vakság lehetett oka annak, hogy éppen az maradt ki a sorozatból, (ha ugyan a fordító helyesen fordította le az orosz szerző könyvének a címét), aki egyedül mondhatta magáról: „Unus est Magister vester Christus“ (Mt. 23. 10); „Én vagyok az alfa és ómega, a kezdet és a vég.“ (Apoc.) Ő az egyedüli mester, ő az út, az igazság és élet, a világ egyetlen igazi és örök világossága. Aki őt követi, „nem jár sötétségben, hanem az élet világossága lesz annál.“ Amint minden földi világosság lényegében a Naptól való (a hegyek mélyéből előbányászott szén is hajdani növényzetben elraktározott nap-energiák halmaza), aképpen a világi tudomány is szivárvány-színekre bontása annak a tudásnak, amelynek kútfeje az, kinek léte „világít, mint az égő Nap, de szemünk bele nem tekinthet.“ Ezt az örök és kiapadhatatlan világosságot hozta a világra a második isteni személy, akiről a János evangélium eleje azt mondja, hogy az igazi világosság volt, mely megvilágosít minden világrajövő embert (1. 9.), aki a niceai hitvallás szerint „Lumen de lumine, Deus verus de Deo vero,“ „világ a világosságból“ aki — ahogy Prohászka mondja, — mint ahogyan az, aki lávcsövön át vagy egy kaleidoszkópban látta az örök világosságot, és elmondja, mit látott, azoknak, akik nem látták, úgy közvetítette az Isten-ember az emberiségnek az örök életre vonatkozó dolgokat.

Ez a felsőbbrendű világosság, melyet a földre szállásakor a betlehemi csillag jelzett, legyen vezér-csillagod élted minden napján. Ezt kövesd, bármilyen nehezedre is esik néha. Vigyázz : a Szentírás szerint „az emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot.“ Okát is adja ennek a világosságtól való elfordulásnak: mivel cselekedeteik gonoszak voltak (Jn. 3. 19.) Hány megtévesztő fénycsóvát gyűjtött és gyűjt meg az ember megtévesztésére, törbe-ejtésére, a kárhozatba való csábításra az áltudomány, a fölvilágosodottság köpenyébe burkolózó gőg és élvezetvágy! Lidérc-fények gyűlnak ki élet-utad mentén, amelyek feledtetni próbálják veled az örök világosságot. Ne kövesd azt a csalóka fényt, bármennyire kápráztató is. „Amíg világosságtok van, higgyetek a világosságban, hogy a világosság fiait legyetek!“ — mondja a Szentírás.

A hegyibeszédben ezt olvashatod (Mt. 6. 21—3.) „ . . . ahol kincsöd van, ott leszen szived is. Tested világa szemed, ha szemed jó, egész tested világos lesz; ha pedig szemed rossz, egész tested sötét lesz. Ha tehát a világosság, mely benned van, sötétség, maga a sötétség mekkora?“ „A szem, melyről itt szó van, természetesen a lelki szem, az életfelfogás, a gondolkodásmód, az érzület, amelyeken, mint szemüvegeken a világot nézzük. Ezek azok a lámpások, melyek vezetnek és irányítják tetteinket, mint lépéseinket a szem. Ha tehát az ész és szív csak a földi javakra irányul, akkor sötétség borul az ember egész lelkére és cselekedeteire. Viszont, ha helyes szemmel nézzük a dolgokat, ha eszünk és szívünk a magasabbrendű eszményi és erkölcsi javakra törekszik, akkor megvilágosodik egész lényünk és helyzetünk, világos lesz életünk célja és az út, amelyen járnunk kell,“ — így szól az egyház magyarázata, melyet ezekhez a sorokhoz fűz. Abban a korban vagy, amelyben, mint szoktuk mondani, egy nagy átértékelésnek vetsz alá mindent, amit kisebb korodban, mikor a szülői és nevelői tekintély szemüvegén át

láltál mindent, vagy legalább is sok mindent természetesnek, magától értetődőnek tartottál. Ebből az ismeret-anyagból egy és más csakugyan kivetni való már, mert kinőttél belőle, akár a mesék és mondák világából. De vigyázz, hogy azt a jogos kritikát az okosság mérsékelje: Ne öntsd ki a fürdővízzel együtt a gyereket is! Van abban a világképben, melyet a szülői házban kaptál, és amelyet a vallásos és hazafias szellemű iskola korodnak és fejlődésednek megfelelően gyarapított és gyarapít, sok olyan érték is, amelyet csak más, mostani értelmi fejlettségednek megfelelőbb keretbe kell foglalnod, de magát a képet, értem a vallás-erkölcsi és hazafias meggyőződést, lényegében érintetlenül kell hagynod. Szent János mondja egyik levelében: „Ha az emberek bizonyágtételét elfogadjuk, az Isten bizonyágtétele nagyobb“ (Sz. János I. lev.); és egyben utal Krisztus Urunk istenségére és az abból folyó következtetésekre, amelyeket csorbítatlanul el kell fogadnunk. Vannak ismeretek, amelyek csillognak, akár a hamisgyöngy és vásári árú. Amerika felfedezői és aranylázás hódítói ilyen vásári árúkkal csalták ki a bennszülöttek vagyontérő, szinte megbecsülhetetlen ékszereit és egyéb értékeit. Hányszor olvashatjuk azt, hogy ilyen értéktelen lim-loméért, az emberi letszésért, dicséretért, pillanatnyi érzéki élvezetért adja oda, vagy hagyja el egy-egy rövidlátó fiú vagy leány jobbik meggyőződését, a gyermekkorából az ifjúkorba átmentett vallásosságát, jámborságát, amelyről Szent Pál mondja, hogy a jelen és jövő élet ígéretével bir. Olvasmányjaiban nem válogat, mindenkit barátjának tekint, aki szép szóval közelít hozzá, vagy — ami még rosszabb és gyakoribb ebben a korban — aki meri kritizálni a szülői, a tanári és egyéb tekintélyt, aki komisz kamasz hangnemben szokott kigyót-békát kiáltani mindarra, ami komoly és tisztos. Sok ilyen hangoskodó akad diák-körökben. És sajnos, a vezér-ürüket mindig elég sokan birkaként követik kétes vagy éppenséggel veszélyes útjaikon. Eleinte csak érdekesek ezek a „külön utak“, talán itt-ott be is számolsz egy-egy ilyen kirándulásról szüleidnek, később — a tilosban való járás eltitkolása a „becsületbeli ügy,“ a „testületi szellem,“ a „zsványbecsület,“ „összetartás, vagy férfias titoktartás“ köpenyébe burkolózik és csak akkor kerül napfényre, amikor talán a rendnek éber őrei lebbentik föl a fátylat ezekről a homályos és sikamlós utakról. „Fide, sed cui vide!“ Éz az óvatosságra intő régi mondás nagyon sok tapasztalati igazságot rejt magában. Alkalmazd ezt az óvatoskodó bizakodást olvasmányaidra, barátaidra is. Olvasmányaid megválasztásában légy legalább is olyan kényes, mint ételeid megválogatásában. Ebben is, abban is asszimiláció követi a tápláléknak beléd való jutását. Olyan írótól, aki alantas fogásokkal dolgozik, és ösztönösségre appellál, ne olvass egyáltalán! Bizonyára ismered Zolának esetét, aki tulajdon könyvét elszedte fiától, mert „nem az ő számára írta“. Nos, ha felelőssége tudatában írta volna, akkor senki fiát nem lett volna szabad megmérgeznie vele. A sokat emlegetett Anatole France is valóságos kút-mérgezést folytatott, szinte hivatásszerűen. A német irodalombeli, esztétikai csomagolású mérgekről egész gyűjteményt állított össze H. Keiter: „Brunnenvergiftung“-jában. Marczell Mihály, az immár hét kötetre nőtt „Bontakozó élet“ c. munka szerzője egy megrázó naplórészletet közöl erre vonat-

kozólag. (III. 215. l.): „Amiket olvastam, azok támadó erők lettek bennem. Ledöntötték a régi világomat. Sajnos, mégsem volt olyan erejük, hogy a világot ki tudták volna építeni. Csak törmelék maradt bennem, mert nem tudtam komoly kritikával kimérni az új gondolatok értékeit. Most már látom, hogy még a nagy szellemek is azt mondják, hogy az életet Istentől függetlenül nem lehet élni. Sajnos, hogy csak sokáig tartó keserves szenvedés árán jutottam el eddig.“

Járatlan útért a járt utat el ne hagyd! Ne téj le arról a keskeny útról, amelyről akárcsak a Cheops-piramis sírkamrájához vezető lejáratról a Sarkcsillag, mindig és mindenünnen a bellehemi csillag evilágot és a túlvilágot bevilágító fénye látszik. Camoens, a világ-hírű portugál eposz-írótól valók ezek a gyönyörű sorok:

„Ha már megtettem, amit megtehettem,
 És sötétedni kezd felettem,
 Csendesen, nyugovóra térve,
 Leülök gyászutam szélére,
 S nyugodtan várom azt az órát,
 Melytől a bátrak sohse félnek,
 Mikor a halál bevégeződik,
 És elkezdődik majd az élet.“

(Ford. Radó Antal)

Egy másik nagy elme, a sokoldalú Lionardo de Vinci éppenséggel azt tartotta, hogy amikor élni megtanult, voltaképen halni tanult meg, vagyis a jó halál szempontjából tanulta elbírálni a dolgokat, mint-ahogy például a marianhilli szerzetesek olykor leendő sírjukra ülnek — elmélkedni. Nem titkolom, lesznek olyan esetek az életben, amelyekben a keresztény erkölcs parancsai „kemény beszédek“-nek fognak feltűnni, főképen, ha tüzes ifjú vérednek a megfélemezésére vonatkoznak. Lesznek olvasmányaid és társaid, akik szóval és tettel a kiélést, a „minden mindegy“ igézetes igéit hangoztatják. Erre vonatkozólag írd ki ellenszerül magadnak már jöveve Papini megállapítását: „Az ember-disznó kimondhatatlanul hálás annak, aki elaltatja lelkiismeretét. (Szent Agoston élete. Ford. Révay József.) A te korodban nagyon is hajlamos a gyerek-ember arra, hogy egy egyéni, a saját kényelmét biztosító erkölcstant készít magának, amelyet a testnek bölcsessége diktál — lelki és testi veszedelmére annak, aki csak egy joltányira is tágít a krisztusi erkölcstantól. Légy erős és okos! Éld a krisztusi erkölcsöt, akkor kevésbé esel előbb-utóbb abba a kísértésbe, hogy egyik másik parancsát tagadásba vedd. Mert a nem régen elhunyt Paul Bourget szerint, ha nem élünk úgy, ahogy hiszünk, előbb-utóbb úgy fogunk hinni, ahogy élni szoktunk. Fájó tapasztalat ez, akárcsak az a rossz útra való térési láz, mely a társaság rontó hatásának szokott a következménye lenni. Az a sok ostoba, sőt bűnös szokás, melyet az „occasio bibendi,“ az ivási alkalmak számának a szaporítására vagy egyéb léhaságok szalonképessé tételére hoztak be főiskolai napfényben sütkérező bajtársi és napfény kerülő középiskolás zúgegyletek, nem egyszer az erkölcstelenségnek a szállás-csinálója. Bűnös szokásnak semmiféle „kodeksz“ címén be ne hódolj soha! Erre vonatkozólag állta-

lában, a párbaj-mániára vonatkozólag pedig különösen tartsad szem előtt Prohászka utolsó szavait: „Nincs más kódexsz, csak az evangélium.” Ez a próbaköve az összes igazságoknak és erkölcsi tételnek. Vagy megegyeznek az evangélium tanaival és akkor elfogadhatók, vagy ellenkeznek vele, és akkor elvetendők. Tertium non datur. Sub specie aeternitatis, az örökkévalóság szemüvegjén át kell nézni a dolgokat, akár egy Szent Alajos szigorú értékelésével is: „Quid hoc ad aeternitatem?” Mi ez az örökkévalósághoz képest? Mit ér ez az örökkévalóság szempontjából?

Befejezem első leveletem. Cheops piramisának csúcsa messzire láthatóan az évezredekre szóló dicsőség magaslataiba tör. Ambíciód lehet földi dicsőségre vonatkozólag is. De jórészt és elsősorban mégis inkább az ideális javakra irányuljon. Gondolj arra, hogy a piramis—sírbolt. Minden földi út a sírhoz vezet előbb-utóbb. Az az út, amely ide torkollik, sohase tévessze szem elől az örök Sark-csillagot: a betlehemi csillagot. Ha ezt követed, nem jársz sötétségben, sem pillanatnyi értékelésben, sem pedig egész élet-felfogásodban. Jó utat!

2. A nürnbergi szentségház.

„Béke nincs az emberben, hacsak az alsó a felső alatt, az állati a szellemi alatt nem él.”

(Prohászka.)

Stanley írja valahol, hogy sokszor elfogta az afrikai őserdő ezernyi ezer veszélyének és akadályának láttára a csüggedés. Mint-hogy nem akarta útját abbahagyni, feltette magában, hogy mindig csak a közvetlenül fenyegető veszély elhárítására vagy az épen útját álló akadály leküzdésére fogja figyelmét és erejét összpontosítani. Ezzel a módszerrel azután mégis át tudott üggyel-bajjal vergődni a rengetegen, sőt az őserdők egész sorozalán is. Akárhány ember — nemcsak a gyerek-ember, hanem a felnőtt is, — valósággal kétségbeesik a sok nehézség gondolatára, amellyel neki meg kell küzdenie, ha Parzivalként a zavartalan boldogság Gral-várába el akar jutni. Viszont mások, magabizásukban annyira lekicsinylik a nehézségeket, hogy valósággal ahhoz az utashoz foghatók, aki a havast vagy jegest félcipőben és nyári öltözetben véli megmászhatónak. Egyiknek sincs egészen igaza. Mindkettőnek a tulajdonságából kell valami. Az előbbiből szükséges a nehézségek komoly latolgatása, hogy kellőképen fel tudjon készülni leküzdésére. Az utóbbiból pedig a lendület, az élan kell, bizonyos fokú önbizalom; az a tudat, hogy meg tud bírkozni az akadályokkal. Arany Jánossal szólva: „Nemes önbizalom, de nem önhietség Lelked nagy tettekre hevítsék!” A cselekvés elhatározásához inkább az utóbbiból kell több, folytatásához és véghezviteléhez, hol az előbbiből, hol az utóbbiból, de állandóan mindkettőből. „Dimidium facti, qui bene coepit, habet”. — ezzel a mondással jelezte a római ember ezt a kezdő energiát. A német megfelelője: „Frisch gewagt ist halb getan”, a francia pedig féligmeddig rokon ezzel: „Heureux commencement est la moitié de l'oeuvre. Vannak esetek, amikor a szerencsés kezdet úgyszólván egymaga dönti el az egész ügy sorsát, mondjuk egy merész rajtaütés az ellenséges hadseregben, mikor az még nem

készült fel teljesen. Általában azonban a kezdés csak kezdet, és a folytatásához újabb nekifeszültség szükséges, a befejezéshez pedig, amely koronája az egész munkának, talán több jól átgondolt munka szükséges, mint a kezdés és folytatás munkájához együttvéve. Azért mondja mély emberismeret alapján a Szentírás: „Qui perseveraverit usque ad finem, hic salvus erit.”

Itt aztán beláthatatlan tere van a türelemnek, a szenteket annyira jellemző erénynek, mely nagy hiten és lankadatlan ügyszere-
teten alapul, azzal a reménnyel karöltve, hogy a munka, melyet az
ügynek szenteltünk, nem lesz hiábavaló. Bátorítson Herczeg Ferenc
szava: „Az ember rabnak születik; életének célja, hogy szabaddá
legye magát. Az igazi szabadság: úrrá lenni önmagunk fölött.”
Amikor jellemed kialakításának gigászi munkája kerül szóba, elől-
járóba ezekről az előfeltételekről is szólnom kell, nehogy már eleve
bizonyos gátlásokkal kelljen megküzdened, ami pedig könnyen elke-
rülhető, ha tisztán látsz. Ismered Michelangelónak azt a híres mon-
dását, amellyel a carrarai márvány-bánya embereit zavarba hozta:
„Szentet keresek”. Mikor ezeknek a tágranyílt szeméből azt a fele-
letet olvasta ki, hogy itt bizony csak kötömbök vannak, de szentek
nincsenek, megmagyarázta nekik, hogy ezekben a többé-kevésbé
alakatlan, de legalább is faragatlan márvány-formákból egy-egy szent
alakja faragható ki, persze nem minden terf és fáradság nélkül.
Azt lehet mondani, hogy minden egyén eleinte ilyen faragatlan
truncus, neveletlen valaki, akiből a nevelés kisebb-nagyobb nehéz-
ség árán „embert farag”. Nos, a faragás számos oda nem való résztl
távolít el az illető anyagból, mint ahogy a kőfaragó vagy szobrász
is kénytelen a véső és kalapács segítségével eltávolítani azokat a
részeket, amelyek nem valók egy szoborra kívánczó ember vagy
szent alakjához. Az emberi természet alapjában véve inkább a
rosszra, mint a jóra hajlik, könnyebben kiütköznek rajta az állat-
életi, nem egyszer éppenséggel az ördögi vonások, mint az angyalra
emlékeztetők. Ezeket a kevésbé odavaló tulajdonságokat, amelyek,
mint bütykök a fát, elrútitják az emberben az Isten képemását, a
nevelés van hivatva eltávolítani. Szüleidnek és nevelőidnek mennyi
munkája fekszik máris nevelésedben! Gondolsz-e néha arra, hogy
mivé fejlődött volna, ha szabadjára hagyott gondozatlan csemeteként
magadra maradtál volna. Próbáld összehasonlítani a helyzetedet egy
olyan osztálytársadéval, akinek a szülei vagy hozzáértés híján, vagy
majomszeretetből elmulasztották annakidején az annyira fontos em-
berfaragást már csemetekorában. Megengedem, hogy ez a faragás
nem esik meg mindig bizonyos fokú fájdalom nélkül. Nem egyszer
könnyek sajtolódtak ki szemedből, mint a metszés után a szőlő-
venyigéből kiserkedő nedv. Ezek a könnyek sokszor inkább a dac
és tehetetlen düh kitörései voltak, mintsem a testi fájdaloméi. De
hidd el, mélységes igazságot fejeznek ki azok a Goethe „Tasso” című
drámájában olvasható szavak: „Strafen heisst dem Jüngling wohl-
tun, dass der Mann uns danke.” Bizony a büntetés lényegében
olyan jótett, amelyben azért részesítjük a gyerek-embert, hogy majd
férfi-korában megköszönje. Prohászka írja az „Élővizek forrása” c.
művében: „A nyers kőből, legyen az még oly értékes is, véső és
kalapács nélkül sohasem lesz műredek; a fa, olló és balta nélkül

vadhajtásoktól mentes nem marad." Így kell felfognod a nevelést! Akkor nem igen marad keserűség, mint valami üledék egy edényben, egy-egy igazságtalannak, vagy szigorúnak vélt büntetés nyomán, amelyre valószínűleg nagyon rászolgáltál. „Aki életét elveszti érettem, megtalálja azt” — mondja az Úr. (Mt. 10. 39) Egy alacsonyabbrendű valamit, a nevelésben rendszerint az ösztönösséget, a testiséget, a jóra való restséget vagy kényelemzeretetet föl kell áldozni, ha valami magasabbrendűt el akarunk érni, vagy diadalra akarunk juttatni. Így vállalhatják a szülők gyermekeik életének és boldogságának biztosítása végett azt az ezernyi ezer édes-bús gondot; így vállalja a vállalkozó a magasabb életszint elnyerése reményében az utazás, virrasztás, vagyon-megőrzés és annak gyarapítása gondjait; egy magasabbrendűnek a létesítésére mond le a kényelemről és az élet kis örömeiről egy Széchenyi vagy más nagy államférfi, mint Mussolini, aki kijelentette, hogy az ő rendszere állandó harc a kényelem ellen; lelki kincsekért lemond egy dúsgazdag (gondolj pl. a „poverello di Dio“-ra, Assisi nagy szentjére vagy egy V. Károlyra, akinek birodalmában nem nyugodott le a Nap és mégis kolostorban töltötte élete két utolsó évét). Alkalmazd ezt a gondolatot arra a versre, amely a Birkás nyelvkönyvben (I. r.) „L'écolier et le ver à soie” címet viseli. A diák abbéli csodálkozó kérdésére, hogy a selyemhernyó, hogy nem únja el a saját börtönének az építését, azt feleli a szorgalmas rovar: „J'en sors papillon”. Amint a lepke a bábhoz és a bogárhoz képest a felsőbbrendűséget jelenti, úgy hágsz Te is egyre magasabbra egy-egy lemondás vagy egyéb önnevelési gyakorlat útján. Az anyagi dolgokat háttérbe kell szorítani, vagy meg kell nemesíteni, ha azt akarjuk, hogy helyettük erkölcsi, vagy lelki kincseket kapjunk. Ennek a szublimációnak nagyon nagy fontossága van a lelki életben, akárcsak a különböző anyagokból vegyi úton előállított áramnak a villamosságban. A test legyen szolgálatkész hangszere a léleknek. Az érzékies testi ember szemében ez badar beszéd. „Ami a testből való, test az.” vagy „aki a földről van, az a földről van és a földről beszél.” (Jn. 3. 31.) A test, ha uralomra vergődik, rettentő zsarnok lesz, mely nemcsak egyszer akar csapni Saturnáliát, hanem állandóan Spartacus-lázadásra tör, hogy újra meg újra éreztesse bitorolt hatalma korbácsütéseit. „Lélekkel, a fegyelem és szépség lelkével kell a testet nevelni”, — mondja Prohászka Elmélkedéseiben. — „Az erő útja a lemondások létráján vezet fölfelé. Kemény és sziklás ösvény, hegyekbe vert vashágcsókon, drótköteleken kapaszkodik rajta fölfelé a lélek. Az állat bennünk van, iga kell neki és ostor. Minden vágyak közt lehangosabbak az Ő vágyai. Ha fegyelme nincs, elnyomja a lélek természetéből folyó magasabb szándékokat. A lelkiségért meg kell küzdenünk a test győzelmes ösztönösségével előbb, a lélekre rálestődő testiséggel azután, míg a szellemünk hatalomra jut és nemességét, tisztaságát a legyőzött testre visszazínezi. Egészségesen megépített, szolgálatkész test és e testet szüntelenül a maga eszközül néző, őt használó, nemesítő, tökéletesítő lélek legyen az ideálunk . . . Üzenjünk háborút vágyaink egész seregének . . . Küzdjünk erővel és érzékenységgel a belső harmoniáért. . . Erő a kivitelben, érzékenység a választásban, hősiesség az elfogadásban — ezen belső

háromság nélkül nem jut előre a lélek. Ez szüntelen feszültséget, mindig beirányított akaratot óvatosan, féltékenyen selejtező gondot jelent. A földi élet kereszthordó, a földi élet töviskoszorús, a földi sziveken sebeknek kell égniök és a Golgota a mennybemenetel praeludiuma.“ (Élő vizek forrása.) Hogy ezt a gyönyörű aszkétikus programot amelyhez foghatót aligha olvastál már, közelebb hozzam, Gárdonyinak arra a tanácsára utalok, amelyet a „Földrenéző szem“-ben fiainak ad. A lelkierőgyakorlatoknak szerinte két súlyzója van: 1. mindennap megtenni valamit, ami a lelki jóra irányul (káromkodás, harag elfojtása). 2. Meg nem tenni valamit, amit a test kíván, hogy kimutassuk, hogy a lélek az úr a háznál. Szóval egy erőteljes „age contra“ ez, egy állandó úszás az ár ellen — pisztráng-módra, hogy lelki és testi erőd el ne renyhüljenek. Szent Ágoston írja: „Aki teszi mindazt, ami meg van engedve, már nincs messze attól, ami nincs megengedve.“ Hát okosan meg kell látnod, hogy a megengedett dolgok nagy, mondhatni: áttekinthetetlen sorában melyek azok, amelyek a veszélyes dolgokkal tartanak rokonságot. Ezeket következetesen kerülnöd kell, mert lefelé, az ösztönösség felé vezető lépcsőfokok.

Mint hogy nem egy, egyébként nem destruktív írónak a művében is találni mentő sorokat, sőt lapokat vagy fejezeteket az ösztönök szabadjára hagyása védelmére, néhány régebbi és újabb idézet közlök azért, hogy ne állj védtelenül akkor, mikor leplezetten vagy leplezetlenül eléd áll a kísértés. Paulai Szent Vince szerint „ahány önmegtágadás, annyi haladás az erényben“. „Der moralisch gebildete Mensch, und nur dieser ist frei“ — mondja Schiller. A modern filozófusok közül álljon itt Keyserlingé: „Der Weg zur Freiheit führt über die besiegte Natur.“ Paulsen, a nagy bölcselel és nevelöl, így ír: „Az egyes ember számára ez a szabály: a testet és az ösztönöket zabolára fogni és a képzeletet féken tartani! Ne higgyen könnyelmű vagy tudatlan tanácsadóknak, kik az élettanból bizonyítgatják előlte, hogy az ösztön ki nem elégitése lehetetlen vagy a természet törvénye és az egészséges élet ellen való. Akinek telebeszélék a fejét, hogy az önmegtartóztatás lehetetlen vagy káros, az nemsokára tapasztalni fogja, hogy az ösztön csak erőre kap s végül zsarnokká lesz.“ (Idézi Szuszai Antal: A tiszta életröl 175. l.) Ennek az emelkedett fölfogásnak a szolgálatában áll Fr. W. Foersternek több műve, főképen a „Sexualethik und Sexualpädagogik (Fordította Dr. Schütz Antal: A nemi élet éthikája és pedagógiája címmel.) A francia De Maistre gróf úgy véli, hogy egy ifjú helyt állni a VI. parancs elleni csábításnak, ha már gyermekkorában megtanult lemondani egy-egy darab édességröl. Az a sok utalás és rábeszélés, amellyel szüleid itt-ott arra biztattak, hogy egy-egy almából adj testvéreidnek, vagy barátaidnak is, lényegében akkori fejlődésedhez mért és ahhoz alkalmazott önmegtágadásra való szoktatás volt, amelyet ifjú és férfi korodban más mértékben és más alakban fogsz. talán számtalanszor gyakorolni. „Sustine et abstine!“ — vallották már az ókor bölcsei is. Most megfontolás és megszivlelés végett egy. a szentség hírében elhunyt előkelöl francia nőnek, Marie Antoinette de Geusernek egyik leveléböl közlök néhány idevágöl sort: „Aki magasabbra jutott és legyölzi természetét, az sokkal magasabbra

jutott, mint az, aki roham-csapatával elfoglalt egy várost. Sokszor látni embereket, akik gyöngék voltak az életben arra, hogy kötelességeiket teljesítsék, de félelmesek tudtak lenni a világháborúban. És visszatérve polgári életükbe, ismét gyáva rabszolgái lettek rossz hajlamaiknak és szenvedélyeiknek. Mit jelent ez, ha nem azt, hogy nagyobb bátorság és elszántság szükséges sajátmagunk legyőzéséhez..... Sokan, nagyon sokan odaadják életüket földi birodalmakért, de kevesen vannak, akik Istenért tudják feláldozni magukat." Ha talán nagyon eszményinek találod ezeket a megállapításokat, amelyeket személyes háborús tapasztalataim is, sajnos, sokban igazolnak, fogadd el Herczeg Ferenc fogalmazásában: „En egyébként azóta sem tudtam az életből más értelmet kihámozni, mint azt a küzdelmet, melyet a vérünkben (Kain fiainak a vérében l) lappangó állati hajlamok ellen viselünk. Az emberi méltóság követelménye a bennünk leselkedő bestia leleplezése, üldözése és irtása. Az emberiség fölemelkedésének föltétele, hogy önmagunkban végezzük a civilizáció munkáját". (A várhegy.) Az utóbbi idézetből három szempontra hívom fel a figyelmedet. 1. Γνώθι σεαυτόν. (Ez a világhírű mondás az orakulum bejáratánál is olvasható volt). Meg kell állandóan végzett lelkiismeretvizsgálat útján ismerned magadat, jó és rossz hajlamaiddal, lendületteddel és elernyedésseddel együtt. Kis korodban bizonyára nem egyszer kellett rád pirítania édesanyádnak, amikor egy-egy hibádon rajtakapott és elfogultságodban még csak észre sem vetted, hogy mekkora mértékben leledzel benne. Tehát az első lépés: „Nosce teipsum!" A második „Vince teipsum!" Győzd le magadat! Kiseb korodban szüleid és nevelőd végezték rajtad a nyesegetés munkáját. Most magadnak is, legalább is akkora mértékben, állandóan kezdedben kell tartanod a kertész-ollót. Fr. W. Weber, a „Dreizehinden“ c. eposz világhírű szerzője írja:

„Des Vaters Wort, des Meisters Müh und Fleiss,
Beispiel und Rute trägt nicht immer Frucht;
Nimmst du dich selber nicht in Zucht,
Du bleibst ein wildes, ungezognes Reis.“

Önnevelés nélkül senki sem tud jellemes emberré fejlődni. „Nemo fit casu bonus.“ Véletlenül nem lesz senki fia jellem-óriás. Ez annyit jelentene, mint annak a föltételezése, hogy pl. Mózes szobra, amelynek elkészültével maga az ihletett mester is fölkiáltott: „Szólalj meg Mózes!", a carrarai bányában márvány-fejtés közben félig-meddig a köfajtó ügyességéből lett világcsodává. Hibáid irtogatásában nagy segítségedre lehetnek a közkeletű aszkétikus művek pl. Müller Lajos: Aszkétikája, de különösen P. I. Tissot ügyes könyve: Hibáink jórafordításának művészete. Uhl Antal fordításában. Korda. 1931. Ebből közlöm vigasztalásul és bátorításul Szalézi Szt. Ferencnek egy intelmét (48. l.) „... nagylelkűeknek kell lennünk és legyen elég bátorságunk, hogy megvessük hajlamainkat, furcsa szeszélyeinket és kedélyállapotunkat, küzdjünk ezek ellen híven minden alkalommal. És ha itt-ott megesik, hogy hibázunk, ne álljunk meg emiatt, hanem bátorodjunk fel, hogy a következő alkalommal hűebbek legyünk, menjünk tovább és haladjunk előre üdvösségünk és önmegtagadásunk útján.“ — A harmadik, nem kevésbé fontos

mozzanata a kitartás, a perseverantia usque ad finem. Hiába terítetted le a fenevadat, ha félholtan otthagysz és ki nem végzed. Egy-egy megrögzött hibánk, ha gyökerestül ki nem tépjük, az Isten rabjaiban szereplő Ábrishoz tehet hasonlóvá, aki valósággal kétlaki életet él, hol egy lelki beállítottságú szerzetesit, hol meg, mikor a testiségnek enged, újból egy szánalmasan vergődő világot. Jellemünk kialakítása, ami lényegében a felsőbbrendű ember győzelmét jelenti az ösztönös ember fölött, a győzelmeknek és kudarcoknak hosszú sora, akár a harmincéves, vagy ha jobban tetszik, a százéves háború, melyet a vallás, vagy a hódítás bevallott vagy be nem vallott jelszava alatt folytattak. Egy-egy győzelemre nem szabad elbizakodnod, egy-egy veszített csata után nem szabad elcsüggedned. Az „Aranyszilánkok” c. okos könyvecske szerzője, Silvain ezt írja: „Napjára három győzelmet számítva, legalább egy hónapra van szükségünk ahhoz, hogy egy hibát — nem elpusztítsunk, kiirtsunk, mert ennek sokkal szívósabb élete van — lelkünkben trónfosztottá tegyünk.” Nos a trónfosztás, bármennyire fontos tény is, még nem jelenti azt, hogy a trónjától megfosztott zsarnok nem fog sokkalta erősebb haddal visszatérni trónja visszafoglalására. Az evangélium találóan írja: „Midőn az erős fegyveresen őrzi udvarát, békében van a tulajdona. De mikor nálánál erősebb jövén legyőzi őt, minden fegyverzetét elveszi, melyben bízott és elosztja prédáját. Aki nincs velem, ellenem vagyok és aki nem gyűjt, szétszór. Mikor a tisztátalan lélek kimegyen az emberből, víztelen helyeken jár nyugalmat keresvén, de nem találván, így szól: „Visszatérek házamba, ahonét kijöttem. És odamenvén, kisöpörve találja azt és fölékesítve. Akkor elmegyen és magához veszen hét más lelket, magánál gonoszabbakat és bemenvén ott laknak; és azon ember utóbbi állapota rosszabb lesz az előbbinél.” (Luk. 11. 21—26.) Annyira sohasem tarthatod kisöpörtnek és rendben a lelked házatáját, hogy további őrzésére és egyébirányú éberségedre szükség ne volna, akárcsak egy végvárban, amelyet bármikor megrohanhatott és elfoglalhatott a szemfüles ellenfél, ha dinom-dánomba merültek a végváraik. Ezért kell állandóan résen lenned. Egy-egy gyöngye percedben évek kitartó munkájának a gyümölcsétől tud megfosztani egy orvtámadással a benned leselkedő rossz. Ezen a téren soha se lehet valójában „treuga Dei”, hanem csak harc, vagy legalább is fölkészültség a harcra, a szabadságharcra, a keresztes lobogók alatt, abban a fegyverzetben, amelyről Szent Pál szól pl. a rómaiakhoz írt levelének 13. és — részletesebben — az efezusiakhoz írt levelének 6. fejezetében „Öltsétek fel az Isten fegyverzetét, hogy megállhassatok az ördög cselvetései ellen, vegyétek föl az Isten fegyverzetét... úgy álljatok tehát, hogy derekatokat fölövezzétek igazsággal, s rajtatok legyen az igazság vértje. Lábatok saruja legyen a fölkészültség a béke evangéliumának a hirdetésére. Mindezekhez vegyétek a hit pajzsát, amellyel kiolthatjátok a gonosznak minden tüzes nyilát. Azonkívül vegyétek föl az üdvösség sisakját és a Lélek kardját, vagyis az Isten igéjét“... Ennek a harcnak a végállomása a béke, a lelkiismeret és a vér nyugalma, melyet csak a lelkiség hegemoniájával lehet biztosítani. Amíg ezt el nem érte az ember, addig Krisztus Urunk szavát kell harciáltásként hangoztatnia: „Nem

jöttem békét hozni, hanem kardot (Máté 10. 34.) Ehhez az evangéliumi mondáshoz Prohászka a következő elmélkedést fűzi: „Békét is, fegyvert is.” „Békesség a földön a jóakarátú embereknek” — énekelték az angyalok; „békémet adom nektek”, mondja Jézus másutt: de fegyvert is hoz, hogy az ember harcban fejlődjék jóakarátúvá s a békét élvezhesse. A jóakarát erős akarat, s annak sokat kell küzdenie test, világ, vér ellen, míg a jóságot s az isteni akaratot önmagában győzelemre juttatja. Tehát mivel a békét kerestem s jóakarátú akarok lenni, azért fogok fegyvert s küzdök mindazzal, ami az igazán jó, korrekt, hű akarat ellen van... Mi az Isten gondolatait, Krisztus vonásait visszük át az ösztönös, durva, érzéki emberre. Akarjuk a szép, tiszta lelkivilágot — ezt az igazi kultúrát — megteremteni. Az eszmény előttünk ragyog; hát csak faragjunk, símitsunk, olvassunk a térdenálló művészek áhítatával s szorgalmával. Örülök, hogy különb embert faraghatok magamból... A tiszta, önfegyelmezett, mértékletes s okkal-móddal önmegtadódó élet nem gyöngíti, hanem erősíti s egészségessé teszi az embert. A fegyver, amelyet Jézus hozott, nem ölt soha; *ez a harc mindig a több-életért folyik...* Ez alól a kötelesség alól sem előkelő születés, sem elsőrendű gyermekszoba, sem pedig jó nevelés nem ment fel soha. Ezek az adottságok, mint hajdan a „kalokagathia” jegyében dolgozó görög műveltség, lehetnek afféle „paedagogia in Christum,” a magasabb erkölcsi nevelés előkészítői, de azt bizony nem pótolhatják. „Aki a napba néz s akinek Krisztushoz köze nincs, az lassankint lejtőre kerül; az első állomás a kétely, a második a székspszis, az utolsó a cinizmus — parfüm s parkett dacára is. A műveltség nem erkölcsiség, mondotta Leroy—Beaulieu; lépten-nyomon tapasztaljuk, hogy az állat kiverődik az emberen címek, méltóságok, csipkék s boák dacára. *Aki lelkében Istennek nem hódol, az testének rabja lesz.*” Ezt az elmélkedést pedig ahhoz a szakaszhoz fűzi, amely az ördögök kiűzéséről szól, akik kérék őt mondván: „Ha kiűzesz minket, hagyj a sertésnyájba szállni.”

Megbocsáss, egy kisé eltértem, különösen az utóbbi idézet közlése során, a tárgytól. Azt hiszem, nem árt, ha minél több ilyen idézetet olvasol, elsősorban az ifjúságtól érthetetlenül elhanyagolt Prohászka tollából. Ezek t. i. annyira frappánsan vannak megfogalmazva, hogy maga a forma is sokszor megragad az emlékezetünkben, ami lényegesen hozzájárul ahhoz, hogy kellő alkalommal eszünkbe jusson és eleven erőként hasson egy-egy kísértés idején. (V. ö. Reé Andor; Prohászka és az ifjúság c. művével, amely Székesfehérváron jelent meg néhány éve.) Valamelyik régebbi levelemben utaltam arra a feledhetetlen élményemre a nürnbergi Szt. Lorenzkirchében, mely a késői gótstílus egyik elragadóan szép emléke. Miközben a Dürernek és Wolgemuthnak, úgyszintén a Tarczai-féle „Vitus mester álma” c. könyvéből bizonyára ismert hazánkfiának: Veit von Stossnak alkotásaiban kígyönyörködtem magam (némi kesernyész ízt csak a vignetták látása okozott, amellyel a hitújításkor protestánssá tett templom hajdani katolikus rendeltetésű kegy-tárgyait leltáriakká fokozták le) újra meg újra Krafft Sakramentshäuschen-je vonta magára figyelmemet. Képzeld egy húsz méter magas remekbe faragott kő-tornyocskát, amelyet a késői középkor hite az Oltári-

szentség őrzésére épített homokkőből, tehát éppen nem elsőrendű anyagból. Ezen a szépséghibán aztán úgy segítettek, hogy ügyesen leplezve, vékony, de erős vasrudakkal támasztották meg a kicsipkézett követ. Nem tudtam, mit csodáljak meg rajta inkább: ezt a gyöngeséget alátámasztó erősítést-e, vagy pedig azt a gyönyörű gondolatot, hogy Adam Krafft a saját és a két segédje embernagyságnyi térdelő alakjának a vállára helyezte ezt a műremeket, amely a Szentséget hordozta, tehát a Christophoros szerepére lett a szónak művészi és felépítési jelentésében alkalmassá. Lám, testiségünket így kell lebírnunk, a lelkiség és életszentség hordozójává meg kell nemesítenünk. Akkor a tőle telhető legszebb formában fölfelé tud emelkedni, akár ez a homokkőből remekbe faragott szentségház. Akkor himnuszt zeng a Magasságbelinek, mint Veit angyalian szép Madonnája a közelben: „Quantum potes, tantum aude!“. Egy kőbe véselt „Sursum corda!“, ez a sacramentarium — a térdepülő mes-terektől a mennyezetten hódolatosan, pásztorbot-formán lekonyuló tetejéig. Emelkedjék a Te testiséged is az anyag, a por, a rög, a hétköznapiaság fölé és énekelje megnevelve a „magnalia Dei“-t, az Úristen dicsőségét, aki erre utat-módot nyújtott szentségeivel és példát mutatott szentjeiben.

3. Modern keresztes vitéz.

„Sohasem tettem úgy, mint Pilátus, aki nem akarta hallani az igazságot. Mindig úgy szóltam a jó Istenhez: Ó Istenem, meg akarlak hallgatni. Esedezem, felelj nekem, mikor alázattal kérdezlek: Mi az igazság? Tedd Istenem, hogy úgy lássam a dolgokat, amint vannak, hogy semmi el ne vakítson.“

(Liszt Ferenc.)

A Szent Imre sírjához elzarándokolt nagybűnös, aki a Szent-atyától kapott levelébe írt bűneinek nagy lajstromát is elvitte Székesfehérvárra, amint előírt ájtatosságát elvégezte, egyszerre csak arra eszmélt, hogy lehullt tagjairól a bilincs is, melyet bűn-terhe jeléül addig hordania kellett. Talán nem kell sokat magyaráznom, hogy az esetből a fejlettebb diák-emberre alkalmazható tanulságokat levonhassam és levonassam. Az első mozzanat: egy utalás az áteredő bűnre és annak következményeire, amelyek, mint valami többé-kevésbé olvasható írás, betűi, egyéniségünkre a vérség és az alkat alakjában vannak írva. Általános emberi természetünkből kilép-nünk természetesen nem lehet. „Homo sum“. Ember és csak ember vagyok. Lélek és test együttese. Az egyik fölfelé, ideális régiókba törekszik, szinte szárnyal, a másik, a testi fél pedig lefelé, az anyag-hoz húz le. „Goethe találóan adja Faust ajkára a következő szavakat:

„Zwei Seelen wohnen, ach in meiner Brust.
Die eine will sich von der andern trennen;
Die eine hält in derber Liebeslust
Sich an die Welt mit klammernden Organen,
Die andre hebt gewaltsam sich vom Dust
Zu den Gefilden hoher Ahnen.“

Szt. Pál nagyjából ugyanúgy fogalmazta meg ezt az igazságot. „Más törvényt érzek tagjaimban, ellenkezőt elmém törvényével.” Mintha csak a növény-világból ismert heliotropizmus, a nap felé való fordulás és a geotropizmus, a földhöz kötöttség törvényének emberi kiadását látnók. Jellemünk attól függ, hogy napraforgó módjára az Uristen felé fordulunk-e, vagy pedig az állat-életi természetet engedjük-e magunkban fölülkerekedni. „Ég és föld közt függök utoljára, Én angyal vagy ördög...” (Csokonai: A lélek halhatatlansága.) Prohászka szerint: „A lélek szárnyai az érzelem, a lelkesülés, a szeretet; tehát rendjén van, hogy szárnyaljon s repüljön. De sok emberi lélek a tyúkhöz vagy a lúdhoz hasonlít, amelynek szintén vannak szárnyai, de majdnem csak a nevük szárnyas. Más lelkek meg sólymok, sasok; mások kedvesen csicserygő énekes madárcák; száll, repül mindegyik tehetsége szerint.” A hasonlatból annyit mindenesetre kivehetünk és magunkra is alkalmazhatunk, hogy okkal-móddal szárnyalhatunk. Ideális beállítottságú egyének mindig is igyekeznek szárnyaló képességüket az aszkézis jegyében gyakorolni. A jóra való restségnek nagyon is hódoló ember viszont talán úgy tesz, mint a francia költő versében szereplő háziludak, amelyek már csak járni szoktak, de a közjük tévedt vadludak röptésének láttára mégis megpróbálják, először csak esetlen szárnycsapkodásokkal, a szárnyalást, de előbb-utóbb olyan magasságba tudnak lendülni, hogy maguk is elcsodálkoznak. Valahogy így vagyunk mi, közönséges, csetlő-botló emberek, valahányszor az akaratérő héroszaival, a szentekkel jutunk valamilyen kapcsolatba.

Reményikkel szólva:

„Elkésve tán, de egyre mégis
Feszül bennem az akarat:
Látszat-életből, tetsz-halálból,
Vad indulatból, sötét sárból
Kicsikarni az aranyat.”

Ilyenkor igazán érezzük magunkon a goethei igazságot: „Von der Gewalt, die alle Wesen bindet, Befreit der Mensch sich, der sich überwindet.” Szóval önmagunkból bizonyos fokig ki tudunk lépni és önmagunk fölé tudunk emelkedni. „Mindent megtehetek azzal, aki engem meg erősít” — mondja Szent Pál. Tehát a jó Isten segítségével meg tudom nevelni magamat. Shakespeare ezt így fejezi ki: „Tőlünk függ, hogy ilyenek vagy amolyanok leszünk. Testünk a kert, akaratunk a kertész. Ha tetszik, csalánt vagy salátát vetünk bele. Parlagon hagyjuk henyeségből, vagy tenyészővé tesszük iparral. Mindez egyedül akaratunktól függ. Ha életünk mérlegében egyik oldalon nem volna az ész, ellensúlyozni a buta szenvedélyt; a vér s természetünk hitványsága ostoba következtetésekre ragadna. De azért van eszünk, hogy szenvedélyünk izgalmát, a hús és vér ingerét lehűtsük.” Rokon ezzel a gondolattal Széchenyi is: „Kötelesség-érzet, illedelem, lovagiasság, gentlemantlikenség, kicsinosult lelki tehetőség, erény mindmennyi alkatrészei az állatiasságból kibontakozott férfiúnak. Nos, ez, a természetünk kötöttségéből való kibontakozás lehetséges, mégpedig annál könnyebben, minél jobban hiszünk ebben a lehetőségben. És ez a meggyőződésünk annál inkább erősödik,

minél többször gondolunk azokra az egyénekre, akik az akarat-erősség bámulatos magasságáig, mint szokták mondani: Csimborasszó-jáig, tehát a tökéletesség fokáig emelkedtek. Hogy nekünk, katolikusoknak nagy számban vannak ilyen minta-embereink, azt már levélsorozatom első részében („Útravaló a vakációra” 53. l.) jórészt protestáns szerzők utalásai alapján bővebben kifejtettem. Amikor tehát a „minden mindegy” ernyesztő köde üli meg valamilyen tudott vagy tudattalan okból a lelkedet, buzdítsd magad Szt. Ágoston szavaival: „Si potuerunt hi et hae, quare non et tu, Augustine?” Ha gyöngénők a jónak megvalósításában versenyt tudnak erősek lenni a férfakkal, miért ne tudnád te is leküzdeni a benned rejlő, földhöz húzó, sőt ne adj Isten! földhöz tapasztó jóra való restséget!

De menjünk tovább!

A természetrajzban a mimikriről tanultál, vagyis egyes állatok azon természet-adta tulajdonságáról, hogy bámulatos módon tudnak a környezetükbe beleilleszkedni, — a leveli békától a kameleonig. Ez persze az önfenntartást szolgálja a jó Isten teremtményeinél. Nem akarok sokáig időzni az állatvilágnál. Csak azért hoztam föl, mert bizonyára észrevetted, hogy nem egy társad lelkes híve a struccpolitikának (főképpen egy nehezebb tárgyból való felelés tarloma alatt), viszont mások, a nélkül, hogy bevallanák, a kameleonhoz jártak és járnak iskolába, amennyiben bámulatosan tudnak másokhoz alkalmazkodni, nem annyira szeretetteljes gyöngédségből, mint inkább gyöngeségből, az önállóság bizonyos fokú hiányából kifolyólag, ami kétségtelenül baj, vagy hiba egy nagydiáknál, de jellemhibának a legtöbbször talán csak átmenetileg mondható. Azonban sokkal rosszabbul állnak azok, akik már számításból színeskednek. Ezeknél a mimikri legtöbbször hízékedéssel és haszonleséssel is párosul és így előbb-utóbb jellemtelenségre is vezet. Az előbbi hibában valószínűleg te is leledzettél, mikor kisebb korodban olyan szeretettel volna lenni, mint a nagyok. Ezt a pipiskedést találóan fejezi ki a német „Gernegross” szó. Ez az ágaskodás és fölfelé való nézegetés a növekvéssel, a korrallal visszafelé fejlődik, ha ugyan nem megy át állandó jellegű bajba, melyet a „falka-barátság”, a „csorda-ember” — fajtának e híres tenyésztője néha elképesztő méretűvé tud fokozni az ifjúság körében. Gondolj csak azokra az esetekre, mikor egy-egy nagyhangú fráter kiad egy diák-jelszót: „nem tanulunk neki!”, vagy „nem lehet elég keveset tanulni.” vagy „bolond, aki többet tanul, mint amennyi a hármashoz elégséges.” vagy „stréber és talpnyaló mindenki, aki tanul,” vagy „mese az, hogy a munka nemesít” stb. Ilyenkor a gyöngék birka módjára követik a vezér-kost, aki (vagy talán helyesebb volna írni: „amely”) nagyhangon és még nagyobb fokú felelőtlenséggel tereli dicstelen nyáját a sivár pusztaságba, amelyben aztán az illetők legtermészetesebb jóakaróinak a szava a pusztába kiáltott szó sorsára jut: elenyésszik a legkisebb visszhang nélkül. Ez a pedagógia egyik szüntelenül meg-megújuló tragikuma egyúttal. Képzeld el, hogy egy család szemelvénye, vagy legalább is jobb sorsra érdemes tagja, százszor hallotta kicsi korától fogva a szépre s jóra intő szülői és tanítói ajkáról a jót és nemegyszer egy rossz szó el tudja vele feledtetni ezt a jó hatást. Ez a „mysterium iniquitatis”, a gonoszság titokzatos és megfelfedhetetlen rejtélyei-

nek a lapjaira tartozik és szomorú érv az áteredő bűn folytán bekövetkezett emberi akarat-gyöngeség mellett. Bizony, e világ és a sötétség fiai a maguk nemében rendesen ügyesebbek a világosság fiainál és nem hiába int az Úr arra, hogy higgyünk a világosságban, hogy a világosság fiai legyünk. Itt megint utalok arra a rokon szentírási passusra, amely óva int attól, hogy szemünket valahogyan hibássá válni engedjük. Ne gondold, hogy a szem, a látás nem romlik. Hányszor fordul elő, hogy egy-egy ficsúr ostoba hiúságból monoklit visel és egyszer csak azon veszi magát észre, hogy a szemtengellyel baj van. Ne engedd, hogy másvalaki rád erőltessen egy szemüveget, hogy azon keresztül nézd a dolgokat. Minden nagyhangú jelszó, minden tömeghangulat, sőt minden divatos áramlat, vagy osztály-gőg is ilyen idegen pápaszem, mely ellen egy egészséges ifjú ellenzékieskedéssel tiltakoznod kell.

Vívj ki tehát az egész vonalon következetes függetlenségi harccal a szabadságodat. Az irodalom ál-nagyságainak bálványozásától az érzéki gyönyör mondvacsinált túlbecsüléséig. Az előbbitől talán egyelőre kevésbé kell féltetni a fiatalságot, de azért ezen a téren is törekedjél lassan önállóságra. Ha egy nagynevű angol tudományos társaság elnöke, Alfred Ewing még a tudomány igazságairól is megállapítja azt, hogy nemzedékről nemzedékre revízió alá kell venni, vajjon nem áll-e ez fokozott mértékben a korszellemre és annak különböző címek és címkek alatt megnyilvánuló jelenségeire is? Madách mondja, hogy a vér, mihelyt nem él, nemcsak hogy nem él, hanem éppenséggel a rothadás terjesztője. Bizony nem az élet, a több-élet, az örök életre beállított élet hirdetője és továbbítója az az eszme, amelyik idejét múlta akár a szellemi, akár az anyagi élet terén. Őrizd meg szemed és elméd józan éleslátását. Ne engedd, hogy torzítson, hogy a nagyítás vagy a kicsinyítés, lekicsinylés, vagy látatlanra bevés hibájába essél. Ez tudományos igazsággal szemben is nagy baj, hiszen az igazság-keresést Prohászka a lélek egyik szeráf-szárnyának mondja, de végzetes és örök életre kiható baj, ha a hit igazságaival szemben engeded meg magadnak, hiszen ezekből a Szentírás szerint egy joltányit se szabad engednünk. Ezekről mondja az Úr, hogy jobb félszemmél bemenni a mennyek országába, mintsem látóan elkárhoznunk. De ne engedd meg azt sem, hogy germán Baldur isten módjára, félszemed megvakuljon, míg a másikkal a legmélyebb kút mélyén kutakodol. Pedig ez az egyoldalú látás nem egyszer elfordul, különösen az erkölcsi életet sürgető vallási igazságokkal szemben. Az ilyenekről mondja Franz Werfel osztrák író („Élhetünk-e istenhit nélkül?“ c. művében, magyarra is le van fordítva), hogyha szemem elé tartom a kezemet, akár azt is állíthatom, hogy a Montblancot se látom, pedig az ugyancsak magasra tornyosul föl Svájc déli határa mellett. Egyelőre, míg tanulás a kötelességed, valami nagy szellemi önállóság kifejtéséről nem lehet nálad szó. Középkorodra a „iurare in verba magistri“ régi igazsága alkalmazható, akár Vörösmarty megfogalmazásában („Jótanács“ a címe):

Légy buzgó, de szerény, bírónak még te kicsiny vagy;

Élj, küzdj és munkálj s várd el ítéletedet.

Az, akit ezzel leintett, híres költő volt, mint bizonyára tudod. Diáknak is lehet természetesen tankönyveitől és tanáraitól eltérő nézete,

de ezeknek kifejezése Horatius szerint: „nonum prematur in annum.“ Olyan esetekben azonban, mikor vallásos meggyőződésről van szó, nem kell, sőt nem is szabad véka alá rejteni az igazságot, de annak hangoztatásában a hangra kell a fő-hangsúlyt vetni ama régi mondás értelmében: „suaviter in modo, fortiter in re.“ Ilyen esetekben a szentírási igazság szokott aztán érvényesülni, hogy e világ kicsinyeit és balgáit választotta ki az Isten, hogy zavarba hozza az u. n. bölcselőket (I. Kor. lev. I. fejj.), akik látván nem látnak és hallván nem hallanak, mint a bagoly, melynek van ugyan szeme, de ez az „éjnek és nem a világosságnak való szem.“ (Prohászka: Diadalmas világnézet 27. l.) A bátorságnak meglepő példáit nem egyszer adták már a szentéletű gyermekek is. Ezek szóról-szóra megértették Szent Pál intelmét, melyet az ehezusiaknak írt levelében adott: „ne legyetek okatlanok, hanem értelmesek abban, mi az Isten akarata.“ (5. fejj. 17. v.) Az elfogultságra vonatkozólag viszont nagyon találó a német közmondás:

„Wenn das Aug'nicht sehen will,
Helfen weder Licht noch Brill“

Ismeretes, hogy Voltaire inkább nem hinne a szemének, mint sem csodát hinne el. — A pápaszem sohase legyen hibás. Ne kicsinyítsen ott, ahol erkölcsi értékekről van szó és ne nagyítson akkor, amikor érzéki élvezetekről van szó. Ezekre az utóbbiakra Goethe bevált elvét alkalmazd: „Geniessen macht gemein.“ Azonban a legelőbb ifjú, sajnos, arra hajlamos, hogy mindazt kritikátlanul elhiszi, ami a testiségnek kedvez. „Vigyázzatok, hogy senki meg ne ejtsen titeket bölcselettel és hiú megtévesztéssel, mely emberi hagyomány és a világ elemei szerint, nem pedig Krisztus szerint igazodik.“ — inti a kolosszaiakat Szent Pál (2. fejj. 8. v.). Ez a világ elemei szerint való igazodása, a tömeg-hangulat szokla nadszállá tenni az embereket, úgyhogy a saját lelkiismeretük szavát elnémitják és arra hallgatnak, aki tudásával, szellemességével, világfi viselkedésével, ügyességével, vagy épen cinizmusával imponál. A fiatalágnak a szép szó, akárhányszor a szavakkal való zsonglörködés, vagy épenséggel a komoly életfelfogás frivol kiligurázása nem egyszer imponál. Hány lelket mérgezett meg a XIX. század hitetlen lílozofiája és szépirodalma. Rendszerint a test bölcsességét hozták, a hús és vér, vagy talán a „vér és arany“, a „minden mindegy“, vagy a „licet quod libet“, a „minden szabad“, a szabadosságra buzdító, mérgező tant hozták az ifjúságnak, amelyre fokozott mértékben áll az olasz Papini említett megállapítása. Mintha a Szent Judás levelében foglalt jóslat beteljesedését láthatta volna a dekadens „fin de siècle“, midőn hosszú sorban fölvonultak azok az írók, kik a „mi Istenünk kegyelmét bujaságra fordítják. . . . gyalázzák mindazt, amit nem értenek, amit pedig természet szerint, mint az okatlan állatok tudnak, azáltal romlásba jutnak. . . . víznélküli felhők, melyeket a szellők idestova kergetnek, öszi, terméketlen, kétszer kiveszett, gyökerestül kitépott fák, vad tengeri hullámok, melyek saját gyalázatukat tajtékkozzák ki, bolygócsillagok, melyekre a sötétség vihara tartatik fönn örökre. . . . saját kívánságaik szerint járnak és szájuk kevélységet beszél, haszonlesésből hízelegvén az embereknek“. Bizony sok olyan

író akadt, akire ráfért volna Rainer Rilke († 1926-ban) levele: „Vonuljon vissza önmagába! szeresse meg azt az okot, mely írásra készletli, vizsgálja meg, hogy szívének mélységes mélyébe ereszti-e gyökereit; vallja meg önmagának, hogy meg kellene hálnia, ha nem írhatna többé. És mindenek előtt: az éjszaka legcsöndesebb órájában tegye föl a kérdést: kell-e írnom? ásson le mélyre a feleletért. És ha erre a komoly kérdésre ingenlő a válasz, ha egyszerű „kell“ a válasz, akkor építse föl az életét erre a szükségszerűségre.” (Briefe an einen jungen Dichter.) Ha egy-egy bálványozott írónak kapzsiságáról vagy egyéb jellembeli fogvatkozásáról tudna az ifjúság, féltannyi rajongója se volna az illető irodalmi nagyságnak. Megengedem, hogy az írónak is élnie kell, de a kenyerét nem szabad holt lelkek, letört liliomok, előztönösített ifjúság szíve véréből és enervált velejéből kipréselnie. Az a pusztítás, melyet a századvégi irodalom végzett és végez, egy lelki Mohács, vagy Sedan, vagy világháború veszteségének mondható, hiszen egész nemzedékek gondolkodása inficiálódott ettől a lelki méregtől, melyet talán a „Fleurs du mal“, „A gonoszság virágai“ cím fejezi ki legtalálóbban; (egy ilyen író tudvalevőleg ezzel a címmel bocsátotta verskötetét világhódító útjára.) Halljuk erre vonatkozólag a legnagyobb élő francia költőnek, Paul Claudelnek a szavait, melyeket a vívódó Jacques Rivièrehez intézett 1908. dec. 19-én (Új Kor II. évf. 5. sz.): „Én nem vagyok „bell'esprit“, hanem csak egyszerű és komolyan gondolkodó ember. Mint művész ember semmibe se veszem a virtuózokat és nem tudom megérteni a szemfényvesztőket sem. Azt a gúnykacajt, mely Voltairetól Anatole Franceig sikong végig irodalmunkon, az elkárhozottak hangjának éreztem mindig. Az Istent gyűlölő ember nem is tud mást, mint marni és gúnyolódni.” (Ford. Dr. Biró Bertalan.) Ezekről, az irodalomnak tehát az esztétikai szépek az örve alatt folyt kútmérgezéseknek az elkövetőiről aztán Karácsonyi Ódájában mondott megsemmisítő kritikát Claudel:

„Restez avec moi, Seigneur, parce que le soir approche et
[ne m'abandonnez pas.
Ne me perdez point avec les Voltaire et les Renan et les
[Michelet et les Hugo, et tous les autres infâmes!
Leur âme est avec les chiens morts, leurs livres sont joints au fumier.
Ils sont morts et leur nom même après leur mort est un
[poison et une pourriture. . . .“

Az utat azonban, amely a „fölvilágosodott“ irodalom miazmás berkeiktől ehhez a tisztult irodalmi légkörig vezetett, a „fleurs du mal“ mérget lehelő virágai szegélyezték, melyek egész nemzedékeket inficiáltak ezekkel a lélekgyilkos bacillusokkal. Egyesek, jobb óráikban, nemcsak beláthatták tévedéseiket, hanem ezt a jobbra-kanyarodásukat a közönséggel is közölték, mint pl. egyik előfutárunk, Heinrich Heine, aki meghatóan írta meg, miként esengelt hiába a szépség megtestesítője, a „Milői Vénus“ előtt, hogy gyógyítsa meg ifjúkori bűnei-okozta bajából, majd e szavakkal követte meg az Uristent: „Négy éve letettem a filozófus görgről és megint visszatértem vallásos dolgokhoz. Istenben, a világ Teremtőjében való hitben halok meg, akinek irgalmasságát halhatatlan lelkem számára

kérem. Sajnálom, hogy gyakran tiszteletnül szoltam szent dolgokról. . . . Ha tudtomon kívül megsértettem a jóerkölcsöt vagy a morálist, akkor Istentől és az összes emberektől bocsánatot kérek.“ „Úgy tértem Istenhez, mint a tékozló fiú atyjához — írja másutt. — Megtérésemet pedig egy könyv olvasásának köszönhetem. — A neve oly igénytelen, csupán egy szó jelzi: Szentírás.“ . . . Ez mindenestre szép, de hány ember, hány fiatal ember van, aki csak a gúnyolódó Heinét ismeri és akinek az emlékezetében, talán csak tudattalanul, úgy élnek ezek a gyilkos szellemeskedések, mint Bourget: „Le disciple“ c. regényének diák-hősében, Greslouban a hitetlen professzor destruktív tanai, melyek ebben a fiatal-emberben lassan-lassan az általa szerencsétlenné tett leány meggyilkolásának a gondolatává érlelődnek.

Csakugyan igaza volt Goethenek, mikor ezt a klasszikus igazságot formulázta meg: „es stirbt Der Mensch an seinen Göttern.“ Egyének és egész társadalmi osztályok, sőt több nemzedék erkölcsi lecsúszását ez a dekadens gondolat-világ idézte elő. Sőt, az orosz és spanyol bolsevizmus szörnyűségei, az emberi életet és a kultúra kincseit pusztító petroleur tetteiért is részben az irodalom felelős. Akik elhagyják az Élővizeket és ciszternákat ásnak maguknak, el lehetnek készülve arra, hogy ezekben megáporodik a víz és ettől a fertőzött italtól fertőzést kapnak. „Alle Schuld rächt sich auf Erden. . . .“ mondja Goethe. Ha egyébként erről a nagy világnézeti zürzavarról némi fogalmat akarsz szerezni, olvasd el pl. Huysmans: „En route“ (magyarul: „Úton“) c. regényét, amely egyébként egyúttal egyetlen példája lehet számodra a naturalizmusnak — egyszersmindenkorra. Szerzője később kolostorba akart lépni és ezt az életszakát „La cathedrale“ c. regényében írta meg igen vonzóan.

Amit az írókra vonatkozólag általánosságban mondtam, azt alkalmazd a színházi és mozi-kultúra megnyilvánulásaira külön-külön! Fichte, aki „Reden an die deutsche Nation“ c. beszéd-sorozatában a leigázott németiséget Napoleon ellen sorompóba állította, gyermekkorában egy véres indián-történet olvasása közben ezt a kérdést intézte magához: „Mire való ez? Elfecsérem vele az időmet, és fölizgatom a képzeletemet!“ Ezzel a rossznak fölis-mert könyvet egy patakba dobta, hogy egyszersmindenkorra lügget-lenítse magát tőle. (Vajjon Gárdonyi melyik elbeszélésében dobnak egy bibliát a patakba, hogy annak lelkiismeretbe vágó hatása alól megszabaduljon az elbeszélés bűnöző „hőse“. Jegyezd föl naplódba a két vízbe-dobás oka és következménye nyomán támadt gondolataidat!) Amit veszélyesnek ismertél meg, azt dobd el magadtól, sőt semmisítsd meg, hogy senkinek a kezébe ne kerüljön! Egy-egy ilyen olvasmánytól való megváláshoz is nagyfokú hősiesség kell, sokkal nagyobb, mint amennyire egy átlagos diák kapható szokott lenni. Hiszen legtöbbször éppen az ellenkezőjét szoktuk látni. Ismersz bizonyára olyan társakat, akik néma kutyaként járnak-kelnek. akiknek soha egy lelkes vagy rábeszélő szavuk nincsen egy jó ügy mellett. És különös: ezek beszédesekké, valósággal ékesszólókká válnak, mikor egy destruktív erkölcstelen könyv vagy színdarab kerül szóba. Ők maguk soha semmi olyan szervezetbe nem lépnek, amelyik egy jó ügy mellett próbál hangulatot csinálni, de korifeu-

soknak csapnak fel egy szabadszellemeű eszme propagálására. Figyeld meg ezeket a báránybőrbe bújt kétes egyéneket. Előbb-utóbb találkozni fogsz a nevükkel a lapok bűnügyi rovatában, szomorú igazolására Szent Ágoston szavainak: „Minthogy nem akartam, Uram Istenem, amit Te akartál, szükségképen odajutottam, ahová magam sem akartam.“ Függetlenítsd magad a társaság, a társadalmi konvenciók lenyűgöző hatásától is. Eötvösnél olvastam azt a találó hasonlatot, hogy ezek akárhányszor azt teszik velünk, amit a mesebeli mágneshegy a közelébe kerülő hajó vas-szerkezetével: magukhoz vonzzák azt, ami voltaképpen önállóságunkat biztosítja, mire az önállótlanná vált egyén, akár a vas-alkatrészeitől megfosztott hajó, széthullik. Az ember kétségtelenül társas lény, aki Prohászkaival szólva, nem barangolhat magában, mint az őserdőbeli rinocérosz. De annyira még sem szabad feláldoznia önállóságát, mint ahogy ezt a kollektívizmus modern bálványozói kívánják. „Höchstes Glück der Menschenkinder ist nur die Persönlichkeit“ mondja a mélyen gondolkodó Goethe. Kétségtelenül el kell ismerned a honpolgári kötelességeidet és akár a hősi önfeláldozásig gyakorolnod is. De vannak esetek (és itt társadalmi kötelezettségeidre gondolok), amelyekre a „my house is my castle“ elv alkalmazandó. Lelked legyen ilyen magaslatra épült vár, Isten vára, amelynek tornyán az Isten szolgálatának és a haza szeretetének lobogója állandóan fenn lobog. De a felvonó hídra csak az lépjen, akit magas őrhelyedről tett megfigyelések alapján méltónak ismersz arra a vendégszeretetre, amelyet igénybe akar venni. Elvégre nem lehetsz útszéli csárdás, aki minden gyanús alaknak gyanútlannul kitarja a kapuit, amelyeken át aztán talán nagyon is nehéz volna kitessékelni az alkalmatlanná vált jövevényt. Gondolj Buda elfoglalásának különös, értelmetlennak látszó körülményeire, a séta örve alatt a várba került törökökre és azokra az óriási nehézségekre, amelyekkel szinte másfél évszázad múlva annak visszafoglalása járt. Légy résen! Prohászka idéz egy jó mondást: „Es stirbt der Mensch an den niederträchtigen Menschen“. Ezek az aljas emberek persze csak idő multával mutatkoznak meg aljas mivoltukban. Eleinte talán „in Claque und Frack“ járnak-kelnek, akár a híres zsebmetszők, akiktől nagyvárosok templomaiban is külön óvakodnia kell az embernek. Mikor a Nemzeti Hadsereg fővezére Székesfehérvárt tartózkodott, jóllehet rendes őrsége is volt, egy közkatona önként állt őrt a fővezér lakása előtt hajnali négy óráig. „Az őrséget nem ismerem; így van jól, s akkor vagyok nyugodt, ha magam végzem az őrállást.“ — vélte a becsületes hadfi. Ilyen okos gyanakvással voltaképpen mindig élnünk kell, valahányszor nagy értékek vannak ránk bízva. És kell-e nagyobb érték lelkünk és lelkiismeretünk tisztaságánál? „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének azonban kárát vallja?“ — mondja az Ur (Mt. 16. 26). Ez a bizonyos fokú elzárkozódás, jobban mondva visszavonultságod azonban ne váljék farizeus göggé, lenéző önteltséggé vagy misanthropiává, embergyűlöletté. Prohászka az embereket útszéli virágokhoz hasonlítja, amelyek nem roskadoznak ugyan a méztartalomtól, de a méhecske, ha betér hozzájuk, mégis tud néhány csepp mézet hozni tőlük. Vesd össze ezt a felfogást Vörösmartyéval, mely az „Ember“ c.

versében olyan keserű pesszimiztikus szavakban nyilvánul meg, persze nem egészen alaptalanul. Míg kellő ember-ismeretre nem sikerül szert tenned, a két szélsőség közt sok-sok édes-bús tapasztalatról fogsz beszámolhatni. Horatius sokat idézett mondását alkalmazd az emberekkel való érintkezésedre s a társadalomról való felfogásodra is:

„Est modus in rebus, sunt certi denique fines“. — Futólag szó volt már az osztálygőgről is, amely természetesen jól megkülönböztetendő az osztály-öntudattól. Az utóbbi helyes önérzetre fog rásegíteni és rá fog szoktatni arra, hogy foglalkozásodnak minden velejáróját jó szívvel vállald egészen a könyveknek szégyenérzet nélkül való cipeléséig. „Scholaris sum, nihil scholare a me alienum puto“. (Melyik közismert mondásnak a variánsát ismered föl ebben a diák-mottóban?) Az intellektuális gőg, mely a lateiner osztályt nem egyszer a társadalom zsiráfjává tette, legyen távol tőled. Amiért te a fejeddel, más viszont a két kezével dolgozik, azért te nem vagy szükségképen jobb és tökéletesebb ember. A társadalmi organizmusnak nagyon sok szerve van. Olvasd el Menenius Agrippa meséjét a testrészekről Liviusnál, vagy Szent Pál apostol márványba kívánczó igéit a társadalmi szolidarizmusról a korinthusiakhoz írt első levél 12. fejezetében, vagy Sully-Prudhomme: „Un songe“ c. versét (Birkás Géza francia nyelvkönyv 188 l.) Az utóbbitól nyári nyelvgyakorlásra leközlöm azt a részt, mely elmondja, hogy a rossz álmából felébredt gyámoltalan egyén mekkora megkönnyebbülést érez, mikor a különböző élethívatusban dolgozó munkásokat helyükön látja:

„Les métiers bourdonnaient, les champs étaient semés.
Je connus mon bonheur et qu'au monde ou nous sommes,
Nul ne peut se vanter de se passer des hommes,
Et depuis ce jour-là je les ai tous aimés.“

Szolgáljon ez a néhány sor egyúttal némi szociális nevelésül is!

Bizonyos fokig, de nem ám a különcködésig, függetlenitened kell magadat a divattól is. Komoly ifjú, hacsak nem dúsgazdag embernek, szabónak vagy ruhakereskedőnek a fia, nem adhatja oda magát a legújabb divat élő illusztrálására. Ez a dandy-szellemnek való behódolást is jelentené (v. ö. Levelek az önnevelésről 33. l.), de sokkal több pénzbe is kerül, mint amennyit szüleid most, jómagad pedig később erre szánhatsz. Ha a magyaros szabású ruhák a férfi és női nemnél újra divatba jönnének, nagyon sok háztartást an állna egy-kettőre helyre az egyensúly, és nagyon sok lélekben oldódnék meg a háztartás kérdése. Gondolkozzál ezen!

Nem kevésbé fontos, sőt életbevágó kérdés a divatos szórakozások és jelszavak elleni harc. Nem tudom, feltűnt-e neked Eötvös: „Magyarország 1514-ben“ c. regényében az a rész, mely a jelszavakról szól. Fölületes, elmélkedésre kevésbé hajlamos fiatalságunk okulására közlöm: „Vannak a népek életében pillanatok, midőn egy szó látszólag csodákat művel. Ha az érzelem, mely ezekben élt, egy által kimondatik: ha a fájdalom közben, melyet a százados elnyomás a nép kebelében felgyűjtött szomorú panasz helyett valaki végre a szabadság vagy bosszú nagy szavát mondaná ki: a gyöngö

hang saját teremtő szózatává válik. Mint az első napsugár, melynek érintése alatt az egész vidék új világításban tűnik fel; mint a szikra a sokáig fölgyűjtött gyújtó anyag közé érve; mint a vész első csapásai, melyek a tengert megingatták, úgy gyújt, úgy ráz föl egy szó egész nemzeteket . . . a gyűlölségnek rég megnőtt gyümölcsei a látszólag gyöngye érintés alatt lehullanak . . . s amit a könnyű szél elragad, melynek anyagi hatása száz lépésre alig terjed, a kis szózat magokat hint el, melynek gyökereit századok nem fogják kiirtani.“ A szó megfelelő lelki és szellemi talajban jelszová lehet, amely aztán kisebb-nagyobb hatóerővel felruházva egyénekre, nemzetékekre talán éppenséggel századokra is kihat (gondolj pl. a kereszties hadjáratok korára vagy a legújabb korban Marxra és a marxizmusra, mely a bolsevizmusban éri el tetőpontját). Ezekre a tanokra vonatkozólag a tanító Egyház állásfoglalása az irányadó. „Vizsgáljátok meg a szellemeket, vajjon Istentől vannak-e, mert sok hamis próféta ment szét a világba“, mondja I. levelében Szent János. Az a sok tévtan, mely az idők folyamán felmerült, többé-kevésbé egy-egy kor igényeihez próbálta leszállítani, „alkalmazni“ az Isten ígését, különösen a felebaráti szeretetről szóló tanítást. Rend szerint a Jó Pásztor köpenyében jöttek szerzőik, de megrekedtek a béres gondolatvilágában, amennyiben híveiket nem felemelték, hanem lehúzták a földhöz. Légy óvatos az ifjúságnak, sajnos annyira imponáló „nemzeti szocialista“, (a hitlerizmus, turánizmus) és egyéb burkolt, sőt itt-ott nyíltan is pogánykodó jelszavakkal szemben. „Es stirbt der Mensch an seinen Göttern.“ A sok jelszó közül, melyet a mai ifjúság sokszor vakon is követ, általános elterjedtségénél és könnyen veszélyessé váló voltánál fogva, csak a sportról szólók részletesebben. Az, amit az „Útravaló“ 21—25. lapján leszögeztem, hosszú megfigyelésem és negyedszázados pedagógusi tapasztalaton alapuló meggyőződésemmel, különösen a labda-rugásra vonatkozólag, mint amelyik nemcsak egyoldalú, sőt minden más sportot és egyéb érdeklődést kizáró játék, hanem a hirtelenségre hajló ifjúságot egyenest durvító időtöltés, akár cselekvőleg vesz részt benne mint játékos, akár csak mint néző a tribünön. Ezt a hibát ma már csak a vak nem látja, no meg az ifjúság, mely optimizmusában csak a jót akarja észrevenni, míg a hiba fölött, ha kedves neki az illető egyén vagy foglalkozás, szemet húnny, még a saját kárán is. A túlzásokat a sport érdekében is le kell nyesegetni, a játékosok és a nézőközönség körében egyaránt, mert különben a jobb ízlésű közönség nem fogja filléreivel anyagilag és részvételével erkölcsileg támogatni. Ezt egy lelkes sportember is megállapítja a „Nemzeti Sportban“-ban és az „Új Nemzedék“-ben. Én mint pedagógus egy-egyfiúnak 18 éves kora előtt (tehát a középiskolában) csak igen kivételesen engedném meg a sportot — a szónak testnevelő értelmén kívül. Kíméld magad és főképen kíméld idegzetedet! Hiszen a sportnak sokat hangoztatott, közösségre és együttműködésre (itt-ott túl is becsült) nevelő hatása mellett az a nagy hátránya van, hogy nem lehet abbahagynod, mikor elfáradtál, hanem a zászló becsületéért, talán idegzeted végső megfeszítésével is sikra kell szállnod. Nem egyszer ezért a kérész-életű előnyért áldozzák föl fiúk testük épségét, vagy éppen életüket is, (mint nem régen is történt egy versenyen). Szívleld meg hát azt a taná-

csot, melyet Széchenyi Ferenc gróf, a Magyar Nemzeti Múzeum megalapítója, adott fiának 1817-ben, hogy „testével csak annyit törődjék, hogy a benne lakozó lelke tovább is művelhesse a jót.“ Tehát sokkal magasabb szempontból sportolj, mint a pillanatnyi dicsőség vagy hírnév. Még egyet! A „Magyar Kultúra“ (1936. ápr. 26.) a londoni „Economist“ c lap nyomán azt írja, hogy évi 280 millió fontot költ az angol közönség sportfogadásokra, ami egy-egy futball-szezonban hetenkint nyolcszázezer fontot jelent, (30 millió pengőt!) Mennyi jótékonyági intézményt lehetne ezen létesíteni! Nálunk talán az egész szociális kérdést meg lehetne ezen a haszontalanul kidobolt óriási összegen oldani. Nálunk a szegénység miatt persze kevesebb jut erre, de még mindig hasonlíthatatlanul több, mint amennyi szegénységünkötől telik. Gondolkozzál ezen is többször!

A szellemi életet manapság kétségtelenül a sport-rajongás részéről éri a legnagyobb támadás a gyakorlatban, első sorban annyiban, hogy a sportérdeklődés nem tűr maga mellett vetélytársat, de meg ezen a téren általában kevesebb anyagi és erkölcsi tőkebefektetés árán lehet a napi- és hetilapok arcképcsarnokába jutni. Nem vonhatod meg nagyrabecskülésedet a legkomolyabb céllal, mondjuk, nemzeti érdekből sportolóktól. Ez a nemzeti érdek azonban nem mindig áll teljesen önzetlenül a piros-fehér-zöld zászló jegyében, hiszen a nemzetközi hírnévnek örvendő világszerte nem egyszer idegen, talán éppen ellenséges nemzetbeli sport-egyesületbe szerződnek és annak becsületét növelik. A Rozsnyón megjelenő „Új Élet“ márc. száma a magyarság ügyének cserbenhagyását olvasta fejére egy sport-nagyságnak, aki tavaly magyarnak, az idén németnek vallotta magát és a jövőben cseh színek alatt dolgozik. Látod, más a dicsőség és más a pénzaházaszat, más a gerinces viselkedés a sport terén és a sport-téren egyaránt.

A szellemi munkát azonban nem kevésbé lebecsüli újra meg újra ez a társadalmi felfogás, hogy „a tudományból nem lehet megélni.“ Hát „cum grano salis“ azaz módjával! Ma már az iparos és a kereskedő-világ ép úgy nyögi a gazdasági válságot, mint a diplomás vagy legalább is érettségis egyén. Az utóbbiaknak a számát tetemesen felduzzasztotta az az úrhatnám felfogás, hogy az „úr nem dolgozik,“ legalább is nem akkora erőfeszítéssel, mint az iparos vagy a kétkézi munkás. Így aztán boldog és boldogtalan „úr“ akart lenni és valósággal iskola-példáit tenyésztette ki az „ascendizmus“-nak, és mindenáron, néha idegzetének helyrehozhatatlan kárára is, „tanulni“ akart, azaz érettségit tenni, sokszor anélkül, hogy szándékában lett volna a szellemi munka összes követelményeinek megfelelni. Ezeknek a mondvacsinált aknokolateinereknek a sorából kerültek ki elsősorban azok a nagyszámú csalódottak, akik, mivel merőben kenyérkeresetnek fogták föl a kénytelen-kelletlen és jól-rosszul, különböző segédeszközökkel végzett szellemi munkát, a tanulásnak csak gyötrő emlékeivel léptek az életbe, sokszor éppen abból a társadalmi osztályból, amelyben szüleik tapasztalata és összekötöttetése révén, de szerény szellemi képességeiknél fogva is jobban boldogultak volna, még a hét szűk esztendőben is. Aki igazán megszerette a szellemi munkát és abban hivatást és boldogság-forrást lát, az kibőjtöli a várakozás éveit (akár

egy Petőfi vagy Arany) és Tompával azt tartja: „a gyémánt is a nappal magába szedett fénytől ragyog éjszaka,” vagy Goethével azt vallja, hogy aki a művészi szépségeket látta, az már egészen prózai ember és boldogtalan nem lehet. Gondolom, egyszer már utaltam Burns dal-költőre, aki művei kiadásáért csak annyi tisztelet-díjat kért, amennyi elegendő ahhoz, hogy tovább dolgozhassék, vagyis a legszükségesebb megélhetésre. Ehhez persze sokkal több önzetlenség szükséges, mint amennyi törtető és gyors érvényesülésre beállított korunk átlagos szülöttétől telik. Én bizton hiszek abban, hogy egy igazi tehetség előbb-utóbb úgy megtalálja az útját az érvényesülésre, mint ahogy egy bambuszszár heliotropizmusa nem ismer olyan akadályt, amely a fejlődését megakadályozhatná. Ha jól emlékszem, Carlyle mondja, hogy a gyöngye egyén körülményeire vet, ha szándéka nem sikerül; az erős ellenben körülményeit megannyi építőanyagként tekinti, melyből jövődjé palotáját előbb megalapozza, majd felépíti. Tanulhatsz tőle és belőle — idealizmust és realizmust egyaránt.

4. Napraforgó lelkület!

„Ha a test szerint éltek,
elkárhoztok, de ha a testnek
vágyait lélekkel öldöklitek,
élni fogtok.” (Szt. Pál.)

Bizonyára ismered Mécs Lászlónak a híres mondását; „Vadócba rózszát ojtok, hogy szebb legyen a föld.” Talán egy napilap hasábjain is találkoztál ezzel a mondással, mégpedig akkor, mikor a megáradt Ungba fült az az „úri” gondolkodású ember, aki a határ vadrózsáit össze szokta szedni, hogy ezeknek az ojtványoknak alanyai gyanánt szolgáljanak. Milyen szép maga ez a költői megfogalmazás is. És mennyivel nyer szépségében azzal, hogy tudjuk azt is, hogy nemcsak költői kép, hanem a reális életből ellesett ténynek költői megfogalmazása. Ha még jobban ki akarnám emelni a szépségét, a valósághoz híven részleteznem kellene azt is, hogy a vadócba rózszákat ojtogató egyén nem volt pedagógus, tehát ideális javak őrzője, konzerválója, hanem nagyon is prózai foglalkozású egyén. kakastollas csendőr, aki elsősorban a helyes útról letévedt emberekkel volt kénytelen bajlódni. Talán azért is menekült ebbe az ideális munkakörbe, a hálás természet területére, hogy az élet lehangoló vonásai el ne közönségesítsék őt magát is egészen.

Milyen szép és fölemelő dolog maga az ojtás! Egy közönséges, ordináré valaminek egy magasabb rendbe való emelése az emberi ész és emberi kéz segítségével. Mennyi ügyetlenkedésébe kerültek az első kísérletek az első botanikusnak, akinek az a gondolata támadt, hogy ő a vadócba rózszát ojt, hogy szebb legyen a föld. Mennyi féltő és óvó szeretetre volt szüksége, hogy a föld közelében az ojtás alatt ki-kivánczó rügyek ne tudjanak kifejlődni, nehogy az ojtóág, a nemesebbik rész elől elszívják majd az életnedvet. És mennyi meg-megújuló munkájába került ennek a nemes résznek a megtartása később is. Gyermekekoromban nem tudtam betelni egy-egy lila akácnak a nézésével, melyet egy, kertészkedéshez értő falusi tanító, a nép hitetlenkedő fejcsóválása közben, egy akáccsemetébe ojtott,

hogy díszére válják egy-egy kiskertnek és ezen keresztül a poros alföldi falunak.

Emberi természetünk bizony vadóc. Ha meg nem nyesegetjük, meg nem neveljük, a meg nem metszelt szőlőhöz hasonlóan a földön fog elterjedni, mert önmaga terhét se fogja megbirni. De ha a szőlőtőkét megszabadítjuk a fölösleges venyigéktől és kellőképpen visszametsszük, akkor voltaképpen olyan munkát végeztünk, amely magának a tőkének is, gazdájának is hasznára válik. A Szentírás erre a metszésre utal, midőn az Úr Jézus önmagát szőlőtőkének, hiveit pedig venyigéknek mondja: „Én vagyok az igazi szőlőtő, és atyám a szőlőműves. Minden szőlővesszőt, mely énrajtam gyümölcsöt nem hoz, lemetsz, és minden gyümölcs-termőt megtisztogat, hogy többet teremjen . . . Miként a szőlővessző nem tud gyümölcsöt hozni önmagától, ha nem marad a szőlőtőn, úgy ti sem, ha énbennem nem maradtok. Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők. Aki énbennem marad és én őbenne, az bő termést hoz, mert nálam nélkül semmit sem tehettek. Ha valaki énbennem nem marad, kivetik azt, mint a szőlővesszőt, és elszárad; és összeszedik és tűzre velik és elég...” (Jn. 15. 1-6.). Ez a tisztogatás a rossz hajtásoktól (értsd: a rossz hajlandóságoktól és bűnöktől) állandó éberséget és gondot kíván attól, akire a szőlő bízva van. Lelki termést, még inkább: lelki többtermelést vár az Úristen tőlünk, amint a talentumokról szóló példabeszédben annyira szemléletesen kifejtette. (Keresd meg ezt és a meddő fügefa elátkozásáról szólót Szt. Máté evangéliumában!)

A lelki haladásnak első föltételét ebben a nyesegetésben lássa az a fiú, aki egyébként a kegyelmi élet alakjában állandó kapcsolatban igyekszik maradni az élet-erő forrásával, Krisztussal. Ha itt-ott egy-egy olyan bűn fordul elő, amelyik ezt a kapcsolatot meglazítja (a halálos bűn éppenséggel megszakítja a kegyelmi élet nedv-keringését!), minél előbb helyre kell állítani — a bűnbánat szentségéhez való járulás útján — ezt a kapcsolatot, mint ahogyan sietünk egy-egy sérülést a szőlővesszőn mielőbb behegeszteni. Azonfölül is fontos teendők várnak rád, mint ahogyan a karózás a szőlő-művelésnek egyik lényeges eleme. A kötözés biztosítja a venyigének állandó fölfelé való irányulását, ami a napfény fölfogását és földolgozását teszi számára lehetővé. A szellemi és lelki életben az elvek játszáknak ezt a szerepet, elsősorban természetesen az a lelkületed, hogy a nap felé igyekszel egy állandó napraforgó készséggel. Gondold meg, mennyi energiát kell a naptól fölfognia és földolgoznia a szőlőnek, tavasztól a szüretig, sőt még azon is túl: a levélhullásig! Mennyi tápláló anyagot kell a levegőből kivonnia a gyökerek útján a földből fölszívott táplálék földolgozása, majd azonfölül a termés megérelése végett! Fontos a gyökerek és a tő munkája, mely a földhöz rögzíti és a táplálék fölvételét lehetővé teszi, de nem kevésbé fontos a földfölötti résznek a szerepe is, mely a szártól az utolsó kacsig a munka-megosztás természetes rendje szerint végzi az élet-és fajfenntartás, meg a másoknak való szolgálás oly bámulatos munkáját. Az a tőke, melyet gondozatlanul hagynak, el fog terülni a földön, hogy új meg új fattyú-hajtásokra pazarolja el élet-erejét, holott felkötözve és megnyesve, az élet- és fajfenntartás szolgálatán fölül igen hasznos tagja lehetne a természet rendjének. Talán hosz-

szadalmasnak minősíted ezt az aprólékoskodónak látszó utalást a szöllőre. De a hasonlóság az okos neveléssel és a többtermelésre utaló nemesebb emberi kikezdésekkel annyira szembetűnő, hogy fölületességre hajlamos ifjúságunknak a figyelmét rá nem irányítani, nézetem szerint, mulasztás volna a pedagógus részéről. Tanulj tehát a szőlőtől! Tanulj tőle mélyreható gyökér-munkát, mielőtt mások előtt látható és mások dicséretére számító szereplésre gondolhatnál. Tanulj tőle megválást természetednek egyik-másik tulajdonságától, ha ez természetfölötti föladatodnak akadályára lehet. A metszés a fának és a szőlőnek a könnyezésre emlékeztető fájdalmat okoz, de csak ennek az árán jut el a kívánt magasabbrendű teljesítményhez. Ha itt-ott nagyon sajnónak érzel egy-egy testi fájdalmat, melyet betegség, testgyakorlás, tréning vagy önkéntes önmegtagadás okoz, gondolj arra a lelki jóra, mely balzsamként fakad ebből a lebírt vagy lenyeesett, de minden esetben megnesmesített testiségből — a magad és mások számára. A „sustine et absline!” mondást már ókori pogány bölcsék alkalmazták elméletben és gyakorlatban egyaránt. Goethétől származik egy hasonló mondás: „Alles ruft uns zu, dass wir entsagen müssen.“ A latin kifejezés: „mortificare”, a német szó: „abtöten” az elpusztításra, a meghalatasra utal, mint ahogy a szentírás is magot emleget, melynek meg kell halnia egy új, egy magasabb, egy Istennek tetszőbb élet kedvéért. — Tanulj a szőlőtől, mely karóhoz kötözötten egyenesen áll és az ég felé tárul, egyeneslelkűséget is. Kezdődjék ez az egyeneslelkűség azzal, hogy a „ki és mi vagy?” kérdést újra fölteszed magadnak. Bizonyára olvasni fogod valamikor azt a verset, amelyben a mélyen gondolkodó Goethe ezt a kérdést fölveti. A rövid vers így szól:

„Mein Sohn, sag' an, wozu bist du erschaffen?
Fragt einstmals ein Gelehrter einen Affen.
Der grinst ihn an, verzerrt sein Gesicht,
Fletscht die Zähne und antwortet — nicht.“

Hát a lét nagy kérdését csak az ember, a „homo sapiens” tudja fölteni, és a hit világánál megmagyarázni. A majom erre a kérdésre, bármennyire is tartozik az ember-szabásúak fajtájához, erre az életbevágó kérdésre vigyorogni fog, (vagy talán viczorogni is). Az a tudomány, mely a majomtól való származást hirdette jobb ügyhöz méltó buzgósággal, aligha fogja emberhez méltó felelethez segíteni híveit. De nem fog fölülemelkedni az állat-életi horizonton az a fiú sem, aki eszem-iszom ember — és csak ez — akar lenni, „magasabbra vívó szenvedelem nélkül!” Ha már szárnyalni nem akar, vagy nem tud valaki, ám járjon gyalog. De ne tagadja a szárnyaló készséget és képességet, ne tüntesse föl itt-ott elkerülhetetlen bukását, szóval az állat-életi színvonalra való süllyedését a legtermészetesebb emberi dolognak. A német fölvilágosodottságnak Goethe mellett legnagyobb költője, Schiller írja:

„Im Herzen kündigt es laut sich an:
Zu was Besserm sind wir geboren.“

Ne engedj abbeli meggyőződésedből, hogy több-embernek „különb-

nek" „emberibb embernek" kell és lehet lenned, itt-ott előforduló botlások vagy elesések ellenére is „Vajjon, aki elesett, nem fog-e azon lenni, hogy újból fölkeljen és talpra álljon?" — kérdezd ilyenkor a zsoltárossal és igyekezzél azon, hogy aztán az, aki az élet útján elesett, megokosodva ember legyen a talpán! „Du kannst, den du sollst!" (Kant.) „Der Geist will, der Körper muss" (Goethe), hangzik ez az erkölcsi igazság modernebb megfogalmazásban. Schiller a „Worte des Glaubens" c. bölcselmi versében fejti ki bővebben ezt a „kategoricus imperativus"-t.

„Der Mensch ist frei geschaffen ist frei,
 Und würd' er in Ketten geboren.
 Lasst euch nicht irren des Pöbels Geschrei,
 Nicht den Missbrauch rasender Toren! . . .
 — Und die Tugend, sie ist doch kein leerer Schall,
 Der Mensch kann sie üben im Leben,
 Und sollt' er auch straucheln überall,
 Er kann nach der göttlichen streben;
 Und was kein Verstand der Verständigen sieht,
 Das übet in Einfalt ein kindlich Gemüt.

Lám, a keresztény fölfogást a kereszténységtől sok tekintetben elvonatkozó fölvilágosodottság is elfogadja, bár inkább ész-okokkal próbálja a maga fölfogását igazolni. Lesznek olyan időszakok az életedben (elsősorban a titánizmus korára gondolok), amikor ezek a racionális vagy racionálista érvek talán többet mondanak adott esetben, mint a teológiaiak. Az utóbbiakat természetesen nem szabad tagadnod, de elhatározásaidban amazokat is egész nyugodtan fölhasználhatod emezeknek bevallott, vagy be nem vallott támogatására. A földolog az, hogy még akkor se tagadd le a csillagokat az égről, amikor az valamilyen okból elsötétült fölötted, akár egy erősebb megpróbáltatás folytán, akár pedig azért, mert valamilyen szenvedély homályosítja el ideig-óráig tekintetedet. Ne feledd: Platon szerint szenvedélyeink szögekként a testhez szögezik lelkünket. Az a szemüveg, melyet aztán ezek raknak rá a lelkedre, nagyon könnyen eltorzíthatja a világ képét. „Boni et mali mores, boni et mali amores" — mondja Szt. Ágoston. Bizony erkölcsiséged attól függ, hogy mit szeretsz. Ha a gyönyört szereted, akkor testi ember leszel, a pillanat rabja és el lehetsz készülve arra, hogy Gulliverként ezernyi apró szállal a földhöz kötözve találod magad. „Wo ich aufhören muss, sittlich zu sein, habe ich keine Gewalt mehr" ezt megrendülve panaszolja föl Goethe, aki fiatalon ezt jegyezte föl naplójába: „Ügy éreztem magam, mint a patkány, mely mérget nyelt . . . aztán minden lyukhoz odaszalad, válogatás nélkül minden ételt fölhal, minden folyadékba beleszürcsöl s bensejét kiolthatatlan tűz égeti." Azért fontos az első lépés hősiesség kerülése. „Das erste steht uns frei, beim zweiten sind wir Knechte" — mondja ugyancsak ő. A Zaubrerlehrling groteszk komédiája az ösztönére hallgató ifjú esetében, sajnos, újra meg újra ismétlődik. Sapere aude!

Válogasd meg gondosan barátaidat és általában a társaságodat. A következő versikét tedd újra meg újra elmélkedés tárgyává:

„La renoncule, un jour, dans un bouquet
Avec l'oeillet se trouva réunie.
Elle eut le lendemain le parfum de l'oeillet.
On ne peut que gagner en bonne compagnie.“

Sajnos, csak a ritkábbik esetben társul az ifjú egy idealisztikus felfogásával, mint az a kis folyondár a szegfűvel, amelynek aztán az illatát át is vette. Az esetek többségében az ellenkezője történik: a kevésbé óvatos vagy kíváncsi fiú egy nagyhangúnak a társaságát keresi „akitől tanulni lehet az életre” (rendesen így fogalmazták meg ezt a tömeghatás-keresést) és az az eset következik be, amely a gyümölcs-kosárban, mikor egyetlenegy romlott gyümölcstől elromlik az egész kosár tartalma. A társaságra vonatkozólag akár minden reggel tedd föl magadban: „Nur heute, heute nur lass dich nicht fangen, so bist du hundertmal entgangen.“ Olvasmányaid, színházi és mozibeli szórakozásaid dolgában is a legnagyobb mértékben kényes és disztinívált légy és az is maradj mindig!

Száz szónak is egy a vége: idealizmusodnak csak egy biztos alapja van: a vallás-erkölcsi értelemben vett tisztaság. Erről az alapról le ne térj! Alexandriai Szent Kelemen szerint „csak a tiszta élet tesz bennünket alkalmasakká Isten megismerésére.” Hasonló idézetet találni Szt. Ágostonnál is. (v. ö. Vargha László: Hitkétely és hitbizonyosság c. cikkével, mely a Magyar Kultúra 1933. 8. számában jelent meg.)

„De — vethetnéd ellene — nem akarok én a krisztusi hitből lealkudni egy jótányit sem. Én csak úgy akarnék élni, mint akárhány társam, aki meg-megadja a testiségnek is azt, amit kíván, de megnyugtatta a lelkiismeretét is. Szóval a „suum cuique” álláspontján van. Erre az ellenvetésedre a leghatározottabban Krisztus Urunk szavait kell fölhoznom, azokat, amelyekben kijelenti, hogy nem lehet két úrnak szolgálnod, vagy Szt. Pálét arról, hogy a bűn új meg új keresztrefeszítése Krisztus Urunknak. „Aki nincs velem, ellenem van.” „Akik Krisztuséi, azok testüket megfeszítették a vétkekkel és kívánságokkal együtt” — mondja Szt. Pál. Ez a küzdelmünk egy állandó keresztes hadjárat, amelynek döntő győzelmét akkor vívjuk ki, amikor a lélek uralmát a test fölött az egész vonalon biztosítottuk.

A jó mellett való kitartás egyik lényeges eszköze az a megfontolás (melyet kísértések idejére állandóan készenlétben is kell tartanod), hogy minden érzéki gyönyör voltaképpen múltó, nagyon is rövid életű. Egy indián törzsfőről azt olvastam, hogy katolikus hitét lőképen egy metodista lelkész részéről fenyegette veszély. Minthogy a törzsfő áttérése esetén magával vitte volna az egész rézbőrű hadat, ez nagy pénzösszeget ígért neki, hogy térjen át az ő hitére. A természet egyszerű gyermeke azonban az egyre emelkedő számok hallatára sem tántorodott meg, hanem egyre tagadólag rázta a fejét. Végre kifakadt a lélek-vásárló: „Mennyit akarsz hát?” Ez csak ennyit felelt: „Adj annyit, amennyit a lelkem ér!” Hát a fején találta a szöveget: annyit, amennyit a lélek, a te lelked ér, nem kapsz a kísértőtől. Még annyit sem, amennyit a lelkiismereted nyugalma ér. „Non facio animam meam pretiosorem quam me.” (Szt. Pál.) „Das Leben ist der Güter höchstes nicht, der Übel aber grösstes ist die Schuld” — véli Schiller. Ott és akkor, amikor lélekre megy a dolog,

semmiféle efemér érték nem jöhet komolyan szóba. Lelked csak egy van. Egyéb halhatatlan értéked nincs is. Hát e szerint becsüld is meg!

Befejezésül Várady Antalnak talán legszebb költeményéből idézek. Rá fog ismerni, hiszen „A Strassburgi harangok” szívhez szólóan adják tankönyveink lapjáról is diákelméknek a nagy tanulóságot :

„S borongó néma éjfélen
Mikor egy évsor haldokol,
Minden harangja összecseng
Nem tudni: hogy? Ember sehol.
S egy ismeretlen kéztől verve
Felzúg, miként a föld szívéből,
Feljajduló népek keserve.
S kong, bong, borong a vén harang :
Kincs, pompa, fény, rend, rang,
Köd, pára mind fent és alant.

A „Krisztus követése” c. világhírű lelkikönyvnek a szerzője ezt klasszikus formában így fogalmazta meg egy félezreddel ezelőtt : „Vanitalum vanitas et omnia vanitas praeter amare Deum et servire ei.” Az egyik „haláltánc” a megtestesült szépség mögött a halált vetíti elő. Páris egyik híres múzeumában egy gyönyörű kis szobor egy ifjút ábrázol, aki maga a megtestesült gondtalanság. Egész lénye azt fejezi ki, hogy meg van arról győződve, hogy neki áll a világ. Pedig a háta mögött ásóval a kezében már ott áll a halál, aki rövidesen el fogja szólítani az életből. Akármennyire különös is, de nem zárkozhatunk el az elől a gondolat elől, hogy a földi dolgokat a halálra való előkészületnek nézzük, ami a gyakorlatban körülbelül azt jelenti, hogy meg kell tanulnunk azt az értékelést, amelyet ezekkel szemben halálunkkor alkalmaznánk. És kérnünk kellene az Úristentől azt az adományt, hogy elhatározásaink előtt, főképpen egy bűn elkövetésére irányuló kísértéskor, láthassuk villanásszerűen annak összes rossz következményeit úgy, amint a halálos veszedelemben levők (pl. fuldoklók) filmszerűen látják életük összes bűneit. Ha általában megszokod az örökkévalóság szemüvegén át való nézést, akkor kicsiben és nagyban alkalmazni fogod a helyes mértéket. Az értékek hierarchiájának csúcspontja az Úristen. Vele poláris elentétet jelent a bűn. „Gondolj utolsó dolgaidra és nem fogsz vétkezni sohasem.”

II.

Egykorú magyar nyelvű versek

LISZT FERENCHEZ.

Liszt Ferenc a magyar költők ajkán.

Irta és a DUGONICS-TÁRSASÁG 1936 január 19-i ülésén felolvasta
dr. DIÓSI GÉZA.

1811 október 22 és 1886 július 31 két olyan dátum a mult században, melyek kezdő és végződő határvövei egy tüneményes életnek, melyhez hasonló alig élt még ember, különösen a zenevilágban.

Ez a két évszám, melyek közül az egyik 125, a másik 50 éves — *Liszt Ferencnek*, a halhatatlan zongorakirálynak életkezdő és életvégző dátumai. S most, mikor a *Liszt-émlékév* alkalmával a közöjük eső életnek minden megnyilatkozása rendkívül sok alkalmat ad az őszinte hódolatra és kegyeletre, de legfölként a lélekemelő elmélyedésre — a magyar irodalom is le akarja róni kegyeletét és hódolni óhajt a nagy Mester előtt azoknak a verseknek felkutatásával és közkinccsé tevésével, melyekkel a „hangok nagy tanárát” korában hódolói és tisztelő keblökre ölelték.

Ezek a versek és röpcédulák ma szinte muzeális értéket képviselnek s amennyiben megjelentek, ritka gyűjteményekben, újságokban és nehezen hozzáférhető, porlepett folyóiratokban található meg. A virágokat most *Csekey István* dr. egyetemi tanár úrral csokorba kötöttük s ezt a virágcsokrot a *Liszt-émlékév* alkalmával kegyelettel letesszük a messze idegenben porladó Mester sírhantjára, miután előzőleg egyik részét, a Liszthez írt egykorú magyarnyelvű verseket a mélyen tisztelt közönségnek bemutatjuk.¹⁾

* * *

Doborjánból, az elszakított Nyugatmagyarország egyik sopron-megyei falucskájából (ma Raiding) indult el ez a tüneményes élet, hogy aztán kilenc éves korától kezdve állandóan a művelt világ érdeklődésének középpontjában legyen. Az első kezdés Sopronban (1820), azután nagyszerű hangversenye Pozsonyban (1820), majd tizenkétéves korában Bécsben rendezett nyilvános játéka, *Beethoven* csókjával a homlokán a kis csodagyermek leendő nagyságát zengedezték. Tizenharmadik évében már *Párisban* találjuk, ahol az orleansi herceg palotájában is játszania kellett; egy félév alatt pedig

¹⁾ Az egykorú magyar és idegen nyelvű versek azóta nyomtatásban is megjelentek: „*Hírhedett zenésze a világnak...*” Egykorú versek Liszt Ferenchez. Összegyűjtötte, bevezette és magyarázatokkal ellátta *dr. Csekey István* egyetemi ny. r. tanár és *dr. Diósi Géza* kegyesrendi gimnáziumi tanár. Szeged, 1936. Juhász István kiadása. 92. l.

a legelőkelőbb körök bálványozták a fiatal művészt. Majd Anglia következett, ahol 1824-ben IV. György király előtt szerepelt a legnagyobb tetszéssel. Még ezen év vége felé rövid párisi tartózkodása után beutazta Franciaország nagy városait s diadallal tért vissza a francia fővárosba.

Édesapja halála után (1827), mikor mindenfelé ismerték már, a fiatal művész felkereste Európa majdnem minden nagy városát. És amerre elvonult e „hírhedett zenésze a világnak“ — útja valóságos diadalmenet volt. Ragyogó művészete előtt megnyíltak a legelső szalonok ajtai. „Napoleonra emlékeztető érdekes arca — mint egyik lap leírásában olvassuk¹⁾ — ábrándos kék szemei s szikrázó szelleme megnyitották mindenki szívét, ajkait“ s fejedelmek, hercegek, grófok állottak sorfalat, ahol megjelent. Csak még hazája, szülőföldje kapuin nem kopogtatott. . . . De egy váratlanul szomorú esemény feléje fordította a huszonhétéves művész figyelmét. Mikor Velencében az 1838-i pesti árvízről olvasott, hirtelen ráeszmélt magyarságára, a hazai földhöz, röghöz tartozásának érzetére s *nemes szívetől indítatva* elhatározta, hogy hazajön és segíteni fog a károsultakon.²⁾ Elhatározása nagy elfoglaltsága és programjának előre megállapított sorrendben végrehajtása miatt csak a következő év telén vált tette, amikor tizenhét évi távollét után végre hazalátogatott (1839). Ezt megelőzőleg levelet írt *Festetics Leó* grófnak, a pesti Zeneegyesület elnökének, kivel közölte, hogy december 18 és 22 között Pesten lesz.

Leírhatatlanul nagy volt az a feszültség, mely jövetelének hírére keletkezett. Bécsből jövet december 18-án érkezett meg *Liszt* Pozsonyba, ahol éppen a diéta ülésezett. A Duna hídján százával állt a sokaság; anyák gyermekeiket ölükbe kapták és ujjal mutattak hazájuk dicső szülőltjére. A fiatal *Liszt* könnyekig meghatva fogadta honfitársai örömmegnyilvánulásait, hisz Pozsonyhoz fűződtek a kicsiny sas első szárnypróbálgatásai, hova most mint nagy sas tért vissza, „ki a nap felé repül. . .“

Két hangversenyt adott ez alkalommal *Liszt Ferenc*. Az első december 20-án. A korabeli tudósítások a lelkesedés örömhangján számolnak be mindkét játékról. A *Buda Pesti Rajzolatok* c. hirtlap 1839 december 31-i számában írja: „Közönség meglepő számban gyűlt össze; versek szórattak a halhatatlan zongorahősnek.“ Ez volt az első röpcédula, egy magyarnyelvű nyomtatott szonett, mellyel *Lisztet* hazájában köszöntötték. A névtelen szerző versének elején keserűen panaszkodik, hogy mennyire süllyedt a kor, a nemzedék elfajult, az erényt, művészetet senki sem ápolta, jég lett a szív, mindenki csak önérdéket tekintett — a lélek egészen elvadult. De nem ment végromlásba, pusztulásba, mert mint a két utolsó szak mondja:

Megszánta Isten végre a világot,
Mely nem talált valódi boldogságot,
S keresve azt, balútra tévedett;

¹⁾ Tarka Világ 1869. 360. l.

²⁾ Liszt Ferenc levele Lambert Massard-hoz Párisba Velencéből 1838 májusából. L. Csekey-Diósi i. m. 15 és k. l.

Megszánta Isten s küldte tégedet,
A hangszellem mindenható fiát,
Hogy zongorázz : s megtérül s világ!¹⁾

Liszt Ferenc 1839 december 24-én érkezett Pestre és gróf *Festetics Leónál* szállt meg. Az út fáradalmait még alig pihente ki, mikor szobája mellett felharsant egy énekhar játéka, a nagy Mestert köszöntvén azzal a verssel, melyet lovag *Schober Ferenc* írt hozzá és *Grill* pesti karmester zenésített meg, Német nyelvű vers, azért e helyen nem foglalkozunk vele. Az idegen nyelvű verseket a *Lafontaine-Társaság* ülésén mutatta be *Csekey István* dr. 1935 dec. 28-án.¹⁾

Pesten első hangversenyét 1839 december 27-én adta, melyet 1840 január elején még öltel toldott meg a „hangversenytermek koronázatlan királya.” Január 2-án a „Pest-budai Hangászegylet,” 4-én a „Nemzeti Színház” javára (ekkor kapta a sokat emlegetett díszkardot), 11-én pedig a „Nemzeti Conservatorium” pénzalapjának megkezdésére hangversenyezett. A január 11-i hangversenyén megint osztogattak röpcédulákat, de sokkal hosszabb szöveggel, mint a pozsonyi vers volt. Az ismeretlen író szinte a világ teremtéséig megy vissza versében. Megszólal az Úr: „Keljen elő a nyelv, melyben kedvemet én mindörökén lelem!” S mikor ez megtörtént, Olympust is teremtett, hova eljuthasson minden hős és művész. De a harcok alatt elfeledte a nép, hogy „nyelvében kincsteremet bír és hogy művek és tudomány után kell szintén törekednie.” A gyászos századokban az Úr szava semmibe hangzott el. A mai napon azonban szétoszlott a kétség köde, — mondják a sorok, — mert itt van, ki az Olympus ajtaját kinyitotta s rajta elsőnek lépett be. Köszönti a honfitársat:

Idv és százszoros idv, honfiú, társ, neked!
Menj pályádon elől, és soha ne felejtsd,
Hogy művészi Olympusunk
Kulcsát néked adá az Úr.
Működj és remekelj; orpheusi erőt
Fejts köztünk ki, — ezen szikla-szívek fölött:
S bizvást higj örök életet:
E sziklán az idő nem úr.²⁾

De ezek a hangversenyek megihlették a negyvenes évek költő-fejedelmét, *Vörösmarty Mihályt* is, aki *Gyulai Pál* szerint nem mindjárt *Liszt* szereplése után, hanem csak 1840 vége felé, alkalmasint, — mint mondja — az „1839-i lelkesülés hatása alatt írta” a legismertebb *Liszt Ferenc*hez intézett költeményt, mely óda a világnak „hirhedett zenészéhez” intézve, az ő személyén keresztül a tettebuzdítás fenséges éneke; a legmegragadóbb vallomás, melyet egy költő tehetett nemzete másik világhírű fiának művészete előtt, kit arra kér, hogy zengjen dalt, mely a szíveken menjen át és a fiakban tetté érjenek az elhatározások:

¹⁾ I. m. 29. l.

²⁾ Nyomtatásban I. i. m. 69—90 l.

— — — — —
 És a gyenge és erős serényen
 Tenni, túrni egyesüljenek;
 És a nemzet, mint egy férfi, álljon
 Ércskarokkal győzni a viszályon.

S még a kő is, mintha csontunk volna,
 Szent örömtől rengedezzen át,
 És a hullám, mintha vérünk folyna,
 Áthevülve járja a Dunát;
 S ahol annyi jó és rossz napunk tölt,
 Lelkesedve földobogjon e föld.

És ha hallod, zengő húrjaiddal
 Mint riad föl e hon a dalon,
 Melyet a nép millió ajakkal
 Zeng utánad bátor hangokon,
 Állj közénk és mondjuk: hála égnek!
 Még van lelke Árpád nemzetének.¹⁾

Liszt Ferenc huszonhárom napi Pesten tartózkodása után január 16-án Győrnek vette útját. A sajtó őt távozásával is szeretetteljes figyelemmel kísérte, a magyarság a pedig őszintén szívébe zárta honfitársát, kinek itthon *Vörösmarty* tett babért fejére nagyszerű költeményével.

Ezután 1840-től 1846-ig megint nem volt hazánkban. Német-, Orosz-, Francia-, Angol-, Spanyol-, Olasz-, Törökországban és egyebütt ragyogtatta művészetét. A világ vándora, mint Gróf *Zichy Géza* nevezte. — 1846-ban tért vissza hozzánk nagy hangversenykörútja alkalmával. Április 30.-án érkezett meg hajón s a Dunaparton tömérdek ember várta. A „Hangász Egyesület” ünnepélyesen fogadta és „végül — az egykorú feljegyzések szerint — a Nemzeti Színház zenekara által (színház után) egy jeles fáklyás zenével és *Garay*nak készítette csinos versekkel üdvözölték.” Ezt a „csinos” verset 1845-ben írta *Garay János*, és sorai hívják vissza a mestert, hogy nekünk is zenéljen, énekeljen . . .

Lépj közénk, zenék királya!
 Légy hazádtól üdvözölt!
 Véred itt vérét találja,
 Melyen állsz, anyád a föld.
 Hírneveddel a világnak
 Vagy csodáltja, remeke:
 De szíveddel szép hazádnak
 Lől s maradj hű gyermeke.
 Zengj nekünk dalt, dal királya!
 Lelkest, édest és rokont,
 Mely a lelket összejárja,
 Melyre a szem könnyet ont,
 Melynek minden hangzatára
 Szív dobog, feszül a kar!
 S benne Rád és önmagára
 Ismerjen minden magyar!

¹⁾ I. m. 30-31. l.

Zengeményed nagy szavára
 Millók egyé leszünk ;
 S lesz a nemzet szent zsoldára
 Egybezengő énekünk.
 Lépj közénk, zenék királya !
 Ma hazád nyújt koszorút :
 Ékesítsen bokrétája
 Mint magyart, mint honfiút.¹⁾

1846 ősze volt ránk nézve az a szerencsés időszak, mikor hazánkban is hangversenykörútra indult *Liszt Ferenc* és Pesten kívül Sopronban, Győrött, Szekszárdon, Pécsen, Pancsován, Temesváron, Aradon, Nagyszecbenben és Kolozsvárott tartott hangversenyeket. Diadalmas úttjáról a korabeli tudósítások bőségesen beszámolnak. Aradon játszásakor, 1846 november 10-én ismét röpcédulákat osztogattak a közönség között, kis négy soros verset:

Koszorút adott a Világ,
 Te a világnak élvezet ;
 Mi meg, ha rajtunk állana :
 Egy éltet adnánk még NEKED.²⁾

Ahol csak megjelent, mindenütt melegen ünnepelték, bálványozták. Kolozsvári hangversenyéről például, már hetekkel előbb a várakozás minden izgalmaival írtak és beszéltek. S mikor első szereplése megtörtént november 26-án, az újságok megint magas regiszterekben számolnak be a művészi eseményről. Ez alkalommal is verset tartalmazó röpcédulákat szórtak szét a közönség között, mely vers *Vörösmarty* költeménye után a leghangulatosabbnak, legkedvesebbnek, szavalásra alkalmasnak mutatkozik s benne *Liszt* magyarságának dicsőítése himnuszként hangzik. A nagy zongorakirályhoz írt versek közül ez egyik legkedvesebbé ismert szerzemény először a kolozsvári *Kiskövet* (szépirodalmi és művészeti lap) 1846 december 6-i számában jelent meg és szerzője *Szilágyi Károly* író.

Köszöntve légy hatalmas hangkirály,
 Kinek művészi ujjaid közül
 Megistenült dal hangzik el, s a szív
 Ez égi dalra hõn dobog, hevül :
 A szívbe szól hatalmas éneked,
 Ki adta e varázserõt neked ?

Köszöntve légy hatalmas hangkirály,
 Hogy õs honunk, mely adta létedet,
 S amely szegény a több hazák megett,
 Tudod szeretni, mint önétedet ;
 S ha túlvidékre messze útra kelsz,
 Ki vagy ? ha kérdezik ; „magyar“ felelsz.

¹⁾ l. m. 36-37 l.

²⁾ l. m. 37. l.

Köszöntve légy hatalmas hangkirály,
 Hogy e kicsiny hazát se hagytad el,
 A bércövezete kellemes hazát,
 S felénk jövél varázsdaloddal el.
 Dicső mennyéneked reánk hatott;
 Mit érezett e vérező szív ott?

Köszöntve légy hatalmas hangkirály,
 Zenegj honunkra boldogabb időt,
 Ahol virulva béke, értelem,
 Ne háborítsa gyász a szenvedőt,
 Öröm derengjen, hol kínárja volt,
 S amerre bú, keserv könnyűje folyt.¹⁾

Liszt Ferenc kolozsvári szereplése után ismét eltávozott tőlünk s csak 1856-ban látta viszont a hazai földet. Közben lezajlottak a negyvennyolcas események, elmúltak a szomorú gyásznapok; majd következett a nemzeti ellenállás ideje s ebben a keserű időben, a nagy magyar elborulásban kicsike tűz, kicsike fény és vigasztalás a világhírű zenevirtuóz hazajövele *Esztergomi misé-jének* előadására, 1856 augusztus 31-én. Ezt a páratlan zeneeseményt megelőzően, míg a próbák folytak, — tisztelői egy estélyt rendeztek számára, s ezen előadták azt a négyesdalt, vokálkvartettet, melynek szövegét *Vajda János* írta, zenéjét pedig *Doppler Károly* szerezte. A költő köszönti a hon hazatért nagy fiát és kéri, hogy maradjon most velünk a néma bánat és könny közepette, vagy — ha el kell mennie, vigye el e nép hírét az ország határain túl:

Kit hord örök hír s diadal.
 Kiben szívünk ver s zeng a dal,
 Mit idő el nem öl:
 Honod, mely büszke rád s szeret —
 A Hunyadiak, Zrinyiek
 Hazája — üdvözöl!

Légy büszke rá és ne feledd:
 E föld, mely szülte búszered,
 Hősök, csodák hona:
 E népnek, mely hord néma bút
 És örömeben sírni tud,
 Nincs párja, rokona.

Ó jer közénk, maradj velünk,
 Kik még hiszünk, még szeretünk,
 Bár reményünk — titok.
 Zengd Te nekünk a csodadalt,
 Mit nem mondhatnak el szavak,
 Csak sejtnek milliók. . . .

¹⁾ I. m. 38—39. l.

Vagy ám ha mégysz — hí a világ —
 Vidd a haza határin át
 E nép hírét tova;
 A nép, melynek dalaiban
 Nagy, halhatatlan bújja van,
 Nem halhat meg soha!¹⁾

De Liszt Ferenc játéka és Esztergomi misé-je ez alkalommal meghihlette a kor másik lírikusát, Lisznyai Kálmánt is, ki hosszú, (204 soros) szabadformájú versében mondja el dicsőítő szavait a „világ kedvencé”-hez, a kedves hangteremtő-höz. Ha valahová belép, feszenteli ott a küszöböt; ha a templomba megy, szebben szól az orgona, forróbb az ájtatosság, a szív szentebb imák hona. Ilyen hangnemben folytatódik a vers tovább.²⁾

Mikor pedig híre ment, hogy Liszt az Esztergomi mise bemutatása után csakugyan távozófélben van, mert művészi és zeneköltői pályája kényszerítették, hogy ismét elhagyja honfitársait, kik mindig édesen emlékeznek rá — a *Hölgyfutár*, a múlt század ötvenes éveinek legkedvesebb szépirodalmi közlönye, — bájos hírrel és verssel kedveskedik olvasóközönségének szeptember 11-i számában: „A lelkesült istenhözadók között, — írja az újság — mik a „hírhedett zenészt” kísérik, ma búcsúszó gyanánt e szép költeményt adjuk, melyet egy rendkívüli tehetségű gyermekleányka írt. Gyermek-ek áldása úgysis legtöbbször megfogamzik. E költemény szerzőnő-jéről már többször írtak e lapok. Mindenki ismeri, valóságos tüne-ménynek tekintik. Neve Wohl Janka, Pesten lakik s alig 12 éves. (Pedig születési dátuma szerint még 11 éves sincs!) Meghatólag szaval, jelesül zongoráz s négy nyelven ír költeményeket. Liszt Ferenchez írt versét francia nyelven írta, melyet egy írotársunk fordítása után adunk.”

A lap e szöveg után közli a verset. A fiatal, de már egészen komoly gyermeki lélek minden rajongása, minden meleg, szerető lehelete benne van a sorokban, melyekkel köszönti égi mesterét, kit mindenki szeret, imád. Verse második felében így ír:

— — — — —
 Ha van hatalmas szellem,
 Kinek szíve gyöngéd, meleg,
 Ki lehajolva illet egy
 Tehetelen gyöngé gyermeket,
 Te vagy az, égi mesterem!

Te vagy, ki fölszenteltél engem:
 Ki homlokomra leheléd,
 — Amit örökre érezünk ott —
 Azon szent csókok egyikét!

S mióta kedves arcod
 Magát reám mosolygta,
 Szívemben a költészet forr —
 Zajgó habzásba hozva.

¹⁾ l. m. 48—49. l.

²⁾ l. m. 40. k. l.

Hullámi kérdik szelíden
Tőled, mint én nem merek.
Elzúgják azon szent imát,
Mit néma ajkam rejteget,

És esdekelve kérnek ők,
Ő mondd csak egyszer ezt:
„Egy pillanattal, mozdulattal —
Hogy engemet el nem feledsz!”¹⁾

Az 1865-i év fordulópont *Liszt Ferenc* életében. Mikor meghasonlott a német körökkel (1848-tól 1861-ig Weimarban udvari karmester volt), székhelyét áttette Rómába, ahol 1865 tavaszán felvette a kisebb rendeket s mint maga írja, belépett „az egyház kebelében”. De még ennek az évnek augusztusában viszontlátják őt honfitársai azon alkalommal, mikor a „Pest-budai Zenede” fennállásának 25-ik évfordulóját ülte meg. A műsor keretébe felvették *Liszt Ferenc* Szent Erzsébet legendáját, s ennek vezetésére a szerzőt kérték fel. Örömmel tett eleget a meghívásnak és augusztus 8-án Budára érkezett. A nagy zenei események lezajlása után még szeptember 10-ig maradt hazánkban, hogy aztán visszatérjen Rómába. A távozófélben levő művészt ez alkalommal búcsú-hangokkal köszönti *Hiador* (családi néven Jámbor Pál). A költő szívből örül, hogy sötét talárban, papi ruhában láthatta őt oly hosszú évek után, mikor csak híre jött haza, de most itt volt maga is. Versének végén fájó-büszkeséggel búcsúzik a Rómába készülő honfitól, kit ismét visszavár:

Róma elvett, de azért mienk vagy;
A művészet birodalma tág;
Bárhol légy, ha fényt szórsz nemzetedre,
Büszke rád e nép, s ránk a világ.
Róma tért ad, hogy nagyobb-nagyobb légy,
De „bölcsőd ez, s majdan sírod is...”
Jőjj ó vissza! vár itt minden egyház:
Tömjénné lesz akkor a tövis.²⁾

Élete ettől kezdve három város, Weimar, Budapest és Róma között oszlott meg. Többször hazalátogatott és az volt a terve, hogy hazájában telepszik le. Hazajövele mindig ünnep volt és magyarországi barátai között nagyon jól érezte és feltalálta magát. Talán a legbensőbb barátság fűzte gróf *Zichy Gézá*hoz, aki maga is nagy zenész volt, emellett verselt — és mikor *Liszt* itthon tartózkodott, majd mindig elkísérte hangversenyeire s együtt is sokszor szerepeltek. A jóbarát, a mester, az élete alkonyán álló „halhatatlan ember” felé testvér-, jóbarát- szívből törtek fel azok a sorok, melyeket a nemes gróf szeretett barátjához 1879 tavaszán írt a szegedi árviz után, mikor, mint ismeretes, *Liszt Ferenc* háromízben hangversenyezett az árvízkárosultak javára. A legmélyebb szeretet hangján

¹⁾ I. m. 50 és k. l.

²⁾ I. m. 53 és k. l.

emlékezik meg a vers *Liszt* külföldi sikeréről, melyekkel mint babérral megkoszorúzta hazáját, szép Magyarországot. Majd hazajövetelének örvend és így folytatja :

Haza jöttél jó anyádhoz,
Legyen neved áldott!
Pályád kemény fáradságát
Itt pihend ki nálunk,
Nyoszolyádnál fönn virrasztva
Mi magyarok állunk.¹⁾

De csak ép hogy kipihente magát, máris útrakelt s haláláig dolgozva, hol itt, — hol ott tűnt fel a világ nagyhirű vándora...

Mielőtt még a halálakor írt két verset *ismertetőnek*, — *nem lehet* megjegyzés nélkül hagyni, hogy ezt az agyonmagasztalt, ünnepelet és bálványozott embert sok gáncsoskodás, támadás is érte. Voltak neki is ellenségei, irigyei, ellenfelei, és sok megnemértéssel, gáncsoskodással, féltékenykedő hanggal, sőt gúnnyal találkozott mind itthon, mind a külföldön.

Heine Henrik, ki eleinte jó barátságban volt *Liszt Ferenc*cel Párizsban, később anyagi természetű ügyek miatt összezőrdült a művésszel s valóságos sajtóhadjáratot indított ellene. Két versben is kigúnyolja a volt jóbarátot. *Liszt* a magyar szabadságharc idején külföldön tartózkodott s *Heine* szemére vetette, hogy mialatt *Petőfi* elesett a csatában, ő nem vonja ki a magyar nemzettől kapott diszkardját. A német verset — *Im Oktober 1849 — Gyulai Pál* s legújabbban *Harsányi Zsolt* fordította le.²⁾

Azonban sokkal keményebb hangú *Jókai Mór* „gyilkos“ verse (1859), mellyel a nagy regényíró *Lisztnek* a magyar cigányokról írt könyvére ad keserű visszhangot.³⁾

*Liszt Ferenc*hez életében írt magyar nyelvű verseket ezeken kívül nem találtunk. Halála után (1886) nemsokára két költemény búcsúztatja az elköltözött jóbarátot, a művészek művészetét, a világ-hírű muzsikust s ezeket a verseket is egykorúaknak vesszük. Az egyiket jóbarátja, gróf *Zichy Géza* írta, a másik *Ábrányi Emil* tollából való.

A *Zichy*-féle vers még terjedelmesebb, mint *Lisznyai Kálmáné* s *Liszt* egész életefolyását tárgyalja attól a kezdettől, mikor a kicsiny falu kis tetője fölött üstökös jelent meg:

Kicsiny faluba kis tető,
Fölötte üstökös.
Kigyúlt az ég fénytengere,
Arany s bíborvörös.
Ez áldott kis tető alatt
Egy gyermek született.

¹⁾ I. m. 56-57 l.

²⁾ I. m. 80 és k. l. Másik verse „Jung-Katerverein für Poesie-Musik.“ *Heinrich Heine's Sämmtliche Werke*. Bd. III. Hamburg, 1890. S. 201.

³⁾ Közölte *Toldy Ferenc*. A magyar köllészet kézikönyve. Budapest, 1876. V. k. 311. és k. l. — Újabban *Jókai Mór*, *Költemények*. Budapest, 1911. I. r. 3. és k. l.

Az üstökös azután végigvonult az egész világon, ragyogásával betöltött mindent és mindenkit s ime, most leesett (1886 július 31.)

Elbúcsúzott — elköltözött,
S némán virraszt a bú,
Halála nem oszloptörés :
Hegyomlás, iszonyú.

* * *

Könyvtárak fogják mondani,
Kít ölt meg a halál,
De azt csupán én mondhatom,
Ami nekem valál.
Mint tudós fénylő bogarat
Éjjel kezére vesz
És felmutatva mosolyog ;
„Lássátok fénylik ez.”
Te, nagy imádott mesterem.
Velem te ezt tevéd,
S a művészet szeretetét
Lelkembe leheléd,
Vezetve remegő kezem,
Mint atya oktatál,
Mutatva földön és égen.
Hol leng az ideál.
Lánglelked engem, porszemet,
Magával ragada,
Istent, hazát, művészetet
Szeretve mindenha.
Oh legyen áldott szent porod,
És tiszta lelkedet
Ölelje szívéhez az Úr,
Az örök szeretet.
Lelked, a sas, égbe röpült,
Oroszlántest — pihen,
Szívnapod búcsúsugara
Itt csillog könnyimen,¹⁾

Ötven esztendő távolában íródtak e sorok és *Zichy Géza* szavai teljesedésébe mentek. Könyvtárak hirdetik és mondják, szerzeményei, művei diadallal mutatják. ki volt *Liszt Ferenc* nekünk, magyaroknak, ki volt az egész világnak. . . .

Ábrányi Emil verse pedig haza kívánja hozatni közvetlen halála után az idegen földben pihenő Mestert :

A művészek művésze
Nincs többé! Már pihen
Mint porba hullott lebkő²⁾

¹⁾ J. m. 58, és k. l.

²⁾ Légekő, meteor.

A földnek mélyiben.
De idegen a föld, mely
Takarja hűlt porát;
Ott nem pihenhet békén,
Hozzátok vissza hát!

Mint óriás bolyongott
A földön szertesztét,
De nálunk hagyta mindig
Nagy, tündöklő szívét.
A mennyet járó sasnak
Szerény kis fészke van;
Hozzátok vissza! Itthon
Nyugodjék boldogan!

Mert nagyjá nem tehetta
Kicsiny hazája, hát
Megfordította s nagyjá
Ő tette a hazát. —
Egész világ imádta,
S ő minket szeretett!
Hozzátok vissza! Ágyát
Szerelmünk vesse meg!

Mint hű fiú, ki anyját
Sosem röstelli, sőt
Magasbra hágván, mindig
Jobban becsüli őt:
Nagysága délpontján is
Ölelte a hazát . . .
Pihenjen anyja keblén,
Hozzátok vissza hát!)

Majd ha a felettünk megnehezült idők járása kedvezőbb lesz,
talán erre is sor kerülhet . . .

* * *

Az itt bemutatott versek, amelyek magyar ajkakon születtek a világ „hírhedett” zenészenek dicsőítésére — nem mind egyenlő értékűek. Az esztétika mérlegén különböző mértékkel méretnek. De egyben megegyeznek: abban a hódolatos, magasztaló hangban, mely a kor leghíresebb emberét és agyondícsért művészt *magyar-ságában* mutatja be; abban a magyarságában, melyet ő, ki „a nemzeti büszkeség alkotóeleme” — mindig vallott szavaival, írásaival, levelezéseivel — és legfőként művészetével.

Költészet vetté körül *Liszt Ferencet* életében s most ezek a versek életrekeltek, hogy a *Liszt-émléké*ben együtt ünnepeljenek a zenevilággal.

1) l. m. 67—68. l.

III.

Kiegészítés a számtani haladványban fellepő törzsszámok tételéhez.

Irta: Dr. ZÁNYI LÁSZLÓ.

A kör kerületének n egyenlő részre osztásának problémáját *Euklides* néhány egyszerű esetben megoldotta. A teljes megoldás *Gauss* érdeme, akinek sikerült e teljesen geometriai jellegű probléma algebrai természetét és az egész számok tulajdonságaival való legszorosabb összefüggését felderíteni. A nála szereplő u. n. körosztási polinom alapján csupán a racionális egész számok és polinomok¹⁾ körében maradva, bebizonyítjuk a modern számelmélet egy fontos tételét²⁾ és ennek speciális esetét.

1. A körosztásban szerepel

$$F_n(x) = \prod_{d|n} (x^{\frac{n}{d}} - 1)^{\mu(d)} \quad 3)$$

ahol n bármely pozitív racionális egész (röviden: természetes) számot jelent, d ennek bármely osztóját, Π a szorzásképzés jele, mely a jelen esetben csak az n osztóira terjesztendő ki és $\mu(d)$ a *Möbius*-féle számelméleti függvény, melynek értéke $\mu(d) = 0$, ha d egy törzsszám négyzetével osztható, $\mu(d) = 1$, ha d páros számú, $\mu(d) = -1$, ha d páratlan számú különböző törzstényezőből áll, továbbá $\mu(1) = 1$. Pl., ha $n = p_1^{\alpha_1} p_2^{\alpha_2} p_3^{\alpha_3} \dots$, (az α -k természetes számok, a p -k törzsszámok) akkor

$$F_n(x) = \frac{(x^n - 1)(x^{\frac{n}{p_1 p_2}} - 1)(x^{\frac{n}{p_1 p_3}} - 1)(x^{\frac{n}{p_2 p_3}} - 1) \dots}{(x^{\frac{n}{p_1}} - 1)(x^{\frac{n}{p_2}} - 1)(x^{\frac{n}{p_3}} - 1)(x^{\frac{n}{p_1 p_2 p_3}} - 1) \dots}$$

Az $F_n(x)$ polinom voltát a *Möbius*-féle függvény

$$\sum_{d|n} \mu(d) = \begin{cases} 1, & \text{ha } n=1 \\ 0, & \text{ha } n>1 \end{cases} \quad 4)$$

tulajdonsága alapján bizonyítjuk be. Itt Σ az összegképzés jele, mely az n osztóira terjesztendő ki. Ugyanis $x^n - 1$ a racionális egész számok

¹⁾ Polinomnak (vagy formának) nevezzük az x határozatlanból alkotott $a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_mx^m$ kifejezést, ahol az együtthatók racionális egész számok.

²⁾ L.: *C. Chevalley*, Sur la théorie du corps de classes dans les corps finis et les corps locaux. Journal of the Faculty of Science Imperial University of Tokyo, Section I. Vol. II. (1933), 432. lap.

³⁾ A $d|n$ jelölés így olvasandó: d osztója n -nek.

⁴⁾ $\sum_{d|n} \mu(d) = 1 - \binom{n}{1} + \binom{n}{2} - \binom{n}{3} + \dots + \binom{n}{n} = (1-1)^n = 0$, ha $n > 1$.

körében különböző irreducibilis polinomok szorzatára bontható⁵⁾, melyek mindegyike valamely $\frac{n}{d}$ -hez tartozik azaz $\frac{n}{d}$ a legalacsonyabb fok, hogy $x^{\frac{n}{d}} - 1$ -et osztja a szóban forgó irreducibilis polinom. Minthogy ekkor osztja az $x^{\frac{n}{d}} - 1$ -et is hol d' osztója d -nek, azért $F_n(x)$ ben

$$\sum_{d'|d} \mu(d) = \begin{cases} 1, & \text{ha } d=1 \\ 0, & \text{ha } d>1 \end{cases}$$

hatványon lép fel, tehát csak az n -hez tartozó irreducibilis polinom marad meg s ez egész. Pl.

$$F_{60}(x) = \frac{(x^{60}-1)(x^{10}-1)(x^6-1)(x^4-1)}{(x^{30}-1)(x^{20}-1)(x^{12}-1)(x^2-1)} = x^{16} + x^{14} - x^{10} - x^8 - x^6 + x^2 + 1$$

Az $F_n(x)$ körosztási polinom fokszáma

$$\sum_{d|n} \mu(d) = n \left(1 - \frac{1}{p_1}\right) \left(1 - \frac{1}{p_2}\right) \dots \left(1 - \frac{1}{p_r}\right) = \varphi(n),$$

ahol r az n különböző törzstényezőinek száma és $\varphi(n)$ az Euler-féle számelméleti függvény, mely az n -nél nem nagyobb és hozzá relatív prim számok számosságát adja.

Az $F_n(x)$ definíciójából következik a megfordítási reláció:

$$x^n - 1 = \prod_{d|n} F_d(x)$$

mert $x^n - 1$ irreducibilis tényezői különbözők és mindegyik $x^d - 1$ -nek osztója, ahol $d|n$ (természetesen az n , mint osztó, szintén megengedett).

A megfordítási reláció alapján

$$x^{\frac{n}{p}} - 1 = \prod_{d'|\frac{n}{p}} F_{d'}(x)$$

ahol p az n egyik törzstényezője. Minthogy $\frac{n}{p}$ osztói az n osztói között megvannak, az n maga pedig nincs, azért

$$\frac{x^n - 1}{x^p - 1} = F_n(x) \cdot G(x)$$

ahol $G(x)$ egész polinom. Ezt így is kifejezzük:

⁵⁾ Bármely polinom egyértelműleg bontható irreducibilis polinomok szorzatára, ha irreducibilisnek nevezzük azt a polinomot, mely a racionális egész számok körében nem bontható két polinom szorzatára, pl. x^2+1 , x^4-x^2+1 . Az $f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_mx^m$ polinomra a differenciálást így értelmezve: $f'(x) = a_1 + 2a_2x + \dots + ma_mx^{m-1}$, az összegre és a szorzatra vonatkozó tételeket formálisan igazolhatjuk. Ezekből könnyen beláthatjuk, hogy $x^n - 1$, irreducibilis tényezői különbözők. Az Euklides-féle algoritmus (u. n. láncosztás) alapján belátható, hogy $x^n - 1$, $x^m - 1$ legnagyobb közös osztója $x^d - 1$, ahol d az n , m számok legnagyobb közös osztója. Az itteni tárgyalások nem adják meg $F_n(x)$ irreducibilitását, mely ismeretes, de amelyre itt nincs szükség.

$$\frac{x^n - 1}{x^p - 1} \equiv 0 \pmod{F_n(x)}. \quad 6)$$

Megjegyezzük még, hogy az előbb bebizonyítottak szerint

$$F_n(x) = \frac{x^n - 1}{M(\dots, x^v - 1, \dots)}$$

ahol v az n -nek valódi (1 és n -től különböző) osztóját jelenti, M a legkisebb közös többszörös jele.

2. Legyen $a > 1$ racionális egész szám és

$$F_n(a) = q_1^{\beta_1} q_2^{\beta_2} \dots q_s^{\beta_s}$$

a törzstényező előállítás. A q törzsszámok közül azokat, melyekre nézve n a legkisebb szám, hogy

$$a^n - 1 \equiv 0 \pmod{q} \quad 7)$$

primitív törzsszámoknak nevezzük. Fermat kis tétele szerint

$$a^{q-1} - 1 \equiv 0 \pmod{q} \quad 8)$$

azért $q-1$ -nek oszthatónak kell lennie n -nel:

$$q-1 \equiv 0 \pmod{n}.$$

Az $F_n(a)$ -ban szereplő primitív törzsszámokból (melyek existenciája forog kérdésben) képezhető legnagyobb szorzatot $P_n(a)$ -val, a nem primitívekből képezhető pedig $R_n(a)$ -val jelölve,

$$F_n(a) = R_n(a) \cdot P_n(a).$$

Az $R_n(a)$ bármely q törzstényezőjéhez található az n -nek oly p törzstényezője, hogy

$$a^{\frac{n}{p}} - 1 \equiv 0 \pmod{q}, \quad \frac{a^n - 1}{a^p - 1} \equiv 0 \pmod{q}$$

Ámde

$$\frac{a^n - 1}{a^p - 1} = (a^{\frac{n}{p}} - 1)(a^{\frac{n}{p}(p-2)} + 2a^{\frac{n}{p}(p-3)} + \dots + p-1) + p \equiv 0 \pmod{q},$$

azaz $p \equiv 0 \pmod{q}$ és így $q = p$ az n -nek törzstényezője. Legyen p az egyik ilyen törzstényező és $n = p^\alpha \cdot n'$, ahol n' a p -hez relatív prim szám.

6) $g(x) \equiv 0 \pmod{f(x)}$ így olvasandó: $g(x)$ kongruens 0 modulo $f(x)$ és azt jelenti, hogy a $g(x)$ polinom osztható az $f(x)$ polinommal.

7) Ekkor azt mondjuk, hogy $a \pmod{q}$ az n kitevőhöz tartozik. $n \equiv 0 \pmod{p}$ így olvasandó: n kongruens 0 modulo p . Azt jelenti, hogy n osztható p -vel, $n \equiv m \pmod{p}$ azt jelenti, hogy $n-m$ osztható p -vel.

8) Bizonyítását l. pl. Grosschmid Lajos, Előadások a matematika elemeiből. 87].

$$F_n(x) = \prod_{d|n'} (x^{p^{\alpha}n'} - 1)^{\mu(d)} \cdot \prod_{d|n'} (x^{p^{\alpha-1}n'} - 1)^{-\mu(d)} = \frac{F_n(x^{p^\alpha})}{F_n(x^{p^{\alpha-1}})} \quad 9)$$

és mivel

$$f(x^{p^\alpha}) \equiv (f(x))^{p^\alpha} \pmod{p}, \quad 10)$$

azért

$$F_n(x^{p^\alpha}) \equiv F_n(x)^{p^\alpha} \pmod{p}.$$

Ha tehát $F_n(a) \equiv 0 \pmod{p}$, akkor $F_n(a) \equiv 0 \pmod{p}$. Minthogy p az n' -nek nem tényezője, p primitív törzstényezője $F_n(a)$ -nak és így $p-1 \equiv 0 \pmod{n'}$, tehát $p > n'$, azaz $p > \frac{n}{p^\alpha}$, vagyis p a legnagyobb törzstényezője n -nek. $R_n(a)$ -nak tehát csak egy törzstényezője lehet. Kérdés, hogy milyen hatványon?

Az $F_n(a)$ kifejezésben csak $a^n - 1$ és $a^{p-1} - 1$ osztható p -vel, tehát $F_n(a)$ a p -nek ugyanazzal a hatványával osztható, mint

$$\frac{a^n - 1}{\frac{n}{p} - 1}.$$

Ámde

$$\frac{a^n - 1}{\frac{n}{p} - 1} = (a^{\frac{n}{p}} - 1)(a^{\frac{n}{p}(p-2)} + 2a^{\frac{n}{p}(p-3)} + \dots + p - 1) + p$$

és minthogy $a^{\frac{n}{p}} - 1 \equiv 0 \pmod{p}$, azaz $a^{\frac{n}{p}} = 1 + mp$, ahol m egész szám,

$$\frac{a^n - 1}{\frac{n}{p} - 1} = mp(1 + 2 + 3 + \dots + p - 1 + tp) + p = mp\left(\frac{p-1}{2} + t\right) + p =$$

$$= (m\frac{p-1}{2} + t)p^2 + p \quad 11)$$

tehát, ha $p \neq 2$, akkor $F_n(a)$ a p -nek csak első hatványával osztható, vagyis $R_n(a) = p$, $F_n(a) = p \cdot P_n(a)$.

Ha pedig az $F_n(a) \equiv 0 \pmod{p}$ kongruenciát egyetlen p sem elégíti ki, akkor $R_n(a) = 1$ és $F_n(a) = P_n(a)$.

A $p = 2$ csak akkor léphet fel, ha $n = 1$, vagyis n a 2-nek hatványa, ekkor $\frac{a^n - 1}{\frac{n}{2} - 1} = a^{\frac{n}{2}} + 1$ és $n > 2$ lévén $a^{\frac{n}{2}} + 1$ vagy páratlan,

vagy pontosan 2-vel osztható s így megint csak $R_n(a) = p$, vagy 1.

⁹⁾ Mert $\mu(p) = -1$; $\mu(p^\alpha) = 0$, ha $\alpha > 1$.

¹⁰⁾ Fermat kis tétele szerint: $a^p \equiv a \pmod{p}$; $(a+bx)^p \equiv a^p + b^p x^p \equiv a + bx^p \pmod{p}$, mert a binomialis együtthatók oszthatók p -vel, kivéve $\binom{p}{0} = \binom{p}{p} = 1$ -et. Teljes indukcióval kimutatható, hogy bármely $f(x)$ polinomra

Innen

$$f(x)^p \equiv f(x^p) \pmod{p}$$

$$f(x)^{p^\alpha} \equiv f(x^p)^{p^{\alpha-1}} \dots \equiv f(x^{p^\alpha}) \pmod{p},$$

ahol $f(x) \equiv g(x) \pmod{p}$ azt jelenti, hogy $f(x) - g(x)$ osztható p -vel.

¹¹⁾ A t egész szám.

Az $F_n(a) \equiv 0 \pmod{p}$ esetben mivel $F_n(a) \neq 0$, $F_n(a) \geq p$, tehát

$$P_n(a) = \frac{F_n(a)}{p} \geq \frac{F_n(a)}{F_n(a)}$$

Az $a^n > a^{n-1} > a^{n-2} > \dots > a^{n-l}$ egyenlőtlenség miatt

$$a^{\varphi(n)+k} > F_n(a) > a^{\varphi(n)-k}$$

ahol $k = \sum_{\substack{d|n \\ d \neq 1}} \mu(d) = 1 + \binom{n}{2} + \binom{n}{4} + \dots = 2^{r-1}$, r jelenti tudvalevőleg n különböző törzstényezőinek számát, tehát

$$P_n(a) > a^{\varphi(n) - \varphi(n) - 3 \cdot 2^{r-2}}$$

Ha $n' > 1$ akkor p páratlan, tegyük fel, hogy $p > 3$, vagy $p = 3$, $a > 1$, akkor $\varphi(n) \geq 2^{r-2}$, $\varphi(p^a) - 1 \geq 3$, tehát $\varphi(n) - \varphi(n) - 3 \cdot 2^{r-2} = \varphi(n) \cdot (\varphi(p^a) - 1) - 3 \cdot 2^{r-2} \geq 0$ és így $P_n(a) > 1$.

Marad $p = 3, a = 1, n' = 2, n = 6$ eset: $F_6(a) = a^2 - a + 1 > 3$, ha $a > 2$, ezért $P_6(a) > 1$. Az $F_6(2) = 3$ esetben $R_6(2) = 3, P_6(2) = 1$.

Ha $n' = 1, n = p^a$

$$F_n(a) = \frac{a^{p^a} - 1}{a^{p^{a-1}} - 1} > a^{p^{a-1}(p-1)} + a^{p^{a-1}(p-2)} + \dots + 1 > p.$$

tehát $P_n(a) > 1$.

Bebizonyítottuk a következő tételt:

$F_n(a)$ mindig tartalmaz primitív törzsszót, kivéve, ha $a=2, n=6$.

Ezt a tételt először Zsigmondy (1892), majd Birkhoff és Vandiver (1902/3) mutatták ki.

3. Az $F_n(a), F_{2n}(a), F_{3n}(a), \dots$ sorozattal előállított egész számok tartalmaznak oly $q_1, q_2, \dots, q_k$ primitív törzsszót, hogy

$$a^{kn} \equiv 1 \pmod{q_k},$$

de ha l valódi osztója kn -nek, akkor

$$a^l \not\equiv 1 \pmod{q_k},$$

Tehát

1. Az $nx+1$ számtani haladvány végtelen sok törzsszámot tartalmaz.

2. Ha $a > 1$, n tetszőleges pozitív racionális egész számok, végtelen sok oly q törzsszám van, hogy a legkisebb kitevő l , melyre nézve $a^l \equiv 1 \pmod{q}$, osztható n -nel.

IV. Évzáró beszéd

Elmondta dr. Tóth Imre, ügyvéd, kormányfőtanácsos, a Szegedi Piarista-
diákszövetség választmányi tagja.

*Mélyen Tisztelt Ünneplő Közönség!
Fiatal Barátaim!*

Ünnepet ül ma a katolikus világ: a megbátorodás, a lelkesedés, a vígasztalás, a nemes elhatározás, a cselekvés ünnepét. Annak a poézissal és romantikával telített, magasztos és szent jelenetnek emlékét üli, midőn a Szentlélek tüzes nyelvek alakjában megjelent az apostolok feje fölött utasításul adván nekik, hogy elmenvén a világ minden zúgába, hirdessék az isteni igazságokat s ha kell, hitükért vértanúságot is szenvedjenek.

Csoda történt akkor . . . A hit szent lelke, a meggyőződés izzása, az elhivatottság öntudata, a szellem világossága, a küldetés haláltmegvető bátorsága szállta meg e napon az apostolokat. A nemrég még gyáva, egymással vetélkedő, egymás ellen áskálódó, irigykedő tanítványok — a kik egymagukban álltak a nagyvilágban — hőökké, erényekkel ékeskedő, világmegtérítő apostolokká, szentekké lettek s a győzelem biztos tudatában az isteni küldetés biztonságával indultak el a martiriumhoz vezető úton. Egyetlen fegyvert, — a hit fegyverét — szögezve szembe az ellenséges világgal, keltek útra a tanulatlan, a nyelveket nem ismerő halászok: elmentek Rómába, Athénbe, Korintusba s hirdették a tudósok, a nagyok, a hatalmasak előtt Krisztus tanítását a meggyőződésnek azon erejével és világosságával, mely meghódolásra bírta a büszke tudósokat, a pogány bölcseket, országokat és világot kormányzó fejedelmeket és királyokat.

Bár megisméltödnék újból a pünkösdi csoda. Bár az Úr fenéges és tündöklő magasságából tüzes nyelvek alakjában lekigyóznék a Szentlélek varázsos ereje, s a nemzet hivatott vezérei homlokát megilletvén, elküldené őket, hogy a világ minden nyelvén hirdessék a magyarság megaláztatását, megnyomorítását, titáni küzdelmét s a megpróbáltatások és szenvedések közepette is bámulatos, csodás kitartását, azon magyarságét, mely évszázadokon át a saját romlása árán, életével és vérével védte Európa kultúráját, kereszténységét és békéjét a keleti barbárság pusztításai ellen. Igen. Annak a magyarságnak Golgota-járását és elvitázhatatlan igazságát, mely nem hódítási vágyból, hanem ősi jussának megvédelmezése érdekében és szövetségesei iránt tartozó becsületességből és hűségből négy és fél évig élesrefent karddal, acélos izmokkal és idegekkel, Leonidász-elszántsággal rendületlenül állott a világ összes csataterain,

a messzi orosz mezőkön, a Karsztok pergőtüzes poklában, a világ mind a négy táján, ahol ágyú bömbölt és vad rohamokban tört előre a megszámlálhatatlan sokaságú ellenség, hogy legázolva vonalainkat, eltíporjon, s patakokba öntötte vérét idegen érdekekért s a mely most tragikus sorsában csalódottan, kétségek között s mint feldúlt fészken a bánatos madár, szárnyaszegetten áll rabló szomszédok zsákmányává lett hazája romjai felett. Soha nem volt annyira szükség a pütkösi tűz bátorító, tette serkentő és vigasztaló erejére, mint a mai időkben, a mikor az emberi szívek annyira gyengék, elpuhultak, hogy a legkisebb szenvedés, csapás, megpróbáltatás képes összetörni s a mikor az egész világon gyűlölködés, békétlenség, elégedetlenség és forrongás uralkodik az emberek, népek, fajok, osztályok és nemzetek között.

A magyar nemzet mindig nagy és vitéz volt. Fiai erős hitű, kemény kötésű, hűségben kipróbált férfiak, a kiknek szemében a lelkesedés mámorá lángolt s a kik halált megvető bátorsággal áldozták fel életüket hazájukért, azért a földért, melyet őseink sokszázados vándorúton lobogós kopják alatt karddal, vérell és ekevassal meg is tartottak s amely gyümölcsös kertje volt Európának akkor, amikor ezt a török dúlásai s a harmincéves háború rémségei sivataggá változtatták. Nincs nemzet, melynek fiai oly hősiiesen viselkedtek volna, mely a háborúból mégis olyan megdöbbenő állapotban került volna ki, mint a magyar nép, amelyet áldozatkészsége és hősiessége arányában ért a veszteség. A magyar katona önfeláldozása és hősiessége túlszárnyalta a legendás korok költeményeit, az apák után a fiúk vonultak hadba s két emberöltő határmegyéjének gyermeke harcolt együtt a hazáért.

381.000 halottal, 800.000 sebesülttel, 400.000 eltűnttel és 615.000 fogollyal zárult le a háború mérlege Magyarországra nézve.

És kérдем: mi lett a jutalom a sok szenvedésért, a patakokban öntött magyar vérért, a sok martir halálért? Az, hogy az egykor három tenger mosta boldog Kánaánt, a mely egyébként oly sok szomorúfűz-erdőt és cipruslombokat termelt a magyar nemzet számára, a hollók és varjak serege lepte el, melyek a vérző nemzet élő nemzet húsába vajták mérges karmaikat s amelyek károgyva és lakmározva osztozkodtak az elalélt ország egyes részein.

Az lett a jutalom, hogy a gabszág, a rövidlátás, az elvetemültség elvette tőlünk a jelent . . . Nem a jelent, mert ez csak egyetlen pillanat, hanem elvette a közeli jövőt. Elvette az erdélyi érchegeység aranyát, vasát, szenét, az életet . . . Egykor magyar dalt sírt álmodozva a magyar harang, magyar víz vilte hajónkat keletre, magyar hegyek őrizték a Nyugat felé hajló utat s im a vizekre rabló gályát eresztettek. És én úgy érzem, hogy a legnagyobb katasztrófa nem azzal ért bennünket, hogy elszakították tőlünk azon országrészeket, melyek a természet kincseit jelentették számunkra, hanem azzal, hogy ezekkel elvették tőlünk a történelmet. Felvidékkel, Erdéllyel együtt elvették azokat a városokat, amelyeknek építményei, templomai, várai egy messze ragyogó múlt tanításait árasztották magukból. A kövekre írt e történelem arra emlékeztetett bennünket és arra kell, hogy emlékeztessen mindenkit, hogy nem ma jöttünk ide, nem máról holnapra lettünk, s amit magyarságnak neveznek akár mű-

vészetben, akár államalkotásban, azt mind évszázadokon egymást követő nemzedékek következetes munkája hozta létre. „Amint a kassai dóm, a pozsonyi vár, a brassói fekete templom falába évszázadokon át egymást követő magyar nemzedékek adták be izlésüket, munkájuk lelkét, úgy ahhoz a nagy történelmi építményhez, melyet ezeréves Magyarországnak nevezünk, annak minden falához, kövéhez, díszítményéhez évszázadokon át egymást követő magyar nemzedékek munkája, ihlete, célkitűzése kapcsolódik.”

Nekünk, a mai és utánunk jövő generációnak az a feladatunk, hogy átvegyük a kőbe épített történelem tanítását s az apostolok bátorságával és ékesszólásával hirdessük, hogy az elszakított ország-részek minden zúga a mienk, arról le nem mondunk, azért megtanultunk élni, megtanultunk érte küzdeni és ha kell, meg tudunk érte halni . . .

Kedves Ifjak! Fiatal Barátaim! Ezt a levegőt szívtuk mi — a ti elődeitek — magukba itt az intézet falai között s ezzel a lélekkel — mint értékes talizmánnal — léptünk a társadalmi életbe, a mindennapi élet csataterére. Mint valami fárosz ragyogott mindig előttünk a jó kegyesrendi tanárok tanítása: a hazaszeretet legszebb díszé és erénye a férfinak. Csak az a nemzet lehet nagygyá, melynek fiai keblükben hordozzák a hazaszeretnek dicsően, magasztosan és fenségesen lobogó szövéténekét s azt az elhatározást, hogy a hazáért mindent: vagyont, családot, boldogságot, vért, életet feláldoznak, ha a hazát veszély fenyegeti.

„Dulce et decorum est pro patria mori” égették lelkünkbe lángoló betűkkel a mi piarista tanáraink.

Mióta a tudományok e csarnokának lépcsőit tapossátok, valahányszor átléptétek ennek a díszteremnek küszöbét s pillantást vettetek a falakat ékesítő emléktáblákra, bizonyára éreztétek a szellemek suhogását s bizonyára reá gondoltatok azon elődökre, akik egykoron ugyancsak itt szívták magukba a tudományt, akiket itt ékesítettek fel a hazaszeretet szent erényével s akik a haza hívó szavára nótával ajkukon mentek a halál mezejére s akiknek csontjuk, szívük elvegyült a földdel, s akik ma már göröngy az ekevas alatt, porszem a szelek szárnyán, vadvirág sziklák odvában, görgő kavics, patakok medrében.

Végtelen temető a széles világ s óriási temetőkert a magyar föld. Szerb ingoványok termőtalajjává váltak a patakokban kiömlő magyar vértől, Doberdó, Monte San Michele, Isonzó s a többi összes harcterek sziklája, odva, röge, magyar vértől szívta magát részegre.

Fiatal Barátaim! A mai szent napon, a teremtő, a bátorító lélek megjelenésének a hősök emlékezetével egybeeső ünnepén gondolatok a korán összeomlott sok fiatal magyar életre. Emlékük öntsön el forrósággal, egyenesítse ki derekatokat, forralja fel véretek cseppjeit, töltsé be szíveteket áldozatos hazaszeretettel s lelketeket önfeláldozással. Töletek ma nem életet, hanem áldozatos munkát kíván a haza. Szép és dicső meghalni a honért, de még szebb és dicsőbb annak javáért dolgozni. Hiszen „halni tanulsz a honért, ha annak élni tanulsz.”

Nehéz időket élünk. Rettenetesen sötét a horizont. De ez ne félemlítsen meg benneteket. A nemzetnek s fiainak hozzá kell szokni

a szirtekhez, a megpróbáltatásokhoz, mert a megpróbáltatás az élet-
 ösztön acélozója. A nyugalom halált jelent, a halál életet. A mai
 megpróbáltatás a nemzet erőit van hivatva életre kelteni. Ez iránt
 nem lehettek közönyösek, érzéketlenek. A közöny, a vég, az igazi
 nemzeti halál. A nagy olasz Dante „Isteni színjáték“-ában külön
 poklot állít fel a gyáva, a puha közönyösöknek. A nemzet tekintete
 felétek irányul, bennetek bízunk s tőletek várja a haza sorsának jobbra
 fordítását. Legyetek a magyar igazságnak bátor, megalkuvást nem
 ismerő apostolai s a magyar igazságért Leonidasz-elszántsággal har-
 colni kész hősei. Mint a honalapítás idején a bérc ormán álló lovas
 őrködött s szemmel kísérte még az erdők zúgását is s mindig harcra
 készen állott, úgy ti is legyetek felkészülve, mert eljön az idő, eljön
 keletről, vagy nyugatról, de jönni fog. Dübörögve közeledik a nap,
 amikor Nagyvárad, Arad, Kolozsvár, Brassó, s többi elrablott váro-
 saink utcáin újra lengeni fog a magyar trikolor s milliók örömtől
 ittasult kebléből Ég felé tör a fohász:

„Mebűnhötte már e nép
 A multat, s jövődőt.“!

Tőletek függ fiatal Barátaim, hogy ennek a várva várt napnak
 hajnala mielőbb reánk köszöntsen. Addig pedig mondjuk a költővel:

„A jelen, igen, a jelen a tiétek,
 A dicstelen — dicsőséges jelen.
 De reszkessetek ha jó a jövő,
 Üstökösként szálló égi jelen.
 Reszkessetek, ti dögre gyűlt hiénák,
 Ti orvul reánk rontott bűsz ebek,
 Mert a sors dőre tettét már bánja,
 Visszavisz minket őseink jussába. —
 És titeket — örökre eltemet . . .“

Amikor a mai ünnepen az intézet volt és jelenlegi tanítványai
 szívének babérját kötöttem koszorúba a becsület mezején elesett
 egykori tanítványoknak s mikor őket követendő példaként elétek
 állítottam, azzal a fohással tekintek az Ég felé, hogy a pünkösdi
 Szentlélek ereje s a hősök példája erősítse meg a ti lelketeket s
 hogy ebből a lélekből s az összeomlott sok magyar élet ősejének
 kiapadhatatlan forrásából mielőbb fakadjon a boldog magyar jövőd
 s viruljon ki a nemzeti halhatatlanság soha el nem hervadó virága...

Á SZEGEDI OSKOLÁK ÉPÜLETÉNEK TEKINTETE.

(a) T. P. Piaristák Collegiuma. (b) Szent Demeter Temploma. (c) a Flóránia. (d) a Rajzoló Oskola. (e) a Nemesi Csehok utj Deák Oskola. (f) a Philosphia. (g) a Városi Iskola. (h) a Városi Templom. (i) a Felső Kőrösi Szent György Temploma. (m) Kormány Házak.

I.

Iskolánk multja.

1. Vázlatos története.

1719. június 3-án Temesváry János, Szeged főbírájának kezdeményezésére megindultak a letelepülési tárgyalások a Kegyesrend és Szeged város hatósága között.

1719. augusztus 5-én aláírták a szerződést.

1720. február 20-án III. Károly király jóváhagyta a szerződést.

1720. július 11-én Szegedre érkeztek az első piaristák: Pál, Demjén és Orbán atyák.

1721. őszén megnyílt az iskola első (parva) és második (principia) osztálya 110 tanulóval.

1721—1777. szabad tanrendszerű hatosztályú latin iskola.

1777—1806. a Ratio Educationis idején, három grammatikai és két humanitási osztállyal ötosztályú latin iskola; 1792-ben a bölcsészeti tanfolyam megnyitásával liceummá bővült.

1806—1850. a Nova Ratio korszakában, hatosztályú nagygimnázium és liceum.

1850—1924. különböző tanrendszerekkel és tanterv-módosítókkal nyolcosztályú főgimnázium.

1924—1935. nyolcosztályú humanisztikus gimnázium.

1935 nyolcosztályú gimnázium.

Az iskola teljes címe: A kegyesrendiek vezetése alatt álló szegedi városi római katolikus Dugonics András gimnázium.

2. Iskolánk és volt tanítványai.

Iskolánk nagy odaadással és meleg érzésekkel gondozta azokat a kötelekeket, melyekkel magához fűzhetette régi tanítványait. Az évről-évre ismétlődő találkozók, beszédes bizonyágai annak a bensőséges kapcsolatnak, mely évek multával nemcsak nem lazul, hanem átérésében egyre erősbödni látszik. Csak néma meghatódással fogadhatjuk ez Alma Materünknek őszbeboruló, akárhányszor már életük alkonya felé járó hűséges fiait, akik hosszú emberéletek tapasztalataival, tízévenkint, ötévenkint újból és újból megjelennek a nekik meghitt, felejthetetlen falak között, hogy hálálkodjanak azokért a kincsekért, melyekből ki nem fogytak az élet semmiféle sorsfordulata között sem. Iskolánknak felette drága értéke régi tanítványainak ez a ragaszkodása és éppen ezért a nemes érzéseknek ezt a gazdagságát, amely ott él hűséges fiai kebelében, eszményeit szolgáló energiákká óhajtja alakítani a *Szegedi Piarista Diákszövetség* intézményében. A piarista diákszövetségek célkitűzései ugyanis messzire meghaladják a közös diákemlékeknek — bármennyire is tiszteletreméltó — de magában véve erőtlén és kihatás nélkül való kultuszát. Ennél jóval többet akarnak: akarják az iskola eszményeinek a közéletbe való átlántálását, a családi tűzhelyekben való érvényrejutását, szeretnének Rafaeleket adni az élet útjára lépő abiturienst-Tóbiásoknak. Ezt akarja a Szegedi Piarista Diákszövetség is. Ezekkel a gondolatokkal hívja a Tisza-parti ősi piarista iskola, édes gyermekeit, a diákszövetség zászlaja alá.

Alábbiakban közöljük azt a meleghangú megemlékezést, amely elhangzott a Szövetség ezévi közgyűlésén *Bontó Józsefről*, az iskola egykori tanáráról.

Emlékbeszéd Bontó Józsefről.

Elmondta **Vedres Béla**, apátplébános, a Szegedi Piarista Diákszövetség tagja.

A szeretet, a hála, a meghatottság érzései azok, amelyek lelkeket teljesen eltöltik akkor, midőn Bontó Józsefnek emlékét szándékozom felidézni. Feladatom egyrészt könnyűnek látszik, másrészt azonban áthághatatlan nehézségek merülnek fel. Könnyű a feladatom, hiszen nincs szükségem döntő bizonyágú érvekre, nagy kutatásokra, hogy olyan színben tüntessem fel hallgatóim előtt egy ember alakját, mint amilyennek szeretném. Hiszen szelíd, barátságos

alakja mindenki lelki szemei előtt ott van, halk, csendes, szeretetet eláruló szava mindenkinek lelkében ott cseng, aki életében csak egyszer is látta és hallotta őt. Nehéz a feladatom azonban egy másik szempontból, hisz érzem, hogy Bontó József egyéniségét élő szóval nem lehet érzékeltetni. Érzem, hogy szavaim szinte idegenül hangzanak, és lelkem mélyén más van, mint amit szavaim kifejeznek. Egy komplikált lelki alkatú egyéniséget könnyebb lenne analizálni. De Bontó József alakja nem ilyen volt. Egyszerű, nemes lelke senki előtt nem volt rejtély, és úgy láttatta azt mindenkivel, mint ahogy a virág kelyhébe belenézhetünk anélkül, hogy az elrejténé belső valóját. S ha mégis arra a nehéz feladatra vállalkozom, hogy erőtlen és dadogó szavakkal beszéljek egy paptanár emberről, teszem azt nem azért, hogy egy egyéniségről adjak éles és teljesen körvonalazott képet, hanem azért, mert végtelenül boldognak érzem magam, hogy a sok ezer és ezer ember közül én lehettem az, aki az ő mindnyájunk előtt szent alakjának felidézésével, a róla való megemlékezéssel, megérinthetek hallgatóim lelkében oly húrokat, amelyek egy könnyekkel és szeretettel teli imába csendülnek fel.

S midőn Bontó Józsefet, mint embert próbálom visszaidézni, eszembe jut egyik, már szinte utolsó találkozásunk. Még akkoriban fenn járt s a Dunára néző szobája ablakában lévő virágokat öntözte. S mikor a könnyektől homályosan látó szemeimmel néztem őt, megszokott csendes, fátyolos hangján így szólt hozzám: „Látod, ezek a virágok is olyanok, mint az emberek. Nem szeretik az egyedüllétet, ezért én mindig kettőt ültetek egy cserépbe, hadd beszélgessenek egymással.” S ő maga is sokszor eltársalgott velük. Elbeszélgetett velük a szomolnoki erdőkről, a madárdaltól hangos felvidéki mezőkről, ahová szíve mindig visszavágyott és amelyről sohasem tudta elhinni, hogy nem része Magyarországnak. Szülőfalujáról mindig csak a legnagyobb szeretettel és elérzékenyüléssel tudott beszélni. Istenem, hányszor mondta el könnybelábbadt szemmel Podolinban töltött gyermekkorát, az ottani diákoskodását, majd, amikor Podolinból Kecskemétre ment, utazását a vonaton, egy kis batyúval a hóna alatt, a szeretetet, amellyel új otthonában, a piarista rendben fogadták, majd további élettörténetét, de mindezekben az elbeszélésekben mint valami folyton visszatérő refrén Podolin és Szomolnok volt. Ide vágyakozott mindig vissza, annak jó levegőjétől várta, hogy egészsége rendbe jöjjön. S az az ember, aki még a virágokat is féltette az egyedüllétől, mégis a magánynak embere volt. Csendesen befelé élő, aki naphosszakat el tudott tölteni virágjainak nyesegetésével és öntözgetésével, és éveket fordítani óraláncának javíthatására. De egyszerű szerzetesi szobája mégis ritkán volt vendég nélkül. Nem volt szinte olyan nap, hogy tisztelői közül valaki fel ne kereste volna. S ő számon tartotta összes ismerőseit, mindenkinek ügyes-bajos dolga iránt érdeklődött, de saját bajairól és nehézségeiről sohase beszélt.

Mint ember a legtökéletesebbek közül való volt. Az, hogy embertársait szeresse, nem annyira isteni parancsnak a folyománya, mint belső szükséglet volt. Mindenkivel igyekezett jót tenni, mindenkin akart segíteni. Nemcsak rokonainak, hanem bármilyen hozzáfordulónak mindent szívesen megtett és képes volt hónapokon

keresztül járni és ajtókon kopogtatni mások érdekében. A maga részére azonban soha nem kért és nem fogadott el semmit. Alázatos lelke nem kereste a kitüntetést. Amikor az a megtiszteltetés érte, hogy a szegedi gimnázium igazgatója és házfőnöke lett, csak nagynehezen fogadta el a megbízást. Egyrészt szerénysége következtében nem érezte magát alkalmasnak erre a nagy tisztségre, másrészt úgy gondolta, hogy az ő hivatása nem az akták és a gazdasági dolgok kezelésében van. Kisdiákjai lelkével való szoros kontaktust többre becsülte minden kitüntetésnél.

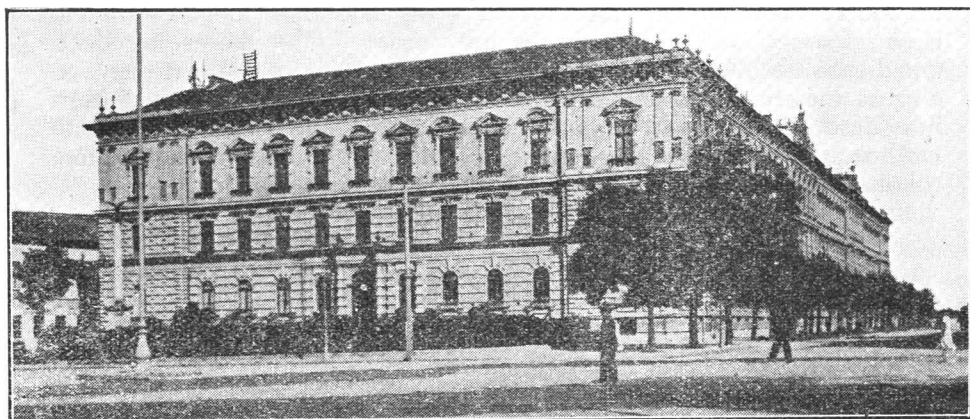
S mint pap, mint piarista tanár mindenkinek szerető atyja volt. A „Józsi bácsi” megszólítás olyan szívből fakadó volt, mint a gyermek „édesapám” megszólítása. Teljes lelkéből és szívéből fogta fel a papi hivatást, annak élt teljesen, mintha ő is hallotta volna azt az égi szózatot, amelyet Kalazancius szent József is hallott: „Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor.” És adjutóra lett a szegényeknek és adjutóra lett az árváknak. S csak általánosan ismert dolgokra hivatkozhatnék, ha elsorolnám mindazokat a dolgokat, amelyeket a diákság érdekében tett. De mind ezeknél szorosabb volt az a lelki kapcsolat, amelyet diákjaival, volt diákjaival tudott megteremteni.

Bontó József nevét nem őrzik hatalmas intézmények. A mindennapi élet apró hőstettei és szeretet-megnyilvánulásai voltak az ő nagy tettei. A hála, amely egész egyéniségét eltöltötte, az őt felnevelő rendje s jótevői iránt, arra indította, hogy ő is mindenkivel jót tegyen. Nem akart adósa maradni senkinek. S halála is oly csendes volt, mint egész élete. Egész életében minden zaj nélkül dolgozott, csendben vitte végre apró jócselekedeteit, csendben is távozott el körükből. Az íróasztala előtt halt meg, csak mintha elaludt volna. Még halálával sem akart okozni senkinek sem alkalmatlankodást és kellemetlenséget. Minden mehetett tovább a maga rendjén. De halálának híre futólüzként terjedt el mindenfelé, hol barátai, ismerősei s tanítványai voltak. S az a nagy tömeg, amely utolsó útjára kísérte el azon az esős decemberi félhomályos délutánon a kerepesi temetőben, mutatta azt a nagy szeretetet, amely az Úrnak egyszerű szolgáját körülvette.

És Bontó József, a „Józsi bácsi,” mindnyájunk szerető barátja, testvére, édesapja, immár eltávozott körükből. A szomolnoki virágok ugyanúgy virágoznak és illatoznak a felvidéki réteken és erdőkben, nem is sejtve, hogy a pesti Dunapartra szakadt rokonainak egyik szorgalmas ápolója költözött el a másvilágra. S mi is, akiket annyira szeretett, itt maradtunk lelkünkben egy tágongó ürrel. De valahogy úgy érzem, hogy nehéz elképzelni, hogy a Józsi bácsi nincs többé. Mintha most is szemeimmel keresném őt, ott valahol az utolsó sorokban, ahol mindig szeretett lenni. Csak úgy egyszerűen, minden feltűnés nélkül. De ha testi szemeimmel nem is tudom felfedezni őt, lelki szemeimmel látom, érzem, tudom, hogy itt van most is köztünk. Tudom, hogy itt van s mint egész életében minden lépésével, szavával és cselekedetével, most is szeretetet és áldást oszt. Áldást és békességet és szeretetet, amelynek apostola volt egész életében. S Prohászkaival én is kérdezem: Mi több: a templom, vagy szentje? A templom szét van dűlva, de a szent él.

Mi több? Csont, por, hamu, sír, vagy az Istenben megdicsőült élő lélek? Csont, por, hamu elszóródott, sírját hiába keresem, de a megdicsőült lélek él s mint ragyogó nap jár előttünk. Ilyen ragyogó nap és megdicsőült lélek nekünk Bontó Józsefnek szelleme. Mert bár fáradt teste a földben pihen már, lelke pedig visszatért teremtő Urához, de szelleme és emléke mindig fenn fog maradni, míg rokonai, barátai, s tanítványai közül csak egy is élni fog.

II.

Iskolánk az 1935—36. tanévben.

Az egységes középiskola, az autonom kat. középiskolák és az iskolai hatóságok.

A magyar középiskola az utóbbi években jelentékeny változáson ment át.

1. Az 1934. évi XI. törvénycikk *egységes magyar középiskolát* teremtett, amennyiben a középiskolák különböző típusai (gimnázium, reálgimnázium, reáliskola, leánygimnázium, leányliceum) helyébe a „gimnázium“-ot, illetve „leánygimnázium“-ot léptette megreformált alakjában. Ez az új egységes középiskola, a gimnázium, az 1935—36. iskolai évben az I. osztályban életbe is lépett.

2. Az 1935. évi VI. törvénycikk az említett tanügyi reformmal kapcsolatban *új közoktatásügyi igazgatást* is állapított meg. És pedig:

a) az ország területét nyolc tankerületre osztotta s ezek élére *tanterületi királyi főigazgatókat* állított. E főigazgatók hatásköre a tankerületekben levő középiskolákra és más egyéb iskolákra és intézményre terjed ki s ezenkívül a VKM. az egyházi hatóságok alá tartozó középiskolák feletti állami főfelügyeleti jogát is általuk gyakorolja.

b) Minthogy az 1935. VI. tc. 8-ik §-a kijelenti, hogy az egyházi hatóság alá tartozó középiskolákat az illetékes egyházi hatóságok saját szabályaik szerint igazgatják: *a katolikus egyházi hatóságok alá tartozó középiskolák autonom katolikus középiskolákká lettek.*

Ezen iskoláknak legfőbb igazgatási hatósága a Katolikus Középiskolai Főhatóság, K. K. F., melynek mindenkori elnöke a hercegprímás, tagjai a püspöki karból kiküldött két püspök és a középiskolát fenntartó férfiszervezetesrendek főnökei.

A Kat. Középiskolai Főhatóság az autonom kat. középiskolákat

az állam főfelügyelete mellett az említett törvénycikkekben megszabott keretek között saját szabályai szerint igazgatja és felügyel a nevelés és tanítás munkájára. Ez irányú felügyeleti jogát a *katolikus középiskolai főigazgatók* utján gyakorolja.

3. Hatóságok. A kegyestanítórend vezetése alatt álló szegedi városi róm. kat. Dugonics András gimnázium fenntartója: Szeged szab. kir. város.

Az intézet a Katolikus Középiskolai Főhatóság igazgatása és felügyelete alatt áll.

A magyar kegyestanítórend főnöke: *Sebes Ferenc* dr., az országgyűlés felső házának tagja, a Kat. Tanügyi Tanács középiskolai osztályának elnöke.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter *Hóman Bálint* dr., aki iskolánk, mint autonóm kat. középiskola felett az állami főfelügyeleti jogot a szegedi tankerületi kir. főigazgató utján gyakorolja.

A szegedi tanker. kir. főigazgató: *Kisparti János* dr.

Az intézet főigazgatója: *Jászai Rezső* dr., katolikus középiskolai és kegyesrendi főigazgató.

Az iskola püspöki biztosa: *Raskó Sándor*, egyházmegyei kormánytanácsos, prelátus, apátplebános.

A tanév lefolyása és az intézet állapota.

1. Az iskolai év lefolyása. Az alakuló értekezletet szept. 2-án, a pótló és különbözeti vizsgálatokat szept. 3-án, a javítókat szept. 4. és 5. napjain tartottuk. A jún. 18. és 19.-én megkezdett beíratásokat szept. 6. és 7.-én folytattuk. Az ünnepélyes tanévnyitó Veni Sancténk szept. 9.-én volt. Ugyancsak akkor történt a fegyelmi szabályok felolvasása, az osztályrendezés és szept. 10.-én meg is kezdhettük a tanítást. Munkánkat zavartalanul végezhattük az iskolai év végéig, a VIII. osztályban május 9-ig, az I—VII. osztályokban jún. 13-ig. Az utolsó előadási nap után megtörténtek a róm. kat. tanulók hittanvizsgálatai és a Rendtartásszabta összefoglalások. A hittanvizsgálatokon részben *Moóri Glattfelder Gyula* dr. megyéspüspök úr Ónagyméltósága elnökölt, részben pedig *Raskó Sándor* egyházmegyei kormánytanácsos, prelátus, apátplebános úr, az iskola püspöki biztosa. Az intézet egyéb vizsgálatairól, úgymint pótló-, különbözeti-, magán- és érettségi vizsgálatairól külön számolunk be.

2. Az 1934. évi XI. és 1935. évi VI. t.-c. életbeléptetésével előállott felügyeleti személyi változások. Dr. Kaufmann György, a szegedi tankerület nagyérdemű főigazgatója 1935. év július 1-vel nyugalomba vonult. A Kormányzó Úr Ófőméltósága 1935. évi június hó 28-án a kiterjesztett hatáskörű tankerület főigazgatójává *dr. Kisparti János* c. tanker. kir. főigazgatót, a budapesti kegyesrendi gimnázium igazgatóját nevezte ki. A kinevezésnek őszintén örültünk, bár tudtuk, hogy a folyamatban lévő tanügyi átszervezés folytán iskolánk csak rövid ideig lehet részese új főigazgatónk felette értékes vezetésének. Ugy is történt. Az 1934. évi XI. t.-c. alapján a Hercegprimás Úr Öminenciája 1935. évi október hó 18-án *dr. Jászai Rezsőt*, a kegyestanítórend rendi főigazgatóját nevezte ki

a rendi iskolák katolikus főigazgatójává. Öminenciájának választása régi tanügyi férfiúra esett, kinek gazdag tapasztalatai bizonyára jótékonyan érezhetők lesznek a katolikus középiskolák önálló igazgatásának meginduló munkájában. F. é. március hó 1-én a Katolikus Középiskolai Főhatóság formailag meg is kezdte igazgatási joghatóságának gyakorlását iskolánk felett, a vallás- és közoktatásügyi miniszter főfelügyelete mellett. Ezzel a vallás- és közoktatásügyi miniszter vezetése alatt álló középiskolák egyik kategóriája a múlté lett. Mielőtt iskolaügyünk történetének új fejezetére térnénk, hálatalten és megilletődéssel veszünk búcsút attól a Vezetéstől, amely mellett katolikus középiskoláink méltán a legelső sorban harcolhattak a magyar oktatás- és nevelésügy eszményeiért.

3. Változások a tanári testületben. A magyar kegyestanítórend főnöke, *dr. Sebes Ferenc* 844/1935. sz. a. kelt rendeletével *dr. Boharcsik Pált* Szegedről Nagykanizsára és *dr. Zányi Lászlót* Debrecenből Szegedre helyezte át. Ugyancsak még a nyári szünetidőben egészségi állapota miatt Szegedről Tatára áthelyezett *Kuntár Józsefnek* a helyét, az 1056/1935. számú rendfőnöki intézkedés *Román Bélával*, a kegyestanítórend tatabányai reálgymnáziumának tanárával töltötte be.

A fenntartó hatóság hozzájárulásával az intézet igazgatójától folytatólagos megbízást kapott a francia óráknak óraadói minőségben való ellátására *Gyurkovics Árpád* okl. franciaszakos világi tanár.

Ugyancsak igazgatói megbízásból óraadóként tanította a testnevelést heti 6 órában *Kerényi József* okl. középiskolai világi testnevelési tanár.

A 3. testnevelési órák felügyelő tanárának tisztét *Balog Lajos* okl. középiskolai világi tanár töltötte be.

Ekként a tanári testület a jelen tanévben 1 igazgatóból, 21 rendes, 2 óraadó és 1 kisegítő óraadó tanárból állott. A rendes órarend keretén kívül tanító vallástanárok száma 6 volt.

4. A tanulók létszáma. Még a lezárt tanévben is fenn kellett tartani az átmenetileg párhuzamosított 5. osztályt. Az említetten kívül párhuzamos volt még a négy alsó osztály. Iskolai munkánkat 13 osztályban 631 tanulóval kezdtük.

5. Hivatalos látogatások. *Moóri Glattfelder Gyula dr.* megyéspüspök Úr Ónagyméltósága március 5-én meglátogatta a 8. osztály hittanóráját. Itt legyen szabad megköszönnünk Kegyelmes Főpásztor Urunknak azon buzdító érdeklődését, mellyel ismételten kitüntette iskolai munkánkat, ünnepségeinket, nem különben azon kegyességét, hogy több tanulónk nála végezhetne iskolai szentgyónását.

Dr. Kisperti János tankerületi kir. főigazgató úr Óméltósága ezévi hivatalos látogatását február hó 4—11. napjain végezte. Tapasztalatait közölte a tanári karral febr. 13-án megtartott értekezleten.

6. Valláserkölcsi nevelés. Meggyőződésünk, hogy az igazi vallásosság, az egész embernek Istenben való élete. Ezzel a gondolattal irányítottuk tanítványaink valláserkölcsi nevelését. Ekként mi sem állhatott távolabb tőlünk, mint az, hogy megelégedjünk homályos, elködösödő vallásos érzelmesség felkeltésével és ébren tartásával. Nem elégedhettünk meg a vallásos élet külsőségeinek merő gyakoroltatásával, sem a hittan igazságainak élettelen közlésével és

száraz számonkérésével. De épen ennyire idegen maradt számunkra, nevelői munkánkban az erkölcsi életnek akár sztoikus, akár kanti fogalmazása is. A szó legszorosabb értelmében vallás-erkölcsi nevelés volt a programmunk. Tanítványainkat tanítottuk a hit igazságaira, hogy az erkölcsi élet igazságai mindennél erősebb szentesítést nyerjenek és minden liturgikus cselekedet, tisztult érzésvilágnak tudatos megnyilatkozása legyen. Istenben való életre neveltünk — erről az életről pedig tudjuk, hogy lényege a kegyelem. A kegyelmi életnek mindenki számára közvetíthető áldásaiban részesítettük egész ifjúságunkat, és legnagyobb örömünkre volt, ha láthattuk, hogy az Ige termékeny talajra hullott. Katolikus ifjúságunk felé azonban az Anyaszentegyház különös missziójával fordultunk, és anélkül, hogy a szerzetesi középiskolák mellett apológiát akarnánk írni, megállapítjuk, minden ellenkező felfogással szemben, annak felbecsülhetetlen értékét, ha a szellemi és lelki életet ugyanaz a kéz gondozza.

Ezek előrebocsátása után közöljük, hogy a katolikus ifjúság mindennapi iskolai munkáját az enyhébb hónapokban szentmise hallgatásával kezdte, hogy a vásár- és ünnepnapokat megszentelte az anyaszentegyház törvényei szerint. A vasárnapi exhortációkat és a f. é. márc. 30., 31. és ápr. 1-én megtartott szentgyakorlatokat a tanulók korához és fejlettségéhez mérten három csoportban végeztük. Megtörténtek a Püspöki Utasításoktól előírt szokásos kötelező szentgyónások, de kiemeljük, hogy a magánajtatosságból végzett gyónások és szentáldozások is állandóan kiegészítették az ünnepi diákmisszióinkat. Az intenzívebb vallásos élet tűzhelyei voltak az intézeti Mária Kongregáció és a Misszió-Egyesület.

A nov. 24-én megtartott Kalazancius-ünnepségünk Szent Alapítónk emlékének kultuszát szolgálta, hogy ezzel is öregbítsük tanítványainkban a piarista diák öntudatát.

Abban a meggyőződésben, hogy nemzetünk és egyházunk nagy liainak ünneplése, ifjúságunkra csak nevelő hatással lehet, iskolánk bensőséges és kegyeletes érzésekkel vett részt azokon az ünnepségeken, melyekkel Szeged egész társadalma ünnepelte Moóri Glattfelder Gyula dr. megyéspüspök Úr Öökszcellenciáját, huszonöt-éves püspöki jubileuma alkalmából.

E helyen említjük meg, hogy VIII. osztályú tanulóink közül 1 szerzetesi, 1 szerzetestanári, 3 pedig világi papi hivatást választott.

A másvallásúak vallásos gyakorlatait saját lelkészeik irányították az iskolának készséges támogatása mellett.

7. Hazafias nevelés. A trianoni országcsönkítés szörnyű óráiban, a szűk határok közé szorított magyar társadalom egységében reménykedtünk. Erősen hittük, hogy ez az egységes társadalom termeli ki magából azokat az energiákat, melyek kimozdítják helyükből a trianoni határköveket. Mint oly sok másban, ebben is csalódnunk kellett. Bármennyire is fájó, de meg kell állapítanunk, hogy a magyar organizmus vérkeringését még most is idegen, vagy idegenné váló testcskéék zavarják. Nem kívánunk e helyen foglalkozni azokkal az alig 11 %-ra menő vegyes idegenajkú polgártársainkkal, akik csak nem rég is, komoly gondokat okoztak kormányzatunknak idegenből táplált igényeikkel. De az iskola nevelői munkájában a problémát ki nem kerülheti és a túlzott sovinizmus kárhóztatásával megértést

kell hirdetni az elenyésző kisebbségek aspirációival szemben is. Ám kimondhatatlanul fájóbb az az aposztázia, mely a nyugati művelődés cserbenhagyására készül akár a vörös internacionálé, akár a neopaganizmus, a turanizmus nevében.

A vörös sejtépítésekkel való próbálkozások, a fővárosi középiskolai ifjúság körében, évről-évre ismellődnék. Már a vidék sem fertőzésmentes. Ezért az ifjúságnak gondos ellenőrzése, ilyen irányú nevelése, a tanári testületeknek elsőrangú feladatává vált. Baj, hogy az itt-ott kiütköző megnyilatkozásokat nem részesítik abban a figyelemben, amely ma már mindenképen helyénvaló lenne. A nevelő más időkben sem kicsinyelhetette le neveltje magatartását, de legkevésbé teheti meg ezt ma, bármennyire csábítaná is erre, akár a kényelemszeretet, akár a feltűnés, a botrány elkerülésére való törekvés. Hazafias érzésében kikezdett, internacionalizmussal megmételtyezett tanulóknak — már csak azért sem, hogy egyáltalán hozzáférhető volt — nincsen helye a magyar középiskolában, és bárki fia legyen, könyörtelenül, idejében kiszelektálandó onnan. Ezen rostáló munkájában az iskola nem lehet tekintettel senki érzékenykedésére akkor, amikor ismételt és ismételt előfordult, hogy egyik-másik tanuló szinte egyik napról a másikra, felcserélte az iskola padját, szélsőséges irányok előadó asztalával. Lehetetlen elhessegetni azt a gondolatot, hogy az ilyen ifjúpropagandisták inasévei a középiskolai diákévekre esnek.

De felette féltő, hogy az internacionalizmus mellett, még igen nehéz gondokat okoz majd az iskolának a fajiságnak túlzott kultusza, a turanizmus jelszavával üzőtt lelkiismeretlen játék, az újpogánykodás tébolya is. Meglepő, de valószínű, hogy szellemi importunk határtalanul mohón veti rá magát kinövésnek, eltévelyedések átlántálására és csodálatosan érzéketlen valódi értékek észrevevésében. Például a német nép heroikus küzdelmének csodálói közül egyiknek sem jutott még eszébe, hogy propagálja nálunk is a hazáért való túlórázást a munkavállalásban, ellenben a teuton-wolankodás megszülte már a fő- és általtosok egész hierarchiáját. Ezek az aggasztó jelenségek nem kerültek el figyelmünket és nevelői munkánkban faji erényeink kihangsúlyozása mellől nem maradt el a faji hibák számontartása sem, volt gondunk reá, hogy az idegen szellemi áramlatok a nyugati keresztény civilizáció értékskálájával kerüljenek tanítványaink ítélőszéke elé.

Ekként hazafias nevelésünk, az egész tanév folyamán, mindenfajta szélsőségek ellen való küzdelem jegyében folyt, annak állandó és következetes hangoztatásával, hogy az igazi hazaszeretet, Trianon után is, helyzetadta kis és nagy kötelességek áldozatos teljesítéséből áll és nem utópiák, veszedelmes illúziók hajszolásából.

A haza szeretetének elmélyítését szolgálták iskolai ünnepeink, megemlékezéseink. Kegyeletes érzések között megültük Október 6-át, megemlékeztünk nov. 2-án Dugonics Andrásról, ünnepséget tartottunk Március Idusán, halálának ötvenedik évfordulóján megemlékeztünk Liszt Ferencről, a jobb magyar életet véltük előkészíteni, amikor a tanulók figyelmét felhívtuk a magyar ipar pártolására, a takarékoság jelentőségére. A faji összelatkozást ápoltuk a finn-ugor testvériség hirdetésével. A magyar hősiességnek áldoztunk a Hősök temetőjében megtartott ünnepségünkkel és a kötelességteljesítés, a hősök kultuszának ünnepe volt az Évzárónk.

8. A szülői házzal való érintkezésnek útjai voltak a szülői értekezletek, a tanári fogadóórák és az Igazolókönyvecskének a használata. Ez utóbbi két-három esztendővel ezelőtt is, még csak küzdött létjogosultságáért, mérsékelt és tapintatos igénybevétele azonban bebizonyította, hogy a szülői háznak és az iskolának egyik legkényelmesebb és legalkalmasabb összekötő kapcsa. Mennyire más hitele van és mennyire megnyugtatóbb a tanárra nézve az az ekszkuzálás, amely Igazolókönyvecskével a szülő által történik, mint az a másik, amelyikkel a tanuló esetleg szinte óráról-órára kísérletezik és egyik másik, érzékenyebb tanári lelkiismeretet valósággal zavarba hoz. És csak a megbocsáthatatlan szülői elfogultság láthat zaklatást ott, ahol az idejében küldött tanári értesítés a szülői beavatkozás kérésével a gyermek boldogulását kívánja biztosítani. Az Igazolókönyvecskével közvetített értesítéseknek ez a rendeltetésük, se több, se kevesebb.

A tanári fogadóórák látogatottak voltak. Örömmel állapítjuk meg ezt, hiszen tagadhatatlan, hogy a két nevelő tényezőnek, az iskolának és a szülői háznak, közvetlen érintkezése csak előnyére válhatik a tanuló jövő alakulásának. Ezt hangsúlyozzuk, mert a fogadóóráknak — a középiskola félreérthetetlen célkitűzésénél fogva — közvetlenül sohasem lehet befolyásuk a tanulók elbírálására. A magyar középosztály életfájának egészséges fejlődése, alakulása olyan szent érdeke a nemzetnek, hogy kérészének, a magyar középiskola tanárának nyeseöllőjához semmiféle befolyás nem közelíthet. A szülők célkitűzésének teljesen azonosnak kell lennie az iskola célkitűzésével — ha ezt elértük, egyebek mellett, a tanári fogadóórák is a maguk tisztultságában szolgálják majd a nevelés- és oktatásügy igazi érdekeit.

A szülői értekezletek látogatottabbak lehetnek volna. A fogadóóráknak konferenciák táján való kényszerű megrohanása sokak számára feleslegessé vált volna, ha a szülői értekezletek látogatottabbak. Nem elvont pedagógiai elme-futtatások, tanári felolvasások intézményesített alkalmak ezek a konferenciák, hanem olyan gyakorlati kérdések előterjesztését és megvitatását szolgálják, melyek joggal tarthatnak számot a szülői ház érdeklődésére és alkalmasak igen sok baj megelőzésére. Hiszen nagyon jól tudjuk mindnyájan, hogy a tanári fogadóórák tele vannak már meglévő bajokról való panaszokkal, amikor is már csak azok orvoslásáról lehet szó, a legjobb esetben, és igen ritkán, megelőzésükről.

Az ideai szülői értekezletek előadói voltak: Csonka Mihály (A tanuló és a szülő feladata otthon, különös tekintettel a mennyiség-tanulására), Dorogi Imre (A művészeti nevelés), Gyurkovits Árpád (Barátság a tanuló életében), Kmety György (A szülői ház és az iskola), dr. Révai József (A diáktragédiák megelőzése) és Zellhofer János (A cserkészlet).

Itt említjük meg, hogy a Szegedi Piarista Diákszövetség a jövő tanév folyamán megrendezi a Szülők Iskoláját. Az igazgatóság kéri a szülőket, hogy ajándékozzák meg a tervbe vett iskolát őszinte érdeklődésükkel.

9. Fegyelmi állapot. A tanulók fegyelmi magatartása ez évben megnyugtatóbb volt, mint az elmúlt 1934/35. tanévben. Az iskolai

év első hónapjai még az előző év örököseinek látszottak, és a tanári karnak nem kis erőfeszítésébe került, megküzdnie a tanulók körében egyre kirívóbban jelentkező nyersséggel és durvasággal. Komoly gondot okozott egyik-másik növendékünknek feltűnő érzékeltsége a tisztasággal szemben. A második félévben azonban mindkét tekintetben mutatkoztak a javulás féreismerhetetlen jelei. Egyébként súlyosabb fegyelmi esetek nem fordultak elő: meggondolatlanságok, csínytevések az iskolai életnek megszokott formáit nem haladták meg.

Az óramulasztások az egész vonalon normálisak voltak és egy-egy igazolatlan mulasztás is csak elvétve fordult elő.

10. Tanulmányi állapot. A nm. VKM-nek 3000/1935. eln. sz. rendeletét életbeléptettük. Ennek megfelelően az I. osztályban már az új *Tanterv* volt az irányadó, a II. osztályban pedig az *osztályfőnöki órának* folytatólagos bevezetése a magyar nyelv heti óraszámát 6-ról 5-re szállította le. Ugyanez a rendelet a tanítási órák időtartamára vonatkozólag a következő kétféle módozat között való választást tette lehetővé: a) az első és második óra időtartama 50—50 perc, a harmadik és negyediké 45—45 perc, az ötödik és az esetleges hatodiké 40—40 perc; b) minden óra időtartama 45 perc. Az igazgató a helyi körülmények mérlegelésével a második lehetőséget választotta. Bizonyos, hogy a 45 perces órák az egyes tanórák gazdaságos beosztását és kihasználását fokozottabb mértékben megkövetelik. Az a körülmény azonban, hogy minden óra időtartama azonos, a rövidebb tanórák mégis nyugodtabb lefolyásúak, mint volt a közelmúlt évek hetenkint ismétlődő *egy, rövidórás napja*.

A négyre felemelt *testnevelési órák* száma tagadhatatlanul igénybe veszi a tanuló teherbírását, nemcsak fizikumát, hanem lelkét is. Egy-egy testnevelési óra után a tanulók határozottan fáradtak, a figyelem koncentrációja igen nehezen megy, az emlékezés, még jobb tanulónknál is, feltűnő gátlások között folyik le.

Az *osztályfőnöki óráról* való meggyőződésünkön nem változtattak ez év tapasztalatai sem. Az I. osztályban valóban éreztük bevezetésének előnyeit, a II.-ban már kevésbé. Ott az elemi iskolából a középiskolába való átmenet nehézségeit az osztályfőnöki óra szerencsésen enyhíti, emitt gazdaságos kiaknázása már csak esetleges.

Az elért tanulmányi eredmény, minden osztályban, legalább is kielégítő.

11. Egészségi állapot. Az egész tanév folyamán a tanulók egészségi állapota kedvező volt. Nagyobb, tömegesebb mulasztások egy osztályban sem voltak, járványszünet sem zavarta meg az iskola munkáját és komolyabb fertőző megbetegedések is csak elvétve fordultak elő. Fájdalmas, hogy egy derék növendékünk, *Nagymihály Mihály* 5. a) oszt. tanulónk tifuszával megküzdni nem tudott. Október 3-án temettük el az egész iskola őszinte részvétele mellett.

12. Tanulóink lakásviszonyai, bejáró tanulók. Beírt tanulóink közül 493 szegedi illetőségű és szüleinél illetőleg hozzátartozóinál lakik. Állandó bejárónk 77 volt, időszakos 5, összesen 82. Ezek közül autóbusszal járt be 24, kerékpáron 2, vonattal 54 és gyalog

kettő. Szegeden lakó vidéki tanulóink közül magáncsaládnál lakott 30, Szent Gellért-konviktusban 21, Szent József-konviktusban 13, Máv.-internátusban 71, Püspöki-internátusban 3, Városi Árvaházban 1.

Bejáró tanulóink ellenőrzését a nm. VKM. 540—5—6/1931. és 33.155/1932. V. számú rendeletei irányították.

13. **Az iskola épülete** ez évben 50 éves lesz. Az ötven éves hatalmas épület karbantartására a fenntartó hatóság immár évek óta évi 1600—1700 P-t költ: ablakok, ajtók rosszak, a vakolat mindenütt hull. Ha ez így tart sokáig, az épület rendbehozása szinte félelmetes összeget igényel majd.

14. **Könyv- és szertárak** kiegészítése az 1000 P-ös költségvetési előirányzás szemmeltartásával nyer befejezést a tanév végével.

15. **Takarítás, fűtés. Altisztek.** A takarítást és küldönc szolgálatot *Kolláti István, Kővári György* és *Csókási János* II. oszt. altisztek látták el, a fűtést *Kovács Sándor* és *Lengyel Pál* állandó napszámosok.

III.

Iskolánk tanári testülete.

a) A tanári testület tagjai és iskolai munkakörük.

Sorszám	A tanár neve, képesítése, alkalmazá- sának minősége	Szolgá- lati éve		Mely tárgyakat, mely osztályokban és heti hány órában tanított	Heti óra szám	J e g y z e t
		össze- sen	az iníc- zetnél			
1	Tihanyi Béla a hittudományok doktora k. r. áldozópap, hittan, latin, történelem, okl. rendes tanár	25	5 tanári & igazgatói	Történelem VII. ³	3	igazgató
2	Babos Dezső k. r. áldozópap magyar, latin okl. rendes tanár	30	9	Hittan II.b ² Magyar III.a ⁴ , III.b ¹ , VI. ³ Latin III.b ⁶	19	a III. b. o. főnöke
3	Balog Lajos világi mennységtan, fizika okl. rendes tanár	1	1	Testnevelés II.b ¹ , III.b ¹ , IV.b ¹ , VI. ¹ , VII. ¹ , VIII. ¹	6	
4	Barborik István k. r. áldozópap latin, görög okl. rendes tanár	21	8	Hittan III.a,b ² Latin III.a ⁶ Görög VII. ³ , VIII. ⁵	18	a filológiai szer- tár óre, a kiscserkészek rajparancsnoka, a III. a o. főnöke
5	Csonka Mihály k. r. áldozópap mennységtan, fizika okl. rendes tanár	26	3	Fizika VIII. ¹ Mennységtan II.b ¹ , V.a ³ , V.b ³ , VIII. ² Osztályfőnöki óra II.b ¹	17	a fizikai szertár őre, a VIII. o. fi- zikai gyakorla- tok vezetője, a II. b. o. főnöke.
6	Czimmermann Pál k. r. áldozópap történelem, földrajz okl. rendes tanár	36	22	Német II.b ³ , III.a ³ , III.b ³ , IV.a ¹ Történelem III.b ³	16	
7	Diósi Géza bölcseletdoktor k. r. áldozópap magyar, latin okl. rendes tanár	17	13	Magyar II.a ¹ , V.a ³ Latin II.a ³ , V.a ³ Természetrész I.b ²	19	a nagyobb ifj. könyvtár őre, az V.a o. főnöke
8	Dorogi Imre világi művészi és mértani rajz okl. rendes tanár	18	18	Mennységtan II.a ⁴ Rajz I.a ² , I.b ² , II.a ² , II.b ² , III.a ² , III.b ² , IV.a ² , IV.b ²	20	a rajzszertár őre, a művészeti rajz rk. tanára.

Sorszám	A tanár neve, képesítése, alkalmazá- sának minősége	Szolgá- lati éve		Mely tárgyakat, mely osztályokban és heti hány órában tanított	Heti óra szám	J e g y z e t
		össze- sen	az inté- zetnél			
9	Dukovics Lőrinc bölcseletdoktor k. r. áldozópap latin, görög okl. rendes tanár	13	10	Görög V.a, b ⁵ , VI. ⁶ Gyorsírás IV.a ² , IV.b ² , V.a ² , V.b ²	19	a Gyorsírókör ve- zelője, a gyors- írás rk. tanára
10	Gyurkovits Árpád világi magyar, francia okl. óraadó tanár	3	3	Francia V.b ⁵ , VI. ⁶ , VII. ⁵ , VIII. ⁵	21	a francia nyelv rk. tanára
11	Kerényi József világi testnevelés okl. testn. óraadó tanár	5	3	Testnevelés II.a ³ , III.a ³ , IV.a ¹ , IV.b ² , V.a ¹ , V.b ¹ .	11	
12	Kiss István k. r. áldozópap magyar, latin okl. rendes tanár	33	33	Magyar IV.a ³ , IV.b ³ Latin IV.a ³ , IV.b ³	16	tandijkezelő, a IV.a o. főnöke.
13	Kiss Márton bölcseletdoktor k. r. áldozópap földrajz, természetrajz okl. rendes tanár	20	7	Földrajz II.b ³ , III.b. ² Természetrajz II.b. ² , IV. a ¹ , VI. ³ Fizika III.b ²	16	igazgatóhelyettes, jegyző, a föld- rajzi szertár öre.
14	Kmety György k. r. áldozópap mennysiségtan, fizika okl. rendes tanár	14	5	Fizika VII. ¹ Mennysiségtan I. b ⁵ , VII. ³ III.b ¹ Osztályfőnöki óra I.b. ¹	17	a tanári könyvtár öre, VII. o. fizikai gyak. vezetője, az I. b o. főnöke.
15	Kovács Alajos bölcseletdoktor k. r. áldozópap magyar, latin okl. rendes tanár	15	10	Magyar II.b ¹ , VIII. ³ Latin II.b ³ , VIII. ³	17	a kötelező olvas- mányok könyv- tárának öre, az Önképzőkör vezetője, a VIII. o. főnöke.
16	Lukács József a hittudományok doktora k. r. áldozópap hittan, latin, történelem okl. rendes tanár	34	3	Hittan IV.a ² Történelem IV.a ² , IV.b ² , V.a ³ , V.b ³ Földrajz I.b ³ , IV.a ¹ , IV.b ¹	17	
17	Pesti Lajos világi testnevelés okl. testn. rendes tanár	17	17	Testnevelés I.a ¹ , I.b ¹ , II.b ² , III.b ² , IV.a ² , V.a ² , V.b ² , VI. ² , VII. ² , VIII. ²	24	a tornaszertár öre, a Sportkör ve- zelője.

Sorszám	A tanár neve, képesítése, alkalmazá- sának minősége	Szolgá- lati éve		Mely tárgyakat, mely osztályokban és heli hány órában tanított	Heti óra szám	J e g y z e t
		össze- sen	az inté- zetnél			
18	Rassovszky Gyula k. r. áldozópap magyar, latin okl. rendes tanár	27	11	Hittan II.a ² Magyar VII. ³ Latin VII. ⁵ Ének I.a ² , I.b ² , II.a ¹ , II.b ¹	16	a műének rk. ta- nára, a zenekar vezetője, az énekszerlár öre, a VII. o. főnöke
19	Révai József bölcseletdoktor k. r. áldozópap latin, görög, német okl. rendes tanár	26	19	Német II.a ³ , V.a ³ , V.b ³ , VI ³ , VIII ² , Francia V.a ⁵	19	a missziós és Se- gélyzőegyesület vezetője
20	Román Béla k. r. áldozópap magyar, latin okl. rendes tanár	7	1	Magyar I.b ⁵ , V.b ³ Latin I.b ⁴ , V.b ⁵ Szépírási I.b ¹	18	hitelemző, a kisebb ifj. könyvtár öre, az V.b o. főnöke
21	Tárkányi Ferenc k. r. áldozópap latin, történelem okl. rendes tanár	26	8	Latin VI. ⁵ Történelem III.a ³ , VI ³ , VIII. ³ Földrajz I.a ³ , III.a ² , VII. ¹	20	az intézeti évkönyv vezetője, a VI. o. főnöke
22	Weiner Ferenc a hittudományok doktora k. r. áldozópap hittan okl. rendes hittanár	10	3	Hittan I.a ² , I.b ² , IV.b ² V.a ² , V.b ² , VI. ² , VII. ² VIII. ² Filozófia VIII. ² Szépírási I.a ¹	19	hitszónok, a Mária kongregáció vezetője.
23	Wolf Miklós k. r. áldozópap földrajz, természetrajz okl. rendes tanár	5	5	Földrajz II.a ³ Természetrajz I.a ² , II.a ² , IV b ⁴ , V.a ² , V.b ² Egészségtan VII. ² (II. I.) VIII. ² (I. I.) Osztályfőnöki óra II.a ¹	18	a természetrajzi szerlár öre, a bio- lógiai gyakorla- tok vezetője, a II.a o. főnöke
21	Zányi László bölcseletdoktor k. r. áldozópap mennységtan, fizika okl. rendes tanár	7	5	Fizika III.a ² Mennységtan I.a ⁵ , III.a ¹ , IV.a ³ , IV.b ³ , VI. ¹	20	a IV.b o. főnöke.
25	Zellhofer János k. r. áldozópap latin, német okl. rendes tanár	4	2	Magyar I.a ⁵ Latin I.a ⁴ Német IV.b ⁴ , VII. ² Osztályfőnöki óra I.a ¹	16	hitelemző, a cser- készcsapat pa- rancsnoka, az I.a o. főnöke

A rendes órarend keretén kívül tanító vallás tanárok:

Doroszlai Mihály, az államtudományok doktora, gör. kel. magyar hitoktató, tanította a gör. kel. magyar vallású tanulókat.

Durkó Gábor ref. hittanár-lelkész, tanította a református vallású tanulókat.

Groholy Jenő makói gör. kat. lelkész, tanította a gör. kat. vallású tanulókat haláláig 1935 okt. 31-ig.

Gyurgyevics István gör. kel. szerb plébános, tanította a gör. kel. szerb vallású tanulókat.

Ladomérszky Béla, a hittudományok doktora, gör. kat. lelkész, tanította a gör. kat. vallású tanulókat. 1936 február 12-től.

Lövy Emil, a jogtudományok doktora izr. hitoktató, tanította az izraelita vallású tanulókat.

Révész Dezső gör. kat. segédlelkész, tanította a gör. kat. vallású tanulókat 1935 okt. 31-től — 1936 február 12-ig.

Szabó Lóránt ág. h. ev. hitoktató, tanította az ág. h. ev. tanulókat.

Tananyag és használt tankönyvek.

Az elvégzett tananyag mind a nyolc osztályban azonos a nm. VKM-nek 1926. évi 38.804. V. illetőleg 3000/1935. eln. sz. rendeletével közrebocsátott Tantervben közölt anyaggal, ezért annak részletezését nem látjuk szükségesnek. A használt tankönyvek jegyzékét lásd az Értesítő végén nyújtott Tájékoztatóban.

A végzett tananyagnak a felsőbb osztályok magyar nyelvi írásbeliekben való feldolgozását a következőkben adjuk:

IV. A) osztály.

1. Forró nyári nap. (Leírás Toldi I. éneke alapján.) — 2. Miklós és György találkozása. (Elbeszélés.) — 3. Halottak napján. (Elmélkedés.) — 4. Miket mutassunk meg a városunkat látogató idegeneknek? (Leírás.) — 5. Bencze és Miklós találkozása. (Elbeszélés.) — 6. Tűzvész. (Leírás „Szalonta égése” alapján.) — 7. Miklós küzdelme a farkasokkal. (Elbeszélés.) — 8. a) Életem legfontosabb eseménye. (Elbeszélés.) — b) Az erdei lak. (Leírás Tompa után.) — 9. A vihar. (Leírás Prohászka után szabadon.) — 10. A fecskék megmentése. (Elbeszélés Tömörkény után.) — 11. a) A fogadalmi templom szentélye. (Leírás.) b) Toldi György a királynál (Elbeszélés.) — 12. Margit asszony álma. (Elbeszélés Tarczay után.) — 13. A hősök temetőjében. (Elmélkedés.) — 14. a) Püspöki jubileum Szegeden. (Levél alakban.) b) Egy folyamodvány készítése. (Ügyirat.)

IV. B) osztály.

1. A városi és a mezei egér. (Régi mese mai nyelven.) — 2. Élet az állomáson. (Leírás.) — 3. A carthagói harangok. (Elbeszélés Kozma A. után.) — 4. a) A halottak emléke. (Elmélkedés.) b) Miklós a nádasban. (Elbeszélés.) — 5. Miért takarékoskodjunk? (Elmélkedés.) — 6. a) Karácsonyi hangulat. (Leírás.) b) Az Alföld szépségei. (Leírás br. Eötvös és Szabolcska után.) — 7. Miklós elbűcsűzik édesanyjától. (Elbeszélés.) — 8. Egy délutánom. (Élmény.) — 9. Toldi Miklós ereje. (Jellemzés.) — 10. Petykó sorsa. (Elbeszélés Gárdonyi után.) — 11. A bujdosók Rodostóban. (Jellemzés Mikes után.) — 12. a) Vörösmarty édesanyja. (Személyrajz Gyulai után.) b) Miklós legyőzi a cseh vitézt. (Elbeszélés.) — 13. A magyar iparos. (Típus ábrázolás.) — 14. a) A papi hivatás fensége. (Elmélkedés.) b) Egy folyamodvány készítése. (Ügyirat.)

V. A) osztály.

1. a) Ha az én diákszobám megszólalna! (Elbeszélő leírás.)
b) Mit láttam a Szegedi Ünnepi-játékok alkalmával? (Leírás.)
2. a) „Peregnek a fákról az őszi levelek...” (Hangulatkép.) b)

Kerüld a hazudozást! (Elmélkedés.) — 3. a) A nemzeti Emlékcsarnok történelmi alakjai. (Történelmi séta-leírás.) b) Az öregedő Toldi. (Jellemzés.) — 4. a) Új esztendő, új remények, új szívvel! (Elmélkedés) b) Az élősködő növények. (Növénybemutató.) — 5. A művelt ember arcképe. (Jellemzés.) — 6. a) Beszéd a szegedi árvíz évfordulóján. b) „Egy ország lesz itt, egyetlen s magyar.” (Márciusi gondolatok.) — 7. a) A természet ébredésének idején. (Leíró elbeszélés.) b) A magyar diák levele a Legfelsőbb Tanács tagjaihoz. (Levél Apponyi Albert gr. beszéde nyomán.) — 8. a) A hősök emlékműve előtt. (Buzdító beszéd.) b) Milyen erkölcsi tanulságokat merítettem nagy szónokaink műveiből? (Értekezés.)

V. B) osztály.

1. a) Szeged nevezetességei. (Leírás.) b) A római világhatalom hanyatlásának okai. (Értekezés.) — 2. a) Az ifjú és öreg Toldi. (Jellemzés.) b) Hithirdetők Magyarországon. (Értekezés.) — 3. A magyar föld átalakító ereje. (Jellemzés.) b) Az egri hősök. (Jellemzés.) — 4. a) Rákóczi élete Mikes levelei alapján. (Leírás.) b) A magvak elterjedése. (Értekezés.) Iskolai dolgozat. — 5. a) „Mebűnhődte már e nép a multat s jövőndőt.” (Szónoki beszéd.) b) Mozgástünetemények a növényvilágban. (Értekezés.) — 6. a) Emlékbeszéd a hősök ünnepén. (Szónoki beszéd.) b) A középkori magyar ipar és kereskedelem. (Értekezés.) — 7. a) Petőfi és Arany barátsága. (Értekezés.) b) A növények szaporodása. (Értekezés.) — 8. a) A Parainesis lóbb eszméi. (Értekezés.) b) Idegenek telepítése hazánkban. (Értekezés.) Iskolai dolgozat.

VI. osztály.

1. Petőfi vagy Arany egy leíró költeményének fejtegetése. — 2. Igazság a mesében. — 3. a) Étele jellemfejlődése. b) Egy korfestő részlet a Buda halálában. — 4. Jókai, Mikszáth, Gárdonyi vagy Herczeg egy kijelölt novellájának fejtegetése. — 5. Egy népballada vagy románc fejtegetése. — 6. Petur bán, Gertrudis vagy Tiborc jelleme és szerepe a Bánk bán-ban. — 7. Az érzelmi élmény egy-egy kijelölt lírai költeményben. — 8. A szép egyik fájának jellemzése és bemutatása megfelelő példákön.

VII. osztály.

1. Nemzeti létünk meghatározói. — 2. A középkori ember világa. — 3. Tinódi műveinek méltatása. (Iskolai dolgozat.) — 4. Balassa Bálint egyénisége művei alapján. — 5. Párhuzam Zrinyi és Gyöngyösi között. — 6. Mikes Kelemen levelei és jelleme. — 7. Berzsenyi Dániel költészete, különös tekintettel ódáira. (Iskolai dolgozat.) — 8. a) Kölcsey hazafias lírája. b) A hősök sírjánál beszéd.

VIII. osztály.

1. a) Széchenyi írói egyénisége. (Jellemzés.) b) Mit köszönhet a magyar nyelv Vörösmarty költészetének. (Értekezés.) — 2. a) Kemény jellemzőmódja a Zord időben. (Elemzés.) b) Három első nagy királyunk törvényei. (Tört. párhuzam.) — 3. a) A népiesség jelentősége irodalmunkban. (Irod. tört. értekezés.) b) Mily hőtani jelenségekkel jár 1 kg. — 20° C-os jégnek normális nyomás mellett + 200° C-ra

történő fokozatos felmelegítése? (Fizikai fejtegetés.) — 4 a) Petőfi képzelete dalaiban. (Lélektani elemzés.) b) Szimbolizmus Tompa költészetében. (Esztétkai fejtegetés.) — 5. a) Jókai előadó művészete. (Stilustani fejtegetés.) b) A népszínmű eredete és problémái. (Értekezés.) — 6. a) Lucifer szerepe Az ember tragédiája művészi problémájának megoldásában. (Irod. tört. elemzés.) b) A pesszimizmus elemei és megnyilatkozásai Vajda János lírájában. (Esztétkai elemzés.) — 7. a) A modern regény irányjai és főbb képviselői. (Irod. tört. értekezés.) b) Beszéd a hősök emlékenél.

c) A tanári testület iskolán kívüli: hitéleti, társadalmi, irodalmi munkássága.

Dr. Tihanyi Béla a kegyestanítórend szegedi társházának főnöke, igazgató, a középiskolai rendi hittanárokat képezítő vizsgálobizottság tagja, a Vendvidéki Szövetség és Szeged szab. kir. város iskolaszékének alelnöke, a Gyorsírás, Szépírás és Gépírás-tanítókat Vizsgáló Állami Szegedi Bizottság szépírás szakának ügyvezető elnöke. A Katolikus Középiskolai Tanáregyesület igazgatótanácsának, a Magyar Középiskolai Tanárok Nemzeti Szövetsége és a DMKE igazgatóságának és elnöki tanácsának, az Actio Catholica csanádegyházmegyei tanácsának és kultúrbizottságának, a Katolikus Középiskolák Igazgatói és Tanári Fegyelmi Tanácsának tagja, a szeged-belvárosi Egyházközség képviselőtestületének és tanácsának tagja, a budapesti Délvidéki Otthon, a Magyar Vöröskeresztgyulek, a Szegedi Piarista Diákszövetség, a Szegedi Katolikus Kör választmányának és Kultúrbizottságának, a Magyar Cserkészszövetség V. ker. intézőbizottságának és a szegedi Dugonics-Társaságnak rendes és igazgatósági tagja, a sebészeti klinikán működő Szatmári Irgalmasnővéreknek rendkívüli gyóntatója. Előadásokat tartott a sebészeti nővérek havi rekollekcióin. Beszédet mondott a Szegedi Katolikus Nővédő nagybőjti délutánján és a szegedi tankerület középiskolai igazgatóinak értekezletén előterjesztette a tankerület középiskoláinak szelekcióról szóló elaborátumait. Elnökölt a budapesti Angolkisasszonyok leánygimnáziumának tanévvégi érettségi vizsgálatain.

Barborik István. Cserkésztsízt, a kiscserkészek rajparancsnoka, résztvett a katonák húsvéti gyóntatásában, többször pasztorált.

Dr. Diósi Géza az Unio Cleri pro Missionibus papi missziós egyesület Csanád-egyházmegyei Tanácsának tanácsos tagja és pénztárosa. A Szegedi Pedagógusok Körének tiltkára. A Magyar Férfiak Szentkorona Szövetségének választmányi, a szegedi Dugonics-Társaság, a Magyar Téka és a szegedi Alföldkutató Bizottság tagja. Cikkeket, ismertetéseket írt a Szegedi Új Nemzedékbe, a Szegedi Naplóba, a szegedi Katolikus Tudósítóba, a Cselekvés Iskolájába, a Magyar Ünnepebe, a szegedi Katolikus Alföldbe, az Életbe, a Magyar Középiskolába. Könyve jelent meg Csekey István dr. egyetemi tanárral együtt: „Hirhedett zenésze a világnak. . .” Egykorú versek Liszt Ferenchez. Szeged, 1936. Felolvasást tartott a Dugonics Társaságban: Egykorú magyar nyelvű versek Liszt Ferenchez. Ezt az értekezést jelen Értesítő közli. Több helyen gyóntatott.

Dorogi Imre a Magyar Képzőművészek Egyesülete (Múcsarnok) festészeti szakosztályának rendes tagja, a Magyar Rajztanárok Országos Egyesületének választmányi tagja. A Magyar Képzőművészet-Egyesület festészeti szakosztályának rendes tagja.

Dr. Dukovics Lőrinc a Gyorsírás, Szépírás és Gépírástanítókat Vizsgáló Állami Szegedi Bizottság gyorsírás szakának vizsgáztató tagja; cserkésztsízt, parancsnokhelyettes.

Kiss István a Miasszonyunkról nevezett szegény iskolanővérek szegedi róm. kat. Árpádházi Boldog Margit-leánygimnáziumának megbízott igazgatója, Internátusának rendes gyóntatója és miséző papja, az Isteni Üdvözítő Nővéreinek rendes gyóntatója és lelki vezetője; a Szegedi Alsóvárosi Egyházközség Képviselőtestületének, a Szent Korona Szövetség és a Magyar Vöröskereszt Egylet szegedi választmányának, a Magyar Cserkészszövetség V. ker. intézőbizottságának, a Szegedi Katolikus Kör, a Szegedi Katolikus Növendő Egyesület rendes tagja, a Foederatio Emericana Marisia corporatiójának dominusza, a Magyar Középiskolai Tanárok Nemzeti Szövetségének és a DMKE-nek igazgatósági tagja.

Dr. Kiss Márton az Egyetem Barátai Egyesületének term. tud. szakoszt. választmányi tagja. A Szegedi Alföldkutató Bizottság tagja. Többször segédkezett különböző intézetek, alakulatok gyóntatásában.

Dr. Lukács József. A múlt évben rendezett római zarándoklat résztvevőinek beszédet mondott a Colosseumban (Igaz hithűség s a Lateráni Szilveszter pápa emlékműnél magyar kötelesség a Szent-székkal szemben.) Beszélt négy alkalommal a budapesti szervita templomban. (A fájdalom az erős hit iskolája... Az emberi gonoszság a földi szenvedés forrása... Adj számot sáfárságodról... Ez bizonyára Istenfia volt!) Négy ünnepi istentiszteleten a szegedi fogadalmi templomban, öt ízben a szegedi minorita templomban, négyszer a szegedi ferencendi Mátyás templomban, hét vasárnap a szegedi jezsuita templomban az egyetemi hallgatók szentmiséin, egyszer a Bánáti Korporáció Szent Tamás ünnepén a Szent Imre kápolnában s a szegedi Rókus-templomban beszélt. Előadott a m. kir. dohánygyári adventi délutánon. A szegedi dohánygyár tisztviselőinek s alkalmazottainak lelkigyakorlatot tartott (négy beszéd) s a KLOSz (Katolikus Leányok Országos Szövetsége) szegedi csoportjának húsvéti szent gyakorlatait (öt beszéd) vezette. Ugyancsak a KLOSz szeged-belvárosi csoportjának tíz előadást tartott dogmatikai, moralis és egyházi tartalommal. Vezércikkeket és kritikai méltatásokat írt a Komárom Esztergom vármegyei Hirlapba, Szegedi Naplóba, Szegedi Új Nemzedékbe, Életbe. Részt vett az egyetemi hallgatók pasztorációiban s különböző gyóntatásokban.

Dr. Révai József. A polgáriiskolai tanárokat képesítő vizsgálo bizottság tagja, az áll. Polgáriiskolai Tanárképzőintézetben a német nyelvnek, a Középiskolai Tanárképzőben a görög nyelvnek megbízott előadója, a Klasszikus Nevelés Hívei Egyesületnek, a Szegedi Katolikus Körnek, az Ifjúsági Irodalmi Egyesületnek, a Szegedi Jótékonyági Egyesületnek, a Férfiak Szent Korona Szövetsége szegedi fiókjának és a Szegedi Pedagógusok Körének választmányi tagja, az V. cserkészkerület társelnöke, intéző bizottságának és a 124. sz. Sziráki öregcserkészcsapat szervező bizottságának tagja és a

csapat lelkésze, úgyszintén a külvárosi cserkészlet szervezője; mint a Szegedi Piarista Diákszövetség a „Foederatio Emericana” „Integra” és „Szegediensis” corporációjának lelkésze több ünnepély rendezésében vett részt, három lelkigyakorlatot tartott, előadásokat tartott a Piarista Diákszövetség, a szegedi AVE és a hődmezővásárhelyi Ifjúsági Egyesület keretében, beszédekkel mondott a helybeli templomokban, kisebb cikkeket írt a Szegedi Új Nemzedék, a Katolikus Alföld, a Magyar Ünnepek, Korunk Szava és Új Kor c. lapokba az iskolán kívüli cserkészlet kérdéséről és „A nagydiák szabadságharca” címmel a jelen Értesítőbe egy parainesiszt.

Dr. Zányi László a Jahrbuch über die Fortschritte der Mathematik c. folyóirat munkatársa.

Zellhofer János a Magyar Cserkészszövetség V. kerületének ügyvezető elnöke, Országos Intézőbizottságának, a Szeged város törvényhatóságú jellegű Cserkészintézőbizottságnak és az V. kerületi I. számú tiszti próbáztató bizottságnak tagja, ünnepi beszédet mondott a bajai és a gyulai cserkészletek közös fogadalomtételén, előadást tartott a szegedi cserkésztsztek őszi tisztgyűlésén „Cserkészproblémák” címen, a tavaszi tisztgyűlésén „A cserkész tábor programja” címen.

IV.

Iskolánk tanulói.

a) A tanulók érdemsorozata.

a) Rendes tantárgyak.

Erkölcsei magaviselet: 1 = példás, 2 = jó, 3 = szabályszerű, 4 = kevésbé szabályszerű. Tanulmányi előmenetel: 1 = jeles, 2 = jó, 3 = elégséges, 4 = elégtelen; n. p. = egyházmegyei növendékpap; ö. d. = ösztöndíjas.
m. = tandíjmentes, 1., 2. . . f. — 1., 2. . . fokú tandíjkezdmény.

Első A) osztály.

Osztályfőnök: Zellhofer János.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k										Tandíjmentesség; tandíjkezdmény
		Hittan	Magyar nyelv	Föld-és néprajz	Latin nyelv	Természetrajz	Mennyiséglen és mérten	Rajz	Testnevelés	Szépíráás	Ének	
Austerweil Ferenc izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	
Bauer Zoltán	2	2	3	3	3	3	3	4	3	2	2	
Bán György izr.	2	1	3	2	3	2	3	3	3	4	2	
Berta Pál	1	2	3	3	3	3	3	3	fm.	2	2	
5 Borsi József ref.	1	1	2	3	3	2	2	3	1	1	2	1. f.
Bozsó Lajos	1	3	3	3	4	2	3	2	2	3	2	1. f.
Bólya Lajos	1	2	3	3	3	1	3	3	2	2	3	
Bózsó István	2	4	4	4	4	4	4	4	3	4	3	
Buday Endre	2	3	4	3	4	2	3	3	2	4	2	
10 Butkay Béla	1	1	3	2	3	1	2	3	2	2	1	1. f.
Csillik László	1	2	3	3	3	3	3	3	2	3	2	
Dánfy János	1	1	2	2	1	1	2	3	fm.	2	1	
Deutsch György izr.	1	1	3	2	3	1	2	3	2	3	1	1. f.
Diamant István izr.	1	1	3	2	3	2	3	3	3	3	2	
15 Erdős János izr.	1	1	3	3	3	2	3	3	2	3	2	1. f.
Farkas Lajos ref.	1	2	3	3	4	2	2	2	2	1	2	
Fehér Gábor	1	2	3	3	3	3	4	3	2	2	2	
Forgács Endre	1	1	3	2	3	1	3	2	2	1	2	1. f.
Galambos László gör. kat.	1	1	2	2	3	2	2	3	1	1	1	1. f.
20 Grosz Ferenc izr.	1	1	3	3	3	2	3	3	3	3	2	
Gyimesi György	1	1	2	2	3	2	2	2	1	1	1	1. f.
Hajdu János ref.	1	1	3	3	4	2	3	2	2	1	2	
Havasi Lajos	2	3	4	3	4	3	2	2	1	3	1	
Herczföld Artur izr.	2	2	3	3	4	3	3	3	fm.	4	1	
25 Homola Jenő ág. h. ev.	2	2	3	3	3	3	3	3	2	3	2	
Homola László ág. h. ev.	2	2	3	2	3	1	3	2	2	3	1	
Jász Antal	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	m.
Kiss Árpád	1	1	2	2	3	2	2	2	2	1	1	

A tanuló neve és vallása, ösztödiyas, vagy ismélő-e ?	Magaviselet	T a n t á r g y a k										Tandjementesség; tandjkezdvezmény
		Hittan	Magyar nyelv	Föld-és néprajz	Latin nyelv	Természetrjz	Mennyiségtan és mérten	Rajz	Testnevelés	Szépírás	Ének	
		2	1	3	2	3	2	2	3	2	3	
30 Kocsis Rezső	1	1	3	2	3	3	3	1	1	1	1	1. f.
Korodi Attila	1	1	1	2	2	1	3	1	1	1	1	1. f.
Kurucz László	2	1	3	3	3	3	3	2	1	2	2	
Maróthy Győző	1	1	1	1	1	1	1	1	fm.	1	1	1. f.
Miklós György	1	1	2	2	3	2	1	3	2	2	1	1. f.
Mogyorósi László izr.	1	2	2	1	2	2	3	3	2	2	1	
35 Molnár Dezső	1	2	3	3	3	3	3	3	3	1	2	
Molnár Zoltán	1	2	2	2	3	1	2	2	2	1	1	1. f.
Pálinkás László	2	2	3	3	3	2	3	3	1	1	2	
Petényi Gábor	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1	3. f.
Pintér Miklós ref.	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2	1	
40 Pöttinger Oszkár	1	1	2	2	3	1	2	2	2	1	1	
Rechtenwald Kristóf	1	1	2	3	3	3	3	1	2	1	2	
Sebők György	1	2	3	3	3	3	3	3	2	2	2	
Szamosvölgyi István	1	2	3	3	3	3	3	2	3	2	2	
Szekeres Péter	1	1	3	3	3	2	3	2	2	2	1	1. f.
45 Szöllősi Nándor	1	1	2	2	3	1	2	2	2	1	2	2. f.
Szücs Kálmán	1	1	2	2	2	2	2	1	2	1	1	2. f.
Vámos László	1	1	2	2	3	2	3	1	2	2	2	1. f.
Vecsernyés Lajos	2	2	3	3	4	3	2	3	1	2	2	1. f.
Weissberger István izr.	1	1	1	2	2	1	1	2	2	1	2	2. f.
50 Weisz József izr.	1	1	2	2	2	2	1	1	3	1	1	2. f.
Wigner György izr.	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	3. f.
Zelles Aladár	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	

Kimaradtak: Adler Nándor izr., Balog István, Bogdán József ref.
Borbola János, Győrbíró Arisztid, Horváth Gyula, Lábdy Kálmán,
Mees László, Molnár Gyula, Szücs József.

Összesen 62.

Első B) osztály.

Osztályfőnök: Kmety György.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k										Tandjementesség: tandíjkezdmény
		Hittan	Magyar nyelv	Föld-ésnéprajz	Latin nyelv	Természetrajz	Mennyiségien és mérten	Rajz	Tesztnevelés	Szépíráás	Ének	
Babiczky László	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2. f.
Balogh Ferenc	1	1	1	2	2	1	1	3	2	1	1	1. f.
Becsei Gyula ism.	1	1	2	3	2	2	3	2	1	1	1	
Burány János	1	2	2	2	2	1	2	3	fm.	2	2	1. f.
5 Csőr György	1	1	1	1	2	1	2	3	2	2	1	1. f.
Debreczeni Nándor	1	1	1	2	2	1	2	2	2	2	1	1. f.
Dietrich Gábor	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	
Fitz Imre	1	1	2	1	2	1	2	2	2	1	1	3. f.
Fűz Ferenc ism.	1	2	3	3	3	2	3	3	2	2	2	
10 Halla József	1	3	3	3	3	3	3	3	2	2	1	
Helmeczy Wigand	2	2	2	3	2	1	3	3	2	3	2	
Hoffmann József	1	1	2	2	3	1	3	1	2	1	2	1. f.
Juhász László	1	1	2	2	3	1	3	3	1	2	1	1. f.
Keszthelyi Béla	1	1	1	1	2	1	2	3	2	1	1	
15 Kovács Hegedüs József	2	1	3	4	3	3	4	4	1	3	2	
Kovács Sándor	1	2	2	3	3	2	3	2	1	1	2	
Lengyel András gör. kat.	1	1	2	2	2	1	3	2	1	2	2	1. f.
Lengyel György	2	1	3	3	3	2	3	2	fm.	2	1	3. f.
Leotai István	1	1	2	3	3	3	3	2	2	2	2	
20 Lestyán Károly	1	3	3	3	3	1	4	2	2	3	3	
Lovászi Ferenc	1	1	1	1	2	2	2	3	fm.	1	1	
Marton László	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	3. f.
Matyus Leó	1	1	1	1	1	1	1	1	fm.	1	1	3. f.
Málnás Alajos	2	1	2	3	3	2	4	3	3	3	2	
25 Mátyás Miklós	1	1	1	1	2	1	2	2	fm.	2	1	3. f.
Milovánovity Mihály g. kel. m.	2	1	1	1	2	2	3	2	2	1	2	1. f.
Monostori Béla	2	1	2	1	2	2	2	2	3	2	1	2. f.
Nagy János	1	1	1	1	2	1	3	3	1	1	2	1. f.
Nagy László	1	1	3	3	3	2	3	2	2	2	2	
30 Reibel Mihály	2	1	2	1	2	1	2	2	2	2	2	
Rózsa József	1	1	2	1	2	2	2	3	2	2	1	1. f.
Rőser Miklós	2	3	2	2	3	1	3	3	1	2	2	
Selypes András	2	2	3	3	3	3	3	2	1	2	2	
Sibalin Endre	2	2	2	3	2	3	3	3	2	1	2	
35 Szamosi László	1	1	2	1	2	1	3	3	2	1	1	1. f.
Szanka István	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1	1	3. f.
Szegfü László	2	2	3	3	2	2	3	3	2	3	2	
Szilágyi József	2	1	3	3	3	1	3	2	2	1	2	3. f.
Szirovicza Zoltán	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	

A tanuló neve és vallása, öszlőndijas, vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k										Tandíjmentesség; tandíjkezdmény	
	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Föld- és néprajz	Latin nyelv	Természetrajz	Mennyiségtan és mértan	Rajz	Testnevelés	Szépíráás		Ének
40 Szolcsányi Pál .	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	3. f.
Tamás István .	2	1	2	3	3	2	3	2	1	2	1	
Telles Antal ism.	1	3	3	3	3	3	3	2	1	2	2	
Tóth Béla	1	1	2	3	3	2	3	2	2	1	2	1. f.
Triltsch István	2	1	3	3	3	2	4	3	2	2	1	
45 Wentzel Ágoston	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2. f.
Wiedermann István	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2	1	
Willemsz Ottmár	1	1	2	2	3	2	3	3	1	2	2	3. f.
Zimányi Józset	1	1	2	2	2	1	3	1	1	2	2	3. f.

Kimaradtak: Borvári György, Csányi Sándor, Csárdás János, Halász Ferenc, Helvey Henrik, Jankovits József, Krauser József, Lastovicza József, Marosics István, Szabó László, Veiner Dezső.
Nem osztályoztatott: Balog Frigyes.

Összesen : 60.

Második A) osztály.
Osztályfőnök: Wolf Miklós.

A tanuló neve és vallása, öszlőndijas, vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k										Tandíjmentesség; tandíjkezdmény	
	Magaviselet	Vallásan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajz	Testnevelés		Ének
Balázs Iván	1	1	2	3	2	1	1	2	2	2	1	
Bartos Zoltán ref.	2	1	3	3	3	3	2	3	3	2	2	
Bencsik József	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	
Borsos Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4. f.
5 Budai Miklós	2	1	3	3	3	3	3	3	2	1	1	
Christoph József	2	1	2	3	2	3	2	3	3	1	1	1. f.
Dietrich Dénes	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	
Dobozy László ref.	2	1	2	3	3	2	1	2	3	2	1	3. f.
Endrődy Oszkár	2	2	3	3	2	2	2	3	3	1	1	
10 Fürsth Béla ism.	1	1	2	3	3	3	2	3	3	2	2	
Gajdos József	2	2	3	3	3	3	3	3	3	1	2	
Halmos László	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	
Hanyi Zoltán	1	1	2	2	3	1	1	2	2	1	1	3. f.
Hargittay István	1	1	1	2	3	2	1	1	2	2	1	3. f.
15 Hoffmann Ferenc	1	1	1	2	2	1	1	2	2	1	1	1. f.

A tanuló neve és vallása, öszlőndijas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k									Tandjimentesség; landjikedvezmény	
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természettrajz	Mennyiségtan	Rajz	Testnevelés		Ének
Horváth Béni	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	
Juhász Árpád	1	1	2	3	3	3	2	3	2	1	1	
Kassai Lambert	2	2	3	3	2	3	2	3	3	1	2	1. f.
Kecskés István	1	1	2	2	3	2	1	2	2	2	1	2. f.
20 Kiss Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4. f.
Kiss Ferenc József	2	2	3	3	3	3	3	3	3	1	1	2.
Kókay László	1	1	2	2	3	2	1	3	3	1	1	1. f.
Kovács Ferenc ref.	1	1	1	3	2	2	2	2	2	1	1	1. f.
Lajos István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3. f.
25 Lőrinczy Gábor	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	4. f.
Malina Gyula	1	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1	1. f.
Máriaföldy Péter	1	1	2	3	3	2	1	2	2	1	1	1. f.
Nagy József	1	1	2	3	2	2	2	2	1	2	1	2. f.
Piukovics Dezső	2	1	1	2	2	1	1	2	2	1	1	2. f.
30 Polyák Ferenc ism.	2	1	2	3	3	3	2	3	3	2	2	
Réső János ref. ism.	1	1	3	3	3	3	2	3	3	1	1	
Réti György izr.	2	2	3	4	3	3	3	3	3	1	2	
Rósa János	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	4. f.
Ruh László	1	1	1	2	2	1	1	1	1	2	1	2. f.
35 Schork István	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	
Sebestyén Gábor	1	1	1	2	2	1	2	2	2	2	1	1. f.
Somogyi László	1	1	1	2	1	1	1	1	2	2	1	3. f.
Sopsich Rezső	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1	
Szabó Pál	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1. f.
40 Szendrő Zoltán	2	1	3	3	3	2	2	3	3	2	2	
Szécsényi Árpád	1	1	3	3	3	2	3	3	3	2	2	
Székely Péter ref. ism.	1	1	2	3	3	2	2	2	2	1	2	
Telek István ism.	1	1	3	3	3	2	1	3	3	1	2	
Török László	1	1	2	2	2	1	1	2	3	1	1	3. f.
45 Welvárth Pál izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3. f.
Willemsz Tibor	1	2	2	3	3	2	2	3	3	1	1	1. f.
Zerinvári Elemér ism.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	
Zolnay László ref.	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1	1. f.
Zoltay József	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1	1. f.
Magántanuló :	—											
50 Gecsényi Tihamér	—	1	2	3	3	2	1	2	2	—	—	

Összesen : 50.

Második B) osztály.

Osztályfőnök: Csonka Mihály.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	T a n l á r g y a k										Tancjimentesség: landjikedvezmény
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Testnevelés	Ének	
Antali László	1	1	2	3	2	2	2	2	1	1	1	1. f.
Baka Géza	1	1	1	2	1	2	1	2	1	1	1	1. f.
Demján Sándor	1	1	3	3	2	2	1	2	1	2	2	1. f.
Fehér László	1	1	3	4	2	3	2	3	2	3	2	
5 Frankó Andor	1	1	1	2	1	1	1	1	1	fm.	1	1. f.
Gazdag József	1	1	3	3	3	2	1	3	2	2	2	
Göntér Ferenc	1	1	2	2	2	2	1	2	3	2	1	1. f.
Hevesi Károly	1	1	3	3	3	1	1	3	2	fm.	1	1. f.
Honli Géza	1	1	3	4	3	3	2	3	2	2	2	
10 Hrabák Károly	1	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2	
Huhn László	1	1	3	3	1	1	1	2	1	1	1	1. f.
Ila-Horváth Imre	1	1	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2. f.
Iván László	1	1	3	3	1	3	3	3	2	2	1	
Károly Sándor	2	2	4	4	3	3	3	3	3	3	1	
15 Kávay László	1	2	3	3	2	3	2	3	3	3	2	
Keresztély Tibor	1	1	2	3	2	2	2	2	2	1	1	2. f.
Konrád György izr.	1	1	3	3	2	2	2	2	3	3	1	
Kovács Vilmos	1	2	3	4	3	3	3	3	2	2	2	
Kövári György ism.	1	1	3	3	2	2	2	3	2	2	2	
20 Kúsz Jenő	2	3	4	4	3	3	3	4	2	fm.	2	
Liptay László	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1	3. f.
Merley Tibor	1	1	3	3	2	1	1	2	2	1	1	1. f.
Molnár István	1	1	3	3	3	1	1	3	3	2	1	
Motika Endre	1	1	2	3	1	1	1	2	2	3	1	1. f.
25 Nedelykov Mihály g. kel. sz.	1	1	2	3	2	2	2	2	2	2	2	1. f.
Niedermayer Adám	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1	1	m.
Opre Kálmán	1	1	2	3	1	1	1	3	2	1	1	1. f.
Osznovics Sándor	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	m.
Paskai Antal	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	4. f.
30 Pavlovic László	1	1	3	3	2	2	1	3	3	2	2	
Radványi Sándor	2	2	4	4	4	4	3	4	3	2	1	
Reitzer György izr.	1	1	2	2	2	2	2	3	3	3	1	
Retzler István	2	2	3	3	2	3	3	4	3	1	1	
Salánki István	1	1	3	3	3	3	3	3	3	1	2	
35 Schwáb Endre izr.	1	1	3	3	2	1	1	3	3	fm.	2	
Schwarz Jenő izr.	2	2	4	4	3	3	3	3	3	2	2	
Seiler Ernő izr.	2	2	4	4	2	2	2	3	3	2	2	
Spitzer György izr.	1	1	2	2	1	1	1	2	3	2	1	2. f.
Szabó Elek	2	2	4	4	3	4	3	4	3	1	2	

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismélő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k										Tandíjmentesség; tandíjkezdmény
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajz	Testnevelés	Ének	
		40 Szabó Lajos	1	1	2	3	3	2	2	3	3	
Szász Péter izr.	2	1	3	4	2	2	2	4	3	2	2	
Szöke Gyula	1	1	2	4	3	1	1	3	3	2	2	1. f.
Telek Pál	1	1	2	3	1	2	2	1	1	3	1	2. f.
Timár László	1	1	3	3	1	1	1	3	1	1	2	1. f.
45 Tóth Pál	2	2	4	4	3	3	3	4	3	2	3	
Tranger Tibor	1	1	3	3	1	1	1	2	2	1	1	
Varnyu Sándor	2	1	2	3	2	2	2	3	3	2	1	1. f.
Vecsernyés József ism.	2	2	3	3	3	3	2	3	2	1	2	
Vida László	1	1	1	2	1	1	1	1	2	2	1	1. f.
50 Winter Miklós izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	3	2	1	
Zárián István	1	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1	1. f.
Zsák Péter	1	1	2	2	1	2	1	2	2	2	1	1. f.

Beteg: Szalgháry Tamás.

Kimaradt: Borsos Béla, Kalapos János.

Összesen: 55.

Harmadik A) osztály.
Osztályfőnök: Barborik István.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismélő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k										Tandíjmentesség; tandíjkezdmény
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Fizika	Mennyiségtan	Rajz	Testnevelés	
		badini BadinyElemér ág.h.ev.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	
Bakálovich István	1	2	3	3	3	2	2	3	3	2	2	
Bakos Károly	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	3. f.
Balaton György	1	1	3	3	3	3	3	1	3	3	2	
5 Bari László ism.	1	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	
Bába László	1	1	2	2	3	2	3	1	2	2	1	
Bózsó Árpád	1	1	3	2	2	2	2	2	2	2	1	1. f.
Bózsó István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	m.
Bőjti János	2	3	4	3	3	3	3	3	3	3	1	
10 Bukovinszky László ág.h.ev.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1	
Csikós Mihály	1	1	2	2	2	1	2	1	2	3	2	
György Ákos	1	1	2	2	3	3	3	3	3	3	1	
Halasi Antal	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1	

A tanuló neve és vallása, öszlőndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k										Tandíjmentesség: landijkedvezmény
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Fizika	Mennyiségtan	Rajz	Testnevelés	
Irányi László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	3. f.
15 Karádi László	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	3. f.
Kersch László	1	2	3	3	3	3	3	2	2	3	1	3. f.
Kertész Lajos	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	3. f.
nemes Kup László.	2	1	2	2	1	1	1	1	2	1	2	m.
Kurucz Béla	1	2	3	3	3	3	2	2	2	2	2	
20 László Endre	1	1	2	2	2	2	2	1	2	3	1	1. f.
Lehoczky Miklós	1	2	3	3	2	3	3	1	2	2	1	
Lestyán János	1	1	4	3	3	3	3	3	3	3	3	
somorjai Lukachich Győző	1	1	3	3	3	3	3	2	3	3	1	
Lukácsi István	1	1	2	2	2	2	1	1	2	1	2	3. f.
25 Magyar Kossa László	1	2	3	3	3	3	3	1	2	2	2	
Már Ferenc	1	1	3	3	3	3	3	3	4	3	1	
Mátyás Ferenc	2	1	2	2	2	1	2	1	2	2	1	3. f.
Nagymihály Pál.	1	2	4	3	3	2	2	2	3	3	1	
Németh István	1	1	2	2	2	1	2	1	2	2	2	3. f.
30 Papp Ferenc ref.	2	1	3	3	3	2	2	2	3	3	2	
Pávó Nándor.	1	1	3	3	3	3	2	1	2	2	2	
Perecz Albert	1	2	4	3	3	3	3	2	3	3	1	
Popper Zoltán izr.	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2	1	3. f.
Rácz Dezső	2	1	3	2	3	3	2	2	2	2	1	1. f.
35 Rácz Lajos	2	1	3	2	3	2	2	2	3	2	2	2. f.
Rétháti László	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2. f.
Rozgonyi Andor	1	1	3	3	3	2	1	2	3	3	1	
Sajó János	2	2	2	3	3	2	2	1	2	2	2	1. f.
Schreiner János.	1	1	2	3	3	2	2	1	2	3	1	1. f.
40 Seiden Pál izr.	2	1	3	3	3	3	2	2	2	3	3	
Skultéty János	1	1	2	3	3	2	2	2	3	3	2	
Strifler Ádám	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	3. f.
Szabó László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	m.
Szakáll István	1	2	3	3	2	2	1	2	2	3	1	1. f.
45 Szepesy Gábor ref.	1	1	2	2	3	1	1	1	2	3	2	
Veress Elemér	1	1	3	3	3	3	3	2	3	3	1	
Víg László	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1	
Weissberger Imre izr.	1	1	2	2	2	2	2	2	2	3	1	3. f.

Összesen : 48.

Harmadik B) osztály.
Osztályfőnök : Babos Dezső.

A tanuló neve és vallása öszlőndíjas, vagy ismétlő-e ?	Magaviselet	T a n t á r g y a k										Tandíjmentesség ; landjkezdvezmény
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Fizika	Mennyiségtan	Rajz	Testnevelés	
Almássy László	1	2	3	3	3	3	2	2	3	2	2	
Austerweil Lajos izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	
Baka József	1	1	2	2	2	2	1	1	2	1	2	3. f.
Borbás István	1	1	3	3	3	2	1	2	3	3	1	
5 Bukovitz László	1	1	2	3	3	3	1	3	3	2	f.m.	
Dény Miklós	1	1	2	3	2	2	1	1	3	1	3	1. f.
Farkas Béla	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	2	3. f.
Farkas István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3. f.
Felkai Béla	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	2	1. f.
10 Gillay János	1	1	1	2	1	1	2	2	2	1	2	2. f.
Gräbeldinger József	1	1	2	2	1	1	1	2	3	2	1	1. f.
Grüner György izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	3. f.
Györki András izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	
Imre József	1	1	1	2	1	2	1	1	2	1	1	1. f.
15 Kerényi Károly	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	3. f.
Kerni Kálmán	1	1	1	2	2	1	1	1	2	2	f.m.	3. f.
Koltai Géza	1	1	2	3	3	3	2	3	3	3	1	
Kontraszti Endre	2	1	3	3	3	3	1	1	2	2	2	1. f.
Lantos István	1	1	2	2	3	3	2	2	3	3	3	
20 Maier Béla	2	1	2	2	3	2	1	2	3	2	2	2. f.
Márkus László	2	2	3	3	3	1	1	1	3	3	3	
Molnár Károly	1	1	3	3	3	2	1	1	3	3	3	
Nacsa Andor	2	2	3	3	3	2	2	2	3	3	2	
Nátly Gyula	2	1	3	3	3	3	2	2	3	3	2	
25 Ördögh János	1	1	2	2	2	2	1	1	3	2	1	1. f.
Petőcz Tibor	1	1	2	3	3	3	1	2	3	3	1	1. f.
Piukovich József	1	1	2	2	2	1	1	1	2	3	1	2. f.
Pudler László izr.	1	1	1	2	1	1	1	1	2	2	2	2. f.
Romoki Arnold	1	1	2	3	2	2	1	1	2	2	2	3. f.
30 Roth István izr.	1	1	1	2	1	1	1	2	2	2	2	
Sebők Ödön	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	4. f.
Selyem János ö. d.	1	1	1	1	2	2	1	1	2	1	1	3. f.
Stevka Zoltán	1	1	3	2	3	3	2	3	3	3	2	
Szabó Bertalan	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	3. f.
35 Szabó Ferenc	1	1	1	2	2	1	1	1	2	1	2	1. f.
Szabó Gyula	1	1	2	2	3	3	1	1	3	2	1	1. f.
Szalma József	2	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	1. f.
Szeles József	1	1	3	3	2	1	1	1	3	3	2	1. f.
Szentgáli Gyula	1	2	2	3	2	2	1	1	3	2	1	2. f.

A tanuló neve és vallása, osztálydíjas, vagy ismélő-e ?	Magaiviselet	T a n t á r g y a k										Tandjimentesség; tandijkedvezmény	
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Fizika	Mennyiségtan	Rajz	Testnevelés		
40 Szélpál Ottó	1	1	2	2	2	2	1	1	2	1	1	3	f.
Szigetvári Ferenc	1	1	2	3	3	2	3	3	3	3	3	3	f.
Tamási Lajos	2	1	3	3	3	2	2	2	3	2	3	3	
Tóth Sándor	1	1	2	2	3	3	3	2	3	3	2	1	f.
Veress Lajos	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3		
45 Vértés Tibor izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2		
Wittig Tibor	2	3	3	3	3	3	2	2	3	3	2		

Kimaradt: Horváth Kázmér, Józsa Lajos, Kirchenmayer László,
Szilágyi Imre ism. Összesen : 50.

Negyedik A) osztály.
Osztályfőnök: Kiss István.

A tanuló neve és vallása, osztálydíjas, vagy ismélő-e ?	Magaiviselet	T a n t á r g y a k										Tandjimentesség; tandijkedvezmény		
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Gyorsírás		Testnevelés	
Bérczi István	1	1	3	3	3	3	2	1	1	1	2	fm.	3	f.
Biacsi Árpád	2	2	3	3	3	3	3	3	3	1	3	1		
Bükkösy Albert ref.	2	2	3	4	3	2	1	2	3	3	2	2		
Csala Ferenc ism.	1	1	3	3	3	2	2	2	2	3	1	1		
5 Csenderits László	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	2		
Csikesz Lajos ref.	2	1	3	4	3	3	3	3	3	3	4	2		
Fári Imre	1	2	2	3	3	2	2	3	3	2	2	2		
Filder Péter	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	fm.	1	f.
Gera János ref.	2	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2		
10 Gombos Mihály	1	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2		
Gradiskai László	2	1	3	3	2	2	2	3	3	2	3	2		
Hidjapusztay Andor	1	1	2	3	3	2	1	1	1	2	2	2	2	f.
Horváth János	2	1	1	2	1	1	1	1	1	1	3	2		
Ivaska Árpád	1	2	3	3	3	3	2	3	3	2	3	1		
15 Knével Lajos	1	2	3	3	3	4	4	3	3	2	4	1		
Kontraszty György	1	2	3	3	3	3	2	1	2	2	3	fm.		
Lakó József	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	4	fm.		
Lakó László	2	2	3	4	3	3	3	3	3	4	4	2		

Negyedik B) osztály.
Osztályfőnök: Zányi László dr.

A tanuló neve és vallása osztályfőnök, vagy ismellő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k										Tandijmentesség; tandijkezdmény	
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettud.	Mennyiségtan	Rajz	Gyorsírás		Testnevelés
Alács Gyula	1	1	2	2	2	2	1	2	1	1	3	1	2. f.
Beke Béla ref.	1	2	2	3	3	4	2	1	3	3	3	1	2
Czeczey Imre.	1	1	3	3	3	3	2	2	3	3	1	2	2
Czérna István	1	1	2	2	2	2	1	1	3	1	2	2	3. f.
5 Dér Imre	1	2	1	3	3	2	2	2	3	2	3	1	
Frischmann Gábor	1	1	2	3	1	2	1	1	2	2	1	fm	2. f.
Gulyás Árpád	1	1	2	3	3	2	2	3	3	2	4	1	
Gulyás Zoltán izr. ism.	2	2	3	3	4	3	3	3	3	3	4	4	
Gyenes Endre	1	2	3	3	4	3	2	3	3	2	2	2	
10 Hevesi László	1	1	1	1	2	2	2	1	2	1	2	1	3. f.
Huhn Lajos	2	2	3	3	3	2	1	2	1	2	3	1	1. f.
Jóhárt István	1	1	2	3	3	1	1	1	3	2	1	1	
Konyhás János g. kat.	1	1	3	3	4	1	2	3	3	1	3	1	
Kövári László	1	1	3	3	3	3	2	2	3	2	3	1	1. f.
15 Márki Antal ism.	2	1	2	3	3	2	1	1	3	3	3	1	
Menyhárt Pál	1	2	2	3	3	2	1	1	2	2	4	2	1. f.
Nagy Barna ref.	2	1	2	3	3	1	1	2	3	3	2	1	
Nagy István	1	1	1	2	3	3	3	2	3	2	3	1	1. f.
Oláh Zoltán ref.	1	1	2	3	4	1	2	2	3	2	1	2	
20 Rényi Kálmán	1	1	1	2	2	1	1	1	2	1	3	1	2. f.
Répás Nándor	1	2	3	3	3	3	3	4	3	2	3	1	
Sarkantyú Jenő	2	2	3	3	2	2	2	2	3	1	3	1	
Szabó Aurél	2	2	2	3	3	2	1	3	3	3	1	1	
Szűcs Ede	1	2	3	3	4	3	2	3	3	3	4	1	
25 Szűcs János	2	2	3	4	4	4	4	3	4	1	4	1	
Técsi László ref.	2	1	3	3	3	2	2	2	3	1	4	1	
Tóth Béla	2	2	3	4	4	3	3	3	4	3	4	2	
Vecsey Tibor ág.h.ev.	2	1	2	3	3	3	2	2	3	3	2	2	
Vincze Endre	1	2	3	3	4	3	3	2	3	3	4	2	
30 Virág László	1	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2	
Witinger Zoltán	1	1	3	3	3	3	3	2	3	3	4	2	
Ziegler Sándor	1	1	2	2	2	3	3	2	2	2	3	2	2. f.

Összesen: 32.

Ötödik A) osztály.
Osztályfőnök: Dr. Diósi Géza.

A tanuló neve és vallása, öszlőndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	T a n l á r g y a k										Tandíjmentesség: tandíjkezdmény	
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Francia nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettud.	Mennyiségtan	Gyorsírás		Testnevelés
Bach György izr.	1	1	1	2	—	1	2	1	1	2	3	1	
Balázs János	1	2	3	4	—	3	3	3	2	3	3	4	
Bertók József	1	1	1	1	—	1	1	1	1	2	2	2	1. f.
Bitó János	1	1	2	3	—	2	2	1	1	3	3	2	
5 Bózsó József	2	1	3	3	4	—	4	3	2	3	3	4	
Czérna Lóránd	2	1	2	3	—	3	3	1	2	3	2	1	
Deli Péter	1	2	2	2	3	—	2	1	2	3	4	3	
Egőd Tamás izr.	2	2	3	4	—	3	4	3	3	3	4	3	
Fenyvesi József	1	2	2	3	—	3	3	3	3	3	2	1	
10 Förgeteg János	1	2	2	2	—	2	2	1	1	2	3	2	1. f.
Gillay József	1	1	1	2	2	—	1	1	1	2	2	2	1. f.
Hamza Aladár	1	1	2	1	—	1	1	1	1	1	3	1	2. f.
Hoffmann János	1	1	2	2	—	2	2	1	1	2	2	1	2. f.
Horváth Béla	1	1	2	3	—	3	2	2	2	3	3	1	1. f.
15 Kasza Andor	1	2	2	3	—	3	3	1	3	3	4	2	
Kertész János	2	1	2	3	—	2	2	2	2	3	3	1	
Kis György	1	2	2	3	—	2	2	2	3	3	2	1	1. f.
Kiss Ferenc	2	2	2	3	—	2	2	1	2	3	1	1	
Koczka István	2	1	1	1	3	—	1	2	1	2	2	fm	3. f.
20 Koczka László	1	2	2	2	—	2	3	2	3	3	2	1	1. f.
Kovács Béla	1	3	3	3	—	3	4	3	2	3	3	1	
Kovács Ferenc	2	3	3	4	—	3	3	3	4	4	2	4	
Láng László	1	1	1	2	—	1	2	2	2	1	2	2	3. f.
Littomericzky János	1	1	2	3	—	3	4	3	2	3	4	fm	
25 Lózsa Albert	1	1	1	2	3	—	3	3	2	2	3	1	1. f.
Milotay László ref.	2	1	3	3	—	2	3	3	2	4	1	2	1. f.
Pál László ref.	1	1	2	3	—	3	3	2	3	3	3	1	
Pfeiffer József	1	1	2	2	—	2	2	3	2	3	1	2	1. f.
Reiter Pál izr.	3	2	3	4	—	3	3	2	3	3	4	3	
30 Reneczéder Béla	2	2	2	3	—	3	3	3	1	2	4	2	
Sajó István	1	1	1	2	3	—	2	1	1	2	3	3	1. f.
Schmidt József	2	2	2	3	—	3	2	3	2	3	2	1	
Sipos György	1	1	1	2	2	—	2	1	1	2	1	1	3. f.
Szabó Tibor	2	2	2	3	—	3	3	3	3	4	3	1	
35 Szegedy Ottó	1	1	2	2	—	3	3	2	1	2	4	2	
Szilágyi Pál ref.	2	2	3	3	—	3	3	3	3	4	4	fm	
Szűcs Vilmos ism.	2	2	3	3	—	3	4	3	4	3	3	2	
Welwárt György izr.	2	1	2	2	—	2	2	3	2	2	2	2	1. f.

Kimaradtak: Bódi Géza ism., Weitz András.
Mehalt: Nagymihály Mihály.

Összesen: 41.

Ötödik B) osztály.
Osztályfőnök: Román Béla.

A tanuló neve és vallása, öszlőndijas, vagy ismellő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k											Tandíjmentesség: tandíjkezdvezmény	
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Francia nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettrajz	Mennyiségtan	Gyorsírás	Testnevelés		
Antalfy Antal . . .	2	4	3	3	4	—	3	1	2	4	3	2		
Beke András . . .	1	2	2	3	3	—	2	3	2	3	3	1		
Bély József . . .	2	3	3	4	4	—	4	4	3	4	4	2		
Csonka István . . .	2	2	3	3	4	—	4	4	3	3	3	2		
5 Dancs István . . .	1	2	1	2	2	—	1	1	1	2	2	2	3 f.	
Deutsch József izr.	1	1	1	2	—	—	1	1	1	2	1	2	2. f.	
Déri Pál izr. . . .	1	1	2	2	—	—	3	2	3	2	2	2		
Dobó József . . .	1	1	3	3	—	—	3	3	2	3	3	2		
Dorogi Lajos . . .	2	3	3	3	—	—	4	4	4	3	4	2		
10 Dudás Béla . . .	1	3	3	3	3	—	3	4	3	3	3	2		
Fellegvári Györgyág.h.v.	1	2	3	3	—	—	3	2	3	2	3	3 fm.	1. f.	
Gál Vilmos	1	3	3	3	—	—	4	3	2	1	3	4	1. f.	
Gyarmati Jenő ref. .	1	2	3	4	—	—	3	3	3	2	3	4	1	
Halasi Ferenc . . .	2	3	3	3	—	—	4	4	3	3	4	4	1	
15 Kercsov Antal . . .	1	2	3	3	—	—	3	3	3	3	3	1	1	
Kiss Antal ism. . . .	2	1	2	3	—	—	3	3	1	2	2	2	1	
Kisfaludi Miklós . .	1	1	1	2	3	—	2	2	3	2	3	3	1	1. f.
Koncz Imre ref. ism.	2	1	3	3	—	—	2	3	2	3	3	4	2	
Kopasz Ferenc . . .	1	3	3	3	—	—	2	3	4	2	3	4	2	
20 Kordás Pál	1	1	2	3	—	—	3	3	2	2	3	2	2	
Máriavölgyi Péter .	1	2	2	3	3	—	3	2	2	3	3	2		
Monostori Antal . .	2	2	2	3	—	—	3	3	1	3	3	3	2	
Moró Károly	2	4	3	3	—	—	3	4	3	3	4	4	2	
Nagy Béla	1	1	1	2	2	—	2	1	1	3	3	2	1. f.	
25 Nagy Miklós	1	3	3	3	—	—	3	3	3	3	3	4	2	
Pintér Ferenc	1	1	1	2	3	—	2	1	1	2	1	1	3. f.	
Pozsonyi Ottó	2	4	3	3	—	—	3	4	1	2	4	4	2	
Pöttinger László . .	1	3	3	3	—	—	3	3	3	2	3	4	2	
Radnai Andorg.kat.ism.	1	1	2	3	3	—	3	3	3	2	3	2		
30 Sallai Lázár István .	1	3	3	3	—	—	2	3	2	2	3	2	1	
Sebestyén László izr.	1	1	2	3	—	—	3	3	3	3	3	4	2	
Tábi Tibor	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	2. f.	
Tellesz Albert	2	3	2	3	—	—	3	2	2	3	3	4	2	
Tóth Ferenc ism. . . .	1	3	2	3	—	—	2	3	3	3	3	2	1	
35 Tóth József	2	3	3	4	—	—	4	4	3	4	3	4	1	
Vig János	2	2	3	3	3	—	3	3	2	2	3	1		
Zsarnai Károly	2	3	2	2	—	—	1	2	2	2	1	2	1. f.	

Kimaradtak: Gál József, Kökény Balázs, Szuchanek László.

Összesen: 40.

Hatodik osztály.
Osztályfőnök: Tárkányi Ferenc.

A tanuló neve és vallása, öszlőndijas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	T a n l á r g y a k										Tandjimenlesség: landjikedvezmény	
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Francia nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan.	Testnevelés		
Antalfy György	1	2	2	2	—	2	2	2	2	2	2	3	
Badiny Gyula ág.h.ev.	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	fm	m.
Balásy István	1	1	2	3	2	—	3	3	2	2	2	1	
Balugyánszky Elemér g.kat.	2	1	3	3	—	2	3	2	2	3	3	2	
5 Böröcz Endre	1	2	2	3	—	1	2	2	3	3	3	2	1. f.
Buócz Zoltán	2	2	2	3	—	2	2	3	3	2	2	1	
Csala Dezső ref.	2	1	2	3	—	3	3	2	3	3	3	2	
Csonka László	1	1	1	2	—	3	3	2	2	3	3	1	1 f.
Csontos László ref.	1	1	1	2	2	—	2	1	2	2	2	1	1. f.
10 Domján József	2	2	3	3	—	3	3	3	3	2	2	2	
Eckerdt László	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	2	1. f.
Falcone Kálmán	2	2	1	3	—	3	2	3	3	3	3	2	
Fejér István izr.	1	1	2	2	—	1	1	1	1	2	2	2	
Fenyő László izr.	1	1	1	2	—	2	1	1	1	2	fm.	1	
15 Fikert Géza ref.	1	1	2	3	2	—	2	2	1	3	1	1	1. f.
Fischer Lajos izr.	1	1	1	3	—	3	3	2	1	3	1	1	
Forinyák Gyula	1	1	2	3	—	3	3	2	1	2	1	1	1. f.
Gombos Pál izr.	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	3. f.
Grasselly Gyula	1	1	1	2	2	—	2	1	1	3	2	2	3. f.
20 Grünhut János izr.	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	fm	3	3. f.
Halasi Gyula	2	1	2	3	—	3	3	3	3	2	1	1	
Hetényi János	1	2	3	3	—	2	3	2	2	3	2	2	1. f.
Horacsek Rezső	2	1	2	3	—	2	3	2	2	2	2	2	
Horváth István	1	1	3	3	—	3	3	2	3	3	1	1	
25 Horváth Zs. László	2	2	3	3	—	3	3	3	4	3	3	3	
Kiszely Rezső g.kat.	1	1	2	2	—	2	2	2	3	2	1	1	1. f.
Korényi Károly	2	2	1	2	2	—	2	2	2	2	3	3	2. f.
Kovács Mihály	1	1	2	1	1	—	1	1	1	1	1	2	m.
Miklay Frigyes	1	2	2	3	—	2	2	2	1	3	2	2	
30 Milassin László	1	1	2	3	3	—	2	2	1	3	1	1	
Molnár Dániel	1	1	2	3	3	—	3	3	3	3	1	1	
Naszády József	1	2	2	1	1	—	1	1	3	2	fm.	1	1. f.
hatolykai Pap István	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	4. f.
Papp László	2	3	1	3	—	2	2	2	1	3	1	1	
35 Pauncz Rezső izr.	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	2	4. f.
Perczel Ferenc	2	3	4	3	—	3	4	3	3	4	2	2	
Rosiár László	1	1	2	2	4	—	2	2	1	3	1	1	4. f.
Schwarz Dezső izr.	2	1	2	3	—	1	1	2	1	3	3	3	
Singer Ferenc	1	1	2	2	3	—	2	2	3	2	2	2	1. f.

A tanuló neve és vallása, öszlőndijas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k										Tandíjmentesség; tandíjkezdmény
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Francia nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Testnevelés	
40 Soksics László	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	2	3. f.
Sólyom Károly ág.h.ev.	2	1	2	3	—	*3	3	2	2	4	1	
Szalay Sándor	1	1	2	3	—	3	3	2	2	3	2	
Szadeczki-Kardoss Géza ref.	1	1	2	3	—	3	3	2	1	3	1	1. f.
Szathmáry Lóránt	2	2	2	3	—	2	2	2	2	3	1	
45 Szécsi Ferenc	1	1	2	3	—	2	2	3	2	3	2	
Szilágyi Antal	2	2	3	3	—	4	3	3	2	3	2	
Szilágyi Sándor	1	1	2	2	3	—	2	2	1	2	fm.	
Szirovicza Imre	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	2	3. f.
Tapodi Dömötör	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	4. f.
50 Tompai László	3	2	3	3	2	—	3	3	2	2	3	1. f.
Tóth Ágoston	1	1	2	1	—	1	1	1	2	2	1	3. f.
Valihora Imre	2	3	3	3	—	2	3	3	2	3	1	
Valihora István	2	2	2	3	—	3	3	3	3	3	1	
Varga Antal	1	3	3	3	—	2	3	3	3	3	1	
55 Varga Lajos	1	1	2	3	3	—	2	2	2	3	2	
Varga László	2	1	2	3	4	—	3	3	1	3	2	
Vincze Pál izr.	2	2	3	3	—	3	3	3	3	3	2	
Vizvári László	1	1	1	1	—	1	1	1	2	1	fm.	1. f.
Witzenetz László	2	2	3	3	—	3	2	3	2	3	1	
60 Zakar György ref.	1	1	1	2	—	2	1	2	1	3	1	2. f.
Zelei Mihály	1	1	2	2	3	—	2	2	3	3	1	1. f.
Magántanuló:												
Ferenczy József	—	1	2	1	1	—	2	2	2	2	—	
Kimaradtak: Szörfy Miklós, Vigner István izr.												Összesen 64.

* Erdemjegyet angol ny.-ból kapta.

Hetedik osztály.

Osztályfőnök: Rassovszky Gyula.

A tanuló neve és vallása, öszlőndijas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k										Tandíjmentesség; tan díjkezdmény		
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Francia nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettan	Testnevelés		Egészségtan	
Csepi Lajos ág. h. ev.	1	1	3	3	—	3	3	2	2	3	3	2	2	
Csiky István	1	1	1	2	—	1	1	2	2	2	2	1	1	1. f.
Dér Sándor	1	3	3	4	—	3	3	3	3	3	3	1	2	
Fischer János izr.	1	1	1	1	—	1	1	2	2	2	1	2	1	1. f.
5 Fodor Zoltán	1	1	2	3	—	2	3	3	2	3	3	1	2	

A tanuló neve és vallása, öszlőndijas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k										Tandíjmentesség: tandíjkezdmény		
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Francia nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Fizika	Mennyiségtan		Testnevelés	Egészségtan
Forgách László ref.	1	1	3	3	—	3	3	3	2	3	4	2	2	
Forinyák László . . .	1	1	3	3	3	—	3	3	1	2	3	1	1	
Futó István	1	1	2	3	—	3	3	2	2	4	3	1	2	
Gárgyán Imre	2	1	3	4	3	—	3	3	2	4	4	2	1	
10 Géhler Ferenc	2	2	3	3	—	3	3	3	3	3	4	1	1	
Gilly Andor ism.	1	3	3	3	3	—	3	3	2	3	3	1	2	
Gulyás György	2	3	3	3	—	3	4	3	3	3	3	1	2	
Gyulai Jenő	1	1	2	2	—	1	2	2	2	3	3	2	1	3. f.
Hambek Győző	2	1	2	2	—	1	1	2	2	3	3	1	1	1. f.
15 Hertelendy György	1	1	3	3	—	3	3	3	2	3	3	2	1	
Huhn Péter	1	1	2	3	1	—	2	2	2	1	1	1	1	2. f.
Iványi Zoltán	2	2	3	3	—	2	3	2	2	2	3	2	2	
Kernáts András	1	1	2	2	—	1	1	2	2	1	1	1	1	3. f.
Koltay György	1	1	3	3	—	3	3	2	3	3	3	1m.	1	
20 Lakos Endre	1	1	2	3	2	—	3	1	2	2	2	1	2	1. f.
Mahler György	1	1	3	3	2	—	2	3	2	3	3	1	1	1. f.
Mecsér Béla	1	1	2	3	—	2	2	1	2	2	3	1	1	1. f.
Móró Gábor	2	3	3	3	—	3	4	3	3	4	4	2	2	
Nagy Pál ref.	1	1	2	3	—	2	3	1	3	3	3	2	1	
25 Papp Tibor	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	4. f.
Pávó Ferenc	1	2	2	3	—	2	2	2	2	2	3	2	1	1. f.
Petrányi Gyula	1	3	3	3	—	3	3	3	2	4	3	1	2	
Péntek József	1	1	2	3	3	—	3	2	3	3	3	2	3	
Pollák András izr.	2	2	3	3	—	3	3	2	3	3	3	1	1	
30 Radics Imre	2	2	3	3	3	—	4	3	2	4	4	2	2	
Rozsályi Károly	1	1	2	2	—	3	2	1	2	2	3	2	1	1. f.
Rozsnyai Zoltán izr.	2	2	2	3	—	2	4	3	1	3	3	1	1	1. f.
Szilasi Mihály	1	1	2	3	—	2	3	1	1	2	2	2	1	1. f.
Talpai Béla ism.	1	2	3	3	—	3	4	3	3	3	3	1	1	
35 Tamás Miklós	1	2	2	2	2	—	1	1	1	1	1	1	1	2. f.
Tarján Miklós izr.	2	2	2	3	—	2	1	2	1	2	3	1m.	3	
Tóth József	1	1	1	1	—	1	1	1	1	2	1	2	1	m.
Wigner János izr.	2	1	2	2	—	2	1	2	1	1	1	3	1	2. f.
Wlassits Jenő	1	1	2	2	—	1	2	2	1	2	2	1	1	2. f.
40 Zubek Ferenc	1	1	2	2	—	1	2	1	2	2	2	1	2	2. f.

Beteg: Butkay Imre.

Összesen: 41.

Nyolcadik osztály.
Osztályfőnök: Dr. Kovács Alajos.

A tanuló neve és vallása, öszlőndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k											Tandíjmentesség: tandíjkezdmény	
		Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Francia nyelv	Német nyelv	Történelem	Fizika	Mennyiségtan	Filozófia	Tesztnevelés		Egészségtan
Auer Sándor . . .	1	3	2	2	—	3	3	2	3	3	3	2	2	—
Babay Sándor ref. . .	1	1	2	2	—	2	2	1	1	2	2	1	1	2. f.
Barta György izr. . .	1	1	1	2	—	1	1	1	1	2	1	3	1	1. f.
Bayer Miklós . . .	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	2	1	2	2. f.
5 Bánhegyi Kálmán . . .	1	2	2	3	2	—	3	2	3	3	3	1	1	—
Benedek Károly. . .	1	1	2	3	2	—	3	1	3	3	3	2	1	—
Csák Zoltán . . .	1	2	2	2	2	—	3	3	3	3	3	1	2	—
Domján András . . .	1	2	2	3	—	3	3	2	1	1	2	1	1	—
Engelthaller Dezső . . .	1	1	1	2	—	2	2	2	2	3	1	1	1	1. f.
10 Földes Károly izr. . .	1	1	1	1	—	1	1	1	1	2	1	2	1	1. f.
Gausz József . . .	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	fm.	1	4. f.
Gyarmati István . . .	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	3	1	m.
Hechtl László . . .	1	2	2	3	—	3	3	2	3	3	2	2	2	—
Hetyei Sándor ref. . .	1	1	1	2	—	1	2	1	1	2	1	1	1	3. f.
15 Hogyor Jenő . . .	1	1	3	3	—	3	3	2	2	3	2	1	1	—
Klein Arthur izr. . .	1	1	1	2	—	1	1	3	2	3	2	1	4	—
Koczka Mihály . . .	1	1	2	3	—	3	3	2	2	3	3	1	2	—
Kodé Kornél . . .	1	1	2	3	—	2	3	3	3	3	2	fm.	1	—
Kucecz Sándor . . .	1	3	3	3	—	2	3	3	3	3	3	1	2	—
20 Láng Tibor . . .	1	2	1	2	—	1	2	2	2	2	2	1	1	1. f.
Lippai Ferenc . . .	1	1	2	3	—	1	3	2	2	3	2	2	1	—
Major László . . .	1	2	3	3	—	3	3	3	1	1	3	2	2	—
Molnár József . . .	1	2	2	3	2	—	3	2	3	3	2	2	2	1. f.
Mucsi József . . .	1	1	1	1	—	1	2	1	2	2	1	fm.	1	3. f.
25 Papp Ágoston . . .	1	1	2	2	—	2	2	1	2	3	2	1	2	1. f.
Papp Menyhért . . .	1	3	2	2	—	2	2	2	3	3	3	2	2	—
Pál Endre ref. . .	2	1	1	2	—	2	2	2	2	2	3	2	2	—
Peták Nándor . . .	1	1	1	2	—	1	2	1	2	3	1	2	3	—
Rakonczai János . . .	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	4. f.
30 Sebestyén István . . .	1	1	2	3	—	2	2	2	1	2	1	2	1	2. f.
Somogyi Kálmán . . .	1	1	2	2	—	2	1	2	2	3	2	2	1	—
Szabó István . . .	1	1	1	2	—	1	2	1	2	2	1	fm.	1	m.
Szabó László . . .	1	1	1	2	—	2	2	2	2	2	2	1	2	2. f.
Szende Ferenc . . .	1	1	2	2	—	2	2	2	2	3	1	2	1	—
35 Szirmai Kornél . . .	1	1	2	3	—	2	2	3	2	3	2	2	1	—
Szöke Sándor . . .	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	fm.	1	m.
Tóth István . . .	1	1	2	3	2	—	3	2	3	3	2	1	2	—
Tóth Károly . . .	1	1	2	3	2	—	3	1	3	3	2	2	2	—
Varga István izr. . .	1	1	1	2	—	1	1	1	1	1	1	2	1	3. f.
40 v. Vass János . . .	1	1	2	3	—	3	3	1	3	3	1	1	1	—

A tanuló neve és vallása, öszlőndijas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k										Egészségtan	Tandjimentesség; tandíjkezdvezmény	
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Francia nyelv	Német nyelv	Történelem	Fizika	Mennyiségtan	Filozófia			Testnevelés
Vágó András . . .	1	1	1	2	—	2	2	1	1	2	1	fm.	1	3. f.
Várkonyi Nándor . .	1	1	2	3	—	3	3	1	1	3	1	fm.	1	1. f.
Vértes István izr. . .	2	1	2	2	—	3	2	3	3	4	3	2	2	
Vörös Imre . . .	1	1	1	1	1	—	1	1	2	2	1	1	1	m.
45 Wittinger Kálmán .	1	1	2	3	3	—	2	2	1	1	1	2	2	
Magántanuló:	—													
Elekes László . . .	—	1	1	2	2	—	2	3	2	2	2	—	—	

Beteg : Miklósi Béla.

Összesen : 47.

Rendkívüli tantárgyak.

A rendkívüli tantárgyak tanítását iskolánkban a nm. VKM-nek 1929. évi május hó 2-án 540—0—6—1929. V. szám alatt kiadott szabályrendelete irányította.

Francia társalgás.

Tanár: *Gyurkovits Árpád.*

a) Kezdők csoportja.

V. A)	V. B)
Bach György 1	Dobó József 2
Kertész János 2	Gál Vilmos 3
Szegedy Ottó 3	Deutsch József 1
Pál László 3	Kordás Pál 2
	Monostori Antal 2
	Pöttinger László 2

b) Haladók csoportja.

VI.	
Böröcz Endre 1	Horváth István 2
Antalfy György 1	Horváth Zs. László 2
Falcione Kálmán 2	Papp István 1
Fejér István 1	Valihora Imre 1
Fischer Lajos 2	Valihora István 2
	Összesen: 20.

Biológiai gyakorlatok.

Tanár: *Wolf Miklós.*

V. A)	V. B)
Hamza Aladár 1	Monostori Antal 2
Kertész János 1	Nagy Béla 1
Renneczéder Béla 1	VI.
Sajó István 1	Böröcz Endre 1
Sipos György 1	Grasselly Gyula 1
Szilágyi Pál 2	Szilágyi Sándor 1
	Összesen: 11.

Fizikai gyakorlatok.

Tanár: *Kmety György.*

VII.	
Csiky István 1	Gilly Andor 2
Dér Sándor 1	Gulyás György 2
Fischer János 1	Gyulai Jenő 1
	Hambek Győző 1
	Hertelendy György 1

Huhn Péter	1	Pollák András	2
Kernáts András	1	Rozsnyai Zoltán	2
Mecsér Béla	1	Tamás Miklós	1
Móro Gábor	2	Tarján Miklós	1
Papp Tibor	1	Tóth József	1
Pávó Ferenc	1	Wigner János	1
Petrányi Gyula	2	Wlassits Jenő	1
Péntek József	2	Zubek Ferenc	1

Tanár: *Csonka Mihály.*

VIII.		Láng Tibor	1
Auer Sándor	1	Major László	1
Bayer Miklós	1	Peták Nándor	1
Domján András	1	Szirmai Kornél	1
Engelthaller Dezső	1	Varga István	1
Gausz József	1	Vass János	1
Hogyor Jenő	1	Vágó András	1
Klein Arthur	1	Vörös Imre	1
		Összesen: 39.	

Műének.

Tanár: *Rassouszky Gyula.*

I. B)		III. A)	
Szamosi László	1	Bába László	1
Szirovicza Zoltán	1	Irányi László	1
Wentzel Ágoston	1	Kertész Lajos	1
II. A)		Rácz Dezső	1
Balázs Iván	1	Rácz Lajos	1
Budai Miklós	1	Rétháti László	1
Christoph József	1	Schreiner János	1
Endrődi Oszkár	1	III. B)	
Hanyi Zoltán	1	Kerényi Károly	1
Hargittay István	1	Kerny Kálmán	1
Hoffmann Ferenc	1	Koltai Géza	1
Lajos István	1	Kontraszli Endre	1
Piukovich Dezső	1	Lantos István	1
Schork István	1	Maier Béla	1
Somogyi László	1	Nátly Gyula	1
Török László	1	Szalma József	1
II. B)		Veress Lajos	1
Antalfi László	1	IV. A)	
Ilá-Horváth Imre	1	Horváth János	1
Iván László	1	Máriaöldy Márton	1
Radványi Kálmán	1	Niedermayer Ferenc	1
Retzler Kálmán	1	Palotai Ferenc	1
Tranger Tibor	1	Rubchich György	1
Zsák Péter	1	Szabó Gyula	1

IV. B)		Varga Antal 1
Alács Gyula 1		Witzenetz László 1
Kővári László 1		Zelei Mihály 1
Nagy István 1		
Sarkantyú Jenő 1		VII.
Ziegler Sándor 1		Csiky István 1
V. A)		Fodor Zoltán 1
Koczka László 2		Futó István 1
Szabó Tibor 2		Hambek Győző 1
V. B)		Hertelendy György 1
Bély József 2		Huhn Péter 1
Dancs István 1		Mecsér Béla 1
Monostori Antal 1		Móro Gábor 1
Móro Károly 1		Petrányi Gyula 1
Tábi Tibor 1		Talpai Béla 1
		Tóth József 1
		Wlassits Jenő 1
		Zubek Ferenc 1
VI.		
Böröcz Endre 1		VIII.
Eckerdt László 1		Csák Zoltán 1
Horacsek Rezső 1		Domján András 1
Korényi Károly 1		Engelthaller Dezső 1
Milasin László 1		Koczka Mihály 1
Naszády József 1		Kodé Kornél 1
Pap István 1		Láng Tibor 1
Papp László 1		Major László 1
Singer Ferenc 1		Rakonczai János 1
Szathmáry Lóránt 1		Szőke Sándor 1
Szécsi Ferenc 1		Vágó András 1
Szirovicza Imre 1		
Tóth Ágoston 1		Összesen: 95.

b) Javítóvizsgálatok.

Szept. 4. és 5-én megtartott javítóvizsgálatokon megjelent 73 tanuló; sikerrel vizsgázott: 67, osztályismétlésre útasított 6. Sikerrel tettek vizsgálatot:

I. A. osztályban: Bartos Zoltán, Juhász Árpád és Réti György a latin nyelvből. Összesen 3.

I. B. osztályban: Hrabák Károly, Kalapos János, Kúsz Jenő és Rőtfalusi Tibor a latin nyelvből. Összesen 4.

I. C. osztályban: Borsos Béla és Szalgháry Tamás a latin nyelvből. Összesen 2.

II. A. osztályban: Balatoni Ottó, Bózsó Árpád és Rozgonyi Andor a mennyiségtanból. Összesen 3.

II. B. osztályban: Borbás István ism. a magyar nyelvből, Bukovitz László, Dény Miklós, Nátly Gyula és Szigetvári Ferenc a latinból, Kirchenmayer László és Molnár Károly a német nyelvből. Összesen 7.

III. A. osztályban: Szegedy István a német nyelvből, Biacsi Árpád és Lakó László a történelemből, Amirás Ernő a mennyiség-
tanból. Összesen 4.

III. B. osztályban: Nagy Barna a latin nyelvből és Szűcs János a történelemből. Összesen 2.

IV. A. osztályban: Balázs János, Egöd Tamás, Kasza Lajos, Kovács Ferenc, Papp János, Reneczéder Béla és Weitz András a mennyiség-
tanból. Összesen 7.

IV. B. osztályban: Molnár László a latin nyelvből, Dorogi Lajos a németből, Pöttinger László a természetrajzból, Gyarmati Jenő, Homonnai István, Klivinyi József ism., Láng István, Móró Károly, Motika Ottó, Pozsonyi Ottó, Sallai Lázár István, Szóráth Szilveszter, Tellesz Albert és Tóth József a mennyiség-
tanból. Összesen 14.

V. A. osztályban: Fischer Lajos és Tuskó László a latin nyelvből, Horváth István a németből és Perczel Ferenc a mennyi-
ség-
tanból. Összesen 4.

V. B. osztályban: Molnár Dániel és Szörfy Miklós ism. a görög nyelvből. Összesen 2.

VI. osztályban: Dér Sándor, Gárgyán Imre és Móró Gábor a német nyelvből, Koltai György a mennyiség-
tanból. Összesen 4.

VII. osztályban: Domján András, Gresznáryk Tibor ism., Hogyor Jenő, Major László és Miklósi Béla a latin nyelvből, Kodé Kornél a mennyiség-
tanból. Összesen 6.

VIII. osztályban: Áfra Sándor és Toma József a latin nyelvből, Apró László a mennyiség-
tanból. Összesen 3.

A II. B. osztályban latin és német nyelvből bukott Róth Miklós 37883/1935. V. 1. sz. VKM engedéllyel sikerrel tett javítóvizsgálatot a német nyelvből és tanulmányait folytatja mint reálgimnáziumi tanuló.

Az 1933-34. tanévben bukott IV. A. osztályú Baranyi László sikerrel tett vizsgálatot a latin nyelvből (592/1935. főig.eng.) Összesen 67.

c) Pótlóvizsgálat.

Szept. 3-án jó eredménnyel pótlóvizsgálatot tett *Spitzer György*, a gimnázium I. osztályáról. Összesen 1.

d) Különbözeti vizsgálatok.

Különbözeti vizsgálatot tett szept. 3-án *Piukovich Dezső* reálisk. I. oszt. tanuló a gimnázium II. osztályára a latin nyelvből jó eredménnyel, *Nagymihály Pál* reálgimn. II. oszt. tanuló a gimnázium III. osztályára a latin nyelvből jó eredménnyel. *Piukovich József* reálisk. II. oszt. tanuló a gimnázium III. osztályára a latin nyelvből jó eredménnyel, *Stepán József* reálgimn. III. oszt. tanuló a gimnázium IV. osztályára a latin nyelvből jeles eredménnyel, *Bertók József* reálgimn. IV. oszt. tanuló a gimnázium V. osztályára jó eredménnyel. Összesen 5.

e) Magánvizsgálatok.

Május 7., 8. és 9-én az intézet igazgatójának elnöklete alatt

vizsgálatot tett *Elekes László* a gimnázium VIII. osztályáról, a június 8., 9. és 10-én ugyancsak az intézet igazgatójának elnöklete alatt tett vizsgálatot *Gecsényi Tihamér* a gimnázium II. és *Ferenczy József* a gimnázium VI. osztályáról. A vizsgálatok eredménye — tantárgyanként feltüntetve — megtalálható a rendes tanulók érdemsorozataánál. Összesen 3.

f) Érettségi vizsgálatok.

Az 1934/35. iskolai év tanévvégi érettségi vizsgálatainak szóbeli része június hó 21—26. napjain folyt le *dr. Kaufmann György* tanker. kir. főigazgató elnöklete alatt. Vizsgálatra 40 tanuló állott. *Kitüntetéssel érett Szádeczky-Kardos Samu. Jelesen érett Kruzslicz András. Jól érett Borbola József, Csonka Miklós, Domonkos József, Galambos László, Galotti György, Horváth Ferenc, Kószó János, Mandula Kálmán, May Ferenc, Molnár Sándor, Pelle Pál, Radnai Tivadar, Reich Károly, Rózsály Ferenc, Szakács József, Szende György, Érett Aigner Gyula, Buza Zoltán, Fédl Ferenc, Freidinger István, Freimann Ferenc, Gyarmathi Dezső, Kolláti István, Kovács Antal, Gróf Kőnigsegg-Rottenfels Miksa, Muharszki Pál, Ördögh Ferenc, Poszt József, Rack Tibor, Tóth László. Tehát kitüntetéssel érett 1, jelesen 1, jól 16, érett 15, javító vizsgálatra utasított 6, a vizsgálat teljes megismétlésére 1.*

Az 1935. év szeptember hó 18. napján *dr. Kisparti János* tanker. kir. főigazgató elnöklete alatt megtartott érettségi vizsgálaton három tanuló tett teljes vizsgálatot. Ezek közül *Apró László* és *Áfra Sándor* érettnak nyilvánított, egy pedig decemberi javítóvizsgálatra utasított. Sikeres javító érettségi vizsgálatot tett *Ferencz Ferenc* a latin nyelv és irodalomból, *Görbe Imre* a történelemből, *Gyarmati József* a magyar nyelv és irodalomból. *Simon László* a német nyelv és irodalomból, *Szalados József* a mennyiségtanból és *Varga József* a természettanból.

Az 1935. év december hó 13. napján *dr. Kisparti János* tanker. kir. főigazgató elnöklete alatt megtartott érettségi vizsgálaton érettnak nyilvánított teljes ismétlő vizsgálatnál *Csedő Imre* és javítóvizsgálatnál *Toma József*. Kiegészítő érettségi vizsgálatot tett jó eredménnyel a görög nyelv és irodalomból *Schworbauer Anna Erzsébet*.

Az 1935/36. iskolai év tanévvégi érettségi vizsgálatára 45 nyilvános és 1 magántanuló állott. Az érettségi vizsgálat írásbeli része május 15., 16., 18. és 19. napjain folyt le.

I. A magyar nyelv és irodalmi tétel: a) Zrinyi és Széchenyi egyénisége és eszméi. (Párhuzam); kidolgozta: 37. b) Az elektromos rezgések és azok alkalmazása; kidolgozta: 9.

II. A latin nyelv és irodalomból: Vergilius: Aeneis III. 655—683. A vak Polyphemus.

III. A német nyelv és irodalomból: Erinnerung an Albert Berzeviczy. (Divald K.: Felvidéki séták.)

IV. A görög nyelv és irodalomból: Platon: Kriton VI. 1—28.

A szóbeli érettségi vizsgálatok Értesítőnk lezárása után, június 17., 18., 19., 20., 22. és 23. napjain lesznek *dr. Tordai Ányos*, a bajai ciszterci reálgimnázium igazgatójának elnöklete alatt. A vizsgálatokon a kormányt *dr. Várkonyi Hildebrand* egyetemi nyilvános rendes tanár képviseli.

Érettségi vizsgálatra jelentkezett tanulók névsora.

A tanuló neve és vallása	Születésének helye és ideje	Választott pályája
Auer Sándor	Szeged, 1916. dec. 8.	kőfaragó ipari
Babay Sándor ref.	Sárbogárd, 1918. nov. 20.	jogi
Barta György izr.	Szeged, 1919. máj. 14.	jogi
Bayer Miklós	Győr, 1918. nov. 1.	jogi
5 Bánhegyi Kálmán	Versec, 1918. jún. 24.	máv. tisztviselői
Benedek Károly	Szeged, 1918. jún. 13.	theológiai
Csák Zoltán	Budapest, 1918. máj. 12.	testneveléstanári
Deák László gör. kat.	Mezőzsadány, 1916. márc. 9.	jogi
Domján András	Kunszentmárton, 1916. dec. 11.	gépészmérnöki
10 Elekes László	Algyő, 1914. febr. 24.	jogi
Engelthaller Dezső	Hódmezővásárhely, 1918. aug. 19.	polg. isk. tanári
Földes Károly izr.	Szeged, 1918. jún. 21.	jogi
Gausz József	Szeged, 1917. máj. 6.	közép-isk. tanári
Gyarmati István	Kiskundorozsma, 1917. júl. 25.	pap-tanári
15 Hechl László	Szeged, 1918. ápr. 22.	polg. isk. tanári
Helyei Sándor ref.	Sárbogárd, 1917. jún. 23.	kereskedelmi
Hogyor Jenő	Velika Kikinda, 1917. okt. 9.	postatisztviselői
Klein Arthúr izr.	Szeged, 1918. jan. 30.	jogi
Koczka Mihály	Szeged, 1918. szept. 16.	szerzetespapi
20 Kodé Kornél	Mokrin, 1918. ápr. 20.	közép-isk. tanári
Kupecz Sándor	Kondoros, 1917. júl. 7.	testnev. tanári
Láng Tibor	Szeged, 1918. aug. 24.	katonai
Lippai Ferenc	Szeged, 1916. febr. 10.	máv. tisztv.
Major László	Ujvidék, 1916. febr. 20.	gépészmérnöki
25 Molnár József	Pusztamérges, 1916. márc. 20.	tanítói
Mucsi József	Szeged, 1918. jan. 22.	közép-isk. tanári
Papp Ágoston	Szeged, 1918. szept. 27.	jogi
Papp Menyhért	Szeged, 1918. júl. 15.	jogi
Pál Endre ref.	Pacsér, 1918. dec. 22.	orvosi
30 Peták Nándor	Szeged, 1919. márc. 23.	jogi
Rakonczai János	Hódmezővásárhely, 1917. dec. 22.	közép-isk. tanári
Sebestyén István	Szeged, 1918. aug. 16.	jogi
Somogyi Kálmán	Szeged, 1917. júl. 24.	publicisztikai
Szabó István	Versec, 1914. ápr. 2.	polg. isk. tanári
35 Szabó László	Balogfalva, 1918. aug. 22.	jogi
Szabó Ferenc	Berestyé, 1918. szept. 29.	katonai
Szirmai Kornél	Budapest, 1918. máj. 25.	gyógyszerészi
Szőke Sándor	Resicabánya, 1915. febr. 5.	vegyészmérnöki
Tót István	Endrőd, 1915. júl. 21.	máv. tisztv.

A tanuló neve és vallása	Születésének helye és ideje	Választott pályája
40 Tóth Károly Varga István izr. v. Vas János Vágó András Várkonyi Nándor 45 Vörös Imre Wittinger Kálmán	Klárafalva, 1914. okt. 21. Szeged, 1918. szept. 22. Szeged, 1918. máj. 18. Érmihályfalva, 1916. okt. 21. Kistelek, 1918. szept. 12. Budapest, 1918. okt. 8. Szombathely, 1917. nov. 15.	theologiai vegyészmérnöki katonai jogi theologiai postatisztviselői gépészmérnöki

A szóbeli érettségi vizsgálat eredménye:

Auer Sándor	érett
Babay Sándor	jól érett
Barta György	jól érett
Bayer Miklós	kitüntetéssel érett
Benedek Károly	érett
Csák Zoltán	érett
Deák László	érett
Domján András	érett
Elekes László	jól érett
Engelthaller Dezső	jól érett
Földes Károly	jól érett
Gausz József	kitüntetéssel érett
Gyarmati István	kitüntetéssel érett
Hechtl László	érett
Hetyei Sándor	jól érett
Hogyor Jenő	érett
Klein Arthur	érett
Koczka Mihály	érett
Láng Tibor	jól érett
Lippai Ferenc	érett
Major László	érett
Mucsi József	jól érett
Papp Ágoston	érett
Papp Menyhért	érett
Pál Endre	érett
Peták Nándor	jól érett
Rakonczi János	jelesen érett
Sebestyén István	jól érett
Somogyi Kálmán	jól érett
Szabó István	jól érett
Szabó László	érett
Szende Ferenc	érett
Szirmai Kornél	érett
Szőke Sándor	jelesen érett
Varga István	jelesen érett
v. Vas János	érett
Vágó András	jól érett
Várkonyi Nándor	érett
Vörös Imre	jelesen érett
Wittinger Kálmán	érett

Kitüntetéssel érettek:

Bayer Miklós
Gausz József
Gyarmati István

Összesen : 3.

Jelesen érettek:

Rakonczi János   Varga István
Szőke Sándor   Vörös Imre

Összesen : 4.

Jól érettek:

Babay Sándor	Hetyei Sándor	Somogyi Kálmán
Barta György	Láng Tibor	Szabó István
Elekes László	Mucsi József	Vágó András
Engelthaller Dezső	Peták Nándor	
Földes Károly	Sebestyén István	

Összesen : 13.

Érettek:

Auer Sándor	Klein Arthur	Szabó László
Benedek Károly	Koczka Mihály	Szende Ferenc
Csák Zoltán	Lippai Ferenc	Szirmai Kornél
Deák László	Major László	v. Vas János
Domján András	Papp Ágoston	Várkonyi Nándor
Hechtl László	Papp Menyhért	Wittinger Kálmán
Hogyor Jenő	Pál Endre	

Összesen : 20.

Javító érettségi vizsgálatra utasított: 6.

g) Üzemek intézmények helyszíni tanulmányozása. Kirándulások.

Sorszám	I d ő p o n t				Osztály	Részvevő	A kirándulás		
	év	hó	nap	óra			h e l y e	c é l j a	vezelője
1	1936	június	4	11 ³⁰ —12 ²⁵	I.b	48	Iparcsarnok	Ipari vásár megtekintése	Kmety
2	"	"	5	9 ³⁰ —11 ³⁰	"	47	Szefánia sétány	Virágok megporzásának tanulmányozása	Diósi
3	"	május	27	11 ⁴⁰ —12 ²⁵	II.a	45	"	Szobrok, a várrom megnézése	"
4	"	június	5	8 ³⁵ —9 ⁴⁰	"	49	Iparcsarnok	Ipari vásár megtekintése	Wolf
5	"	március	26	9 ³⁰ —11 ³⁰	II.b	54	Szefánia sétány	A lavaszíllóra megfigyelése	Kiss M.
6	"	május	9	10 ⁴⁵ —11 ³⁰	"	56	Fogad. templ. tornya	Tájékozódás a szabadban	"
7	"	március	14	11 ⁴⁰ —12 ²⁵	III.b	44	"	"	"
8	"	április	1	9 ²⁰ —10 ³⁰	"	43	Tűzoltó szertár	Tűzoltó szerek és eszközök megtekintése	"
9	"	május	20	8—9 ⁴⁰	"	43	Repülő tér	Repülőgépek tanulmányozása	"
10	"	"	29	8 ³⁵ —10 ³⁵	"	43	Faipari szakiskola	Vitorlázó repülőgép megtekintése	Kmety
11	"	június	3	8 ³⁵ —9 ⁴⁰	"	41	Iparcsarnok	Ipari vásár megtekintése	Kiss M.
12	"	február	24	8—8 ⁴⁵	IV.a	36	Pick szalámigyár	Az üzem megtekintése	"
13	"	március	24	9 ⁵⁰ —10 ²⁰	"	42	Hungária szikvizgyár	"	"
14	"	"	"	8—9 ⁵⁰	"	42	Kardos térsztyagyár	"	"
15	"	február	24	8 ³⁵ —9 ⁴⁰	"	40	Orion börgyár	"	"
16	"	"	"	9 ⁵⁰ —10 ³⁵	"	40	„Háztartás” ecetgyár	"	"
17	"	március	12	8—9 ⁴⁰	"	15	Közvágóhid	"	"
18	"	május	30	9 ⁵⁰ —11 ³⁰	"	41	Faipari szakiskola	Vitorlázó repülőgép megtekintése	Kmety
19	"	március	12	8—9 ⁴⁰	IV.b	25	Közvágóhid	Az üzem megtekintése	Wolf
20	"	"	24	9 ⁵⁰ —10 ²⁰	"	32	Hungária szikvizgyár	"	"
21	"	"	"	8—9 ⁵⁰	"		Kardos térsztyagyár	"	"
22	"	"	21	8 ⁴⁵ —9 ⁰⁵	"	32	Faipari szakiskola	Az iskola munkájának megtekintése	Dorogi
23	"	június	6	10 ⁴⁵ —12 ²⁵	V.a	37	Iparcsarnok	Ipari vásár megtekintése	Diósi
24	"	május	29	8 ³⁵ —10 ³⁵	VII.	39	Faipari szakiskola	Vitorlázó repülőgép megtekintése	Kmety
25	"	június	3	8—9 ⁴⁰	"	39	Iparcsarnok	Ipari vásár megtekintése	"
26	"	május	24, 25, 26, 27		I—VII.	65	Budapest	A város nevezetességeinek megtekintése	Barborik Csonka Kiss M.

h) A tanulók az intézet egyesületi életében.

Mária Kongregáció. A hitvalló, öntudatos világi katolikusok nevelésére igen sokat tett hazánkban a 17. század óta a Mária Kongregáció (Congregatio Mariana, alapítója egy fiatal olasz jezsuita magister, P. Leunis 1563-ban). Csakhamar működése körébe vonta a közép- és főiskolai ifjúságot, és oly jeles férfiakat nevelt, mint Eszterházy Pál nádor, a Magyarok Nagyasszonyához írt gyönyörű imádság szerzője és a kiváló Koháry István országbíró. Intézetünkben 1920-ban alakult, a Magyarok Nagyasszonyáról vagyunk elnevezve és Kalazanci Szent Józsefet, rendünk alapítóját választottuk pártfogónkúl. Célunk a felsős (V-VIII. oszt.) diákok közül összegyűjteni azokat a katolikus fiúkat, akik különösen törekszenek a vallásos buzgóságot és a tanulási kötelezettségekben való minél nagyobb előhaladást magukban tökéletesen egyesíteni.

Tisztikar : Prefektus : Várkonyi Nándor VIII., első asszisztens Kernáts András VII., második asszisztens Lakos Endre VII. oszt. tanulók voltak. Tanácsstagok voltak : Bayer Miklós és Papp Ágoston VIII., Mahler György VII., Grasselly Gyula és Rosiár László VI. oszt. tanulók. A kolóniákat vezették Bayer M., Kernáts A., Lakos E., és Mahler Gy. A jelöltek vezetését Lakos E. végezte. Jegyző volt Fodor Zoltán VII., pénztáros Hertelendy György VII., könyvtárosok Szilasy Mihály VII. és Balásy István VI. oszt. tanulók. Sekrestyés Rosiár László, háznagy Kovács Mihály VI., orgonista Kodé Kornél VIII., kántor Molnár József VIII. oszt. tanulók. (Dr. W. F.)

A Hitterjesztés Egyesülete. Az egyesület pünkösdkor ünnepelte meg tízéves fennállását egy szerény iskolai ünnepély keretében, amely lényegében nem keltett nagyobb feltűnést, mint azok a vasárnapi összejövetelek, amelyeken a tagok missziós olvasmányokat kapnak, hogy a jövő alkalommal mással cseréljék ki és a missziós imádság elmondása, esetleg a vezető tanár buzdító szavai után, átadják missziós adományait, főképen az összegyűjtött bélyegeket. Az egyesületnek gerincét az első évek szalmalángját leszámítva, a helybeli MÁV-intézet növendékei alkotják, akik nemcsak a missziós folyóiratok és naptárak elhelyezésével, hanem lelki segítség dolgában (szentáldozások és imádságok felajánlásával) is az élen haladnak. Tagnak beiratkozott 51 tanuló, de az évi 50 filléres tagsági díjat csak egy részük fizette be, úgyhogy a befolyt összegből csak a missziós folyóiratok előfizetési díját tudtuk kiegyenlíteni. A Szt. Mihály naptárból 20, a gyermek-naptárból 25 példány fogyott el. A Kis Hitterjesztő 10, a Missziós Ifjúság 24 példányban járt. (R. J.)

Önképzőkör. Önképzőkörünk 1935. szept. 29-én tartotta 96. alakuló gyűlését Dr. Tihanyi Béla igazgató úr védnöksége és Dr. Kovács Alajos tanár úr vezetése alatt 110 taggal.

A kör tisztikara az 1935/36 évben :

Elnök : Bayer Miklós VIII. o. tan.

Főjegyző : Rakoncza János VIII. o. tan.

Főkönyvtáros : Szőke Sándor VIII. o. tan.

Főpénztáros : Gausz József VIII. o. tan.

Aljegyzők : Papp Tibor és Zubek Ferenc VII. o. tan.

Alkönyvtáros : Csiky István VII. o. tan.

Az év folyamán összesen 22 gyűlést tartottunk. Ezek között volt 1 alakuló, 1 megnyitó, 7 ünnepi, 12 rendes és 1 záró ülés.

Az összes szereplések száma 125. Ezek közül beszéd volt 8, előadás 16, szavaltat 19, tanulmány 2, novella 7, zeneszám 6, bírálat 67.

A szereplések osztályok szerint így oszlottak meg:

V. b) I, VI. 9, VII. 14, VIII. 101.

Az elhangzott műsorszámok közül dícséretet nyert 16, I. fokot 12, II. fokot 7, egy novellát a kör elvetett.

A rendes gyűlések keretein belül tartottunk 8 irodalmi és 4 természettudományi gyűlést, az utóbbiakat ft. Csonka Mihály tanár úr vezetésével.

Ünnepélyeink műsora:

Az 1935. szept. 29-én tartott megnyitóülés műsora:

1. Elnöki megnyitó. Mondta: Bayer Miklós VIII. o. tan.

2. Mécs L.: A gyermek játszani akar. Szavalta: Tóth Ágoston VI. o. tan.

3. Buddha Goátama Sidanarata. Értekezés. Felolvasta: Szőke Sándor VIII. o. tan.

4. Végvári: Nagy magyar télben. Szavalla: Csiky István VII. o. tan. 1935. okt. 6.

1. Hiszekegy: Énekelte az intézet énekkara.

2. Vietorisz J.: Vértanúink ünnepén. Szavalta: Láng Tibor VIII. o. tan.

3. A 13 aradi vértanú emlékére. Ünnepi beszéd. Elmondta: Bayer Miklós VIII. o. tan.

4. Sik Sándor: Kárpáti ének. Szavalta: Králik Tibor II. b. o. tan.

5. Ima a hazáért. Előadta a gimnázium énekkara.

Ünnepély a tanárok sírjánál.

1935. nov. 1.

1. Baligó-Szögedi: Tanár emlékére. Énekelte a gimnázium énekkara.

2. Ünnepi beszéd: Elmondta Rakonczai János VIII. o. tan.

3. Klosz Károly: Gyászének. Előadta az intézet vegyeskara.

Ünnepély Dugonics sírjánál.

1935. nov. 2.

1. Baligó-Szögedi: Tanár emlékére: Előadta az intézet énekkara.

2. Ünnepi beszéd. Elmondta: Szőke Sándor VIII. o. tan.

3. Klosz K.: Gyászének. Énekelte a gimnázium énekkara.

Az 1935. nov. 24-én megtartott Kalazancius ünnepség műsora:

1. Prologus. Mondta Baka Géza II. b. o. tan.

2. Mascagni: Intermezzo a Paraszibecsületből. Előadta a gimnázium zenekara.

3. Ünnepi beszéd. Elmondta: dr. Kovács Alajos kegyesrendi tanár.

4. Király-König P.: Missa in honorem Sancti Josephi Calasanti c. művéből Gloria, Sanctus és Benedictus. Előadta az énekkar.

5. Harsányi L.: A Grál serleg köré. Szavalta Dancs István V. b. o. tan.

6. Halmos-Sik: Minden földek... Énekelte a gimnázium vegyeskara.

7. Somogyvári Gyula: Magyar Miatyánk. Szavalta: Bayer Miklós VIII. o. tan.

8. Schumann: Träumerei és Komzák: Man träumt. Előadta a gimnázium énekkara.

1936. márc. 15.

1. Móra L.: Magyar zászló. Szavalta Jász A. I. a.) o. tan.

2. Magyar népdal-egyveleg. Előadta a gimnázium énekkara.

3. Szathmáry István: A szabadság napján. Szavalta: Tóth Ágoston VI. o. tan.

4. Figedi-Jakab: Riadó. Előadta az énekkar.

5. Ünnepi beszéd. Elmondta: Bayer Miklós VIII. o. tan.

6. Huber K.: Nemzeti zászló. Előadta a gimnázium énekkara.

7. Sajó S.: Magyar ének. Szavalta: Lakos Endre VII. o. tan.

8. Wolkóber J.: Boldog ifjúság. Induló. Előadta az intézet zenekara.

Az április 26-án „Hősök napján” tartott emlékünnepegy műsora:

1. Bolla-Kokas: Hősök ünnepén. Énekelte az énekkar.

2. Jakab Ödön: Temetői riadó. Szavalta: Retzler István II. b. o. tan.

3. Ünnepi beszéd. Elmondta: Láng Tibor VIII. o. tan.

4. Vályi Nagy Géza: Honvéd. Szavalta: Engelthaller Dezső VIII. o. tan.

5. Huber K.: Nemzeti zászló. Előadta az énekkar.

A madarak és fák napján rendezett ünnepély műsora:

1. Dürner Gy.: Tavasz dal. Énekelte az énekkar.

2. Tolvay G.: Madarak és fák napján. Szavalta: Dietrich Gábor I. b.) o. tan.

3. Ünnepi beszéd. Mondta: Tóth Ágoston VI. o. tan.

4. Kosztersitz J.: Leventék dala. Szavalta: Láng Tibor VIII. o. tan.

5. Würfel: Erdőben. Énekelte az énekkar.

Az évzáró ünnepély műsora:

1. Linka: Souvenir de Rákóczi. Induló. Előadta az intézet zenekara.

2. Ünnepi beszéd. Mondta: dr. Tóth Imre ügyvéd, kormányfő-tanácsos, a Szegedi Piarista Diákszövetség választmányi tagja.

3. Ady Endre: Üzenet egykori iskolámba. Szavalta: Láng Tibor VIII. o. tan.

4. Bárdos L.: Huszárélet. Három magyar népdal. Előadta az énekkar.

5. Az iskolából távozó diákok nevében búcsúzott Bayer Miklós VIII. o. t., az Önképzőkör ifj. elnöke. Az önképzőkör működéséről és a beérkezett pályamunkák eredményéről beszámolt Rakonczai János VIII. o. tan., az önképzőkör főjegyzője.

6. Sik Sándor: Homoki felhők. Szavalta: Klein Arthur VIII. o. tan.

7. Magyar népdalok. Előadta az énekkar zenekari kísérettel.

Ifjúsági Segítőegyesület. Az a karitativ munka, melyet egyesületünk számos évtized óta folytat, a gazdasági válság miatt egyre szűkebb területre kénytelen szorítkozni, pedig egyre többen fordulnak könyvsegélyért a vezetőséghez. Az idén egyetlen bevételünk a tagsági és a könyvhasználati díjak voltak, pedig az új tantervvel járó tankönyv-változtatások a közeljövőben ismét tetemes kiadást

jelentenek. A nehézséget, sajnos, az a körülmény is fokozza, hogy jobbmódú ifjúság ma már jóformán semmi kötelességet nem érez a Segítőegyesületbe való belépésre, amelynek pedig évtizedekkel ezelőtt apja vagy talán nagyapja támogatója vagy segélyezettje volt. Egyetlen adományunk Horváth János posta felügyelő úrnak 25 pengős adománya volt, melyet Rácz Dezső és Rácz Lajos III. a) o. tanulók ruhasegélyére fordítottunk.

Könyvtárunkat 108 tanuló használta. A használt 1374 könyv értéke 2925 62 P-re tehető. A pénztárnak az állománya (1936. május 20-án) a következő:

A) Maradvány 1934—35-ről	699 69 P
Horváth János úr adománya	25 — P
Tags. és használati díjakból	576 25 P
Összes bevétel:	1300 94 P
B) Egy tanuló cipősegélye	10 — P
Két tanuló ruhasegélye	25 — P
Könyvvásárlás és kötés	415 24 P
Összes kiadás:	450 24 P
Marad tehát 1936—37-re:	850 70 P

(R. J.)

A Zrinyi cserkészcsapat. Intézetünknek a cserkészcsapata a 82. sz. Zrinyi cserkészcsapat. Alakulásának éve 1920.

Személyi adatok: A csapat szervezőtestülete a gimnázium igazgatósága. A szervezőtestület elnöke Tihanyi Béla dr. gimn. igazgató, a szervezőtestület tagjai: Barborik István kegyesrendi tanár, a kiscserkészraj parancsnoka, Dukovics Lőrinc dr. kegyesrendi tanár, parancsnokhelyettes, Endrődi Oszkár utászalezredes és Witzenez Márton banktisztviselő. A csapat parancsnoka Zellhofer János kegyesr. tanár. Cserkésztisztok: Árokszállásy Zoltán dr., Bakonyi László, Gyurkovits Árpád gimn. tanár, Nagy Emil, Ördög István; segédtisztok: Domján Jenő, Lehoczky Károly dr., Mandula Kálmán, Pelle Pál, Popják György, Sipos József. Csapatunk létszáma: 14 tiszt és st., 83 cserkész és 11 kiscserkész. Összesen: 108.

A múlt évi táborozás. Cserkészcsapatunk a múlt évben a nagy Duna mellett a pozsonymegyei Doborgazsziget községben táborozott. A tábor jún. 27-től július 18-ig tartott. A tábor létszáma a parancsnoksággal együtt 40 volt. A három hétig tartó állótábor a csapat parancsnoka vezette. Július 10-én Dukovics Lőrinc dr. parancsnokhelyettes 10 cserkészzel a csapat két csónakján vízi mozgótáborba indult Doborgazszigettől Budapestig. Itt találkozott össze júl. 18-án a két tábor és tért vissza együttesen Szegedre.

Az évközi cserkészmunka. Az évközi munka 4 rajban 9 órásban folyt. Ebből az I. és II. rajra 5 óra, a III. jelölt rajra 4 óra jutott. A munka a rendes keretben az őrsi órákon, a raj- és csapatgyűléseken folyt. Amint az idő engedte, kirándultunk, hogy elméleti ismereteinket a szabadban valóságra váltsuk. — A jelöltek raját Gyurkovics Árpád gimn. tanár, cserkésztsiszt vezette és készítette elő a III. oszt. próbára ill. fogadalomtételre. Nagy számmal jelentkeztek ebben az évben a

jelöltek, legtöbben ki is tartottak, úgyhogy igen szépszámú raj (42) tehetett fogadalmat a fogadalomtétel napján.

Kiscserkészraj: A kiscserkészek parancsnoka Barborik István kegyesrendi tanár, csapattiszt. A munka a kiscserkészeknél szeptemberben kezdődött 20-as létszámmal, amely évvégére 12-re apadt le. A hetenkint megtartott szerek a játék, a dal és a mese jegyében folytak le igazi kislíus lelkesedéssel. A szerek száma az év folyamán 25 volt. Május 24-én tették le a kiscserkészek az ígéretet.

Részvétel cserkészmozdulásokon és ünnepélyeink.

A szabadtéri játékokkal kapcsolatban szolgálatot teljesítettünk a szegedi vasútállomásokon az idegenek eligazításában.

Szept. 7-én cserkészeink résztvettek a szegedi városi forgalmi statisztika összeállításában.

Szept. 15-én tisztjeink és segédtisztjeink résztvettek a kerületi vízitelepen tartott egy napos tiszti megbeszélésen.

Szept. 22-én csapatunk résztvett az Actio Catholica eucharisztikus körmenetén.

Dec. 5-én a csapat megtartotta hagyományos házi Mikulás-estjét vidám műsorral és teázással a rajzteremben. Ezen az ünnepélyünkön üdvözölhattük az épen itt tartózkodó Major Dezső dr. orsz. ügyv. elnököt, aki vitéz Máriaföldy Márton dr. ker. elnök kíséretében látogatott el körünkbe.

Az ősszel kezdte meg I. és II. rajunk lég- és gázvédelmi tanfolyamát, amelyet Pollner Ödön dr. egyetemi tanársegéd tartott. Fogadja ezúton is hálás köszönetünket szeretetteljes fáradozásáért.

Az idén is bekapcsolódtunk az országos cserkészjöttét hetébe. Csapatunk 9 őrsze kilenc családhoz vitte el ajándékaival, karácsonyfájával a karácsonyi örömet és próbálta legalább egy estén a szomorúság könnyeit az öröm könnyeivé változtatni. Nagy buzgalommal gyűjtötték a cserkészek a ruhaneműeket, élelmiszereket, játékszereket, de különösen jelöltjeink tűntek ki a buzgalomban. Egyik másik jelölt őrünknek a csapat szerkocsiját is igénybe kellett vennie, hogy ajándékaikat „házhoz szállítsa.” Megható dolgokat találhatnánk az őrök jelentésében, de nehéz volna ezek közül egyet közölni, amikor a legtöbb megérdemelné azt. Így maradjanak meg szerényen a csapat irattára számára.

Dec. 21-én volt csapatunk karácsonyfa-ünnepélye az intézet dísztermében. Ez is családi jellegű volt, de a tágabb cserkész-család szellemében; cserkészeink szülei is résztvettek rajta, valamint az ünnepélyt követő karácsonyi teázáson a rajzteremben.

Febr. 16-án résztvettünk az 552. sz. Petneházy Dávid cserkész csapat által rendezett szegedi csapatok közötti versenyen. A verseny tárgya kímjáték, hátizsáksomagolás és térképverseny volt. Csapatunk 5 tagja vett részt e versenyen. Ezek közül a térképversenyben Kovács Mihály a második, h. Pap István a harmadik; a hátizsáksomagolásban Falcione Kálmán első; a kímjátékban pedig Rosiár László a harmadik lett.

Febr. 23-án ünnepelte csapatunk 15 éves jubileumát az intézet dísztermében. A nagyszámban megjelent közönség, a fiúk buzgalma és odaadó munkája mind a rendezésben, mind a szereplésben emlékezetessé teszik jubileumi ünnepélyünket a csapat történetében.

Ennek a megemlékezésnek elevenebbé tételére álljon itt az a beszéd, amelyet a szegedi városi thj. cserkészintézőbizottság elnöke, csapatunk alapító szervezőbizottságának tagja, Kanizsai Károly György ny. ezredes mondott el ünnepélyünkön.

Mélyen tisztelt ünneplő közönség!

Kedves fiatal cserkész barátaim!

Nincs szebb, magasabb az Isten képmására és hasonlatosságára alkotott ember lényéhez méltó beállítottsága az életnek annál, mintha azt a teremtmény a létrejött a világrendben Teremtőjének nagyobb dicsőségére valamely eszményi elgondolás, eszményi cél szolgálatába állítja.

Ahhoz azonban, hogy akár az egyes ember, akár az egyesek összefogása által létrejött intézmény ennek a megállapításnak elfogásunk szerinti helyes értelmezéséhez eljusson, tisztában kell lenni azzal, hogy Teremtő alatt kizárólagosan a kereszténység által teremtettnél valótt egy igaz Isten; míg ideális elgondolás, ideális célkitűzés alatt csakis az olyan értendő, amely megalkuvás nélkül keresztény vallás-erkölcsi alapra, keresztény vallás-erkölcsi elfogásra támaszkodik.

Örömmel és cserkészbüszkeséggel állapíthatjuk meg, hogy a kegyesrendiek vezetése alatt álló Dugonics András gimnázium 82. sz. Zrínyi cserkészcsapatának életét immár másfél évtized óta ilyen elgondolás irányítja; a csapat Istenbe vetett hittel, szent meggyőződéssel ápolja, rögzíti az ifjúság lelkébe a nagy nemzeti újjászülelésre irányuló törekvés szükségességének, s az újjászületés nyomán bekövetkezendő dicsőséges magyar feltámadásnak a gondolatát.

Tizenöt év, amely még a hétköznapi ember életében is figyelemreméltó időtartam, jelentőségének elbírálásakor igazi értékre különösen akkor emelkedik, ha az ilyen lélek- és nemzetmentő munkateljesítmény közben telik el.

Mi, akik a 82-es Zrínyi cserkészcsapat bölcsőjét ringattuk, talán a leghivatottabbak vagyunk annak megállapítására, hogy a csapat jól végzett munka után a mai napon jogos büszkeséggel, megelégedetten tekinthet vissza múltjára.

Lankadallan ügybuzgósággal, szeretettel, hozzáértéssel nevelt másfél évtizeden át szépért, jóért lelkesedni tudó cserkésznemzedéket: ifjúságot vértezett fel az erkölcs és jellem acélvértjével az élet harcára, tett felkészültté a tudás fegyverével nagy feladatok megoldására; így kiértékelte belőle annak a magyarabb magyarnak, embernek embernek a lipusát, amelyről cserkészzetünk büszksége Sik Sándor mint cserkészideáról imígyen szól: „Minden magyar Isten embere legyen, mert az Istenember egész embere a földnek is. És minden magyar honvéd legyen: a magyar értékek, a magyar célok katonája.”

Szóvirágok halmozása helyett cserkész-rövidséggel ennyit tartottam szükségesnek a 82-es Zrínyi cserkészcsapat tizenöt éves múltjáról jubileuma alkalmával elmondani.

Tisztelegve állok meg e múlt előtt, s mint Szeged város törvényhatósági jellegű Cserkész-Intézőbizottságának az elnöke őszinte nagyrabecsüléssel, bajtársi szeretettel s hálás köszönettel hajtom meg a 82-es Zrínyi cserkészcsapat minden egyes tagja előtt a jó munkának kijáró elismerés cserkészliliomos zászlaját.

Az ünnepély műsora a következő volt:

1. Szóvényi—Marschner: *Hurrá cserkésztiúk vagyunk*. Induló. Előadta a csapat énekkara.

2. Arokszállásy Zoltán cs. t.: *Prologus a csapat 15 éves jubileumára*. Szavaltá: Ila—Horváth Imre jelölt.

3. Ünnepi beszéd: Mondta Kanizsai—Károly György ny. ezredes, a csapat alapító szervezőbizottságának tagja.

4. *Vidám tábori emlékek*. A kísérőszöveggel összeállította Arokszállásy Zoltán cs. t. Előadták: Hoffmann Ferenc Szentgáli Gyula jelöltek és az énekkar.

5. Erczbrucker Aladár (a csapat volt parancsnoka): *Erdő mellett nem jó lakni, avagy a Bakony haramiája. Cserkészvígjáték*.

6. Tiroli tánc.

7. *Cserkész lett a Makk Muki*. Énekelté: Lajos István jelölt.

8. *Harangi László: A két arabus. Cserkészvígjáték*.

Sokaknak kellene köszönetünket ünnepélyünkkel kapcsolatban kifejeznünk, de csak azokat említem, akik nem tagjai csapatunknak, Domján Barnabás okl. középiskolai tanár és Vargha Kálmán tanárjelölt urakat, akik önzetlen, buzgó segítségükkel járultak hozzá ünne-

pélyünk sikeréhez. Nekik ezúton mondva köszönetet, többi névtelen cserkészmunkatársunknak kívánjuk, hogy a végzett jó munka öntudata legyen legfőbb elismerésük.

Márc. 29-én résztvettünk az országos riadón és kémkeresőjátékon. A 4. Turul őrs a kémkeresőjátékon elért eredményéért és jó jelentéséért zászlószalagot, őrsvezetőjük, h. Pap István pedig a Fekete Bocskor jelvényt kapta.

Április 24-én, Védőszentünk, Szent György napján csapatunk katolikus tagjai közös szentmisén és szentáldozáson vettek részt.

Április 26-án a csapat parancsnoksága szülői értekezletet tartott a táborozás előkészítésére és egyéb cserkészproblémák megbeszélésére.

Május 13-án a csapat résztvett moóri Glattfelder Gyula dr. csanádi megyéspüspök úr jubileuma alkalmából rendezett fáklyás felvonuláson, másnap pedig az ünnepélyes hálaadó szentmisén.

Május 21-én díszőrséget álltunk a szegedi országzászlónál. Az eddigi díszőrségeinkért díszoklevelet és emlékérmét kaptunk az Ereklés Országzászló Nagybizottságától.

Május 24-én volt csapatunk jelöltjeinek fogadalomtétele. A fogadalomtétel előtt a katolikus fiúk szentmisén és közös szentáldozáson vettek részt. Utána az udvaron volt a fogadalomtétel. Az ünnepi beszédet Tihanyi Béla dr. gimn. igazgató, a csapat szervezőtestületének elnöke mondta, amelyben a cserkészszellemhez való hűségre és annak az iskolában való kiterjesztésére buzdította jelölteinket. Az ünnepi beszéd után a csapat parancsnoka vette ki a kiscserkészek ígéretét és a jelöltek fogadalmát és avatta őket kiscserkészekké, ill. cserkészújoncokká. A fogadalomtétel ünnepélyén a szépszámú közönség körében megjelent Kisparti János dr. tanker. kir. főigazgató úr is, akinek e helyen mondunk hálás köszönetet azért a meleg és kitüntető érdeklődésért és támogatásért, melyben csapatunkat egész éven át részesítette.

Ugyanezen a napon volt a szegedi cserkészcsapatok szemléje is, amelynek keretében csapatunkat is meglátogatta Zsembery Gyula dr. orsz. társelnök.

Jún 7-én résztvettünk 1—1 rajjal a Baross Szövetség ünnepségén és a reáliskola hősi emléktáblájának leleplezésén.

Az év folyamán két nagy versenyt bonyolítottunk le őrsi keretben: őrsi nótaversenyt és őrsi sarokversenyt. A győztes őrsöket részben felszerelési tárgyakkal, részben könyvekkel jutalmaztuk.

- Az I. nótaverseny eredménye :
 1. Kakuk őrs
 2. Sirály őrs
- Az I. őrsi sarokverseny eredménye :
 1. Sas őrs
 2. Sirály őrs
 3. Fecske és Róka őrs
 holtversenyben
- A II. nótaverseny eredménye :
 1. Sólyom őrs
 2. Kakuk őrs
 3. Róka őrs
- Az őrsi sarokverseny végeredménye :
 1. Sirály őrs
 2. Sas őrs
 3. Turul őrs

Nyári tábortervek. Csapatunk az idén is két táborot tervez. Az egyiket, állótábor, a Bakony hegység egyik legszebb pontján a farkasgyepűi Csurgókútnál, a másikat az állótábor után egyhetes mozgótáborként a Tiszán. Az állótábor 3 hétig tartana jún. 27-től júl. 17-ig. A táborozás örömei mellett a táborunkat kirándulások, portyázások útján látóköriünk kiszélesítésére is fel akarjuk használni.

A csapat tisztikarának részvétele vezetői munkában. A múlt évhez viszonyítva sokkal nagyobb számban vettünk részt ebben az évben a városi és a kerületi cserkészmunkában. A csapat parancsnoka először Szeged város thj. Cserkészintézőbizottságának, majd az V. kerület ügyvezető elnöke lett: Lehoczky Károly dr. a thj. I. B.-nek pénztárosa, a kerületnek pedig ügyésze; Árokszállásy Zoltán dr. a thj. I. B.-nek titkára; Sipos Józsefet pedig a vízitelep vezetőtishti teendőivel bízták meg.

Végezetül hálás köszönetet mondunk mindazoknak, akik az év folyamán csapatunkat akár erkölcsileg, akár anyagilag jóindulatúlag támogatták.

(Z. J.)

Gyorsírókör. Ebben az iskolai évben negyvenkettősdzer alakult meg körünk dr. Tihanyi Béla igazgató úr védnöksége alatt, dr. Dukovics Lőrinc tanár vezetésével, 24 taggal. Ez a tagszám évközben 27-re emelkedett.

Alakuló gyűlésünket október 13-án tartottuk meg és megválasztottuk a következő tisztviselőket: Ifjúsági elnök: Gausz József VIII., főjegyző: Huhn Péter VII., jegyző: Tóth József VII., pénztáros: Szirovicza Imre VI., könyvtárosok: Tóth Ágoston VI., és Milotay László V.a o. t.-k. Ezen a gyűlésen állapítottuk meg az egyes fokok gyakorlóóráit is, melyeket hetenkint két részletben tartottunk 100—120°, 150—200°. A gyakorlóórákon kívül félévenként egy-egy házi versenyt rendeztünk, hogy tagjaink az áttételben is gyakorolhassák magukat. Egyes fokokon voltak rendkívüli versenyek is, melyeket rendszerint az utolsó (6.) órán tartottunk meg. Mivel a körnek kevés felsőosztályú tanulója volt, rendszerint csak egyet tartottunk, néhány-szor megbeszélésekre jöttünk össze.

A kör tagjai közül néhányan résztvettek a „Gyorsíró” szabatos pályázatán; ennek eredményei azonban ismeretlenek. A „Gyorsírás-tudomány” pályázatán Tábi Tibor V.b o. tan. emléklapot nyert. — A rádió által rendezett versenyen intézetünk három tanulója: Tábi Tibor, Deutsch József és Zsarnay Károly V.b 0 eltéréssel dolgozott. — A szegedi Gyorsírók Egyesülete által rendezett versenyen 80-as fokon Tábi Tibor V.b 0 eltéréssel értékes könyvet, Deutsch József V.b o. tan. pedig ugyancsak 0 eltéréssel második díjként ezüst töltőceruzát nyert. Ezenkívül még Fenyvesi József és Milotay László V.a o. tan.-ók részesültek jutalomban a 80-as fokon, a 60-ason pedig hat tanulónk nyert dícséretet. — Május 29-én tartott délkerületi körzeti versenyen intézetünk tanulói közül 37-en vettek részt. Ezek közül az eddig beérkezett eredmények szerint öt tanulónk szerepelt a 200-as fokon jó eredménnyel. A többi részletes eredmény eddig még nem érkezett meg. Egészen áttekinteni a helyzetet csak a házi versenyek alapján tudjuk. A 200°-on 5, a 150°-on 5, a 110°-on 10, a 100°-on 9, a 80°-on 28 és a 60°-on 12 tanulónk szerepelt sikerrel. Az egyes fokok két legjobbjá részben könyv, részben

emléktárgy jutalomban részesült. A 200°-on Pauncz Rezső VI. és Huhn Péter VII., a 150°-on Eckerdt László és h. Pap István VI., a 130°-on Csontos László VI. és Deutsch József V.b, a 100°-on Szatmáry Lóránt és Szirovicza Imre VI., a 80°-on Sipos György V.a és Csenderits László IV.a és a 60°-on Stépán József és Niedermayer Ferenc IV.a o. tan.-k részesültek jutalomban. Kiss Ferenc, Milotay László, Gillay Jézsef, Bertók József, Fenyvesi József V.a, Dorogi Lajos, Dobó József, Pintér Ferenc V.b és Bérczy István IV.a o. tan.

A házi versenyek és a körzeti verseny ismert eredményeinek összesítése alapján gimnáziumunk legjobb gyorsírója Pauncz Rezső VI. o. tan. 200°-on beadott dolgozatával, második Huhn Péter VII. o. tan. szintén a 200-as fokon beadott dolgozatával. A legmagasabb fokot elért legjobb alsó osztályú diákversenyzők Beke Béla IV. b. o. tan. Az egyes osztályok legjobb gyorsírói: VIII. oszt. Gausz József, VII. oszt., 1 Huhn Péter. 2. Fischer János, VI. oszt. 1. Pauncz Rezső, 2. h. Pap István, V.a, oszt., Milotay László, 2. Sipos György. V.b) oszt., 1. Tábi Tibor, 2. Deutsch József, IV.a) oszt., 1. Niedermayer Ferenc, 2. Stépán József, IV.b. oszt. 1. Frischmann Gábor, 2. Szabó Aurél. A versenyeken a legnagyobb pontszámot a VI. osztály érte el (1400), 2. az V.b) (735), 3. a VII. osztály (673), 4. az V.a) osztály (630), 5.a IV.a) osztály (485), 6. a IV.b) osztály (400). A nyolcadik o. tan.-k, a versenyeken nem szerepelvén pontszámot nem értek el.

(Dr. D. L.)

Dugonics sportkör. A sportkör neve: „Dugonics Testgyakorló Egyesület”, igazolási száma: 94, alapítási éve 1924. szeptember hó. Tiszteletbeli elnöke: Dr. Tihanyí Béla, az intézet igazgatója, vezető tanára: Pesti Lajos testn. tanár, lakik: Szentháromság utca 4 a. A sportkör taglétszáma 347 tanuló, 86 tanuló a II., 134 a III. és 127 a IV. korosztályból. A különböző szakosztályokban így oszlottak meg a tagok: atlétikára beiratkozott: 88, szertornára 65, vívásra 17, úszásra 65, footballra 48, céllövészetre 31, asztali tenisz és teniszre 40, kosárlabdára 52 tanuló. A sportkör ifjúsági elnöke: Rakonczai János VIII. o. t., szakosztályvezetők: Zubek Ferenc VII. o. t. az atletika, Koczka Mihály VIII. o. t. a football, Mecsér Béla VII. o. t. a kosárlabda, Csák Zoltán VIII. o. t. a szertorna, Tóth Ágoston VI. o. t. az asztali tenisz, Kupecz Sándor VIII. o. t. a tenisz, Láng Tibor VIII. o. t. az úszó, Domján András VIII. o. t. a vívó és Major László VIII. o. t. a céllövő szakosztály vezetője, tilkár: Engelthaller Dezső VIII. o. t., sporttudósító: Somogyi Ferenc VIII. o. t. A foglalkozás az évszakoknak megfelelőleg hol a teremben, hol a pályán, hol pedig az uszodában folyt le. A sportkör heti foglalkozása: 4-6 óra. A sportkör elért eredményei az 1935-36. tanévben:

Szept. 20—22-ig megtartott szegedi középiskolások közötti teniszversenyen Kupecz Sándor VIII. o. t. 3. lett. Október 6-án a kegyeleti stafétában futottak: Molnár Dániel VI. o. t., Rakonczai János VIII. o. t., Engelthaller Dezső VIII. o. t., Major László VIII. o. t., Petrányi Gyula VII. o. t., Tóth Ágoston VI. o. t., Hogyor Jenő VIII. o. t., Tóth Ferenc V. b. o. t., Halasi Ferenc V. b. o. t., Zubek Ferenc VII. o. t., Láng Tibor VIII. o. t., Mecsér Béla VII. o. t., Klein Arthur VIII. o. t., és Benedek Károly VIII. o. t. A csapat a középiskolások közt 4.-ik lett.

Október végén a házi atletikai verseny a kedvezőtlen időjárás miatt elmaradt.

A Kisok. országos úszóversenyén Klein Arthur VIII. o. t. a 100 m.-es ifjúsági hátúszásban 1 p. 22'-es idővel 3-ik lett.

Október 13-án a Masz. délkerülete megrendezte a staféta versenyeket, az intézet csapata a 4-szer 100 m.-en 2. lett. Rakonczai János VIII. o. t., Mecsér Béla VII. o. t., Tóth Ágoston VI. o. t. Zubek Ferenc VII. o. t.

December 2-án a Motesz. délkerülete által rendezett jelvény-szerző ifjúsági versenyen vas, illetve bronz jelvényt nyertek a következő tanulók:

Beke András V. b. o. t., Tóth Ferenc V. b. o. t., Kisfaludy Miklós V. b. o. t., Valihora Imre VI. o. t., Csonka László VI. o. t., Rozsnyai Zoltán VII. o. t., Csiky István VII. o. t., Hambek Győző VII. o. t., Zubek Ferenc VII. o. t., Mecsér Béla VII. o. t., vas, Fodor Zoltán VII. o. t., Rozsnyai Zoltán VII. o. t., Kupecz Sándor VIII. o. t., Láng Tibor VIII. o. t. bronz jelvényt és erről szóló oklevelet kaptak.

Január és februárban lefolyt kosárlabda bajnokságban az intézetből két csapat indult. Az „A” csapat tagjai: Futó István VII. o. t., Major László VIII. o. t., Zubek Ferenc VII. o. t., Kupecz Sándor VIII. o. t., Engelthaller Dezső VIII. o. t., Mecsér Béla VII. o. t., Wlassits Jenő VII. o. t. A „B” csapat tagjai: Koczka Mihály VIII. o. t., Láng Tibor VIII. o. t., Bayer Miklós VIII. o. t., Kertész János V. a. o. t., Tóth Ferenc V. b. o. t., Kiss Antal V. b. o. t., Koczka László V. b. o. t., előbbi 3-ik, utóbbi 4-ik lett.

A Sylvánia sportklub Szeged város bajnokságáért asztali tenisz versenyt rendezett január 4. és 5.-én. Az egyéni versenyben Buócz Zoltán VI. o. t. 1-ső, Tóth Ágoston VI. o. t. 3. lett. A párosban Buócz-Tóth pár 3. lett. Csapatversenyben Buócz-Tóth és Papp László VI. o. t. erős küzdelem után 2. helyen végzett.

A vidéki ifj. asztali tenisz bajnokságért nagy küzdelemben győzött a Buócz-Tóth pár. Február 8.-án a Keac. rendezte meg a versenyt, ahol a múlt évi győztes nagykőrösi pár és a debreceni erős párok felett aratott győzelmükkel elnyerték az ifj. bajnoki címet, amiért a Magyar Asztali Tenisz Szövetségtől külön jelvény kitüntetésben részesültek. Az egyéni küzdelemben Buócz Z. VI. o. t. harmadik lett. A csapat nem lett helyezve.

Febr. havában 3 napig tartott az asztali tenisz verseny. Egyéni versenyben: 1. Tóth Ágoston VI. o. t., 2. Buócz Z. VI. o. t., 3. Pap László VI. o. t., Páros versenyben: 1. Tóth—Buócz, 2. Kupecz VIII. o. t.—Kertész V. a. o. t., 3. Fodor Z. VII.—Futó VII. o. t. A csapatverseny eredménye: 1. holtversenyben a VI. o. „A” és „B” csapata, tagjai: „A” csapat: Tóth, Buócz, „B” csapat: Papp L., Witzenetz, Gombos, a VI. o. „C” csapata: Csonka, Rosiár, Fikert összeállításban.

A „Kisok” szegedi football bajnokságban az intézet csapata a 9 benevezett csapat közül a 4. helyet foglalta el.

Április 25-én és 26-án az intézetközi úszóversenyen Láng Tibor VIII. o. t. a 200 m. mellúszásban 3 p. 22' idővel 3. lett. A 100 m-es fiú hátúszásban Balugyánszky Elemér VI. o. t. első volt 1 p. 26'-es idővel. 100 m-es fiú mellúszásban győzött Kiss Antal V. b. o. t. 1 p.

26'-es idővel új intézeti rekordot állított fel. A 3-szor 100 m-es vegyesfátétában az intézet csapata első lett 4 p. 16'-es idővel (Kiss A., Balugyánszky E., Klein A.) A pontversenyben az intézet 2. lett. A Budapesten megtartott újonc versenyen Kiss A. V. b. o. t. 36'4"-es idővel 3. helyezést ért el. A Délker. tornászbajnokságban (Kucecz VIII. o. t., Láng Tibor VIII. o. t., Engelthaller D. VIII., o. t., Rozsnyai, Fodor VII. o. t., Szádeczky Kardos Géza VI. o. t., Beke A. V. b. o. t., a nyújtón, korlátán, lovon 2., a gyűrűn és lóugrásban 4., műszabadgyakorlatban az intézet csapata 3. lett. A tavasz folyamán megtartott házi allétkai verseny eredményei: 100 m. s. f. 1. Zubek Ferenc VII. o. t. 11'9", 2. Kertész János V. o. t., 3. Valihora István VI. o. t., 200 m. s. f.: 1. Zubek F. VII. o. t. 25'1", 2. Kertész J. V. o. t., 3. Szabó Tibor V. o. t., 400 m. s. f.: 1., Zubek F. VII. o. t., 68'2" 2. Tóth Ágoston VI. o. t., 3. Koczka László V. a. o. t., 800 m. s. f.: 1. Tóth Ágoston VI. o. t. 2 p. 22'8", 2. Sipos György V. a. o. t., 3. Koczka László V. a. o. t. Magasugrás: 1. Zubek F. VII. o. t. 145 cm., 2. Futó István VII. o. t. 145 cm., 3. Koczka László V. a. o. t. 145 cm. Távolugrás: 1. Zubek F. VII. o. t. 582 cm., 2. Kertész J. V. a. o. t. 578 cm., 3. Futó István VII. o. t. 545 cm. Hármassugrás: 1. Zubek F. VII. o. t. 11.90 m., 2. Kertész J. V. a. o. t. 11.40 m., 3. Wlassits Jenő VII. o. t. 11.36 m. Gerelydobás: 1. Futó István VII. o. t., 2. Gulyás György VII. o. t., 3. Halasi Gyula VI. o. t. Diszkoszdobás: 1. Rakonczai János VIII. o. t. 31 m. 20 cm., 2. Futó István VII. o. t. 31 m. 18 cm., 3. Major László VIII. o. t. Súlydobás: 1. Futó István VII. o. t. 9 m. 63 cm., 2. Wlassits Jenő VII. o. t., 3. Major László VIII. o. t.

A sportkör bevétele: 1450'80 P.+28'60 P. összesen: 1479'40 P., kiadása 1099'82 P., megmaradt 379'58 P. A pénztári állomány a Szeged-Csongrádi Takarékpénztári könyvecske szerint: 3381'67 P.

(P. L.)

i) A tanulók jutalmazása, segélyezése, ösztöndíjak.

A) **Önképzőkori pályaművek** jutalmazása. A tanári kar ez évben több pályatételt tűzött ki. Beérkezett 18 dolgozat.

1. Vallástánból kitűzött a) tételre: A hív barát erős oltalom, és aki ilyet talál, kincset talál." (Sir. 6. 14.) 3 pályamunka érkezett be.

Az „Amicitia Christiana” jeligés dolgozat szerzője a lényegét rendszerezve, minden oldalról megvilágítva igyekszik kifejteni. A barátság kellékeit jól látja meg. Stílusa élvezetes. Jutalma dr. Gróf Árpád kormányfőtanácsos úr ömeltósága adományából 20 P. Szerzője: Várkonyi Nándor VIII. o. tan.

Az „Amicus bonus, nihil aliud” jeligés mű szerzője levélalakban foglalja össze a barátság értékeit lelkesült, emelkedett hangon. Meggyőző ereje igen nagy, Stílusa néhol szakadozott. Jutalma a szegedi Piarista Diákszövetség adományából 15 P. Szerzője: Lakos Endre VII. o. tan.

A b) tételre: „A magyarok megtérése” szintén 3 pályamunka érkezett be. A tételt az „Elmenvén tanítsatok. . .” jeligés munka szerzője dolgozza fel a legkerekebben. Megfelelő eleven képet ad a magyarok megtéréséről. Forrásait alaposan használja, bár

néhány adat elkerüli figyelmét. Stílusa végig élvezetes és folyamatos. Jutalma az önképzőkör adományából 15 P. Szerzője Rakonczai János VIII. o. tan.

A „Facere magna et pati fortia“ jeligés mű írója a régebbi és újabb történeti adatok helyes felsorakoztatásával világosan tárgyalja a magyarok megtérését. Nyelvezete nem elég magyaros. Jutalma dr. Tóth Imre kormányfőtanácsos úr ömértósága adományából 10 pengő. Szerzője: Mahler György VII. o. tan.

A harmadik: „Ha Isten velünk. . . .“ jeligés dolgozat rövid összefoglalása a tényeknek. Oly vonásokat is meglát, melyek a másik két pályázónak figyelmét elkerülték. A közölt térképek alaposabbá teszik és növelik a dolgozat értékét. Jutalma az önképzőkör adományából 10 pengő. Szerzője: Hecht László VIII. o. tan.

2. A filozófiai a) tételre. „Az emberi lélek önálló szellem“ egy pályamunka érkezett be. „Mens agitat molem“ jeligével. A szerző ügyesen és világosan veszi fontolóra a különböző elméleteket a test és lélek viszonyát illetőleg, s határozottan fejt ki álláspontját. A nehéz, elvont téma könnyed nyelvezeten szól az olvasóhoz. Jutalma dr. Gróf Árpád kormányfőtanácsos úr adományából 15 pengő. Szerzője Rakonczai János VIII. o. tan.

A b) tételre „Az újságolvasás lélektana“ két munka érkezett be. A „Fors et anima“ szerzőjének érdekes megfigyelései sok, jellemző vonást sorakoztatnak fel az újságolvasás körül. A lélektani alapon való tárgyalás azonban kissé sovány. Stílusa könnyed, fordulatos, élvezetes. Jutalma dr. Tóth Imre kormányfőtanácsos úr adományából 10 pengő. Szerzője: Papp Tibor VII. o. tan.

A „Mercurius“ jeligés dolgozat írója számos és sokoldalú megfigyelést halmoz fel. Megállapításai érdekesek, néhol naivak. Kár, hogy stílusa magyartalan. Jutalma az önképzőkör adományából 5 pengő. Szerzője: Sebestyén István VIII. o. tan.

3. A magyar irodalomból kitűzött tételre: „A modern magyar líra irányjai a kiegyezéstől a világháborúig“ egy munka érkezett be. Jelígeje: „Új idők új dalai.“ A szerző a tételt buzgón áttanulmányozta. Adatai elfogadhatók, az összeállítás egységes. Kár, hogy nagyon rövidre szabta mondanivalóját a főbb irányokról. Stílusa nem elég eleven. Jutalma dr. Gróf Árpád kormányfőtanácsos úr adományából 15 pengő. Szerzője: Bayer Miklós VIII. o. tan.

4. A történelemből hirdetett tételre: „Az Árpádkori hadvezér királyok“ egy munka érkezett be. „Historia est magistra vitae“ jeligével. A szerző szorgalmas, alapos munkát végzett. Adatai helytállóak, az összeállítás krónikaszerű. Forrásait jól felhasználta, bár több forrásmunkát is találhatott volna. A dolgozatnak vannak igen értékes részei is. Jutalma az önképzőkör adományából 15 pengő. Szerzője: Vörös Imre VIII. o. tan.

5. A német irodalomból kitűzött tételre: „A hun viszonyok rajza a Nibelungen Liedben és Arany Buda halálában“ két pályamunka érkezett be. A „Világhíres csodákat beszélnek ösregék“ szerzője alapos tanulmány után fogott bele munkájába, melyet itt-ott meglepő éleslátással végzett. Jutalma a Szegedi Piarista Diákszövetség adományából 20 pengő. Szerzője: Pál Endre VIII. o. tan.

A második munka, melynek jelígeje: „Ember küzdj, és bízva

bízzál“ könnyebb fajsúlyú. Terjedelme is az előbbinek mintegy nyolcadrésze. Kidolgozása felületes. A kérdéshez csak távolról szól hozzá. A szaktanártól könyvjutalomban részesült. Szerzője: Móró Károly VII. o. tan.

6. A „Szeged környékének virágos növényei“ c. természetrajzi tételre egy pályamű érkezett be. „Aranykalással ékes rónaság“ jeligével. A szerző a fontosabb növényeket népföldrajzi szempontból ismerteti. Dolgozatát, mint kirándulási élményt írja meg. Ez a tárgyalás élénkíti, de több helyen tárgyhoz nem illő kitérésre csábítja az író. Jutalma dr. Gróf Árpád kormányfőtanácsos úr adományából 10 pengő. Szerzője: Pál Endre VIII. o. tan.

7. A mennyiségtanból kitűzött tételre: „A végtelen sorok“ egy munka érkezett be „Jót és jól jeligével.“ A terjedelmes munka elég nagy területet ölel fel. Kár, hogy a szerző nem törekszik matematikai pontosságra és szabatosságra. Érdeme az anyag helyes kiválogatása és az a nagy ambíció, mellyel a témán dolgozott. Jutalma a Szegedi Piarista Diákszövetség adományából 15 pengő. Szerzője: Major László VIII. o. tan.

8. A fizikai a) tételre: „Elektromos rezgések, melyeket a laboratóriumban megvizsgáltam“ két munka érkezett be. Világos és értelmes tárgyalásával, kísérleti eredményeinek kritikai feldolgozásával és élesszemű megfigyeléseivel első helyen áll a „Munka nemesít“ dolgozat szerzője. Gazdag elméleti ismereteit sikeresen támasztja alá kísérleti eredményeivel. Jutalma a Szegedi Piarista Diákszövetség adományából 30 pengő. Szerzője: Gausz József VIII. o. tan.

Az „Amatőr“ jeligés dolgozat szerzője inkább praktikus amatőr és fáradhatatlan kísérletező. Dolgozatának csinos kiállítása, kísérleti eszközeinek gondos leírása mintaszerű. Jutalma az önképzőkör adományából 20 pengő. Szerzője: Domján András VIII. o. tan.

A b) tétel „A rugalmassági modulus kísérleti meghatározása“ volt. „A természet nagy könyvét forgatni ne szünjél“ jeligés dolgozat szerzője szorgalmas munkájáért dicséretet érdemel. Szerzője: Talpay Béla VII. o. tan.

Szavaló-verseny.

A szavaló-versenyt május 23-án délután tartotta meg Önképzőkörünk. A komoly tárgyú kötött vers Arany János: „Szondi két apródja“, a víg tárgyú pedig Petőfi Sándor: „Vándor élet“ c. költeménye volt. Azonkívül kötelező volt egy szabad tárgyú darab elszavalása is. A komoly tárgyú versenyben első helyezést Bayer Miklós VIII. o. tan. kapott, aki a kötött szavalat mellé Arany János: „Tetemrehívás“ c. balladáját választotta. Nagy szavaló készséggel adta elő mindkét verset, de előadása, hanghordozása többször szaggatott és egyszínű volt. Jutalma: 5 P.

Tóth Ágoston VI. o. tan. a kijelölt vers után Mécs L.: „Aranyos kicsikém“ c. költeményét szavalta nagy rátermettséggel. Hangja kissé modoros és igen gyakran álmenetnélküli volt. A szabadon választottban néhol érthetelenségig halk hangot használt. Törekvése dicséretet érdemel.

A víg tárgyú versenyben egyforma pontszámot kapot Láng Tibor VIII. és Tóth Ágoston VI. o. tan. A kötött mellé az előbbi Farkas I.: „Megbuktam az érettségim“ c. monológját, az utóbbi

pedig Arany János: „Fülemüle“ c. versét választotta. Gondos kidolgozás és fáradságos gyakorlás nyomait mutatta mindkettőnek előadása.

Láng szavalatának teljes élvezését túlzó taglejtése és indokolatlanul sok mozgása zavarta. Tóth párbeszédeinek nem tudott elég egyéni varázst adni hanghordozásával. Jutalmuk: 5—5 P.

Csiky István VII. o. tan. az előirt vers mellé Petöfi: „Szeget szeggel“ c. költeményét vette. Nemes igyekezettel és egyszerű eszközökkel iparkodott művészi sikert elérni. A teljes hatás elérésében azonban kétszeri fennakadása gátolta. Könyvjutalomban részesült.

Az intézet igazgatósága pályázatot hirdetett a „Madarak és fák“ napján elmondandó beszédre. A beérkezett beszédek közt Tóth Ágoston VI. o. tan. beszéde volt a legjobb. Jutalma: 5 pengő.

A „Hősök emlékezetére“ rendezett ünnepségen elmondandó beszédre a beadott pályázatok közül Láng Tibor VIII. o. tan. beszédét találták legalkalmasabbnak a bírálók. Jutalma: 5 pengő.

Zimányi Mihály premontrei kanonok úr Öméltósága adományából Rakonczai János az önképzőkör főjegyzője 25 pengő jutalomban részesült.

Ugyancsak Zimányi Mihály premontrei kanonok úr Öméltósága adományából Gyarmati István VIII. o. tan. 25 pengő jutalmat kapott.

A Sáfrán-alapból, mint a nyolcadik osztály legjobb irodalmárja Bayer Miklós VIII. o. tan. 20 pengő jutalmat kapott.

Vedres Béla apát úr adományából Kovács Mihály VI. o. tan. 20 pengő jutalomban részesült.

B. Jutalmazott tanulók. Az 1895-ben érettségizettek Sáfrán József kegyesrendi tanár emlékére tett alapítványának 7 P. 50 fillér kamatait kiegészítette 20 P-re dr. Juhász István kir. ítélőtáblai bíró egy, a magyar nyelv és irodalomban jeles előmenetelt tanúsított VIII. osztályú tanuló jutalmazására. A jutalmat megkapta Bayer Miklós VIII. oszt. tanuló.

Zimányi Lajos Mihály premontrei kanonok, kormányfőtanácsos úr adományából kapott 25—25 P-t Gyarmati István és Rakonczai János VIII. oszt. tanulók.

Vedres Béla apátplebános úr adományából kapott 20 P-t Kovács Mihály VI. oszt. tanuló.

Néhai Sári János és neje Répáss Julianna 2000 P-ös alapítványának 64 P. 70 fillér kamatját Selyem József III. B) oszt. tanuló kapta.

Dr. Diósi Géza kegyesrendi tanár úr, a Dugonics Társaság, Juhász István könyvkereskedő úr, a Magyar Ifjúsági Vörös-Kereszt, a Szent István Társulat, a Szukits antiquárium adományából könyvjutalomban részesültek; Jász Antal, Miklós György I. a); Balogh Ferenc, Matyus Leó I. b); Borsos Ferenc, Kiss Ferenc II. a); Paskai Antal, Osznovics Sándor II. b); Bózsó István, Irányi László III. a); Kerényi Károly, Sebők Ödön III. b); Filder Péter, Niedermayer Ferenc IV. a); Alács Gyula, Hevesi László IV. b); Bach György, Bertók József, Hamza Aladár, Koczka István V. a); Dancs István, Tábi Tibor V. b); Pauncz Rezső, Szirovicza Imre VI.; Kernáts András, Tamás Miklós, Tóth József VII.; Földes Károly, Gausz József, Szabó István, Szőke Sándor VIII. o. tanulók.

C. *Ösztöndíjas tanulók.* A közszolgálati alkalmazottak gyermekei részére létesített tanulmányi segélyben részesült Tóth József VII. oszt. tanuló. A jövedéki bírságalapból nyert ösztöndíjat Wittig Tibor III. B) oszt. tanuló.

D. *Beérkezett adományok nyugtázása.* Apró István MÁV. műszaki tanácsos a tanári könyvtárnak megküldte Takáts Sándor Történelmi Miniatűrök c. könyvét, a *Bibliografiai Központ* 4 kötet könyvet, *Fonyó Soma* úr 2 drb. Always szabványkapcsolási füzetet VII és VIII. oszt. tanulók jutalmazására, *Gróf Árpád dr.* ügyvéd kormányfőtanácsos úr 60 P-t önképzőkori pályaművekre, *Horváth János* posta felügyelő úr 25 P-t a Segélyző Egyesület céljaira. *dr. Juhász István* kir. táblai ítélőtábla úr 12 P 50 fillérrel egészítette ki a Sáfrán-féle alapítvány kamatait; *dr. Menyhárt Gáspár* egyetemi tanár úr előfizetett a Nyugat c. folyóiratra és ugyanezen folyóirat könyvsorozatára; *dr. Tóth Imre* ügyvéd, kormányfőtanácsos úr önképzőkori pályaművek jutalmazására adományozott 20 P-t; *Vedres Béla* apátplébános úr küldött 20 P-t szegénysorsú jó tanuló jutalmazására, *Zimányi Lajos Mihály* premontrei kanonok úr 50 P-t ugyancsak szegénysorsú jó tanulók jutalmazására.

Dr. Diósi Géza kegyesrendi tanár úr 2, Dugonics Társaság 5, Juhász István könyvkereskedő úr 5, Magyar Ifjúsági Vöröskereszt 15, Szent István Társulat 6, Szukits antiquárium 3 kötet könyvet adományoztak tanulók jutalmazására.

Az intézet igazgatósága e helyen is hálás köszönetet mond a nemeslelkű adakozóknak értékes adományaikért.

Statisztikai adatok.

A) táblázat.

A tanulók statisztika

O s z t á l y o k		I.	I.	II.	II.	III.	III.	IV.	IV.	V.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen		
		A	B	A	B	A	B	A	B	A	B				szám	0 0	
A tanulók számának alakulása az év folyamán	Beírt nyilvántartott tanuló	62	60	51	55	48	50	42	32	41	40	63	41	46	631	—	
	" " magán	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	3	—	
	Osztályozott nyilvántartott tanuló	52	48	49	52	43	46	41	32	38	37	61	40	45	589	93 3	
	" " " magán	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	100 0	
Osztagoztatott összesen		52	48	50	52	48	46	41	32	38	37	62	40	46	592	93 8	
A t a n u l ó k k o r s z e r i n t	1925	42	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	65	10 9	
	1924	8	15	32	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	88	14 9	
	1923	1	6	15	16	35	30	—	—	—	—	—	—	—	103	17 4	
	1922	1	4	1	3	12	13	24	20	1	—	—	—	—	79	13 3	
	1921	—	—	1	—	1	3	16	11	22	19	2	—	—	75	12 7	
	1920	—	—	—	—	—	—	1	1	13	11	42	4	—	72	12 2	
	1919	—	—	—	—	—	—	—	—	2	6	15	22	2	47	7 9	
	1918	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	12	26	40	6 8	
	1917	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	9	13	2 2	
	1916	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	0 8	
	1915	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	0 4	
	1914	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	0 4	
	1913	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	0 5	
	1912 vagy korábbi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	o s z t a l y o k v a l l á s s z e r i n t	római katolikus	34	46	42	43	41	40	30	25	31	30	45	32	38	477	80 6
		görög " "	1	1	—	—	—	—	—	1	—	1	2	—	—	6	1 0
		" keleti magyar	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	0 2
		" " szerb	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	0 2
		református	4	—	6	—	2	—	9	4	3	2	5	2	3	40	6 8
ágostai hitv. evangélikus		2	—	—	2	—	—	1	—	1	1	2	1	—	9	1 5	
izraelita		11	—	2	8	3	6	2	1	4	3	8	5	5	58	9 7	
o s z t a l y o k m e g t e r m e l t s z e n t	magyar nyelv és műveltség szerint	52	47	49	52	48	45	41	32	38	37	61	38	46	586	99 0	
	német	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	1	2	—	6	1 0	
	olasz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	csak magyarul tudott	47	44	40	41	44	41	39	32	36	31	46	38	45	524	84 5	
	németül tudott	3	3	8	9	4	4	2	—	2	6	13	1	—	55	9 3	
	franciául tudott	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	3	0 5	
	angolul tudott	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	olaszul tudott	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	tótul tudott	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4	0 7	
	románul tudott	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	0 2	
horvátul, szerbül tudott	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	0 7		
A t a n u l ó k m e g t e r m e l t s z e n t	Nagybirtokos, nagybérelő	1	1	1	1	1	—	—	—	—	2	2	1	1	12	2 1	
	Középbirtokos és bérlő	—	6	1	—	1	3	2	—	4	—	2	—	2	21	3 6	
	Kisbirtokos, kisbérelő	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	2	4	0 7	
	Kisbirtokos, napszámos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	0 5	
	Egyéb önálló őstermelő	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	1	0 1	
	Gazdasági tisztviselő	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	0 1	
	Gazdasági segédszemély	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	0 1	
	Földművelési napszámos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Negyiparos, bányagyógyállalk.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kisiparos, bányakisvállalkozó	3	7	1	8	6	8	3	2	2	2	6	6	3	57	9 6	
	Ipari vagy bányászati tisztviselő	3	1	1	—	—	3	1	—	1	1	—	1	1	13	2 7	
	Egyéb ipari v. bányászati segédsz.	1	1	—	—	1	—	—	1	—	1	—	1	1	7	1 2	
	Ipari v. bányászati napszámos	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	0 2	
	Nagykereskedő	—	—	—	4	—	1	—	1	—	2	—	—	—	8	1 4	
	Kiskereskedő	3	1	4	4	1	3	2	—	3	4	9	2	3	36	6 1	
	Kereskedelmi tisztviselő	3	3	—	1	2	3	2	—	1	—	3	1	—	19	3 1	
	Egyéb kereskedelmi segédszemély	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	4	0 7	
Kereskedelemnél napszámos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	0 2		
Közlekedési nagyvállalkozó	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	0 7		
Közlekedési kisvállalkozó	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	0 3		
Közlekedési tisztviselő	6	3	7	4	5	2	2	9	7	6	7	4	4	66	11 2		

tikai adatai.

O s z t á l y o k		I.	I.	II.	II.	III.	III.	IV.	IV.	V.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen	
		A	B	A	B	A	B	A	B	A	B					szm
A szülők foglalkozása szerint	Egyéb közlekedési segédzemély	14	—	—	4	8	4	1	3	—	—	5	1	6	46	7.8
	Közlekedésnél napszámos	5	4	14	6	11	9	8	6	3	4	11	7	2	90	15.2
	Köztisztviselő	—	5	3	6	2	3	4	4	2	4	4	4	2	43	7.3
	Pap, tanár, tanító	2	—	6	3	3	1	3	1	4	2	6	1	3	35	5.9
	Másféle értelmiségi	—	2	—	3	—	—	2	—	2	—	1	—	—	10	1.7
	Közhivatalban alkalm. altiszt	2	6	2	1	1	1	2	—	1	2	4	—	1	23	3.9
	Katonaliszt	—	3	1	3	—	2	—	—	—	1	1	2	—	13	2.2
	Katona-altiszt	1	1	8	4	—	3	2	—	2	1	1	6	2	31	5.2
	Nyugdíjas közlisztviselő	3	—	—	—	3	—	2	—	—	—	—	—	—	8	1.3
	Egyéb nyugdíjas tisztviselő	3	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3	9
	Nyugdíjas elliszt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	0.2
	Tőkés, járadékos, háztulajdonos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
	Különböző közel. meg nem nevez. napsz.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	0.3
	Házi cseléd	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	2
	Egyéb és ism. foglalkozású	2	1	—	—	—	—	—	2	2	6	—	—	—	14	2.4
	Arvaházi tanulók	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3
	A szülők lakóhelye szerint	Szegedi*	20	26	35	41	33	37	32	13	28	29	48	29	33	404
Csonrad vm. egyéb községeiben**		5	6	3	5	3	4	2	4	4	1	3	—	3	43	7.2
Baranya vm.		—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	2	0.4
Bács-Bodrog vm.		2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	0.4
Békés vm.		—	1	1	2	1	—	1	1	—	—	—	—	2	9	1.5
Bihar vm.		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	0.4
Borsod, Gömör, Kishont e. vm.		1	—	—	—	2	—	1	—	—	—	1	—	—	5	0.9
Csanád, Arad, Torontál e. vm.***		1	8	—	4	2	3	2	3	4	—	5	5	2	39	6.5
Fejér vm.		1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	2	6	1.0
Győr, Moson, Pozsony e. vm.		4	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	5	0.9
Hajdú vm.		1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	0.4
Heves vm.		3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5	0.9
Jász-Nagy-Kun-Szolnok vm.		1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	4	0.7
Komárom, Esztergom e. vm.		1	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	4	0.7
Nógrád vm.		2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	0.5
Pest vm.		4	1	3	—	3	—	—	3	—	3	2	1	1	19	3.1
Somogy vm.		2	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	5	0.9
Szabolcs, Ung e. vm.		11	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	0.4
Tolna vm.		1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	0.4
Vas vm.		—	—	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	5
Veszprém vm.		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zala vm.		1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	0.4
Budapest	1	1	1	—	1	1	1	1	—	1	—	—	1	9	1.5	
Debrecen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	0.1	
Hódmezővásárhely	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	2	—	1	6	1.0	
Jugoszláviai elcsatolt területen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Román elcsatolt területen	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	4	0.7	
Óra mulasztások	Igazolt óramulasztás	2:01	1978	1319	1583	1474	1211	813	631	757	937	2161	2467	2596	21030	—
	Igazolatlan „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—	—	—	—
	Igazolt és igazolatlan óramulasztások	2:01	1978	1319	1583	1474	1211	813	633	757	932	2172	2467	2596	21030	—
Rendkívüli tárgyként tanulók	Francia társalgás	—	—	—	—	—	—	—	—	4	6	10	—	—	20	3.4
	Biológiai gyakorlatok	—	—	—	—	—	—	—	—	6	2	3	—	—	11	1.9
	Fizikai gyakorlatok	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	15	39	6.5
	Műének	—	3	12	7	7	9	6	5	2	5	16	13	10	95	16.1

B e j á r ó k:

- *Jánosszállás 2, Szatymaz 8, Szeged-Alsóközpont 1, Szeged-Felsőközpont 4, Szeged-Röszke 1, Szeged-Mórahalom 3.
- **Algyő 2, Kiskundorozsma 12, Kistelek 6, Pusztamérges 1, Sándorfalva 10, Tápé 1.
- ***Klárafalva 1, Ószentiván 1, Szőreg 11, Ujszentiván 7.
- ****Hódmezővásárhely 6.

Kimutatás a nyilvános és magán-

B) Táblázat.

O s z t á l y o k		I. A.	I. B.	II. A.	II. B.	III. A.	III. B.						
A tanulók száma		52		48		50		52		48		46	
		sz	%	sz	%	sz	%	sz	%	sz	%	sz	%
Magavise- let szerint	Példás	39	75,0	34	70,8	35	71,4	41	78,7	39	81,3	37	80,5
	Jó	13	25,0	14	29,2	14	28,6	11	21,2	9	18,7	9	19,5
	Szabályszerű	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kevésbé szabályszerű	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Előmenetel szerint	Jelesrendű	4	7,7	4	8,3	10	20,0	4	7,7	7	14,6	8	17,4
	Jórendű	12	23,1	19	39,6	17	34,0	14	26,9	12	25,0	15	32,6
	Elégségesrendű	26	50,0	21	43,8	22	41,0	21	40,4	24	50,0	23	50,0
	Egy tantárgyból elégtelen	7	13,5	3	9,6	1	2,0	5	9,6	5	10,4	—	—
	Két "	2	3,8	—	—	—	—	4	7,7	—	—	—	—
	Több tantárgyból elégtelen	1	1,9	1	2,1	—	—	4	7,7	—	—	—	—
	Elégtelen összesen	10	19,2	4	8,3	1	—	13	25,0	5	10,4	—	—

Tandíj-

C) Táblázat.

O s z t á l y		I. A.	I. B.	II. A.	II. B.	III. A.	III. B.	IV. A.	
Egész díjat fizetett	I. félévben	21	29	21	26	21	22	24	
	II. félévben	30	26	22	29	26	20	29	
Tandíjmentes volt	I. félévben	1	1	—	3	3	—	2	
	II. félévben	1	—	—	2	4	—	2	
Tandíjkezdve- nyes volt	I. fok.	I. félévben	7	3	10	13	7	12	6
		II. félévben	16	12	12	17	6	12	5
	II. fok.	I. félévben	15	12	8	8	5	6	7
		II. félévben	4	3	4	4	2	5	4
	III. fok.	I. félévben	14	9	9	3	10	9	2
		II. félévben	2	10	7	1	10	10	2
	IV. fok.	I. félévben	—	—	1	1	2	1	1
		II. félévben	—	—	4	1	—	1	—

Egész díj 100 P. I. fok 80 P.
A tanulók a díjat tíz egyenlő

tanulók magaviseletéről és előmeneteléről.

IV. A.	IV. B.	V. A.	V. B.	VI.	VII.	VIII.	Összesen:	
41	32	38	37	62	40	46	592	
sz. %	sz. %	sz. %	sz. %	sz. %	sz. %	sz. %	s z á m	%
26 63·4	22 68·7	23 60·5	22 59·5	40 65·6	29 72·5	43 95·6	430	73·0
15 36·6	10 31·3	14 36·8	15 40·5	20 32·8	11 27·5	2 4·4	157	26·7
— —	— —	1 2·6	— —	1 1·6	— —	— —	2	0·3
— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	—	—
5 12·2	— —	2 5·3	1 2·7	11 17·7	2 5·0	7 15·2	65	11·0
7 17·1	5 15·6	9 23·7	5 13·5	12 19·4	8 20·0	17 36·9	152	25·7
23 56·1	17 53·1	16 42·1	19 51·4	33 53·2	19 47·5	21 45·7	285	48·2
4 9·8	8 25·0	7 18·4	4 10·8	5 8·1	8 20·0	1 2·2	58	9·8
2 4·9	— —	3 7·9	— —	— —	— —	— —	11	1·8
— —	2 6·3	1 2·6	8 21·6	1 1·6	3 7·5	— —	21	3·6
6 14·6	10 31·3	11 28·9	12 32·4	6 9·7	11 27·5	1 2·2	90	15·2

kimutatás.

IV. B.	V. A.	V. B.	VI.	VII.	VIII.	Összesen szám szerint	Összesen % szerint
16	21	25	24	17	24	291	47·3
20	22	31	35	22	25	337	54·9
—	—	—	1	1	4	16	2·6
—	—	—	2	1	4	16	2·6
11	10	11	23	11	10	134	21·8
6	11	3	14	10	7	131	21·4
1	4	1	3	9	3	82	13·2
4	2	2	2	5	4	45	7·3
4	3	1	5	2	4	75	12·7
2	3	2	6	2	4	61	9·9
—	1	—	7	1	1	16	2·6
—	—	—	4	1	2	13	2·2

II. fok 60 P, III. fok 40 P, IV. fok 20 P, részletben havonként fizethették.

Kimutatás a nyilvános és

D. táblázat

a) szám

O s z t á l y o k		I. A.			I. B.			II. A.			II. B.			III. A.			III. B.								
A tanulók száma		52			48			50			52			48			46								
Előmenetel tantárgyak szerinti	T a n l á r g y a k	Jeges	Jó	Elégséges	Elégtelen	Jeges	Jó	Elégséges	Elégtelen	Jeges	Jó	Elégséges	Elégtelen	Jeges	Jó	Elégséges	Elégtelen	Jeges	Jó	Elégséges	Elégtelen				
		Vallás tan	32	16	3	1	37	7	4	—	41	9	—	—	40	11	1	—	35	12	1	—	39	5	2
	Magyar nyelv	7	15	27	3	13	24	11	—	18	19	13	—	7	16	22	7	10	15	19	4	17	16	13	—
	Latin nyelv	5	7	32	8	5	24	19	—	10	15	24	1	3	11	26	12	5	19	24	—	9	18	19	—
	Görög nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Francia nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Angol nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	11	16	23	—	19	17	15	—	10	11	27	—	14	12	20	—
	Német nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Történelem	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	16	17	—	18	16	12	—
	Földrajz	5	23	23	1	17	12	18	1	21	16	13	—	18	19	13	2	15	18	15	—	33	10	3	—
	Természetrajz	17	20	14	1	24	18	6	—	28	15	7	—	24	17	11	—	24	17	11	—	—	—	—	—
	Természettan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	17	6	—	27	14	5	—
	Mennyiségtan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Filozófia	7	17	26	2	3	17	24	4	14	17	19	—	6	18	22	6	11	22	14	1	7	16	23	—
	Rajz	10	17	23	2	6	23	18	1	8	23	19	—	10	19	23	—	7	18	23	—	15	16	15	—
	Testnevelés	11	29	8	—	16	25	2	—	27	21	1	—	16	25	7	—	29	18	1	—	13	24	7	—
	Egészségtan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Szépíráás	22	16	10	4	21	22	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Gyorsírás	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Ének	25	25	2	—	24	23	1	—	36	13	—	—	30	21	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Összesen :	141	185	168	22	166	195	108	6	214	164	119	1	173	174	141	28	162	166	147	5	192	147	119	—
	Testnevelés alól felmentve				4			5			1			4			—			2					

magántanulók előmeneteléről.

szerint.

IV. A.				IV. B.			V. A.			V. B.			VI.			VII.			VIII.			Összesen									
41				32			38			37			62			40			46			592									
Jeles				Jeles			Jeles			Jeles			Jeles			Jeles			Jeles			Jeles									
Jó				Jó			Jó			Jó			Jó			Jó			Jó			Jó									
Elégséges				Elégséges			Elégséges			Elégséges			Elégséges			Elégséges			Elégséges			Elégséges									
Elégtelen				Elégtelen			Elégtelen			Elégtelen			Elégtelen			Elégtelen			Elégtelen			Elégtelen									
21	18	2	—	19	13	—	21	15	2	—	11	10	13	—	42	16	4	—	26	10	4	—	36	7	3	—	400	149	39	4	
11	9	21	—	4	12	16	—	8	20	10	—	6	11	20	—	19	31	11	—	4	19	17	—	20	23	3	—	144	230	203	15
5	8	24	4	1	5	24	2	3	13	18	4	1	7	26	3	14	13	35	—	3	9	26	2	8	20	18	—	72	169	315	36
—	—	—	—	—	—	—	—	4	10	17	1	2	5	13	4	11	14	15	6	9	12	—	—	12	13	9	—	12	20	24	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	5	27	1	1	5	17	9	4	14	15	5	3	8	19	7	17	21	23	—	1	9	7	19	5	11	19	16	107	135	221	29
9	16	15	1	4	13	14	1	13	9	16	—	8	8	16	—	5	17	28	17	10	15	15	—	11	19	8	—	114	139	130	7
14	14	12	1	11	12	8	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	21	9	—	—	—	—	—	144	145	114	6
14	9	18	—	7	14	10	1	12	15	9	2	6	16	14	1	26	19	16	—	5	12	18	5	16	17	12	1	158	143	105	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	73	60	41	6
9	7	25	—	2	5	23	2	2	12	20	4	2	8	20	7	11	18	31	—	7	5	23	5	8	15	22	1	89	177	292	34
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	18	7	1	20	18	7	1
14	15	11	1	9	13	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	79	144	142	4
11	22	3	1	12	12	6	1	17	15	3	—	12	24	—	—	28	22	5	—	22	15	1	—	18	18	2	—	232	270	46	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	13	2	—	30	16	—	—	55	29	2	—
7	11	14	9	4	7	12	9	5	10	12	11	4	8	11	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43	38	15	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	36	49	43
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	115	82	4	—
123	134	172	18	74	111	140	26	89	134	127	27	56	107	159	47	191	188	164	8	131	139	151	17	203	191	101	3	1915	2035	1816	208
4	1	3	1	7	2	8	42	1	7	8	42	1	7	8	42	2	8	8	42	2	8	8	42	8	42	42	208	4	1	3	1

D) táblázat.

Kimutató a nyitányos és
B) szakalek

Előmeneteltantárgyak szerint																														
Tantárgyak			O s z l á l y o k			A tanulók száma																								
Vallás tan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Jeles	96	135	615	I. A.	52																						
			Jó	135	288	308																								
			Elégséges	615	519	58				I. B.	48																			
			Elégtelen	154	58	19																								
			Jeles	104	271	771							II. A.	50																
			Jó	500	500	146																								
			Elégséges	396	229	83										II. B.	52													
			Elégtelen	—	—	—																								
			Jeles	200	360	820													III. A.	48										
			Jó	300	380	180																								
			Elégséges	480	260	—																III. B.	46							
			Elégtelen	20	—	—																								
			Jeles	58	135	769																					43			
			Jó	212	307	212																								
			Elégséges	500	423	19																								
			Elégtelen	231	135	—																								
			Jeles	104	208	729																								
			Jó	396	313	250																								
			Elégséges	500	396	21																								
			Elégtelen	—	83	—																								
Jeles	195	369	847																											
Jó	391	347	108																											
Elégséges	413	282	43																											
Elégtelen	—	—	—																											
Termodinamika	Földrajz	Történelem	Jeles				327	96	—																					
			Jó				385	442	—																					
			Elégséges				269	442	—				I. A.	52																
			Elégtelen				19	19	—																					
			Jeles				500	354	—							I. B.	48													
			Jó				375	250	—																					
			Elégséges				125	375	—										II. A.	50										
			Elégtelen				—	—	—																					
			Jeles				560	420	220													II. B.	52							
			Jó				300	320	320																					
			Elégséges				140	260	260																III. A.	48				
			Elégtelen				—	—	—																					
			Jeles				462	346	365																			III. B.	46	
			Jó				327	365	327																					
			Elégséges				212	250	288																					
			Elégtelen				38	19	—																					
			Jeles	313	313	208																								
			Jó	374	333	229																								
			Elégséges	313	354	563																								
			Elégtelen	21	—	—																								
Jeles	717	391	304																											
Jó	217	347	250																											
Elégséges	65	260	434																											
Elégtelen	—	—	—																											
Természettudományok	Angol nyelv	Német nyelv	Jeles							327	96	—																		
			Jó							385	442	—																		
			Elégséges							269	442	—				I. A.	52													
			Elégtelen							19	19	—																		
			Jeles							500	354	—							I. B.	48										
			Jó							375	250	—																		
			Elégséges							125	375	—										II. A.	50							
			Elégtelen							—	—	—																		
			Jeles							560	420	220													II. B.	52				
			Jó							300	320	320																		
			Elégséges							140	260	260																III. A.	48	
			Elégtelen							—	—	—																		
			Jeles				462	346	365	III. B.	46																			
			Jó				327	365	327																					
			Elégséges				212	250	288																					
			Elégtelen				38	19	—																					
			Jeles	313	313	208																								
			Jó	374	333	229																								
			Elégséges	313	354	563																								
			Elégtelen	21	—	—																								
Jeles	717	391	304																											
Jó	217	347	250																											
Elégséges	65	260	434																											
Elégtelen	—	—	—																											
Történelem	Mennyeiségtan	Filozófia	Jeles										327	96	—															
			Jó										385	442	—															
			Elégséges										269	442	—				I. A.	52										
			Elégtelen										19	19	—															
			Jeles										500	354	—							I. B.	48							
			Jó										375	250	—															
			Elégséges										125	375	—										II. A.	50				
			Elégtelen										—	—	—															
			Jeles							560	420	220	II. B.	52																
			Jó							300	320	320																		
			Elégséges							140	260	260																III. A.	48	
			Elégtelen							—	—	—																		
			Jeles				462	346	365	III. B.	46																			
			Jó				327	365	327																					
			Elégséges				212	250	288																					
			Elégtelen				38	19	—																					
			Jeles	313	313	208																								
			Jó	374	333	229																								
			Elégséges	313	354	563																								
			Elégtelen	21	—	—																								
Jeles	717	391	304																											
Jó	217	347	250																											
Elégséges	65	260	434																											
Elégtelen	—	—	—																											
Történelem	Természettudományok	Angol nyelv	Jeles													327	96	—												
			Jó													385	442	—												
			Elégséges													269	442	—				I. A.	52							
			Elégtelen													19	19	—												
			Jeles										500	354	—	I. B.	48													
			Jó										375	250	—															
			Elégséges										125	375	—										II. A.	50				
			Elégtelen										—	—	—															
			Jeles							560	420	220	II. B.	52																
			Jó							300	320	320																		
			Elégséges							140	260	260																III. A.	48	
			Elégtelen							—	—	—																		
			Jeles				462	346	365	III. B.	46																			
			Jó				327	365	327																					
			Elégséges				212	250	288																					
			Elégtelen				38	19	—																					
			Jeles	313	313	208																								
			Jó	374	333	229																								
			Elégséges	313	354	563																								
			Elégtelen	21	—	—																								
Jeles	717	391	304																											
Jó	217	347	250																											
Elégséges	65	260	434																											
Elégtelen	—	—	—																											
Történelem	Természettudományok	Angol nyelv	Jeles													327	96	—												
			Jó													385	442	—												
			Elégséges													269	442	—				I. A.	52							
			Elégtelen													19	19	—												
			Jeles										500	354	—	I. B.	48													
			Jó										375	250	—															
			Elégséges										125	375	—										II. A.	50				
			Elégtelen										—	—	—															
			Jeles							560	420	220	II. B.	52																
			Jó							300	320	320																		
			Elégséges							140	260	260																III. A.	48	
			Elégtelen							—	—	—																		
			Jeles				462	346	365	III. B.	46																			
			Jó				327	365	327																					
			Elégséges				212	250	288																					
			Elégtelen				38	19	—																					
			Jeles	313	313	208																								
			Jó	374	333	229																								
			Elégséges	313	354	563																								
			Elégtelen	21	—	—																								
Jeles	717	391	304																											
Jó	217	347	250																											
Elégséges	65	260	434																											
Elégtelen	—	—	—																											
Történelem	Természettudományok	Angol nyelv	Jeles													327	96	—												
			Jó													385	442	—												
			Elégséges													269	442	—				I. A.	52							
			Elégtelen													19	19	—												
			Jeles										500	354	—	I. B.	48													
			Jó										375	250	—															
			Elégséges										125	375	—										II. A.	50				
			Elégtelen										—	—	—															
			Jeles							560	420	220	II. B.	52																
			Jó							300	320	320																		
			Elégséges							140	260	260																III. A.	48	
			Elégtelen							—	—	—																		
			Jeles				462	346	365	III. B.	46																			
			Jó				327	365	327																					
			Elégséges				212	250	288																					
			Elégtelen				38	19	—																					
			Jeles	313	313	208																								
			Jó	374	333	229																								
			Elégséges	313	354	563																								
			Elégtelen	21	—	—																								
Jeles	717	391	304																											
Jó	217	347	250																											
Elégséges	65	260	434																											
Elégtelen	—	—	—																											
Történelem	Természettudományok	Angol nyelv	Jeles													327	96	—												
			Jó													385	442	—												
			Elégséges													269	442	—				I. A.	52							
			Elégtelen													19	19	—												
			Jeles										500	354	—	I. B.	48													
			Jó										375	250	—															
			Elégséges										125	375	—										II. A.	50				
			Elégtelen										—	—	—															
			Jeles							560	420	220	II. B.	52																
			Jó							300	320	320																		
			Elégséges							140	260	260																III. A.	48	
			Elégtelen							—	—	—																		
			Jeles				462	346	365	III. B.	46																			
			Jó				327	365	327																					
			Elégséges				212	250	288																					
			Elégtelen				38	19	—																					
			Jeles	313	313	208																								
			Jó	374	333	229																								
			Elégséges	313	354	563																								
			Elégtelen	21	—	—																								
Jeles	717	391	304																											
Jó	217	347	250																											
Elégséges	65	260	434																											
Elégtelen	—	—	—																											
Történelem	Természettudományok	Angol nyelv	Jeles													327	96	—												
			Jó													385	442	—												
			Elégséges													269	442	—				I. A.	52							
			Elégtelen													19	19	—												
			Jeles										500	354	—	I. B.	48													
			Jó										375	250	—															
			Elégséges										125	375	—										II. A.	50				
			Elégtelen										—	—	—															
			Jeles							560	420	220	II. B.	52																
			Jó							300	320	320																		
			Elégséges							140	260	260																III. A.	48	
			Elégtelen							—	—	—																		
			Jeles				462	346	365	III. B.	46																			
			Jó				327	365	327																					
			Elégséges				212	250	288																					
			Elégtelen				38	19	—																					
			Jeles	313	313	208																								
			Jó	374	333	229																								
			Elégséges	313	354	563																								
			Elégtelen	21	—	—																								
Jeles	717	391	304																											
Jó	217	347	250																											
Elégséges	65	260	434																											
Elégtelen	—	—	—																											
Történelem	Természettudományok	Angol nyelv	Jeles													327	96	—												
			Jó													385	442	—												
			Elégséges													269	442	—				I. A.	52							
			Elégtelen													19	19	—												
			Jeles										500	354	—</															

magántanulók előmeneteléről.

szertől.

97	275	—	171	—	—	297	342	—	220	—	342	342	220	195	—	—	—	122	268	512	Jeles	44	IV. A.	
	300	—	268	—	—	594	366	—	171	—	220	342	390	122	—	—	—	195	120	439	Jó			
	385	—	342	—	—	81	268	—	609	—	439	293	366	659	—	—	—	585	512	49	Elégséges			
	40	—	220	—	—	27	24	—	—	—	—	24	24	24	—	—	—	98	—	—	Elégtelen			
31	210	—	125	—	—	387	282	—	63	—	219	344	125	31	—	—	—	31	125	594	Jeles	32	IV. B.	
	317	—	219	—	—	387	406	—	156	—	438	375	406	156	—	—	—	156	375	406	Jó			
	399	—	375	—	—	134	313	—	719	—	313	250	437	531	—	—	—	750	500	—	Elégséges			
	74	—	282	—	—	32	—	—	63	—	31	31	31	282	—	—	—	63	—	—	Elégtelen			
79	236	—	131	—	—	486	—	—	53	—	316	—	342	105	—	129	—	79	210	553	Jeles	38	V. A.	
	355	—	263	—	—	429	—	—	316	—	395	—	237	368	—	323	143	342	526	395	Jó			
	337	—	316	—	—	85	—	—	526	—	237	—	421	395	—	548	714	474	263	53	Elégséges			
	72	—	289	—	—	—	—	—	105	—	53	—	—	132	—	—	143	105	—	—	Elégtelen			
27	152	—	108	—	—	333	—	—	54	—	162	—	216	81	—	83	77	27	162	297	Jeles	37	V. B.	
	290	—	216	—	—	666	—	—	216	—	432	—	216	216	—	208	154	189	297	270	Jó			
	431	—	297	—	—	—	—	—	540	—	378	—	432	513	—	542	538	703	540	350	Elégséges			
	127	—	378	—	—	—	—	—	189	—	27	—	135	189	—	167	230	81	—	81	Elégtelen			
13	346	—	—	—	—	509	—	—	177	—	419	—	274	274	—	268	300	226	306	678	Jeles	62	VI.	
	341	—	—	—	—	400	—	—	290	—	306	—	452	339	—	341	300	210	500	258	Jó			
	297	—	—	—	—	91	—	—	500	—	258	—	274	371	1000	366	300	565	178	65	Elégséges			
	15	—	—	—	—	—	—	—	32	—	16	—	—	16	—	24	100	—	16	—	Elégtelen			
50	299	—	—	—	—	625	579	—	—	175	125	—	250	250	225	—	300	100	75	100	650	Jeles	40	VII.
	318	—	—	—	—	325	395	—	—	125	300	—	525	375	175	—	300	400	225	475	250	Jó		
	344	—	—	—	—	50	26	—	—	575	450	—	225	375	475	—	400	500	650	425	100	Elégséges		
	39	—	—	—	—	—	—	—	—	125	125	—	—	—	—	—	—	—	50	—	—	Elégtelen		
174	408	—	—	—	—	652	474	—	435	174	348	—	—	435	239	—	353	333	174	435	783	Jeles	46	VIII.
	383	—	—	—	—	348	474	—	391	326	370	—	—	391	413	—	382	583	435	500	152	Jó		
	203	—	—	—	—	53	—	—	152	478	261	—	—	174	348	—	265	83	391	65	65	Elégséges		
	06	—	—	—	—	—	—	—	22	22	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Elégtelen		
71	321	572	135	430	639	423	214	435	150	406	383	352	292	217	—	237	194	122	244	676	Jeles	592	Összesen	
	341	408	244	388	338	491	391	391	299	333	347	354	357	274	—	319	323	285	388	252	Jó			
	304	20	331	150	23	83	384	152	493	228	255	288	333	449	1000	413	385	532	343	66	Elégséges			
	34	—	290	40	—	03	11	22	58	33	15	14	18	60	—	31	97	61	25	07	Elégtelen			

E) táblázat. *Kimutatás a szertárak, könyvtárak, ingóságok, gyarapodásáról, értékéről.*

Vagyontárgyi csoportok	Vétel útján	Ajándék útján	Ezévi gyarapodás értéke P	Tanévvégi állomány	Az állomány értéke P
Bútorok	—	—	—	658	14.707,—
Házi, irodai felszerelés	—	—	—	453	8.123,80
Tanári könyvtár	92	33	1.000,—	13.653	38.873,10
Kötelező olv. könyvtára*)	—	—	—	3.115	1.883,10
Nagyobb ifj. könyvtár*)	—	1	1,10	1.691	3.504,30
Kisebb ifj. könyvtár*)	—	—	—	557	585,20
Éneksztár	210	10	180,40	5.978	1.099,60
Fizikai szertár	21	3	849,20	977	50.321,33
Földrajzi szertár	—	—	—	353	4.789,—
Philológiai és tört. szertár	—	—	—	518	1.923,—
Rajzszertár	—	—	—	2.907	1.619,90
Természetrajzi szertár	1	1	119,60	8.338	16.289,32
Tornaszertár	30	—	555,—	470	9.537,82
Vegyteni szertár	—	—	—	19	565,—
Zenesztár	—	—	—	145	335,—

*) A rendelkezésre álló összeget a könyvek átkötésére fordítjuk.

Tanév	I. A	I. B	I. C	II. A	II. B	II. C	III. A	III. B	III. C	IV. (A)	IV. B	V. (A)	V. B	VI. (A)	VI. B	VII.(A)	VII. B	VIII. (A)	VIII. B	Össze- sen	
1920 21	36	35* 14	35	56	46 6	27	58	55 4		53	54 9	58		49		58		41		651 51	** 702
1921/22	48	57 6		54	50 4		54	47 3		53	53 4	56		53		47		48		620 26	646
1922 23	57	51 1	49	53	53 6		53	44 3		49	38 2	62		49		37		43		638 30	668
1923/24	56	53 6	53	65	65 2		45	42 4		43	32 3	64		50		39		42		649 23	672
1924 25	68	56 2	58	79	65 2		54	56 3		41	42 3	45		62		46		40		712 15	727
1925 26	61	53	57	75 2	72 2		65	61 2		55	52 4	43		44 3		55		45		738 24	762
1926/27	46	37 3	36	73 5	66		60	64 7		62	58 2	64		44 1		35		50		695 26	721
1927/28	50	54 8		46	49 8		59	53 2		48	51 2	52	40 4	53 3		39		34		628 32	660
1928,29	48	53 1		41	35 5		44	45 2		49	42 3	68		43	31	57		36		592 17	609
1929/30	60	57 5		44	45 2		44	43 2		41	41 3	57		60		37	35 2	56		620 14	634
1930/31	53	51 —	57	48 1	42		39	37 1		40	40 2	61		53		59		37	35 2	652 6	658
1931/32	67	63 2		47	52 42		38	29		38	33	54 2		46		57		55		621 6	627
1932/33	46	51 1		42	43 1	30	44	47 —	36	55		61		50 1		39		56		600 6	606
1933/34	49	47	47	47	45		53	51 1		55	59	42 1		48 1		44		33		620 4	624
1934/35	48	46	48	65	65		40	41		53	58 1	40	47	44		50		43		688 3	691
1935,36	62	60		51 1	55		48	50		42	32	41	40	63 1		41		46 1		631 3	634

* A felső szám a nyilvános tanulók száma, az alsó szám a magántanulóké.

** A nyilvános és a magántanulók száma összegezve.

Tájékoztató az 1936 – 37. iskolai évre.

a) **Beíratások.** A beírások június 26. és 27-én továbbá szeptember 4. és 5. napjain lesznek. A beírásnál minden tanuló lehetőleg szülője vagy gyámja kíséretében jelenik meg.

Az I. osztályba csak olyan növendék vehető fel, aki szeptember 1-ig élete 9. évét már teljesen betöltötte és az elemi iskola négy alsó osztályát nyilvános, vagy magánúton sikerrel elvégezte. A felvételhez szükséges okmányok: a) születési anyakönyvi kivonat és a katolikusok részéről keresztlevel; b) IV. oszt. elemi iskolai bizonyítvány, vagy Értesítő; c) újraoltási bizonyítvány. Aki ez utóbbival nem rendelkezik, azt a tanév folyamán újra oltjuk.

Folytatólagosan a II-VIII. oszt.-ba íratkozók csak a Tanulmányi Értesítőjüket hozzák magukkal, de ha más intézetből jönnek, születési anyakönyvi kivonatukat is (katolikusok keresztlevelüket is) kötelesek bemutatni.

Különböző díjak. A nyilvános és magántanulók felvételi díjat, tandíjat és fenntartási díjat fizetnek. *Felvételkor* minden tanuló (a tandíjmentesek, hadiárvák, hadigyámoltak kivételével) 16 pengő 50 fillért fizet; a tandíjmentesek 13 pengő 50 fillért, a jeles és jórendű hadiárvák, hadigyámoltak 30 fillért, más hadiárvák, hadigyámoltak 9 pengő 30 fillért. *A tandíj és fenntartási díj* együttes összege a nyilvános tanulóknál évi 100 pengő, a magántanulóknál 150 pengő. Jeles és jó előmenetelű hadiárvák és hadigyámoltak tandíjat és fenntartási díjat nem fizetnek.

A megfelelő viseletű és előmenetelű *nyilvános tanulók*, ha atyjuk (gyámjuk) anyagi helyzete azt megokolta teszi, ráutaltságukhoz mérten s megállapított százalékos keretek között az egyesített tandíj és fenntartási díj kirovása tekintetében díjkedvezményben, illetőleg mentességben részesülnek.

Teljes mentesség és negyedik fokozatú díjkedvezmény (évi 20 P díj) csak példás viseletű, általános jeles előmenetelű és teljesen szegény tanulóknak adható. Második és harmadik fokozatú kedvezményben (évi 60, ill. 40 pengő díj) legalább jó viseletű és legalább általános jó előmenetelű tanulók részesíthetők. Elsőfokú kedvezményben (évi 80 pengő díj) a középiskolák alsó négy osztályában elégséges előmenetelű tanulók is részesíthetők, ha legalább jó viseletűek és ha azokból a tárgyakból, amelyek a magasabb osztályba való felvételnél figyelembe veendőek, nem volt több elégséges osztályzatuk, mint jeles és jó együttvéve. Ebben a kedvezményben az V—VIII. osztályos tanulók közül csak az részesülhet, aki a tanári testület megítélése szerint valamely olyan tárgyból, amely az érellségi vizsgálatnak a tárgya, vagy a természettudományi

tárgyakból állandóan kiváló eredményt mutat fel. Nem részesíthető tandíjkedvezményben az a tanuló, akinek atyja (gyámja) az évi 100 pengő díjösszeget nyilvánvalóan nehézség nélkül megfizetheti. *Magántanuló* sem díjkedvezményben, sem mentességben nem részesíthető.

Díjkedvezmény, illetőleg mentesség csak szabályszerű (bélyegmentes) folyamodványban előterjesztett kérelemre adható. A kérvények a tanév elején szeptember hó 15-ig, illetőleg február hó 10-ig nyújthatók be az intézet igazgatóságánál.

A nyilvános tanulók a tanári testület által megállapított és kirótt tan- és fenntartási díj együttes összegét öt egyenlő részletben: október, november, január, március és április 5-ig tartoznak lefizetni.

Azt a tanulót, aki az esedékes díjat a figyelmeztetés dacára sem fizette be, az igazgató a tanulók közül haladéktalanul törli s erről a szülőt írásban értesíteni köteles. Az ily módon törölt tanuló az előadásokat nem látogathatja, s újabb felvétele csak a hátralék kifizetése után történik.

c) **Felmentések.** Aki súlyos testi fogyatkozás, vagy betegség miatt a testgyakorlás, az ének, vagy a rajz technikai része alól fel akarja magát mentetni, az hatósági orvosi bizonyítvánnyal felszerelt folyamodványban kéri ezt az intézet igazgatóságától. Bélyegilleték 2 P, szegénységi bizonyítvány melléklésével bélyegmentes a kérvény.

d) **Pótló és különbözeti vizsgálatok** szeptember 2-án, **javítóvizsgálatok** szeptember 2. és 3.-án lesznek. Azok a tanulók, akik egy kötelező tárgyból kaptak elégtelen érdemjegyet, de magaviseletük kevésbé szabályszerű, a gimnázium igazgatójához folyamodhatnak javítóvizsgálati engedélyért július 1-ig. A két, vagy több tantárgyból bukott tanulók egyáltalán nem kaphatnak javítóvizsgálatra engedélyt.

e) **Magántanulásra vonatkozó közlések.** A középiskoláról szóló 1934. évi XI. t. c. végrehajtási utasítása szerint, azok a tanulók, akik a középiskolát magánúton végzik, két csoportba oszthatók: I. Az első csoportba tartoznak azok a szabályszerű korú, vagy ennél legfeljebb két évvel idősebb *magántanulók*, akik azért nem látogathatják rendszeresen a középiskolát, mert a) vagy nincs lakóhelyükön középiskola, b) vagy hatósági orvosi bizonyítvánnyal igazolják, hogy testi alkalmatlanság miatt, illetőleg egészségi okokból nem lehetnek rendes tanulók, c) vagy igazolják, hogy egyéb körülmények miatt kénytelenek magánúton folytatni tanulmányaikat, d) vagy mint leánytanulók járnak fiúgimnáziumba (amennyiben lakóhelyükön nem lenne leányközépiskola). Ezeket a magántanulókat az a), b), c) esetben az iskola igazgatója a rendes beírási időben a maga hatáskörében veszi fel és bocsájtja magánvizsgálatra, feltéve, hogy a magántanuló tanulmányaiban nincs egy évnél hosszabb megszakítás. A felvételt az egyházi hatóság (Katolikus Főigazgatóság, Budapest IV. Váci utca 33. Piaristák) engedélyezi a d) alatt felsorolt tanulókra nézve, valamint az a), b), c) esetben akkor, ha a tanulmányok folytatólagos elvégzésében egy évnél hosszabb a megszakítás, vagy pedig rendkívüli időben történik a vizsgálat (a magánvizsgálatok rendes ideje szeptember, december és június ill. a VIII. osztályú tanulóknál május). A II. csoportba tartoznak azok a magánvizsgálatot tevő

egyének, akik tanulmányaikat szabályszerű kornál idősebb korban kezdik (I. osztályú vizsgálatok idején 12 éves és 9 hónaposnál idősebbek), vagy hosszabb megszakítás után folytatják, akik tehát koruknál fogva mint rendes tanulók nem végezhetnék tanulmányaikat. Ezeknek is a vizsgálati engedélyt a Katolikus Főigazgatóság adja meg.

A rendes időben beírt magántanulók és a magántanulásra térő nyilvános tanulók kivételével a többinek kérelmeznie kell a magánvizsgálat letevését 2 P-s okmánybélyeggel ellátott *folyamodványban*. A folyamodvány mellékletei: 1. születési anyakönyvi kivonat; 2. végzett tanulmányokról szóló eredeti bizonyítványok; 3. helyhatósági lakásbizonyítvány; 4. ha a legutolsó iskolai bizonyítvány egy évnél régebbi keletű, mellékelni kell még egy sajtókezelő írt és két tanú aláírásával ellátott Nyilatkozat-ot, amelyben kijelenti a tanuló, hogy legutolsó bizonyítványának kelte óta sem mint nyilvános, sem mint magántanuló, semmiféle középiskolai vizsgálatot nem kísérelt meg. Ilyenkor azt is igazolni kell, megfelelő bizonyítványokkal, hogy az illető legutolsó bizonyítványának kelte óta, folyamodványának kelteig hol és mivel foglalkozott. Minden mellékletre 30 filléres okmánybélyeg kell, de szegénységi bizonyítvány mellett a mellékletek bélyegmentesek. A folyamodvány az igazgatóságnál nyújtandó be, legalább is két hónappal a vizsgálat előtt és pedig az intézet igazgatóságához címezve, ha olyan rendeskorú tanuló óhajt vizsgálatot tenni, aki nem lép át más típusú középiskolából, tanulmányaiban nincs egy évnél hosszabb megszakítás és lakóhelyén nincsen megfelelő típusú középiskola — minden más esetben a Katolikus Főigazgatósághoz címeződik a kérvények.

Az engedély elnyeréséről és a magánvizsgálatra való jelentkezés pontos idejéről értesítést kap a tanuló az iskola igazgatóságától. A vizsgálatra való jelentkezés alkalmával a tanulónak be kell mutatnia az elvégzett olvasmányok, fordítások és könyv nélkül megtanult költemények és prózai részletek jegyzékét (ha ez nem kielégítő, a vizsgálatra való bocsátás megtagadható) és fel kell mutatni illetékes lelkésze bizonyítványát, hogy vallási kötelességeinek az egész év folyamán eleget tett. Ugyanekkor, a vizsgálat megkezdése előtt le kell fizetni a felvételi díjat (13'50 P-t) a tan- és fenntartási díjat (150 P), tárgyanként 4'80 P-t és 4'80 P elnöki díjat.

Az a magántanuló, aki egy tárgyból elégtelen érdemjegyet kap, a következő magánvizsgálatok idején javítóvizsgálatot tehet. Ezen vizsgálat díja 1'60 P, a több tárgyból bukott magántanuló vizsgálatát csak egy év múlva ismételheli meg. Ugyancsak osztályismétlésre utasítják az a magántanuló is, akinek kettőnél több írásbeli dolgozata elégtelen.

A rendeskorú magántanuló évenként csak egy osztályról tehet vizsgálatot. A túlkoros — hacsak túlkorosságának nem ismétlés az oka — három havi időközben egy osztályról, hat havi időközben pedig két osztályról összevont vizsgálatot is tehet, ha kimutatja, hogy a szóbanforgó osztályok tantárgyainak megtanulására elég időt fordított. Ebben az esetben minden osztály tananyagából külön vizsgálatot kell tennie.

Ha az engedélyt nyert tanuló az előírt időben vizsgálatra nem jelentkezik, elmaradásának kellő megindokolása mellett az igazgató

saját hatáskörében — két éven belül meghosszabbíthatja az engedélyt.

f) **Különbözeti vizsgát** tartozik tenni az a tanuló, aki valamely külföldi, vagy elcsatolt területbeli tanintézetből, vagy más típusú hazai középiskolából, polgári, ill. valamely szakiskolából óhajt iskolánkba átlépni. Külföldi tanintézetekből való átlépéshez az engedélyt a nm. vallás és közoktatásügyi minisztériumtól, a hazai iskolák tanulói pedig az intézet igazgatóságától kérik.

Bármely hatósághoz tartozzék is a különbözeti vizsgálat engedélyének a megadása, az illető hatósághoz címzett, 2 P-s okmánybélyeggel felszerelt folyamodványt, minden meglévő iskolai bizonyítvány (az elemiektől eltekintve) melléklésével, az iskola igazgatóságánál kell benyújtani. Idegennyelvű bizonyítványokról hiteles fordítás is szükséges. A melléletek 30—30 filléres okmánybélyegektől csak szegényeségi bizonyítvány esetén mentesek.

A külföldi tanintézetekből jövők különbözeti vizsgálatának tananyagát a nm. VKM. állapítja meg esetről-esetre. A hazai iskolából átlépő tanulók vizsgálatának tananyagáról felvilágosítást nyújt az intézet igazgatósága.

A kiállott különbözeti vizsgálat csak arra az intézetre érvényes, amelyben a tanuló a vizsgálatot letette, s amelyben tanulmányait folytatni akarja. Ha magánvizsgálatot is akar tenni, akkor a különbözeti vizsgálatot csak közvetlenül a magánvizsgálat előtti napokban teheti le.

Aki a különbözeti vizsgálaton egy tárgyból bukott, az igazgatói engedéllyel 2 hónap múlva javíthat. Ha ekkor ismét megbukik, csak egy év múlva jelentkezhetik különbözeti vizsgálatra. Aki a különbözeti vizsgálaton két tárgyból bukott, vagy két írásbelije elégtelen, az csak egy év múlva ismételheti meg a teljes vizsgálatot.

A különbözeti vizsgálat díja tárgyanként 3'20 P.

g) **Használatban levő tankönyvek jegyzéke :**

I. osztály : Róm. kat. nagyobb katekizmus. — Bartha—Tordai: Magyar olvasókönyv I. o. 7. kiadás. — Alszeghy—Sik: Magyar nyelvtan, I. o. 2. átdolgozott kiadás. — Módi: Latin olvasókönyv. — Karl—Vargha: Földrajz I. k. — Bán—Greguss—Para: Természetrájz I. k. — Suták—Vörös—Hatvani: Mennyiségtan. — Németh—Solyomos: Daloskönyv. A piarista diák kis kalauza. — Eggenberger—Rényi: A magyar helyesírás szabályai. — Kogutowicz Károly: Iskolai atlasz.

II. osztály. Pokorny: Ószövetségi biblia 16. k. — Alszeghy—Sik: Magyar nyelvt. II. o. 2. átdolgozott kiadás. — Csengery—Orbán: Latin nyelvtan. — Bitter: Német nyelvkönyv. — Karl—Vargha: Földrajz II. k. — Bán—Greguss—Para: Természetrájz II. k. — Suták—Vörös—Hatvani: Mennyiségtan. — Németh—Solyomos: Daloskönyv. A piarista diák kis kalauza. — Eggenberger—Rényi: A magyar helyesírás szabályai. — Kogutowicz Károly: Iskolai atlasz. A bevezetésre kerülő új magyar és latin olvasókönyv az 1936/37. tanév elejéig függőben.

III. osztály: Pokorny: Újszövetségi biblia. — Bartha—Tordai: Magyar olvasóköny III. — Alszeghy—Sik: Magyar nyelvtan III. o. — Csengery—Orbán: Historia Romanorum III. — Csengery—Orbán: Latin nyelvtan Bitter: Német nyelvkönyv. — Jászai—Balanyi:

Magyarország története. III. o. — Karl—Vargha: Földrajz. III. k. — Suták—Vörös—Hatvani: Mennyiségtan. — Nagy L. József: Kis fizika. A piarista diák kis kalauza. — Eggenberger—Rényi: A magyar helyesírás szabályai. — Barthos—Kurucz: Történelmi atlasz. — Kogutowicz Károly: Iskolai atlasz. — Biró: Műalkotások könyve. — Burián: Magyar-latin és latin-magyar szótár. — Kelemen: Német-magyar és magyar-német szótár.

IV. osztály: Pokorny: Kat szertartástan. — Alszeghy—Sik: Stiliztika. II. kiadás. 1931. — Csengery—Orbán: Historia Romanorum. III—IV. — Csengery—Orbán: Latin nyelvtan. — Bitter—Teveli: Német nyelvkönyv. — Kontraszty—Tihanyi: Egyetemes történelem. I. k. — Karl—Vargha: Földrajz. IV. k. — Koch N.—Koch S.: Ásványtan és vegytan. — Suták—Hatvani Lóky: Mennyiségtan. — Kiss J.: Az egységes magyar gyorsírás tankönyve. I. — A piarista diák kis kalauza. — Arany—Lehr: Toldi. — Burián: Magyar-latin, latin-magyar szótár. — Eggenberger—Rényi: A magyar helyesírás szabályai. — Barthos—Kurucz: Történelmi atlasz. — Kelemen: Német-magyar, magyar-német szótár. Kogutowicz Károly: Iskolai atlasz.

V. osztály. Schütz: Kat. hittan. 7. k. — Bartha—Tordai: Retorika. — Maywald—Vayer: Görög nyelvtan. — Jirka: Görög olvasókönyv — Friml: Livius XXI—XXII. könyve. — Vézner: Lírai szemelvények. — Pirchala—Esztergomi—Nagy: Latin nyelvtan. — Bitter—Teveli: Német nyelvkönyv. — Bitter—Teveli: Rendszeres német nyelvtan. — Birkás: Francia nyelvtan. — Birkás: Francia nyelvkönyv. — Kontraszty—Tihanyi: Egyetemes történet II. kötet. — Bán—Greguss—Para: Növénytan. — Suták—Hatvani—Lóky: Mennyiségtan. — Kiss J.: Az egységes magyar gyorsírás tankönyve. II. — A piarista diák kis kalauza. — Eggenberger—Rényi: A magyar helyesírás szabályai. Barthos—Kurucz: Történelmi atlasz. — Birkás: Francia-magyar és magyar-francia zsebszótár. — Burián: Magyar-latin és latin-magyar szótár. — Wágner—Horváth: Római régiségek. Kelemen: Magyar-német és német-magyar szótár. — Lévay—Vida: Görög-magyar és magyar-görög szótár.

VI. osztály. Schütz: Katolikus erkölcstan. 7. k. — Bartha—Tordai: Poetika. — Marót Wagner: Homeros Odisséiája. — Jirka: Szemelv. Xenophon és Herodotos műveiből. — Maywald—Vayer: Görög nyelvtan. — Láng: C. Sallustii Crispi Coniuratio Catilinae et Bellum Jugurthinum. — Pirchala—Esztergomi—Nagy: Latin nyelvtan. — Wirth: Szemelv. P. Vergilius M. Aeneiséből. — Kuzmics: Cicero válogatott beszédei. — Bitter—Teveli: Német nyelvkönyv. — Bitter—Teveli: Rendszeres német nyelvtan. Kontraszty—Tihanyi: Egyetemes történelem. III. kötet. — Gelei—Greguss: Az ember és az állatok élete. — Suták—Hatvani—Lóky: Mennyiségtan. — Lóky: Négyjegyű logaritmuskönyv. A piarista diák kis kalauza. — Eggenberger—Rényi: A magyar helyesírás szabályai — Barthos—Kurucz: Történelmi atlasz. — Ujváry: Francia-magyar és magyar-francia szótár. — Burián: Magyar-latin és latin-magyar szótár. — Kelemen: Magyar-német és német-magyar szótár. Lévai—Vida: Görög-magyar szótár. — Lévai—Vida: Görög-magyar és magyar-görög szótár.

VII. osztály: Schütz: Kat. egyháztörténet. 5. k. — Prónai—Alszeghy—Sik: A magyar irodalom története és olvasókönyv. VII. o.

II. k. — Gerecs—Mészáros: Görög lírai anthológia és Antigone. — Marót—Wagner: Homeros Iliasa. — Maywald—Vayer: Görög nyelvtan. — Wirth: Szemelvények P. Vergilius M. Aeniséből. — Fehér: Cicero de signis. — Huszti: Ifj. Plinius levelei. — Pirchala — Esztergomi—Nagy: Latin nyelvtan. — Bitter—Teveli: Német irodalomtörténet I. r. — Bitter—Teveli: Rendszeres német nyelvtan. — Birkás: Francia irodalmi olvasókönyv. I. r. — Birkás: Francia nyelvtan. — Kontraszty—Tihanyi: Egyetemes történelem IV. k. — Kalmár—Varga: Földrajz. — Suták—Hatvani—Lóky: Mennyiségtan. Lóky: Négyjegyű logaritmuskönyv. — Nagy L. József (Fehér—Szekeres): Kísérleti fizika. A piarista diák kis kalauza. — — Eggenberger—Rényi: A magyar helyesírás szabályai. — Barthos—Kurucz: Történelmi atlasz. — Ujváry: Francia—magyar és magyar-francia szótár. — Gerlóczy—Fodor: Egészségtan. — Wagner—Horváth: Római régiségek — Burián: Magyar-latin és latin-magyar szótár. — Kelemen: Német-magyar és magyar-német szótár.

VIII. osztály. Schütz: Kat. hitvédelem. — Prónai—Alszeghy—Sik: A magyar irodalom története és olvasókönyv a VIII. o. r. II. kiadás. — Kerényi: Platon és Aristoteles. — Maywald—Vayer: Görög nyelvtan. — Wirth: Szemelvények Quintus Horatius Flaccus műveiből. — Pirchala—Esztergomi—Nagy: Latin nyelvtan. — Balogh: Szemelvények P. Cornelius Tacitus műveiből. — Bitter—Teveli: A német irodalom története II. r. — Bitter—Goethe: Iphigenie auf Tauris. — Bitter—Teveli: Rendszeres német nyelvtan. — Birkás: Francia irod. olvasókönyv II. r. — Balanyi—Jászai: Magyarország oknyomozó története VIII. o. — Suták—Hatvani—Lóky: Mennyiségtan. — Nagy L. József (Fehér—Szekeres): Kísérleti fizika. — Kornis: A pszichológia és logika elemei. A piarista diák kis kalauza. — Eggenberger—Rényi: A magyar helyesírás szabályai. — Barthos—Kurucz: Történelmi atlasz. — Wagner—Horváth: Római régiségek. — Birkás: Francia-magyar, magyar-francia zsebszótár. — Burián: Magyar-latin és latin-magyar szótár. — Kelemen: Német-magyar és magyar-német szótár. — Lévy—Vida: Görög-magyar és magyar-görög szótár. — Gerlóczy—Fodor: Egészségtan. — Bitter—Teveli: Wilhelm Tell. — Lóky: Négyjegyű logaritmuskönyv.

* * *

Az I—VIII. osztályban a római katolikus tanulók részére Sik—Schütz: Imádságos könyv.

* * *

Figyelmeztetjük az ifjúságot, hogy az intézet legyelmi szabályai a nagy szünetekben is kötelezők, és hogy tanulóink az intézetben kívül álló egyesületeknek a vakációban sem lehetnek tagjait. Továbbá tilos az egyetemi hallgatók tányérformájú sapkaviselete és helyette ajánljuk a jelenlegi gyalogság sapkáját, sötétkék színben, világoskék szegéssel, piarista címerrel és oldalt, a szokásos ezüst, ill. arany osztályjelzéssel. A vidékről bejáró tanulókra kötelező ez a sapkaviselet.

Az intézeti Segítő-Egyesülettől csak szegénysorsú, legalább elégséges előmenetelű és jó magaviseletű tanulók kaphatnak könyvet, írásbeli kérelemre. Bélyegmentes kérvények augusztus hó

folyamán küldendők be a Segítő-Egyesület felügyelő tanárának, Szeged, Kegyesrendi Városi Gimnázium címén.

* * *

Az iskola igazgatósága a nyári szünetben hivatalos órát **szerdán tart 11–12 óráig.**

* * *

Vidéki szülők figyelmébe! A gimnáziummal közvetlen kapcsolatban álló piarista internátus (konviktus) **nincsen.** — Postán tandíjat ne küldjenek az intézet címére a szülők.

Tartalom.

A nagydiák szabadságharca. Irta: dr. Révai József	3
Egykorú magyar nyelvű versek Liszt Ferenchez. Irta: dr. Diósi Géza	33
Kiegészítés a számtani haladványban fellépő törzsszámok tételéhez. Irta: dr. Zányi László	44
Évzáró beszéd. Elmondta: dr. Tóth Imre, ügyvéd, kormányfőtanácsos, a Szegedi Piarista Diákszövetség választmányi tagja	49

I.

1. Az intézet multjának vázlatos története	53
2. Iskolánk és volt tanítványai	54
Emlékbeszéd Bontó Józsefről. Elmondta: Vedres Béla, apátplébános, a Szegedi Piarista Diákszövetség tagja	54

II.

1. Az egységes középiskola, az autonom középiskolák és az iskolai hatóságok	58
2. A tanév lefolyása és az intézet állapota	59
a) Az iskolai év lefolyása	59
b) Változás a tanári testületben	60
c) A tanulók létszáma	60
d) Hivatalos látogatások	60
e) Valláserkölcsi nevelés	60
f) Hazafias nevelés	61
g) A szülőkkel való érintkezés	63
h) Fegyelmi állapot	63
i) Tanulmányi állapot	64
j) Testnevelés	64
k) Egészségi állapot	64
l) Vidéki tanulóink lakásviszonyai, bejáró tanulók	64
m) Az intézet épülete	65
n) Könyv- és szertárak	65
o) Takarítás, fűtés. Altisztek	65
3. A tanári testület	66
a) Tagjai és iskolai munkakörük	66
b) A tanári testület iskolán kívüli: hitéleti, társadalmi és irodalmi munkássága	72
4. Iskolánk tanulói	75
a) A tanulók érdemsorozata: α) rendes tantárgyak: β) rendkívüli tantárgyak	75
b) Javítóvizsgálatok	96

c) Pótlóvizsgálatok	97
d) Különbözeti vizsgálatok	97
e) Magánvizsgálatok	97
f) Érettségi vizsgálatok	98
g) Üzemek és intézmények helyszíni tanulmányozása. Kirándulások	101
h) A tanulók az intézet egyesületi életében	102
i) A tanulók jutalmazása, segélyezése. Ösztöndíjak	112
5. <i>Iskolánk statisztikai adataiban</i>	117
A) táblázat: a tanulók számának évközi alakulása, vallás- megoszlása, kormegoszlása, anyanyelve és nyelvisme- rete, a szülők foglalkozása, lakhelye, a tanulók óra- mulasztása, a rendkívüli tárgyak tanulói	118
B) táblázat: Általános kimutatás a tanulók magaviseletér- ől és előmeneteléről	120
C) táblázat: tandíjfizetésre vonatkozó kimutatás	120
D) táblázat: Részletes kimutatás a tanulók előmeneteléről α) szám szerint, β) százalék szerint	122
E) táblázat: szertárak, könyvtárak, ingóságok szaporodá- sára vonatkozó kimutatás	126
F) táblázat: Az iskola benépesülésének visszatekintő kimu- tatása az 1920–21. tanévtől	127

III.

Tájékoztató az 1936–37. iskolai évre.

a) Beírások	128
b) Különböző díjak	128
c) Felmentések	129
d) Javító-, pótló- és különbözeti vizsgálatok	129
e) Magántanulásra vonatkozó közlések	129
f) Használatban lévő tankönyvek jegyzéke	131

